Ἔγραψε δὲ καὶ πρὸς Χιλδιβέρτον Ῥῆγα Φραγγίας τὴν ἐπιστολὴν Λέοντος ἰδίᾳ χειρὶ, ὡς φαίνεται εἰς τὴν δεκάτην πέμπτην ἐπιστολὴν αὐτοῦ, ἥτις ἐστὶ πρὸς αὐτὸν τὸν Ῥῆγα, ἧς ἡ ἀρχή· Ὁ Σωτὴρ καὶ Κύριος τοὺς ἑαυτοῦ μαθητὰς διδάσκων, εἶπεν, οὐκ ἔστι θέλημα τοῦ Πατρός μου τοῦ ἐν Οὐρανοῖς ἀπολέσθαι ἕνα τῶν μικρῶν τούτων, περὶ ὧν καὶ τὸ σκανδαλίζειν ἕνα τῶν μικρῶν τούτων, μεγάλης παιδεύσεώς ἐστιν. ὅθεν οὐ μόνον μικροῖς, ἀλλὰ καὶ τοῖς Ῥηξὶ δίδομεν τὴν ὁμολογίαν ἡμῶν, ἵνα μὴ σκανδαλίσωμεν, ἐπειδὴ προσταγή ἐστι τῆς ἁγίας γραφῆς πείθεσθαι ταῖς ἀρχαῖς καὶ ταῖς ἐξουσίαις. καὶ ταῦτα μὲν ὁ πρῶτος Πελάγιος. σημειωτέον δὲ, ὅτι διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ἐσχίσθησαν καὶ οἱ Ἐπίσκοποι τῆς Ἰβερνίας, ὡς φαίνεται ἀπὸ τοῦ δευτέρου βιβλίου τῶν ἐπιστολῶν Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου, κεφαλαίῳ τριακοστῷ ἕκτῳ.

ΠΑΡΆΓΡΑΦΟΝ Ι΄.

Περὶ τοῦ βιβλίου καὶ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Πάπα Πελαγίου πρὸς τὸν Ἀκυληΐας Ἡλίαν καὶ πάντας τοὺς τῆς Ἰστρίας Ἐπισκόπους ὑπὲρ τοῦ σβέσαι τὸ σχίσμα τῆς ἐν Ἀκυληΐᾳ Συνόδου, τὸ κατὰ τῆς πέμπτης Συνόδου γενόμενον, καὶ περὶ τῶν περιεχομένων ἐν τῷ βιβλίῳ αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς πέμπτης Συνόδου.

Ἔτι ὁ Πελάγιος ὁ δεύτερος ἀγωνιζόμενος σβέσαι τὸ σχίσμα τῆς ἐν Ἀκυληΐᾳ Συνόδου καὶ τῆς πέμπτης Συνόδου, ἔγραψε βιβλίον καὶ ἐπιστολὰς, ὡς λέγει ὁ Βίνιος, ἅτινα ἀπέστειλε πρὸς Ἡλίαν τὸν Ἀκυληΐας καὶ ὅλους τοὺς Ἐπισκόπους Ἰστρίας, περὶ ἧς ἐπιστολῆς λέγει ὁ Βίνιος εἰς τὴν ζωὴν τούτου, ὅτι διὰ τὴν ἐπανάστασιν τῶν Λογγιβάρδων ἦν εἰς δυστυχίαν ἡ Ἐκκλησία, ὥστε καὶ τοὺς Βρετοὺς ἀποσχισθῆναι τῆς Ῥώμης, ἅτινα ἵνα ἀπαλείψῃ, ἔγραψε βιβλίον ὑπὲρ τῆς πέμπτης Συνόδου, καὶ ἀνεθεμάτιζε τὰ τρία κεφάλαια, εὑρίσκεται δὲ εἰς τὴν συλλογὴν τῆς πέμπτης. ἔτι λέγει ὁ Πελάγιος, ὅτι ὅσα εἰς τοῦ ἐν εὐσεβεῖ τῇ λήξει Ἰουστινιανοῦ ἐπράχθησαν, ἔχει ὑποψίαν ἡ ἀδελφότης ὑμῶν ὅτι ἀποβάλλουσι τὴν ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδον, ἀλλ᾽ ἄπαγε, οὐ γάρ ἐστι τοῦτο ἔργον χριστιανικὸν, καθότι εἰς αὐτὴν τὴν ἐν Χαλκηδόνι ἐβεβαιώθησαν αἱ τρεῖς, καὶ ὅστις αὐτὴν ἀθετεῖ, ἀθετεῖ πάσας, ὅπερ καὶ ἡμεῖς ἀποβάλλομεν.

ΠΑΡΆΓΡΑΦΟΝ ΙΑ΄.

Ὅτι ἐκ τῆς πρὸς Θεολίνδαν Ῥήγισσαν οἰκονομικῆς ἐπιστολῆς τοῦ Διαλόγου, δῆλον γίνεται καὶ τὴν ἐν τῷ Ἑνωτικῷ τοῦ Ζήνωνος ὑπογραφὴν τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Ἀκακίου οἰκονομικὴν ὑπάρξαι.

Ἔτι Θεολίνδα ἡ Ῥήγισσα Λογγιβάρδων ἀπεστρέφετο τὴν κοινωνίαν τῆς Ῥώμης, ὅθεν ἐπέστειλεν αὐτῇ ὁ Διάλογος ἐπιστολὴν νουθετικὴν πρὸς διόρθωσιν, ἀλλὰ Κωνστάντιος Ἐπίσκοπος Μεδιολάνων οὐκ ἔδωκεν αὐτὴν, ἵνα μὴ σχίσῃ αὐτὴν, καὶ γένηται ἀηδὴς πρὸς πᾶσαν νουθεσίαν. καὶ διὰ τοῦτο ὁ Διάλογος ἔγραψεν αὐτῇ ἄλλην ἐπιστολὴν, ἔχουσαν μόνας τὰς τέσσαρας Συνόδους, καὶ γίνεται δῆλον, ὅτι καὶ ὁ Ἀκάκιος μετὰ τὸ Ἑνωτικὸν ἦν ἔνδικος τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου, ὑπέγραψε δὲ ἐκεῖνο, οἰκονομῶν τὸν ἄδικον Βασιλέα, ἵνα μὴ χείρονα καὶ φανερὰ κακὰ προξενήσῃ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὡς καὶ οἱ μετ᾽ ἐκεῖνον ἐποίησαν Εὐθύμιος καὶ Μακεδόνιος, ὅθεν ἡ ἐπὶ Ἰωάννου τοῦ Καππάδοκος ἐν Κωνσταντινουπόλει Σύνοδος οὐκ ἐμέμψατο αὐτὸν, ἀλλὰ σιωπῇ παρῆλθεν.

ΠΑΡΆΓΡΑΦΟΝ ΙΒ΄.

Ὅτι τοῖς ἀποβάλλουσι τὴν πέμπτην Σύνοδον ὁ Διάλογος καὶ οἱ διάδοχοι αὐτοῦ ἐκοινώνουν.

Ἀλλὰ καὶ Λέανδρος Ἐπίσκοπος Ἱσπάλου, καὶ ἄλλοι Ἐπίσκοποι Ἱσπανίας εἰς τὴν ἐν Τολέτῳ τρίτην Σύνοδον μετὰ τὴν ἐν Χαλκηδόνι ἔταξαν τὴν ἕκτην Σύνοδον, ὡς μὴ δεχόμενοι τὴν πέμπτην. ναὶ δὴ καὶ ὁ ἀδελφὸς τοῦ Λεάνδρου Ἰσίδωρος εἰς τὸ βιβλίον περὶ τῶν ἐνδοξοτέρων, κεφαλαίῳ τετάρτῳ, φανερῶς ἀποβάλλει τὴν πέμπτην ἁγίαν Σύνοδον, καὶ ὅμως ὁ Διάλογος καὶ οἱ διάδοχοι αὐτοῦ, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Διαλόγου εἰς Λέανδρον, ἐκοινώνουν τοῖς ἀποβάλλουσι τὴν πέμπτην, περὶ ὧν ἴδε καὶ τὸ τριακοστὸν κεφάλαιον τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ.

ΠΑΡΆΓΡΑΦΟΝ ΙΓ΄.

Ὅτι ὥσπερ τοὺς εἰς τὴν ἐν Τολέτῳ τετάρτην Σύνοδον Ἐπισκόπους καὶ τὴν Θεολίνδαν οἰκονομικῶς ἐδέχετο ὁ Διάλογος, οὕτω καὶ τοὺς ὑπογράψαντας εἰς τὸ Ἑνωτικὸν τοῦ Ζήνωνος ὁ Ἀκάκιος.

Καὶ εἰς τὴν τετάρτην ἐν Τολέτῳ, ἐν ᾗ προεκάθητο αὐτὸς ὁ Ἰσίδωρος, βλέπομεν τὸν αὐτὸν μέγαν Γρηγόριον,

ἵνα

ἵνα οἰκονομήσῃ τοὺς σχισματικούς, μεταχειρισθέντα τῇ ἰδίᾳ μεθόδῳ, ᾗ μετεχειρίσθη καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως Ἀκάκιος, δεχόμενος τοὺς ὑπογράψαντας τὸ Ἑνωτικὸν τοῦ Ζήνωνος, ἵνα καταπαύσῃ τὸν θόρυβον τῶν αἱρετικῶν, εἰ καὶ ἐμάχοντο αὐτῷ οἱ Πάπαι, συκοφαντοῦντες αὐτόν, καὶ ὅμως οὐδεὶς δύναται εἰπεῖν, ὅτι ἦν κακία τοῦ Διαλόγου κοινωνήσαντος τῇ Θεολίνδᾳ, καὶ τοῖς Ἐπισκόποις αὐτῆς, μὴ δεχομένοις τὴν πέμπτην, ὃ συνεβούλευε καὶ ὁ Μεδιολάνων Κωνστάντιος ποιῆσαι, ὡς φαίνεται βιβλίῳ τρίτῳ, ἐπιστολῇ τριακοστῇ ἑβδόμῃ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΔʹ.

Ὅτι οὐκ ἠθροίσθη ἡ πέμπτη Σύνοδος περὶ κεφαλαίων τινῶν ἁπλῶς, ὡς ὁ Βίνιος σοφίζεται ἀποδεῖξαι τὸν Πάπαν Βιγίλιον περὶ τὴν πίστιν ἀναμάρτητον, ἀλλὰ περὶ κεφαλαίων αἱρετικῶν, καθάπαξ ἀναιρούντων τὴν ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδον. καὶ ὅτι ὁ Πάπας Βιγίλιος ἥμαρτον εἰς τὴν πίστιν, καὶ πᾶς Πάπας οὐκ ἀναμάρτητος, ἁμαρτωλὸς δηλαδή, καὶ σφάλλων καὶ κρινόμενος, δείκνυται ἐνταῦθα τρισκαιδεκάκις ἀπό τε τῶν ἐπιστολῶν Πελαγίου πρώτου καὶ δευτέρου, καὶ Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου, καὶ ἐξ ἄλλων πολλῶν. καὶ ὅτι ἡ ἀπόφασις τῆς Συνόδου ταύτης ᾗ ἀντέστη ὁ Βιγίλιος, σύμφωνός ἐστι τοῖς πατράσι καὶ ταῖς Συνόδοις.

Σοφίζεται ὁ Βίνιος ἀθῳῶσαι τὸν Βιγίλιον, καὶ δὴ λέγει ὅτι ἡ Σύνοδος οὐκ ἠθροίσθη ὑπὲρ πίστεως, ἀλλὰ περὶ τινῶν κεφαλαίων· ὅθεν ἀντειπὼν ταύτῃ ὁ Βιγίλιος, οὐχ ἥμαρτον εἰς τὴν πίστιν. Ἀλλὰ ῥητέον, ὅτι οὐκ ἠθροίσθη περὶ κεφαλαίων ἁπλῶς τινῶν, ἀλλὰ περὶ κεφαλαίων αἱρετικῶν, καὶ τοιαῦτα αἱρετικὰ ἦν, ὥστε καὶ ἀνῄρουν καθάπαξ τὴν ἁγίαν ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδον, καὶ ἐβεβαίουν τὰ Νεστορίου καὶ Εὐτυχοῦς, καὶ δὴ καὶ αὐτὰ τοῦ Ἀρείου, ἐπειδὴ οὐκ ἐῶν τὸν εἰσηγητὴν τοῦ Ἀρειανισμοῦ Ὠριγένην ἀναθεματισθῆναι οἱ προφασιζόμενοι προφάσεις ἐν ἁμαρτίαις τὸ δὴ λεγόμενον, ὅθεν καὶ τιμητέα ἡ ἁγία αὕτη Σύνοδος, ὥσπερ καὶ τὰς προηγησαμένας τέσσαρας, ἐπειδὴ αὕτη, κατὰ τὸν Πελάγιον Πάπαν ἀνωτέρω, ἐβεβαίωσεν ἐκείνας, ὅθεν καὶ τοὺς δεχομένους τὰ κεφάλαια ἱερωμένους μὲν καθαιρεῖ, λαϊκοὺς δὲ ἀναθεματίζει. εἰ δὲ καὶ ὁ μέγας Γρηγόριος ἔλεγεν εἰς τοὺς Σχισματικούς, ὅτι οὐχ ὑπὲρ πίστεως, ἀλλὰ περὶ κατακρίσεως τινῶν προσώπων ἠθροίσθη, ἐποίει τοῦτο οἰκονομικῶς, οὐ μὴν ὅτι οὐκ ἐνόμιζεν αἱρετικοὺς τοὺς μὴ δεχομένους αὐτήν. μάτην ἄρα ὁ Βίνιος σπουδάζει κλῶσαι τὰ ἄκλωστα, ἐπειγόμενος ἀθῳῶσαι τὸν Βιγίλιον, πρῶτον, ὅτι οὐκ ἦν δυνατὸν φυλάττεσθαι τὴν πίστιν, διαυθεντουμένων τῶν κεφαλαίων, ὡς ὁ Πελάγιος ἔγραφε πρὸς Ἠλίαν. δεύτερον, ὅτι ὁ Βιγίλιος ἀντιστὰς τῇ πέμπτῃ Συνόδῳ, ἀντέστη τῇ δικαιοσύνῃ καὶ ἀληθείᾳ, ἐπειδὴ ἡ Σύνοδος δικαίως διώριζεν, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω. τρίτον, ὁ αὐτὸς ἀντέστη τῇ ἀληθείᾳ δι᾽ ἄγνοιαν τῆς ἀληθείας, καὶ τὸ ἀδόκιμον περὶ τὴν πίστιν, ὡς μαρτυρεῖται ὑπὸ τῆς δευτέρας ἐπιστολῆς τοῦ Πελαγίου πρὸς Ἠλίαν, κεφαλαίῳ ἑβδόμῳ καὶ ὀγδόῳ, καὶ τοῖς λόγοις τοῦ Βέδα εἰς τὸ βιβλίον περὶ χρόνων. τέταρτον, τοῦ σχίσματος Βιγιλίου καὶ τῆς πέμπτης Συνόδου, τὸ ἁμάρτημα ἦν τοῦ Βιγιλίου, οὐκ ἦν λοιπὸν ἡ Σύνοδος σχισματική, ἀλλ᾽ ὁ Βιγίλιος, ἐν ὅσῳ καιρῷ ἔμεινεν ἐν τῷ σχίσματι, νομίζων τὸ σχίσμα αὐτοῦ καθολικὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ἕπεται τοῦτο ἐξ ὧν εἶπεν ὁ Πελάγιος ὁ πρῶτος ἐπιστολῇ τετάρτῃ, καὶ ὁ δεύτερος πρὸς Ἠλίαν κεφαλαίῳ ἑβδόμῳ, ὀγδόῳ καὶ εἰκοστῷ δευτέρῳ. πέμπτον, ὁ Βιγίλιος ἀνθιστάμενος τῇ πέμπτῃ Συνόδῳ περὶ τῶν τριῶν κεφαλαίων, εἶχε ζῆλον Θεοῦ, ἀλλ᾽ οὐ χωρὶς ἁμαρτήματος, καθότι οὐ κατ᾽ ἐπίγνωσιν, ὡς ἦν καὶ ὁ ζῆλος τῶν Ἰουδαίων ἀνθισταμένων τῷ Εὐαγγελίῳ, ὡς ὁ πρῶτος Πελάγιος λέγει ἐπιστολῇ δεκάτῃ τετάρτῃ, καὶ ὁ δεύτερος πρὸς Ἠλίαν, κεφαλαίῳ ἑβδόμῳ καὶ ὀγδόῳ. ἕκτον, ὁ Βιγίλιος σχίσμα ποιῶν ἐν τῇ ἁγίᾳ Ἐκκλησίᾳ, δικαίως διὰ τῆς ἐξωτερικῆς δυνάμεως ἐπετιμήθη, καὶ διὰ τὴν ἀποστροφὴν τὴν ἀπὸ τῆς ἀληθείας δικαίως καὶ ἐκρίθη καὶ ἔπαθε, καὶ οὐκ ἐδύνατο διὰ ταῦτα καυχᾶσθαι, ὡς δῆθεν πεπονθὼς ταῦτα ὑπὲρ Χριστοῦ, οὐδενὶ γὰρ πρέπει μισθὸς διὰ τὸ ἁμάρτημα αὐτοῦ, ἐπειδὴ καὶ τὸν μάρτυρα οὐ ποιοῦσι τὰ βάσανα, ἀλλ᾽ ὁ τρόπος καὶ ἡ αἰτία, ὡς λέγει ὁ πρῶτος Πελάγιος ἐπιστολῇ τρίτῃ καὶ τετάρτῃ, καὶ ὁ δεύτερος πρὸς Ἠλίαν, καὶ ὁ Γρηγόριος βιβλίῳ δευτέρῳ τῶν ἐπιστολῶν. ἕβδομον, ὅτι ὄντος τοῦ Βιγιλίου εἰς τὴν ἐξορίαν, τὸ συμφωνοῦν αὐτῷ μέρος ἦν σχισματικόν, τὸ δὲ ἀνθιστάμενον ἦν καθολικόν. ὄγδοον, ἡ ὑποταγὴ καὶ συμπάθεια πρὸς τοὺς κοσμικοὺς Ἄρχοντας ἀπὸ θείας ἐπιταγῆς ἐκτείνεται καὶ πρὸς τοὺς ἐκκλησιαστικούς, μὴ ἐξαιρουμένου μήτε Πάπα ἢ Πάπα, καὶ αὐτὸ δὲ τὸ μὴ ὑποκεῖσθαι ἤδη τὸν Πάπαν, οὐκ ἔστι διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν Πάπαν, ἀλλὰ διὰ τὸν θρόνον, ὅπερ ἐστὶν ἐξουσία ἐξωτερική, ταυτὸν εἰπεῖν κοσμική. καὶ σημείωσαι, ὅτι ὅτε ἐξουσίαζον οἱ νόμιμοι Αὐτοκράτορες εἰς τὴν Ῥώμην, καὶ δὴ καὶ οἱ Γότθοι, ὅλοι οἱ Πάπαι ὑπέκειντο, ὡς ὁ Πελάγιός φησιν ἐπιστολῇ δεκάτῃ, καὶ ἡμεῖς εἴπομεν ἀνωτέρω βιβλίῳ πρώτῳ κεφαλαίῳ εἰκοστῷ πρώτῳ. ἔνατον, ἡ ἀπόφασις τῆς Συνόδου ᾗ ἀντέστη ὁ Βιγίλιος ἐστὶν ἡ συμφωνοῦσα τοῖς πατράσι καὶ ταῖς Συνόδοις, ὡς ὁ Πελάγιος καὶ ὁ τόμος Λέοντος μαρτυροῦσι. δέκατον, ὁ πρῶτος Πελάγιος καὶ ὁ μέγας Γρηγόριος ὁμολογοῦσιν, ὁ μὲν εἰς δεκάτην τετάρτην ἐπιστολήν, ὁ δὲ Γρηγόριος εἰς βιβλίον πρῶτον, ἐπιστολῇ εἰκοστῇ τετάρτῃ, ὅτι δέχονται καὶ προσκυνοῦσι τὰ ὅρα τῶν ἁγίων Συνόδων, καὶ φυλάττουσιν αὐτὰ καὶ αὐτοί, ἵνα μὴ ὦσιν ἔξω τῆς οἰκοδομῆς τῆς Ἐκκλη-

Ἐκκλη-

Ἐκκλησίας, ἅτινα τῶν νῦν Παπῶν πάντῃ ἀλλότριά εἰσιν, ὅθεν οὐδὲ Πάπαι, ἀλλ᾽ ἀντίπαπαι. ἑνδέκατον, ἄγνωστον ἦν καὶ εἰς τοὺς Ἀνατολικοὺς καὶ Δυτικοὺς τὸ χθιζὸν περὶ τῆς ἀναμαρτησίας τοῦ Πάπα, ὥστε οὐδὲ τοὺς Ἐπισκόπους τῆς Ῥώμης φαντασθῆναι τοῦτο πώποτε. καὶ σημείωσαι, ὅτι ἀνθισταμένου, γράφοντος, καὶ βοῶντος τοῦ Ἐπισκόπου τῆς Ῥώμης, οἱ Ἀνατολικοὶ κατέκριναν τὰ τρία κεφάλαια, καὶ τὸ πλεῖστον μέρος τῶν Δυτικῶν ἀπεσχίσθη τῆς κοινωνίας Πελαγίου τοῦ πρώτου καὶ τῶν Διαδόχων αὐτοῦ, οὐδι᾽ ἄλλο, ἀμὴ ὅτι ὑπώπτευον αὐτοὺς μὴ ἔχειν πίστιν ὀρθήν. δωδέκατον, ἐκεῖνο, ὅπερ λέγει τοῖς πιστοῖς ὁ Πέτρος, ἕτοιμοι ἀεὶ ἔστε πρὸς ἀπολογίαν παντὶ τῷ αἰτοῦντι ὑμᾶς λόγον περὶ τῆς ἐν ὑμῖν ἐλπίδος, ἐννοεῖται καὶ εἰς τοὺς Πάπας χρεωστικῶς, καὶ εἰς τὰ βρέφη αὐτὰ σχεδὸν, ἐπειδὴ οὐκ εἰσὶν ἀσύμφωνα τῇ ἀποστολικῇ καὶ πατρικῇ πίστει, ὡς ὁ Πελάγιος ἐπιστολῇ δεκάτῃ τρίτῃ, δεκάτῃ τετάρτῃ, καὶ δεκάτῃ ἕκτῃ λέγει, καθότι οὐ δεῖ σκανδαλίσαι ἕνα τῶν ἐλαχίστων, ὡς ὁ Πελάγιος ἐπιστολῇ δεκάτῃ ἕκτῃ. δέκατον τρίτον, ὅτι ὡς ὑπέπεσεν ἀγνωσίᾳ τοῦ πρακτέου ὁ Πέτρος εἰς Ἀντιόχειαν, οὕτως ὑπέπεσεν ἀγνωσίᾳ ὁ Ῥώμης Βιγίλιος περὶ τῶν τριῶν κεφαλαίων, ἐπειδὴ ζητουμένη ἡ ἀλήθεια, οὐκ ἐγνώσθη ὑπὸ τοῦ προεστῶτος τοῦ θρόνου Ῥώμης, τοῦ νομιζομένου ὑπὸ τῶν παπιστῶν πάσης τῆς Ἐκκλησίας πρώτου, καὶ ἔστι φανερὸν, ὅτι οὐ δύναται εἶναι ἀναμάρτητος, καθότι ἐκεῖνο, καθ᾽ οὗ πρῶτον ἔλεγε καὶ λόγοις καὶ γράμμασι καὶ ἔργοις αὐτοῖς, ὕστερον ἐδέξατο, ὁμολογῶν καὶ λόγοις καὶ γράμμασιν ἡμαρτηκέναι. ματαίως ἄρα ὁ Πάπας καυχᾶται μὴ ἁμαρτάνειν εἰς τὴν πίστιν, μάλιστα εἰς πολλὰ καὶ μεγάλα καινοτομῶν καὶ ἁμαρτάνων καὶ ἀπατούμενος εὐθείας, καταφεύγει εἰς τὸ ἄνομον, ἵνα μὴ εἴπω ἄθεον ἐπιχείρημα. ὅθεν δικαίως περὶ αὐτοῦ λέγεται, ὅτι κάθηται εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Θεοῦ ὡς Θεός τις, ἀθέως καὶ παρανόμως καταφρονῶν πάντων, εἰ καὶ ἄκων πολλάκις καὶ κρίνεται, καὶ κατακρίνεται, καὶ ὑπὸ πολλῶν, καὶ ὑπὸ ὀλίγων, καὶ πάλιν βοᾷ, ὅτι ἐστὶν ἄπταιστος καὶ ἄκριτος. οὐ γὰρ ἔχει ποῦ κρυβῆναι, ἀλλ᾽ ἢ εἰς τὸν τοιοῦτον ἀχυρῶνα τοῦ Οὐάλεντος, ἵνα καὶ συγκατακαυθῇ ἐκείνῳ ἐν τῷ αἰωνίῳ πυρί. καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς πέμπτης ἁγίας Οἰκουμενικῆς συνόδου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ΄.

Κατὰ Λατίνων, τὴν πέμπτην Σύνοδον δέξασθαι τὰ συγγράμματα τοῦ Αὐγουστίνου λεγόντων. καὶ περὶ τοῦ ποῖα τῶν πατέρων βιβλία δεχόμεθα, καὶ πόσον.

Ἐν τῇ τρίτῃ συνελεύσει αὐτῆς ἡ παροῦσα Σύνοδος λέγει, ἀκολουθοῦμεν τοῖς ἁγίοις πατράσι κατὰ πάντα καὶ Διδασκάλοις τῆς Ἐκκλησίας, Ἀθανασίῳ, Ἱλαρίῳ, Βασιλείῳ, Γρηγορίῳ τῷ Θεολόγῳ, Γρηγορίῳ τῷ Νύσσης, Ἀμβροσίῳ, Αὐγουστίνῳ, Θεοφίλῳ, Ἰωάννῃ τῷ Κωνσταντινουπόλεως, Κυρίλλῳ, Λέοντι, Πρόκλῳ, καὶ δεχόμεθα πάντα ὅσα περὶ τῆς ὀρθῆς πίστεως καὶ πρὸς τὸν τῶν Αἱρετικῶν ἔλεγχον ἐξέθεντο. συλλογίζονται δὲ ἐνταῦθα οἱ Λατῖνοι, ὅτι ὁ Αὐγουστῖνος εἰς τὸ περὶ Τριάδος καὶ εἰς τὴν ἑρμηνείαν τοῦ κατὰ Ἰωάννην λέγει, τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον οὕτως ἐστὶν ἐκ τοῦ Υἱοῦ, ὥσπερ καὶ ἐκ τοῦ Πατρὸς, ἄρα. Ἀλλὰ ῥητέον πρῶτον, ὅτι τὰ συγγράμματα τοῦ Αὐγουστίνου εἰς πολλὰ ἁμαρτάνουσιν, ἐπειδὴ οὐ συμφωνοῦσι τῇ γνώμῃ τῶν τε Ἀποστόλων καὶ τῶν Συνόδων, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου τρίτου, κεφαλαίου δεκάτου πέμπτου Παράγραφον πέμπτον. δεύτερον, ὅτι εἰς πολλὰ ἐνοθεύθησαν, ὅπερ τοῦτο καὶ ἐν ἄλλων πατέρων βιβλίοις παρὰ τῶν Αἱρετικῶν ἐνεσπάρη, ὡς ὁ Κύριλλος μαρτυρεῖ, γράφων πρὸς Ἀκάκιον τὸν Βερροίας, ὅπου περὶ τοῦ βιβλίου τοῦ συγγραφέντος πρὸς Ἐπίκτητον ὑπὸ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου εἶπεν ὅτι ἐνοθεύθη ὑπὸ τῶν Αἱρετικῶν, καὶ ἔπεμψεν ἐκεῖνος τὸ πρωτότυπον, ἵνα μεταγραφῇ αὐτὸ ἡ Ἐκκλησία τῶν Ἀντιοχέων, ἡ αἰτήσασα αὐτὸ, καὶ ἐπιλέγει, εἴ τινες Φιλίππου τοῦ πρεσβυτέρου κομίζουσιν ἐπιστολὴν, ὅτι δῆθεν ὁ Ῥώμης Ξύστος ἐδυσχέραινεν εἰς τὴν καθαίρεσιν Νεστορίου, ἢ αὐτοῦ τοῦ Κυρίλλου, ἐλέγχουσιν, ὅτι ἔχουσι γράμματα δηλοῦντα μεταμέλειαν τοῦ Κυρίλλου εἰς τὴν καθαίρεσιν Νεστορίου, μὴ πιστεῦσαι τοῖς τοιούτοις γράμμασι, καθότι νόθα εἰσὶν, ὥσπερ πεποιήκασιν οἱ πάλαι Αἱρετικοὶ τοῖς συγγράμμασιν Ἰουλίου Ῥώμης, ποτὲ μὲν ἐκεῖνα φθείροντες, ποτὲ δὲ ὡς ἐξ ἐκείνων ἐκθέμενοι ψευδεπίπλαστα. καὶ δὴ καὶ αἱ Διαταγαὶ τῶν Ἀποστόλων παρὰ Κλήμεντος συγγραφεῖσαι, καὶ πολλὰ ἀναγκαῖα ἔχουσαι, ἐνοθεύθησαν, ὅθεν ἡ ἐν Τρούλλῳ εἰς τὸν δεύτερον αὐτῆς Κανόνα ἐκώλυσε τὴν ἀνάγνωσιν καὶ χρῆσιν αὐτῶν, καὶ ἄλλα τοιαῦτα συνέβησαν, ἅτινα ἡ σύνοψις τῆς ἱστορίας ἐμποδίζει ἡμᾶς εἰπεῖν πάντα. εἰ δὲ λέγουσιν, ὅτι κατὰ ἀλήθειαν αὐθεντά εἰσι τὰ συγγράμματα τοῦ Αὐγουστίνου, ῥητέον ἐκεῖνα, ἅπερ οἱ Ἀνατολικοὶ ἔλεγον εἰς τὸν ἐν Φλωρεντίᾳ σύλλογον, ὡς φαίνεται εἰς τὸ τρίτον κεφάλαιον τοῦ ἐνάτου τμήματος τοῦ Συροπούλου, ὅτι ἐὰν εἰς πολλὰ τοῦ Χρυσοστόμου ἔχωμεν ἀμφιβολίαν, καὶ οὐ δυνάμεθα ἔχειν περὶ αὐτῶν τὴν ἀκριβῆ κρίσιν τῆς φράσεως καὶ τῆς ἰδέας ἡμεῖς οἱ ἀνατραφέντες εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, πῶς δυνάμεθα πιστεῦσαι περὶ Αὐγουστίνου, οὗ τὰ συγγράμματα οἱ ἀρχαῖοι οὐ μετεγλώττισαν; εἶτα τῆς λατινικῆς γλώσσης οὔτε φράσιν, οὔτε ἰδέαν,

οὔτε ὑφὴν, οὔτε ῥυθμόν τινα λόγου οἴδαμεν, καὶ τὸ δὴ κύριον, ὅτι οἱ Λατῖνοι εἰς τὴν Φλωρεντίαν προεβάλοντο χωρὶς φόβου Θεοῦ τὸ Σύμβολον τὸ κοινὸν νενοθευμένον, συκοφαντοῦντες τὴν Οἰκουμενικὴν ἑβδόμην Σύνοδον, καὶ πῶς πιστεύσωμεν αὐτοῖς περὶ Αὐγουστίνου; τρίτον, ὅτι πολλὰ καὶ ἡ γραφὴ καὶ οἱ πατέρες εἰρήκασιν οἰκονομικῶς, ὡς ὁ Βασίλειος ἐν τῷ τετάρτῳ τῶν πρὸς Εὐνόμιον τὸ, Πάτερ, εἰ δυνατὸν, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον, καὶ ὁ Κύριλλος ἐν τοῖς Θησαυροῖς τὸ, οὐδεὶς ἀγαθὸς, εἰμὴ εἷς ὁ Θεὸς, καὶ ὁ Χρυσόστομος τὸ, οὐδεὶς οἶδεν, οὔτε ὁ Υἱὸς, εἰμὴ ὁ Πατὴρ, οἰκονομικῶς εἶπον ῥηθῆναι τὰ ῥητὰ, καθὼς αὐτὸς ὁ Χρυσόστομος λέγει πεποιηκέναι τὸν Παῦλον γράφοντα πρὸς Ῥωμαίους, καὶ ὁ Βασίλειος πρὸς Νεοκαισαρεῖς περὶ τοῦ Θαυματουργοῦ Γρηγορίου, εἰπόντος ἐπινοίᾳ εἶναι δύο τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱὸν, ὑποστάσει δὲ ἕν, ἀγωνιστικῶς λέγει οὕτως αὐτὸν εἰπεῖν. ἴσως λοιπὸν καὶ ὁ Αὐγουστῖνος, λεγόντων τῶν τότε Αἱρετικῶν ἐλάττονα τὸν Υἱὸν τοῦ Πατρὸς, οἰκονομικῶς, ἢ ἀγωνιστικῶς οὕτως εἶπε. τέταρτον, ὅτι αὐτὸ εἰς τὴν γραφὴν οὐκ ἔστι, μήτε συνάγεται καθὼς τὸ Ὁμοούσιον καὶ ἡ καθ' ὑπόστασιν ἕνωσις συνάγονται προφανῶς ἐκ τῆς γραφῆς, καὶ κοινῶς ταῦτα εἶπον οἱ πατέρες, καὶ πολλαῖς ἐβεβαιώθησαν ἀποκαλύψεσι. πέμπτον, ὅτι ἐκεῖνα τῶν ἁγίων δεχόμεθα ἁπλῶς ὅσα συνᾴδουσι τῇ γραφῇ καὶ ταῖς Οἰκουμενικαῖς συνόδοις, καὶ τοὐλάχιστον κἂν ἔχωσι συνᾴδειν ἀλλήλοις, ἢ τῇ δόξῃ τῇ κοινῇ τῆς καθόλου Ἐκκλησίας, οὐμὴν καὶ τὰ μὴ τοιαῦτα, ἐπειδὴ καὶ πολλοὶ τῶν πατέρων ὡς ἄνθρωποι παρεσύρησαν, ὡς ὁ Βασίλειος λέγει περὶ τοῦ Γρηγορίου Νεοκαισαρείας εἴς τε τοὺς Νεοκαισαρεῖς, ὡς εἴρηται, καὶ εἰς τὸν ἴδιον ἀδελφὸν, ὅτι διαλεγόμενος χωρὶς ἀκριβείας τῶν λέξεων μετὰ τῶν Ἑλλήνων, πολλὴν λαβὴν ἔδωκε τοῖς Αἱρετικοῖς, καὶ περὶ Διονυσίου τοῦ Ἀλεξανδρείας λέγει πρὸς Μάξιμον τὸν φιλόσοφον, ὅτι ἀντιτείνων τῷ Σαβελλίῳ, ἔδωκε τοῖς Ἀρειανοῖς λαβὴν, καὶ εἰς τοὺς Κανόνας αὐτοῦ λέγει, ὅτι ὁ Διονύσιος περὶ ἀναβαπτίσεως ἔσφαλε. καὶ πρὸς Κληδόνιον ὁ Θεολόγος λέγει, ὅτι ὁ Ῥώμης Δάμασος ἠπατήθη ἐξ ἁπλότητος, καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος ἀπολογεῖται περὶ τῆς εἰς τὴν Ἀντιόχειαν κατὰ τοῦ Σαμοσατέως Συνόδου, μὴ εἰπούσης τὸ Ὁμοούσιον, ἀλλ' ἁπλῶς ἐκινήθη κατὰ τοῦ Αἱρετικοῦ. καὶ τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ Τοπικῆς Συνόδου Κανόνα ἐκθεμένης περὶ τῶν ἑπτὰ Διακόνων, ἡ ἐν Τρούλλῳ ἀνέτρεψεν αὐτὸν, εἰποῦσα μὴ εἶναι τὸν λόγον τῆς γραφῆς περὶ ἱεροδιακόνων. ἀλλὰ καὶ Μεθόδιος ὁ Πατάρων καὶ Πάνταινος ὁ Ἀλεξανδρεὺς, καὶ Κλήμης ὁ Στρωματεὺς, καὶ Πιέριος, καὶ Πάμφιλος, καὶ Θεόγνωστος, καὶ Εἰρηναῖος ὁ Λουγδούνων, καὶ Παπίας ὁ Ἱεραπόλεως, καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν πατέρων εἴς τινα παρεσύρησαν, τί θαυμαστὸν οὖν εἰ καὶ Αὐγουστῖνος, καὶ ἄλλος τοιοῦτος τοιαῦτα πεπόνθασιν; ἕκτον, ὅτι τοῦτο ὕβρις οὐκ ἔστι τῶν ἁγίων, ἐπειδὴ Αὐγουστῖνος πρὸς Ἱερώνυμον, καὶ εἰς τὸν εἰκοστὸν τέταρτον Κανόνα τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου, μέρος ὢν ἐκείνης, λέγει, ὅτι μόνη ἡ ἁγία γραφὴ ἔχει ἁπλῶς τὸ ἀξιόπιστον, τὰ δὲ βιβλία τῶν Ἐπισκόπων μὴ δέχεσθαι ὡς τὰς θείας γραφὰς, ἐν οἷς δηλονότι οὐ συνᾴδει τῇ γραφῇ καὶ ταῖς Οἰκουμενικαῖς Συνόδοις, καὶ τῇ κοινῇ καὶ ἀρχαίᾳ δόξῃ τῆς καθόλου Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ περὶ ἑαυτοῦ εὔχεται ὁ Αὐγουστῖνος, εἰ εἰσὶν εἰς τὰ βιβλία αὐτοῦ τινὰ οὐκ ἀπὸ τοῦ Πνεύματος, ἀλλ' ἀφ' ἑαυτοῦ, δοῦναι αὐτῷ συγγνώμην καὶ τὸν Θεὸν καὶ τοὺς Θεοῦ. εἶτα ὁ Αὐγουστῖνος διώρθωσε τὰ βιβλία αὐτοῦ ὡς ἔχοντα πολλὰ σφάλματα, καὶ ἡμεῖς πῶς τοὺς τοιούτους τοὺς λόγους δεχόμεθα ὡς ἀναποδέκτους; ἔπειτα αὐτὸς οὗτος εἰς τὸ τρίτον περὶ Τριάδος, καὶ εἰς τὸ λεγόμενον αὐτοῦ σύγγραμμα Νικητὴς τῶν νικώντων, καὶ ἐν τῷ περὶ μοναδικοῦ Βαπτίσματος, καὶ εἰς τὸ πρῶτον περὶ Τριάδος, κεφαλαίῳ τρίτῳ, ἅπασαν τὴν αὐθεντίαν παρέχει ταῖς ἁγίαις γραφαῖς, περὶ αὐτοῦ δὲ χαίρει, εἰ διορθοῦται ὑπὸ τῶν εἰδότων μᾶλλον αὐτοῦ ἐν τοῖς ἀπᾴδουσι τὴν ἀλήθειαν. ἕβδομον, εἰς ὃ δὲ λέγει ἡ Σύνοδος, ἀκολουθοῦμεν κατὰ πάντα, λέγομεν περὶ Αὐγουστίνου, Ἀμβροσίου, καὶ Λέοντος, ὅτι ἐκεῖνα ἐννοεῖ ἡ Σύνοδος δέχεσθαι πάντα τὰ ἐκείνων, ὅσα συμφωνεῖ ταῖς Οἰκουμενικαῖς Συνόδοις καὶ τοῖς λοιποῖς τῶν οὓς εἶπε πατέρων, οὐμὴν περὶ πάντων ἁπλῶς τῶν συγγραφομένων, ἐπειδὴ ἐκεῖνα ἡ Σύνοδος λατινικὰ ὄντα οὐκ ἐγίνωσκεν, ὅθεν ὡς οὐ δεχόμεθα ἁπλῶς τοῦ Νύσσης τὸ περὶ Ἀποκαταστάσεως (εἰ καὶ ὁ θεῖος Μάξιμος καὶ ἕτεροι τῶν πατέρων πρὸς τὸ ἀναμάρτητον ἕλκουσι) καὶ τινων, ἐξ ὧν ἡ παροῦσα Σύνοδος ἠρίθμησέ τινα, οὕτως οὐδὲ τοῦ Αὐγουστίνου τὰ πάντα. ὅτι δὲ τὸ, ΠΑΝΤΑ, ἐνταῦθα οὐ καθόλου ἐστὶ, μαρτυρεῖ αὐτὴ ἡ Σύνοδος ὑπεξηγουμένη αὐτὴν, καὶ εἰποῦσα μετ' ὀλίγα, καὶ δεχόμεθα πάντα ὅσα περὶ τῆς ὀρθῆς πίστεως καὶ πρὸς τὸν τῶν Αἱρετικῶν ἔλεγχον ἐξέθεντο. τέως ῥητέον περὶ Αὐγουστίνου τὸ εἰρημένον τῷ Ταρασίῳ πράξει πρώτῃ τῆς ἑβδόμης Συνόδου, οἱ πατέρες ἀλλήλοις σύμφωνοί εἰσιν, ἐναντίωσις δὲ οὐδεμία ἐστὶν αὐτοῖς, ἀλλ' ἐναντιοῦνται αὐτοῖς οἱ τὰς οἰκονομίας καὶ τοὺς σκοποὺς αὐτῶν μὴ ἐπιστάμενοι. σύμφωνος οὖν καὶ ὁ ἱερὸς Αὐγουστῖνος τοῖς πατράσι, Λατῖνοι δὲ κακουργοῦντες, παρεξηγοῦσιν αὐτόν. ὁ φιλαναγνώστης ἰδέτω περὶ τούτου καὶ τὸν Σχολάριον εἰς τὸ Σύνταγμα αὐτοῦ, καὶ ἐν τῇ ὁμολογίᾳ τῆς πίστεως, ἥτις κεῖται ἐν τῷ τόμῳ τῆς Ἀγάπης, καὶ Νείλου κεφάλαιον τριακοστὸν τρίτον τῶν ἀντιρρητικῶν περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ Θεοδώρου Ἀγαλλιανοῦ τὰ ἀντιρρητικὰ εἰς τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Ἀργυροπούλου πρὸς τὸν μέγαν Δοῦκαν, ἅτινα καὶ αὐτὰ κεῖται ἐν τῷ εἰρημένῳ τόμῳ τῆς Ἀγάπης. ὄγδοον, μὴ θορυβείτω τὸ, ἐὰν συνᾴδωσι τῇ ἁγίᾳ γραφῇ καὶ ταῖς Οἰκουμενικαῖς Συνόδοις, ἐπειδὴ ἡ Ἐκκλησία οὕτω παρέδωκεν, ἵνα δοκιμάζωνται τὰ συγγράμματα τῶν Διδασκάλων τῇ ἁγίᾳ γραφῇ καὶ τῇ κοινῇ ἀρχαίᾳ δόξῃ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, ὅθεν Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς φησὶ στρωματέων βιβλίῳ τρίτῳ, οὐχ ἁπλῶς ἀποφθέγγουσιν ἀνθρώποις πίστιν ἔχομεν, οἷς ἔξεστι τὸ ἐναντίον ἀποφθέγγεσθαι, οὐκ ἀρκεῖ τούτοις ἁπλῶς

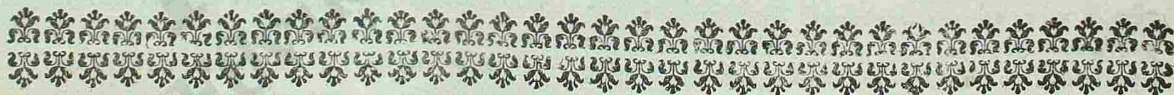
εἰπεῖν

εἰπεῖν τὸ δοκοῦν, ἀλλὰ δεῖ ἀποδεῖξαι τὸ λεχθέν, οὔτε προσδοκῶμεν τὴν διδομένην παρὰ τῶν ἀνθρώπων μαρτυρίαν, ἀλλὰ τῇ φωνῇ τοῦ Θεοῦ δοκιμάζομεν τὸ ζητούμενον, καὶ ὁ Βασίλειος Ἀσκητικῶν Ὅρῳ ἑβδομηκοστῷ δευτέρῳ, δεῖ τῶν ἀκροατῶν τοὺς πεπαιδευμένους ταῖς γραφαῖς δοκιμάζειν τὰ παρὰ τῶν Διδασκάλων λεγόμενα, καὶ τὰ μὲν σύμφωνα ταῖς γραφαῖς δέχεσθαι, τὰ δὲ ἀλλότρια ἀποβάλλειν, καὶ τοὺς τοιούτοις διδάγμασιν ἐπιμένοντας ἀποστρέφεσθαι σφοδρότερον. καὶ ὁ Χρυσόστομος ἐν ψαλμῷ ἐννενηκοστῷ ἐνάτῳ, ἔτι λέγεται αὐλὸς γραφῆς, τῶν ἀκροατῶν ἡ διάνοια χαλαίνει, νῦν μὲν νεύουσα, νῦν δὲ ἀπορροῦσα, ἐνίοτε τὸν λόγον ὡς φλυαρώδη ἀποστρεφομένη, ἐνίοτε δὲ ὡς πιθανὸν δεχομένη, ἀλλ' ὅπου παρὰ τῆς θείας γραφῆς ἡ μαρτυρία προέρχεται, καὶ τοῦ λέγοντος τὸν λόγον καὶ τοῦ ἀκούοντος τὴν διάνοιαν στερεοῖ. καὶ ὁ Πλάτων βιβλίῳ πέμπτῳ φησίν, ὑμεῖς λέγετε, ἔξεστι, ἡμεῖς λέγομεν, οὐκ ἔξεστι, ἀναμεταξὺ τοῦ ὑμετέρου καὶ τοῦ ἡμετέρου ἔξεστιν ἀπορροῦσι τῶν λαῶν αἱ διάνοιαι, οὐδεὶς ὑμῖν πιστευέτω, οὐδεὶς ἡμῖν, πάντες φιλόνεικοι ἄνδρες ἐσμέν, κριταὶ εἰσὶ ζητητέοι, εἰ Χριστιανοὶ ἐξ ἑκατέρου μέρους ὑπάρχειν οὐ δύνανται, ἑκατέρου γὰρ μέρους τῇ σπουδῇ ἡ ἀλήθεια καλύπτεται· ἔξωθεν ζητητέος ὁ κριτής. ὁ ἐθνικὸς οὐ δύναται εἰδέναι τῶν Χριστιανῶν τὰ ἀπόκρυφα, ὁ Ἰουδαῖος ἐχθρός ἐστι τοῦ Χριστιανικοῦ Βαπτίσματος, ἄρα ἐν γῇ οὐδεμία περὶ τούτου εὑρεθῆναι δυνήσεται κρίσις, ἐξ Οὐρανοῦ ζητητέος ὁ κριτής. ἀλλ' ἵνα τί κρούομεν πρὸς οὐρανόν, ἔχοντες ὧδε ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ τὴν μαρτυρίαν; μετὰ τὴν γραφὴν δὲ ἐστιν ἡ κοινὴ συμφωνία καὶ δόξα τῶν ἑρμηνέων τῆς ἁγίας γραφῆς ἁγίων πατέρων, ὧν ἡ συμφωνία καὶ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων αἱ ἀποφάσεις ταυτίζονται τῇ ἁγίᾳ γραφῇ, ὅθεν οἱ ἅγιοι πατέρες καὶ οἱ ἐπ' εὐσεβείᾳ διαπρέψαντες Αὐτοκράτορες δέχονται τὰς ἑπτὰ Οἰκουμενικὰς Συνόδους ὡς τὰ ἅγια Εὐαγγέλια, ὡς ἐροῦμεν βιβλίου δεκάτου, μέρους τρίτου κεφαλαίῳ δεκάτῳ, καὶ ἀλλαχοῦ ἐν πολλοῖς. περὶ δὲ τῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀγράφων παραδόσεων, ἴδε τοῦ μεγάλου Βασιλείου ἐν τοῖς πρὸς Ἀμφιλόχιον κεφαλαίοις τὸ εἰκοστὸν ἕβδομον καὶ τὸ εἰκοστὸν ἔνατον, καὶ ἀνωτέρω καὶ κατωτέρω ἐν πολλοῖς ἐν τῇ παρούσῃ συγγραφῇ, καὶ βιβλίου ἑνδεκάτου, κεφαλαίου πέμπτου Παράγραφον ἕκτον, καὶ βιβλίου πρώτου, κεφαλαίου ἑνδεκάτου Παράγραφον ἕκτον.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Β'.

Ὅτι τὰ ἐν τῷ παρόντι κεφαλαίῳ εἰρημένα ἐκ τῆς τρίτης συνελεύσεως τῆς πέμπτης Συνόδου, καὶ ἐξ ἄλλων, τετραχῶς ἀναιροῦσι τὸ πάντολμον ἀναμάρτητον καὶ αὐτοκρατορικὸν πρωτεῖον τῶν Παπῶν Ῥώμης.

Κἀντεῦθεν ἀναιρεῖται ἡ τοῦ Πάπα τυραννίς, πρῶτον, ὅτι ἡ Σύνοδος οὐ λέγει ἀκολουθοῦμεν τῷ Πάπᾳ, ἀλλὰ τοῖς πατράσι. δεύτερον, ὅτι εἰς τὴν ἀπαρίθμησιν τῶν πατέρων πρῶτον τάττει πολλοὺς τῶν πατέρων, εἶτα τὸν Λέοντα Ῥώμης. τρίτον, ὅτι συναριθμεῖται κἀκεῖνος τοῖς λοιποῖς πατράσι. τέταρτον, ὅτι ὀλίγοι εὑρέθησαν Πάπαι, οἷς ἠκολούθει ἡ Σύνοδος, καὶ πολλοὶ ἄλλοι διαφόρων τάξεων καὶ βαθμῶν πατέρες, καὶ ἴδε καὶ τὰς μαρτυρίας, αἷς χρῶνται αἱ Σύνοδοι ἀπὸ τῶν πατέρων, ἵνα ἴδῃς τὰ ὅμοια πάντῃ καὶ πάντως, καὶ τὸ δὴ θαυμαστόν, ὅτι καὶ Λέων καὶ Ἀγάθων καὶ Κελεστῖνος εἰς τὰς συνοδικὰς αὐτῶν ἐπιστολὰς οὐκ ἀποδεικνύουσι τὴν προκειμένην πίστιν ἀπὸ τῶν Παπῶν, ἀλλὰ τὸ πλεῖον, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τὸ ὅλον ἀπὸ τῶν πατέρων, Πατριαρχῶν, Μητροπολιτῶν, καὶ Ἐπισκόπων, καθότι ἐκεῖνοι οἱ ἅγιοι πατέρες καὶ οἱ ἅγιοι Πάπαι τῆς Ῥώμης τὸ νῦν ἤδη πάντολμον ἀναμάρτητον, καὶ αὐτοκρατορικὸν πρωτεῖον τῶν ἀρχιτυράννων Παπῶν οὐδέποτε οὐδὲ κατὰ νοῦν ἀνεπόλησαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ'.

Περὶ τοῦ ποίῳ τρόπῳ ὁ Πάπας πρῶτος τῶν ἱερέων.

ΕΝ τῇ ἑκατοστῇ τριακοστῇ πρώτῃ αὐτοῦ Νεαρᾷ ὁ Ἰουστινιανὸς θεσπίζει εἶναι τὸν Πάπαν τῆς Ῥώμης κατὰ τοὺς Ὅρους τῶν ἁγίων πατέρων πρῶτον τῶν ἱερέων, τὸν δὲ τῆς νέας Ῥώμης ἔχειν μετὰ τὸν Ῥώμης δευτέραν τάξιν, τῶν δὲ ἄλλων ἁπάντων προτιμᾶσθαι. τὸν δὲ Ἀχρίδος εἶναι αὐτοκέφαλον, καὶ χειροτονεῖν τοὺς Ἐπισκόπους τῶν Ἐπαρχιῶν Δακίας Ῥιπονσίας καὶ Δακίας Μεδιτερρανίας, Τριβαλλίας, Δαρδανίας, Μυσίας τῆς ἄνω καὶ Παννονίας. εἰς δὲ τὸ Πριβιλέγιον προστίθησιν, ὅτι καὶ δευτέρας Μακεδονίας, καὶ ἐν ταῖς ὑποκειμέναις αὐτῷ Ἐπαρχίαις ἐπέχειν τὸν τόπον τοῦ Ῥώμης κατὰ τὰ ὁρισθέντα ὑπὸ τοῦ Πάπα Βιγιλίου. καὶ λοιπὸν σημείωσαι πρῶτον, ὅτι ὁ Ῥώμης ἔχει τὰ πρωτεῖα ἀπὸ τῶν Ὅρων τῶν ἁγίων πατέρων, οὐκ ἀπὸ τῆς γραφῆς καὶ τοῦ Πέτρου, ἔτι ἐπειδή, ὡς εἴρηται πολλάκις, αὐτελέγετο ὑπὸ τῶν Δυτικῶν εἶναι δεύτερον τὸν Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἡ ἐν Ἐφέσῳ λῃστρικὴ εἶχε ταύτην τὴν γνώμην, καὶ δὴ καὶ ὁ Βασιλίσκος ἔγραψε κατὰ τῶν

πρεσβειων

πρεσβείων τῆς Ἐκκλησίας ταύτης, ὃς εἰ καὶ ἔγραψεν ἀντεγκύκλια καὶ ἠκύρωσεν ἔτι τοιοῦτον διωρίσατο, ὅμως καὶ ὁ Ἰουστινιανὸς νομικὸς ὤν, ἐβεβαίωσε προτιμᾶσθαι τὸν Κωνσταντινουπόλεως τῶν ἄλλων Πατριαρχῶν, ἵνα δὲ μὴ νομισθῇ καὶ πρὸ τοῦ Ῥώμης πρῶτος, καὶ δόξῃ ἀντικείμενος τοῖς Κανόσιν, ἐσαφήνισεν, ὅτι εἰ καὶ προτιμᾶται τῶν ἄλλων, τοῦ Ῥώμης ὅμως εἶναι αὐτὸν δεύτερον, εἰς τὴν τάξιν δηλονότι καὶ οὐκ εἰς τὴν ἀξίαν, καθότι τὸ πατριαρχικὸν ἀξίωμα ἐπὶ πᾶσιν ἐστὶ τῆς αὐτῆς ἀξίας.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Β'.

Ἀντίθεσις Λατίνων, ἐκ τῆς πρὸς τὸν Κωνσταντινουπόλεως Ἐπιφάνιον ἐπιστολῆς τοῦ Ἰουστινιανοῦ τὸν Πάπαν ἔχειν ἰδικὸν ἀξίωμα ἐν τῇ καθόλου Ἐκκλησίᾳ συναγόντων, καὶ λύσις αὐτῆς, καὶ ἔλεγχος ἐπιπλάστων ἐπιστολῶν αὐτῶν. καὶ περὶ κεφαλῆς τῆς Ἐκκλησίας.

Ἀλλὰ λέγουσιν οἱ Λατῖνοι, ὅτι ὁ Ἰουστινιανὸς γράφων τῷ Κωνσταντινουπόλεως Ἐπιφανίῳ, ὡς κεῖται εἰς τὸν πρῶτον Τίτλον τοῦ πρώτου βιβλίου τοῦ κώδικος, τοιάδε φησίν, Ἀλλὰ διὰ πάντων φυλάττοντες τὴν κατάστασιν τῆς ἑνώσεως τῶν ἁγίων Ἐκκλησιῶν τῆς πρὸς τὸν ἁγιώτατον Πάπαν τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης καὶ Πατριάρχην, πρὸς ὃν καὶ τὰ ὅμοια τούτοις γεγράφαμεν. οὔτε γὰρ ἀνεχόμεθά τι τῶν εἰς ἐκκλησιαστικὴν ὁρώντων κατάστασιν μὴ καὶ τῇ αὐτοῦ ἀναφέρεσθαι μακαριότητι ὡς κεφαλῇ οὔσῃ πάντων τῶν ὁσιωτάτων τοῦ Θεοῦ Ἱερέων. Καί, ἐπειδὴ ὁσάκις ἐν τούτοις τοῖς μέρεσιν Αἱρετικοὶ ἀνεφύησαν, τῇ γνώμῃ καὶ ὀρθῇ κρίσει ἐκείνου τοῦ σεβασμίου θρόνου κατηργήθησαν. συνάγεται οὖν ἐκ τούτων, λέγουσιν οἱ αὐτοί, ἤτοι παπισταί, ὅτι ὁ Ῥώμης ἐστὶ πρῶτος, τουτέστι κεφαλὴ τῶν Ἱερέων, καὶ ἑπομένως ἔχει ἰδικὸν ἀξίωμα εἰς τὴν καθόλου Ἐκκλησίαν, Ἀλλὰ ῥητέον, ὅτι καὶ αὕτη ἡ ἐπιστολή, καὶ ἡ τοῦ Ἰουστινιανοῦ πρὸς τὸν Πάπαν Ἰωάννην τὸν δεύτερον, τὸν καλούμενον Μερκούριον, ἐν ἔτει πεντακοσιοστῷ τριακοστῷ δευτέρῳ, καὶ ἡ ἐπιστολὴ τούτου τοῦ Ἰωάννου πρὸς Ἰουστινιανόν, κείμεναι καὶ αἱ δύο ἐν τῷ αὐτῷ πρώτῳ βιβλίῳ τοῦ κώδικος, Τίτλῳ περὶ τῆς ἁγίας Τριάδος, ψευδεῖς εἰσὶ καὶ πεπλασμέναι, καθότι οὐ συμφωνοῦσι μετὰ τῶν διαταγῶν τοῦ Ἰουστινιανοῦ καὶ μετὰ τῶν γραφόντων αὐτῷ κατὰ διαφόρους καιροὺς περὶ ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων, οὔτε μετὰ τῶν ἱστορικῶν, τῶν λεγόντων, ὅτι ἔδωκεν ὁ Φωκᾶς τὸ πρωτεῖον Βονιφατίῳ τῷ τρίτῳ. τοῦτο δὲ καὶ πολλοὶ τῶν θεολόγων ἀποδεικνύουσιν ἐπιχειρήμασι καὶ λόγοις, καὶ μάρτυς Ἰάκωβος Λέκτιος νομικὸς βιβλίῳ πρώτῳ περὶ θεολογικῶν ἐπιγραφῶν, κεφαλαίῳ πρώτῳ, καὶ βιβλίῳ δευτέρῳ, σημείῳ πέμπτῳ. εἰ δὲ καὶ ταύτην τὴν πρὸς Ἐπιφάνιον ἐπιστολὴν τοῦ Ἰουστινιανοῦ καθ᾽ ὑπόθεσιν ἀληθῆ εἴπωμεν, φαμέν, ὅτι πρῶτος καὶ κεφαλὴ λέγεται κατὰ μόνην τὴν τάξιν, ὡς καὶ ἡ παροῦσα Νεαρὰ σαφέστατα μαρτυρεῖ, εἰποῦσα ἔχειν τὸν Κωνσταντινουπόλεως δευτέραν τάξιν μετὰ τὸν Ῥώμης, ἤτοι ὡς προτιμᾶται ὁ Ῥώμης τοῦ Κωνσταντινουπόλεως, οὕτω καὶ τὸν Κωνσταντινουπόλεως προτιμᾶσθαι τῶν ἄλλων Πατριαρχῶν, ἀλλ᾽ ὁ Κωνσταντινουπόλεως προτιμᾶται τῶν ἄλλων κατὰ μόνην τὴν τάξιν, ἄρα καὶ ὁ Ῥώμης προτιμᾶται τοῦ Κωνσταντινουπόλεως κατὰ μόνην τὴν τάξιν, ἀλλ᾽ ἡ δευτέρα τοῦ Κωνσταντινουπόλεως τάξις οὐκ ἔχει ἰδικὸν ἀξίωμα, ἐν οἷς προτιμᾶται, ἄρα μήτε τοῦ Ῥώμης ἡ πρώτη τάξις ἔχει ἰδικὸν ἀξίωμα εἰς τοὺς μετ᾽ αὐτόν. ἐπεὶ εἰ ἦν ὁ Ῥώμης κεφαλὴ τῶν Ἱερέων κατά τινα ἄλλην ἐξουσίαν, καὶ μὴ κατὰ μόνην τὴν τάξιν, οὐκ ἔλεγεν ὁ Ἰουστινιανός, καὶ πρὸς ἐκεῖνον ἐγράψαμεν, οὔτε ἔλεγεν, οὐκ ἀνεχόμεθα μὴ ἔχειν κἀκεῖνον εἴδησιν, εἰ γὰρ εἶχεν ὁ Ῥώμης τοιαύτην ἐξουσίαν, καὶ χωρὶς τοῦ προστάγματος τοῦ Βασιλέως ἀναγκαίως αὐτὸν ἠρώτων οἱ Πατριάρχαι. Ὁ αὐτὸς Βασιλεὺς εἰς τὸ πρῶτον βιβλίον τοῦ κώδικος, Τίτλῳ πρώτῳ, Διαταγῇ ἕκτῃ, κεφαλαίῳ εἰκοστῷ τετάρτῳ, καὶ Τίτλῳ δευτέρῳ, Διαταγῇ ἕκτῃ, λέγει, ὅτι ἡ Κωνσταντινουπόλεως Ἐκκλησία πασῶν τῶν ἄλλων ἐστὶ κεφαλή. καὶ κεφαλαίῳ δεκάτῳ ἕκτῳ ἄκυρά φησιν εἶναι τὰ γεγονότα ἐν τῇ κατὰ Ζήνωνος τυραννίδι (ὑπὸ τοῦ Βασιλίσκου δηλονότι) βασιλικὰ θεσπίσματα κατὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως, καὶ τὸν Κωνσταντινουπόλεως ἔχειν τῶν ἄλλων πάντων τὴν προεδρείαν. καὶ Διαταγῇ δεκάτῃ ἕκτῃ τοῦ δευτέρου Τίτλου τοῦ πρώτου βιβλίου τοῦ κώδικος, ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἔχει τῶν ἄλλων τὴν προεδρείαν. ἀλλὰ καὶ Μανουὴλ ὁ Κομνηνὸς ἔν τινι Νεαρᾷ, ἥτις κεῖται ἐν τῷ δωδεκάτῳ Κανόνι τῆς ἑβδόμης Συνόδου παρὰ τῷ Βαλσαμῶνι, τὴν ἁγίαν Σοφίαν λέγει προκαθημένην πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν, μητέρα πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ νέαν Σιών. ἴδε καὶ τὸν προσφωνητικὸν τῆς ἕκτης Συνόδου πρὸς τὸν Πωγωνάτον περὶ τῆς Ἐκκλησίας ταύτης, ἤτοι τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀλλ᾽ οὐ παρὰ τῶν ἐγκωμίων τούτων ὁ Κωνσταντινουπόλεως τῶν Κανόνων ὑπερέβη. Ἔτι ἐπὶ τῆς Πατριαρχείας τοῦ Ἐπιφανίου ἦσαν εἰς μὲν τὴν Ῥώμην Πάπαι ἅγιοι ἄνθρωποι, εἰς δὲ τὰς Ἐκκλησίας Ἀντιοχείας καὶ Ἀλεξανδρείας συγχύσεις καὶ ταραχαὶ ὑπὸ τῶν Αἱρετικῶν, ἀλλὰ δὴ καὶ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν κρίσεις καὶ συγχύσεις, ὡς εἴρηται εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ παρόντος βιβλίου, ὅθεν ὁ Βασιλεὺς δικαίως ἔλεγεν, ἵνα ἔχωσι κοινωνίαν μετὰ τῆς Ἐκκλησίας Ῥωμαίων, ὀρθοδοξούσης τότε, καὶ γαλήνης ἀπολαυούσης βαθείας περὶ τὴν πίστιν, ἂν ὅμως εἴη γεγραφὼς τὴν Νεαρὰν ὁ Ἰουστινιανὸς μετέπειτα, ὄντος Πάπα τοῦ Βιγιλίου (ἐῶ λέγειν τοὺς ἄλλους τοιούτους) ὃς ἐκοινώνει τοῖς Αἱρετικοῖς, οὐκ ἂν εἶπεν αὐτοῖς κοινωνεῖν τῷ Πάπᾳ, ἀλλ᾽ ἀποστρέφεσθαι αὐτόν, καθὼς καὶ ἐγένετο ὅτε ἐξωρίσθη καὶ κατεφρονήθη διὰ τὴν αἵρεσιν ὁ Βιγίλιος. Ἔτι Θεοδόσιος ὁ μικρὸς καὶ Οὐαλεντιανὸς γράφοντες

Ὁρμίσδᾳ

Ὁρμίσδα Ἐπάρχῳ, ὡς κεῖται ἐν ἀρχῇ τοῦ πρώτου βιβλίου τοῦ κώδικος, ἔλεγον, ἐπειδὴ ἦλθεν εἰς τὰς εὐσεβεῖς ἡμῶν ἀκοάς, ὡς τινὲς διδασκαλίας τινὰς συνέγραψαν, καὶ ἐξέθεντο ἀμφιβόλους καὶ οὐκ ἀκριβῶς συμφωνούσας τῇ ἐκτεθείσῃ ὀρθοδόξῳ πίστει παρὰ τῆς ἁγίας Συνόδου τῶν συνελθόντων ἐν Νικαίᾳ καὶ ἐν Ἐφέσῳ ἁγίων πατέρων καὶ Κυρίλλου τοῦ τῆς εὐσεβοῦς μνήμης. καὶ σημείωσαι, ὅτι βεβαιοῦσι τὰ δόγματα τῶν Συνόδων ἀπὸ τῆς πρὸς τὸν ἅγιον Κύριλλον αὐτῶν συμφωνίας. ὡς οὖν ὁ Κύριλλος κανὼν ὥσπερ γνώριμος τῶν Οἰκουμενικῶν ἁγίων Συνόδων, οὐκ εἶχεν ἀπὸ τούτου εἰς τὴν καθόλου Ἐκκλησίαν ἰδικὸν ἀξίωμα, οὕτως οὐδὲ ὁ Ῥώμης, ἀπὸ τοῦ εἰπεῖν τὸν Ἰουστινιανὸν ἵνα φυλάττωσι τὴν πρὸς αὐτὸν ἕνωσιν αἱ Ἐκκλησίαι, εἶχέ τι τοιοῦτον ἀξίωμα ἰδικὸν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Ἔτι ὁ αὐτὸς Νεαρᾷ ἑκατοστῇ εἰκοστῇ περὶ ἐκποιήσεως καὶ ἐμφυτεύσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀκινήτων, καὶ Νεαρᾷ ἑκατοστῇ εἰκοστῇ τρίτῃ, θεσπίζει ἵνα γίνωνται δύο Σύνοδοι κατ' ἔτος εἰς πᾶσαν Ἐπαρχίαν. καὶ περὶ δωρεᾶς τῶν χειροτονουμένων ἱερέων εἰς τοὺς χειροτονοῦντας λέγει, κελεύομεν τοὺς μακαριωτάτους Ἀρχιεπισκόπους καὶ Πατριάρχας, τουτέστι τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης καὶ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἀλεξανδρείας καὶ Θεουπόλεως καὶ Ἱεροσολύμων, καὶ προσάσσει σφοδρῶς καὶ μετὰ ἐπιτιμίων καὶ τῷ Πάπᾳ καὶ τοῖς Πατριάρχαις καθὼς καὶ τοῖς λοιποῖς Ἐπισκόποις μένειν ἀπροφασίστως εἰς τὰ ὑπ' αὐτοῦ ὡρισμένα. εἰ δὲ ὁ Πάπας ἦν κεφαλὴ τῶν ἱερέων κατά τινα ἰδιάζουσαν ἐξουσίαν, ἐνομοθέτει καὶ ἐκέλευεν, ἀλλ' ἤδη ἰσαρίθμως τοῖς λοιποῖς Πατριάρχαις, νομοθετεῖται, ὀρίζεται καὶ ἐπιτιμίοις καθυποβάλλεται, ἄρα οὐκ ἔστι κεφαλὴ τῶν ἱερέων κατ' ἄλλον τρόπον, ἀλλ' ἢ κατὰ μόνην τὴν τάξιν. τὸ αὐτὸ πρόσταγμα ἴδε καὶ βασιλικῶν βιβλίῳ τρίτῳ, Τίτλῳ πρώτῳ. Ἔτι ὁ αὐτὸς θεσπίζει εἶναι τῶν Πατριαρχῶν τὰς ἀποφάσεις ἀμετακλήτους, καὶ τὴν ἐσχάτην κρίσιν ἐν τῇ καθόλου Ἐκκλησίᾳ οὐ τῷ Πάπᾳ, ἀλλὰ τῇ Συνόδῳ παρέχει, οὐκ εἶπε δὲ μόνον, ἀλλ' ὡς εἶπεν, οὕτω καὶ ἐποίησεν, ἐπειδὴ περὶ τῶν Αἱρετικῶν ἤθροισε τὴν πέμπτην Σύνοδον χωρὶς τῆς τοῦ Ῥώμης παρουσίας, ἢ ἐπιστολῆς, ἢ Λεγάτων, καὶ δὴ καὶ Αἱρετικὸν ὄντα ἐξώρισε, διώρθωσεν. Ἔτι ὁ αὐτὸς καθόλου Ἐκκλησίαν οὐ λέγει τὴν πειθομένην, ἢ διοικουμένην ὑπὸ μόνου τοῦ Πάπα, ἀλλὰ τὴν κοινὴν τῶν Πατριαρχῶν καὶ τῶν λοιπῶν ἐκκλησιαστικῶν σύμπνοιαν, ὅθεν Νεαρᾷ ἑκατοστῇ ἐνάτῃ λέγει, Αἱρετικοὺς ἐκείνους εἰρήκασιν (ἤτοι οἱ πρὸ αὐτοῦ Βασιλεῖς) καὶ ἡμεῖς λέγομεν πάντας τοὺς μὴ ὄντας μέλος τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ἐν ᾗ πάντες ὁμοφώνως οἱ ἁγιώτατοι πάσης τῆς Οἰκουμένης Πατριάρχαι, ὅ,τε τῆς Ἑσπερίας Ῥώμης, καὶ ὁ ταύτης τῆς βασιλίδος πόλεως, καὶ Ἀλεξανδρείας, καὶ Θεουπόλεως, καὶ Ἱεροσολύμων, καὶ πάντες οἱ ὑπ' αὐτοὺς τεταγμένοι ὁσιώτατοι Ἐπίσκοποι τὴν ἀποστολικὴν κηρύττουσι πίστιν τε καὶ παράδοσιν. καὶ Νεαρᾷ ἑκατοστῇ δεκάτῃ πέμπτῃ λέγει, εἴ τις ἐκ τῶν μνημονευθέντων γονέων ὀρθόδοξος ὑπάρχων, αἴσθηται τὸν ἴδιον παῖδα, ἢ παῖδας μὴ εἶναι τῆς καθολικῆς πίστεως, καὶ μηδὲ ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ Ἐκκλησίᾳ κοινωνεῖν, ἐν ᾗ πάντες οἱ ἁγιώτατοι Πατριάρχαι μιᾷ συμπνοίᾳ καὶ ὁμονοίᾳ τὴν ὀρθὴν πίστιν κηρύττουσι κατὰ τὰς (προηγησαμένας δηλονότι) τέσσαρας Συνόδους, καὶ τὰ ἑξῆς. ῥητῶς ταῦτα βεβαιοῖ καὶ Λέων ὁ σοφὸς βασιλικῶν βιβλίῳ τριακοστῷ πέμπτῳ, Τίτλῳ ὀγδόῳ, κεφαλαίῳ τετάρτῳ. τῇ γνώμῃ τοῦ Ἰουστινιανοῦ συνᾴδει καὶ ἡ ἑβδόμη Σύνοδος, ἐν τῇ πρώτῃ γὰρ αὐτῆς πράξει λέγει ὁ Ἀγκύρας Βασίλειος, προαιρούμενος ἑνωθῆναι τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ, Ἀδριανῷ Πάπᾳ Ῥώμης, Ταρασίῳ Κωνσταντινουπόλεως, τοῖς τε ἀποστολικοῖς θρόνοις Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, καὶ τῆς ἁγίας πόλεως. καὶ προσάγω ὑμῖν τοῖς ἐξ ἀποστολικῆς αὐθεντίας λαβοῦσι τὴν ἐξουσίαν. οἷς σύμφωνος καὶ ἡ ἐπὶ τοῦ Πάπα Μαρτίνου ἐν Λατερανῷ Σύνοδος, λέγουσα Κανόνι δεκάτῳ ὀγδόῳ, εἴ τις κατὰ τοὺς ἁγίους πατέρας ὁμοφώνως ἡμῖν καὶ ὁμοπίστως οὐκ ἀθετεῖ καὶ ἀναθεματίζει ψυχῇ τε καὶ στόματι πάντας ἐκείνους, οὓς ἀθετεῖ καὶ ἀναθεματίζει, δηλονότι τοὺς στυγνοτάτους Αἱρετικούς, μετὰ πάντων τῶν ἀσεβῶν αὐτῶν συγγραμμάτων ἕως μιᾶς κεραίας ἡ ἁγία τοῦ Χριστοῦ καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία, τουτέστιν αἱ ἅγιαι καθολικαί ποτε Σύνοδοι, καὶ συμφώνως πάντες οἱ δόκιμοι τῆς Ἐκκλησίας πατέρες, καὶ τὰ ἑξῆς. καὶ λοιπὸν εἰ καὶ κατὰ Ἰουστινιανὸν ἴσοι οἱ Πατριάρχαι ἐν τῇ καθόλου Ἐκκλησίᾳ, καὶ ἡ σύμπνοια καὶ ἡ ὁμόνοια αὐτῶν ἐστὶν ἡ καθόλου Ἐκκλησία, καὶ ὅλοι οἱ Πατριάρχαι τῆς Οἰκουμένης εἰσὶ Πατριάρχαι, καὶ ἔσχατον κριτήριον ἡ Σύνοδος, καὶ κεφαλὴ ὁ Κωνσταντινουπόλεως ὡς καὶ ὁ Ῥώμης, καὶ τὰ λοιπὰ εἰρημένα ἀνωτέρω, πρόδηλον, ὅτι ὁ Ῥώμης κατὰ μόνην τὴν τάξιν ἦν πρῶτος τῶν ἱερέων, καὶ οὐ κατ' ἄλλην τινὰ δύναμιν, ἢ ἐξουσίαν. πρὸς δὲ λέγει, ὅτι αἱ ἀναφανεῖσαι εἰς τὴν Ἀνατολὴν Αἱρέσεις τῇ γνώμῃ καὶ ὀρθῇ κρίσει τοῦ θρόνου Ῥώμης κατηργήθησαν, ἀληθές ἐστιν, ἀλλ' οὐ πάντοτε, οὔτε ἐκ μόνου, ὡς μαρτυροῦσιν αἱ πράξεις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, καὶ τὰ συμβάντα ἀπ' ἀρχῆς ἐν τῇ καθόλου Ἐκκλησίᾳ, ὅθεν ἐν τῇ ἑβδόμῃ Συνόδῳ πράξει δευτέρᾳ ὅλοι οἱ Ἐπίσκοποι εἶπον κατὰ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Ῥώμης, καὶ τὴν διδασκαλίαν Ταρασίου, καὶ τὴν παράδοσιν τῶν Ἀποστόλων καὶ θείων Διδασκάλων. ἴδε καὶ ἀνωτέρω βιβλίου τρίτου κεφάλαιον δέκατον τέταρτον, καὶ ἀλλαχοῦ ἐν πολλοῖς ἀνωτέρω καὶ κατωτέρω.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ΄.

Περὶ τῆς πρώτης Ἰουστινιανῆς ἐν τῇ Ἀχρίδι, καὶ τῶν ὑπ' αὐτὴν Μητροπολιτῶν καὶ Ἐπισκόπων.

Ὁ Καισαρεὺς Προκόπιος εἰς τὸ τέταρτον περὶ τῶν κτισμάτων Ἰουστινιανοῦ, κεφαλαίῳ πρώτῳ λέγει, ὅτι ἐγγὺς τοῦ κάστρου Βεδεριανὰ ἦν χωρίον λεγόμενον Ταυρήσιον, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἦν ὁ Ἰουστινιανός, ἐγγὺς δὲ ἐκείνου ἔκτισε πόλιν, καὶ ὠνόμασεν αὐτὴν πρώτην Ἰουστινιανήν, εἰς δὲ τὴν Δαρδανίαν πόλιν τινὰ Οὐλπιανὰ λεγομένην ἀνακαινίσας, ὠνόμασε δευτέραν Ἰουστινιανήν. τιμήσας δὲ τὴν πρώτην Ἰουστινιανὴν Ἀρχιεπισκόπῳ αὐτοκεφάλῳ, ἔδωκεν αὐτῷ ἵνα ἔχῃ τὰς χειροτονίας τῶν Ἐπαρχιῶν Δακίας Μεδιτερρανέας, Δακίας Ῥιπουσίας, Τριβαλλέας, Δαρδανίας, Μυσίας τῆς ἀνωτέρας καὶ Παννονίας. σήμερον ὅμως εὑρίσκονται μόναι Ἐπισκοπαὶ δεκατρεῖς ὑπ' αὐτήν, ἐξ ὧν Μητροπολῖται μέν εἰσιν ὁ Καστορίας, ὁ Βελεγράδων, ὁ Κορυτζᾶς, ὁ Γρεβενοῦ, ὁ Σισανίου, ὁ Βοδενῶν, ὁ Πελαγωνίας. Ἐπισκοπαὶ δὲ ὁ Δεβρῶν, ὁ Μογλενοῦ, ὁ Βελεσσοῦ, ὁ Πρεσπῶν, ὁ Αὐλῶνος, ὁ Κανίνων, ὁ Κιτζάβων, καὶ ὁ Μολισκοῦ. οὐκ ἔχουσι δὲ οἱ Μητροπολῖται Ἐπισκόπους, ἐπειδὴ ἦσαν καὶ αὐτοὶ Ἐπίσκοποι, καὶ ἡ καινοτομία ἐποίησεν αὐτοὺς Μητροπολίτας.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Β΄.

Πότε ἐβεβαιώθη ἡ Ἐπισκοπὴ τῆς Ἀχρίδος αὐτοκέφαλος, καὶ πότε ἐξέλιπε, καὶ περὶ τοῦ ἀποσπασθέντος μέρους αὐτῆς, ὃ ἔχει μέχρι τοῦ νῦν ὁ Πεκίου.

Ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ περὶ τῆς πέμπτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, παρόντος ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ τοῦ Πάπα Ῥώμης Βιγιλίου, ἐβεβαιώθη ἡ Ἀχρὶς Ἀρχιεπισκοπὴ αὐτοκέφαλος, ἤτοι μὴ ὑποτελοῦσα ὑπὸ ἀποστολικὸν θρόνον, τουτέστιν ὑπὸ Πατριαρχίαν ὥσπερ οἱ Μητροπολῖται. ἐπὶ δὲ Κωνσταντίνου τοῦ πωγωνάτου, ὃς ἐβασίλευσεν ἐν ἔτει ἑξακοσιοστῷ ἑξηκοστῷ ὀγδόῳ, οἱ Βούλγαροι παρέλαβον τὴν κάτω Μυσίαν, καὶ καθ' ὀλίγον ἐπιθέμενοι Ῥωμαίοις, πολεμουμένοις ὑπὸ τῶν Ἀράβων, ἐξηπλώθησαν ἕως Ἀχρίδος, καὶ ἐκυρίευσαν αὐτῆς καὶ τῶν πέριξ αὐτῆς Ἐπαρχιῶν. Εἰδωλολατρῶν δὲ ὄντων, καὶ πολλὰ μαρτύρια ποιούντων τοῖς ὀρθοδόξοις, ἔοικεν ἐκλελοιπέναι καὶ Ἀρχιεπίσκοπον ἐκ τῆς Ἀχρίδος. ὅθεν ἐπὶ Μιχαὴλ καὶ Θεοδώρας, οἳ ἐβασίλευσαν ἐν ἔτει ὀκτακοσιοστῷ τεσσαρακοστῷ δευτέρῳ, καὶ Φωτίου Κωνσταντινουπόλεως Πατριάρχου, χριστιανισάντων τῶν Βουλγάρων, ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως ἐπέμφθη Ἀρχιεπίσκοπος εἰς Βουλγαρίαν, ἣ περὶ τῆς Βουλγαρίας ἦν ἅμιλλα ἀναμεταξὺ τῶν Ἐπισκόπων τῆς πρεσβυτέρας καὶ τῆς νέας Ῥώμης, ὡς ἐροῦμεν ἐν τῷ ἑβδόμῳ βιβλίῳ. πότε δὲ ἐπαύσαντο οἱ Ἐπίσκοποι Κωνσταντινουπόλεως χειροτονεῖν καὶ πέμπειν εἰς Βουλγαρίαν Ἀρχιεπίσκοπον, καὶ διατί οὐκ ἐχειροτονεῖτο ὁ Βουλγαρίας Ἀρχιεπίσκοπος ὑπὸ τῆς οἰκείας Συνόδου, οὐκ ἔχομεν εἰπεῖν, τόσον δὲ μόνον λέγομεν, ὅτι γενομένης τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Πεκίου αὐτοκεφάλου, ἀπὸ τῆς ἐνορίας τοῦ Ἀχρίδος ἀπεσπάσθη ὅλον τὸ δοθὲν αὐτῇ μέρος, ὅπερ οὐκ ἔτι ἐδυνήθη ἐπαναλαβεῖν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἀχρίδος ἄχρι τῆς δεῦρο.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Γ΄.

Περὶ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου τῆς νέας Ἰουστινιανῆς, καὶ τῶν διαφορῶν αὐτῆς μετὰ τοῦ Ἀντιοχείας, καὶ περὶ τῆς ἅπαξ καὶ δὶς βεβαιώσεως αὐτῆς ἐν τῇ αὐτοκεφάλῳ κλήσει.

Οἱ προεστῶτες Ἐπίσκοποι τῆς ἐν Κύπρῳ Ἐκκλησίας ἐποίουν τὰς χειροτονίας τῶν ἐν τῇ Κύπρῳ Ἐπισκόπων, χειροτονούμενοι καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τῶν Ἐπισκόπων κατὰ τὴν ἀποστολικὴν παράδοσιν. οἱ Πατριάρχαι ὅμως Ἀντιοχείας, διὰ τὸ πέμπειν τὸν Στρατηγὸν Ἀντιοχείας ὑποστράτηγον εἰς τὴν Κύπρον, ἐζήτουν ὑποτάξαι ἑαυτοῖς τοὺς Ἐπισκόπους Κύπρου, ὅπερ ἐπειδὴ Ῥηγῖνος Κωνσταντίας, Ζήνων Κυρήνης, Εὐάγγελος Σόλων, καὶ Πατρίκιος Πάφου ἀνέφερον διὰ λιβέλλου τῇ Οἰκουμενικῇ τρίτῃ Συνόδῳ, διώρισεν ἡ Σύνοδος ἐν τῇ ἑβδόμῃ αὐτῆς πράξει ἵνα ἔχωσι τὸ ἀνεπηρέαστον καὶ ἀβίαστον οἱ τῶν ἁγίων Ἐκκλησιῶν τῶν κατὰ τὴν Κύπρον προεστῶτες, καὶ κατὰ τοὺς Κανόνας τῶν ἁγίων πατέρων καὶ τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν δι' ἑαυτῶν τὰς χειροτονίας τῶν εὐλαβεστάτων Ἐπισκόπων ποιῶσιν. ἐπὶ δὲ Ζήνωνος, ὅτε ἐφαίνοντο οἱ Εὐτυχιανοὶ εὐτυχοῦντες, ἐφάνη ὁ ἀπόστολος Βαρνάβας σὺν τῷ ἱερῷ Εὐαγγελίῳ τοῦ Ματθαίου, τῷ βεβαιοῦντι κυρίως τὴν ἀληθινὴν τοῦ Χριστοῦ ἀνθρωπότητα ἐναντίον αὐτοῖς. καὶ λοιπὸν Πέτρος ὁ Κναφεὺς πάλιν ἤρξατο ἐνοχλεῖν τοῖς Κυπρίοις καὶ σπουδάζειν ὑποτάξαι αὐτοὺς ἑτέρᾳ προφάσει, ὅτι δῆθεν ὑπὸ τῆς Ἀντιοχείας

τιοχείας ἐμαθητεύθησαν τὴν ὀρθόδοξον πίστιν οἱ Κύπριοι, ἐναντιούμενος ὡς Αἱρεσιάρχης κἀνταῦθα καὶ τῇ ἀποφάσει τῆς τρίτης Συνόδου. ἀλλ' ἐν τούτοις εὑρίσκετο εἰς τὴν Σαλαμῖνα Ἐπίσκοπος ὁ Ἀνθέμιος, ὅστις εἶδε κατ' ὄναρ τὸν Ἀπόστολον Βαρνάβαν παρακινοῦντα αὐτὸν ἀπελθεῖν εἰς Κωνσταντινούπολιν πρὸς τὸν Βασιλέα, ᾧ Ἀνθεμίτῳ ἀπεκάλυψε καὶ τὸν τόπον, ὅπου ἦν τεθαμμένος αὐτὸς ὁ Ἀπόστολος, καὶ εἶπον αὐτῷ ἵνα σκάψῃ ὑπὸ τὴν Κερατωνίαν τὸ δένδρον, ὅτι ἐκεῖ εὑρήσει τὸ λείψανον αὐτοῦ, καὶ τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον τοῦ Ματθαίου εἰς τὸ στῆθος αὐτοῦ, ὃ ἰδίᾳ χειρὶ ἔγραψε, καὶ εἶπον ἔτι αὐτῷ, ὅτε οἱ αντίπαλοι τῆς Κύπρου προβάλλουσί σοι, ὅτι ὁ θρόνος τῆς Ἀντιοχείας ἐστὶν ἀποστολικὸς, εἰπὲ καὶ σὺ, ὅτι καὶ ἡ Κύπρος ἐστὶν ἀποστολικὴ, καθότι ἔχει καὶ Ἀπόστολον εἰς τὸν τόπον αὐτῆς. ἀπῆλθεν ὁ Ἀνθέμιτος σὺν τῷ Κλήρῳ αὐτοῦ εἰς τὴν Κερατωνίαν τὸ δένδρον, ἤτοι ξυλοκερατίαν, καὶ μετὰ τὴν προσευχὴν ἔσκαψε, καὶ εὗρε σπήλαιον, καὶ ἔνδον εἰς αὐτὸ μίαν θήκην, ἐν ᾗ ἦν τοῦ Ἀποστόλου τὸ σεβάσμιον σκῆνος, ἔχον εἰς τὸ στῆθος αὐτοῦ τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον τὸ κατὰ Ματθαῖον εἰς ἑλληνικὴν γλῶσσαν γεγραμμένον, ὡς εἴπομεν ὅτι ἔγραψεν αὐτὸ ἰδίᾳ χειρὶ ὁ Βαρνάβας, ὅπερ λαβὼν ἀπῆλθεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ὁ Ἀνθέμιτος πρὸς τὸν Ζήνωνα, καὶ ὁ Ζήνων προσέταξε τῷ Ἀκακίῳ θεωρῆσαι συνοδικῶς τὴν ὑπόθεσιν. καὶ λοιπὸν προβληθέντων τῶν δικαίων τῶν Ἀντιοχέων, ὅτι δηλαδὴ ἡ Ἀντιόχεια ἐστὶ τοῦ Πέτρου πρώτη καθέδρα, καὶ ὅτι τοῦ χριστιανισμοῦ τὸ ὄνομα ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτῆς, ἀπεκρίθη ὁ Ἀνθέμιτος κατὰ τὴν μάθησιν τοῦ Βαρνάβα, καὶ μάλιστα ὅτι ἡ τρίτη Σύνοδος δέδωκε τῇ Κύπρῳ τὴν ἐλευθερίαν, καὶ ῥητῶς ἀπὸ τοῦ θρόνου Ἀντιοχείας. τοῦτο ἀκούσαντες οἱ αὐτίπαλοι, ᾐσχύνθησαν, ἐχάρη δὲ ὁ Βασιλεὺς, ὅτι γέγονε τοιοῦτον θαῦμα εἰς τὸν καιρὸν αὐτοῦ. τὸ δὲ ἱερὸν Εὐαγγέλιον κοσμήσας, ἔβαλεν εἰς τὸ παλάτιον αὐτοῦ ἐν τῷ Ναῷ τοῦ ἁγίου Στεφάνου, καὶ ἀνεγινώσκετο κατ' ἐνιαυτὸν τῇ μεγάλῃ Παρασκευῇ, ὡς λέγει ὁ Ἰωὴλ εἰς τὸ χρονικὸν αὐτοῦ. τὴν δὲ Σαλαμῖνα κατέστησεν Ἀρχιεπισκοπὴν πάσης Κύπρου, καὶ τῷ Ἀντιοχείας προσέταξε πόῤῥω ἀπέχειν τοῦ ἐνοχλεῖν τὴν Κύπρον, ὡς φησιν ὁ Μοναχὸς Κύριλλος, ὁ Ἀναγνώστης Θεόδωρος, καὶ ὁ Σουΐδας. ὁ δὲ Νικηφόρος ὁ τὴν εὕρεσιν τοῦ ἀποστολικοῦ λειψάνου καὶ τοῦ Εὐαγγελίου ἀνάγων εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Ἀναστασίου, λανθάνεται. καὶ γὰρ ὁ Βαλσαμὼν ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ τριακοστοῦ Κανόνος τῆς ἐν Τρούλλῳ Συνόδου λέγει, ὅτι τὴν Σαλαμῖνα, ἥτις καὶ Κωνσταντία ἐλέγετο (νῦν δὲ λέγεται Ἀμόχοστος) Ἰουστινιανὸς ὁ ῥινότμητος ἀνακαινίσας εἰς κάλλος, ὠνόμασε νέαν Ἰουστινιανήν. ὅθεν γίνεται δῆλον ἐκ τούτου, ὅτι οὐ λέγεται ἡ Κύπρος δευτέρα Ἰουστινιανὴ, ἀλλὰ νέα Ἰουστινιανὴ, καὶ ὅσοι λέγουσιν αὐτὴν δευτέραν Ἰουστινιανὴν, πλανῶνται ἐξ ἀγνοίας. εἶτα εἴρηται ἀνωτέρω, ὅτι πρώτη Ἰουστινιανὴ λέγεται ἡ Ἀχρὶς, δευτέρα δὲ τὰ Οὐλπιανὰ καὶ οὐχ ἡ Κύπρος. ἦσαν δὲ Ἐπισκοπαὶ πολλαὶ εἰς τὴν Κύπρον, ὅθεν ἐπὶ Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ διὰ τὸ τὸν Ἐπίσκοπον Κύπρου κρῖναι καὶ καθῆραι Ἐπίσκοπον μετὰ ἕνδεκα Ἐπισκόπων Συνόδου, ὁ Κωνσταντινουπόλεως Λουκᾶς ἠθέτησε τὴν τοιαύτην κρίσιν παρανόμως, καὶ ἴδε κατωτέρω βιβλίου ὀγδόου κεφάλαιον εἰκοστὸν πρῶτον. νῦν δὲ εἰσὶ μόναι τέσσαρες, ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ, ἡ Πάφος, ἡ Λεμεσὸς καὶ ἡ Κυρηνία, ἴδε περὶ τῆς Κύπρου κατωτέρω βιβλίου ὀγδόου κεφάλαιον δέκατον ἕβδομον καὶ δέκατον ὄγδοον.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Δ'.

Περὶ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Καρθαγένης, καὶ ὅτι πρώτη πασῶν τῶν ἐν Ἀφρικῇ Ἐκκλησιῶν, τὸ δὲ πρωτεῖον αὐτῆς παρὰ τοῦ Ἰουστινιανοῦ κατὰ θέσπισμα.

Ὁ Καρθαγένης ὅτι ἦν Ἀρχιεπίσκοπος ἀρχαῖος καὶ πρῶτος πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀφρικῆς, μάρτυρες πρῶτον ὁ Κυπριανὸς καὶ αἱ παρ' αὐτοῦ ἀθροισθεῖσαι δύο Σύνοδοι. δεύτερον, ἡ Σύνοδος περὶ ἧς διείληπται ἀνωτέρω βιβλίου τρίτου κεφαλαίῳ δεκάτῳ τρίτῳ, ἧς ἐξῆρχεν ὁ Καρθαγένης Αὐρήλιος. τρίτον, Καπρέολος Ἀρχιεπίσκοπος Καρθαγένης, ὁ πέμψας ἐπιστολὴν ἐκ προσώπου πάσης τῆς Ἀφρικῆς εἰς τὴν τρίτην Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω βιβλίου τρίτου, κεφαλαίου δεκάτου πέμπτου Παραγράφῳ εἰκοστῷ ἐνάτῳ. ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ Βάνδαλοι λαβόντες τὴν Ἀφρικὴν συγκεχύκασι τὰς ἐκεῖσε Ἐκκλησίας, ὁ Ἰουστινιανὸς λαβὼν τὴν Ἀφρικὴν παρ' αὐτῶν, καὶ ἀνακαινίσας τοῦ Καρχηδόνος τὸ ἀξίωμα, ἐθέσπισεν εἶναι αὐτὸν πρῶτον τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀφρικῆς, καθὼς ὁ Ἀχρίδος τῶν τάδε Ἐπαρχιῶν. διαλαμβάνει δὲ περὶ Καρχηδόνος ἐν τῷ αὐτῷ πριβιλεγίῳ, ἐν ᾧ γράφει καὶ περὶ τοῦ Ἀχρίδος αὐτολεξεὶ ταῦτα, τοῦτο τὸ δίκαιον ὅπερ ἐδώκαμεν τῇ Ἀχρίδι, ἐδώκαμεν καὶ τῷ Ἐπισκόπῳ Καρχηδόνος τῆς Ἀφρικῆς, μετὰ τὸ παραδοῦναι ταύτην ὁ Κύριος ταῖς χερσὶν ἡμῶν.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Ε'.

Περὶ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς τῆς κάτω Ἰβηρίας, καὶ τῶν Ἐπαρχιῶν αὐτῆς, καὶ τῆς παλαιᾶς ὀνομασίας αὐτῆς.

Ἐν τῇ Ἰβηρίᾳ εἰσὶν Ἀρχιεπίσκοποι αὐτοκέφαλοι δύο, οὓς οἱ Ἴβηρες καθολικοὺς ὀνομάζουσι. καὶ ἡ μὲν κάτω

Ἰβηρία

Ἰβηρία, ἥτις τὸ παλαιὸν ἐλέγετο Κολχικὴ καὶ Λαζικὴ, ἔχει ἐπαρχίας τὸ Ἰμερέτι, τὴν Γουρίαν, τὴν Μεγγρελίαν, τὴν Ἀπχαζίαν, καὶ τὴν Σβανίαν, καὶ μέρος τῆς Μοσχικῆς. ἦσαν δὲ αἱ ἐπαρχίαι αὗται ὑποκείμεναι τῷ θρόνῳ Κωνσταντινουπόλεως, ἔχουσαι Μητροπολίτην τὸν Φάσιδος, ὡς φαίνεται εἰς τὴν ἔκθεσιν τῆς τάξεως τῶν Μητροπολιτῶν, ἥτις ἦν εἰς τὸ Χαρτοφυλάκιον Ἐπαρχία εἰκοστὴ ἑβδόμη Λαζικῆς, ἐν ᾗ Μητροπολίτης ὁ Φάσιδος, ὃς εἶχεν Ἐπισκοπὰς τὴν Ῥοδοπόλεως, τὴν Ἀβισηνῶν, ἢ Σαΐνων, τὴν Πετρῶν, τὴν Τζηχανέων, ἢ Ζυγανῆς. ἐπὶ δὲ Ἡρακλείου ἦν Μητροπολίτης Φάσιδος Κῦρος ὁ Αἱρεσιάρχης, ὁ γενόμενος Ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας, καὶ ἀναθεματισθεὶς ὑπὸ τῆς ἕκτης Συνόδου. ἐπὶ δὲ τῆς ἐν Τρούλλῳ Συνόδου ἦν Θεόδωρος Φασίτου, ἤτοι Λαζῶν χώρας. καὶ Ἰωάννης Ἐπίσκοπος Πετρῶν τῆς Λαζῶν χώρας, ἐπὶ μέντοι Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου ἦν καθολικὸς εἰς τὴν κάτω Ἰβηρίαν, ἐπειδὴ λέγει Μαυρίκιος ὁ συναξαριστὴς Ἰουνίου εἰκοστῇ ἕκτῃ, ὅτι Ἰωάννης Ἐπίσκοπος Γοτθίας ἐχειροτονήθη ὑπὸ τοῦ καθολικοῦ τῆς Ἰβηρίας, ἐπειδὴ εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐβασίλευον Εἰκονομάχοι. ὥστε μετὰ τὸν Ἡράκλειον καὶ πρὸ τοῦ Ἰσαύρου γέγονεν ἡ κάτω Ἰβηρία Ἀρχιεπισκοπὴ αὐτοκέφαλος, οὐκ οἶδα μὲν δὲ ἐπὶ τίνος Αὐτοκράτορος καὶ ὑπὸ ποίας Συνόδου.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ϛ΄.

Περὶ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς τῆς ἄνω Ἰβηρίας, καὶ τῶν Ἐπαρχιῶν αὐτῆς, καὶ τοῦ χρόνου αὐτῆς.

Ἡ ἄνω Ἰβηρία ἐγένετο Ἀρχιεπισκοπὴ αὐτοκέφαλος ἐπὶ Κωνσταντίνου Βασιλέως τοῦ Μονομάχου, καὶ Πέτρου Πατριάρχου Ἀντιοχείας. ἔχει δὲ ἐπαρχίας τὸ Κάρτελι, ὅπερ καὶ κυρίως Ἰβηρία λέγεται, τὴν Ἀλβανίαν καὶ τὰ Καυκάσια ὄρη ἕως Λέτζκων καὶ τῶν Κεραυνίων ὀρῶν, ἐν οἷς καὶ αἱ Κάσπιαι πύλαι. ἔχει δὲ ἔτι καὶ μέρος τῆς Μοσχικῆς. ἔστι δὲ ὁ θρόνος αὐτῆς ἡ Σχέτα, ὅπου ἑνοῦνται ὁ Κῦρος καὶ ὁ Ἀράγος οἱ ποταμοί. ἦσαν δὲ πρότερον αἱ ἐπαρχίαι ὑπὸ τὸν Ἀντιοχείας. ἔστι δὲ σύνορον τῆς ἄνω καὶ κάτω Ἰβηρίας τὸ ὄρος τὸ ἀρχόμενον ἀπὸ τῶν Καυκασίων ὀρῶν καὶ παρατεῖνον εἰς Μοσχικὴν, καὶ λέγεται Ἰβηριστὶ Κουλπαργή. ἔστι δὲ ὁ μὲν τῆς κάτω Ἰβηρίας καθολικὸς τῇ τάξει μείζων, ὁ δὲ τῆς ἄνω ἐλάττων, ἦν γὰρ ἐπὶ μὲν τοῦ Ἰσαύρου ἐν ἔτει ἑπτακοσιοστῷ εἰκοστῷ καθολικὸς εἰς τὴν κάτω Ἰβηρίαν, ὁ δὲ τῆς ἄνω ἐγένετο ἐν ἔτει χιλιοστῷ τεσσαρακοστῷ πέμπτῳ, ἀλλὰ δὴ καὶ οἱ Ἴβηρες τὸν τῆς κάτω ἔχουσι μείζονα τοῦ τῆς ἄνω, καθότι ὁ Μέπες ἤτοι ὁ ἄρχων τοῦ Ἰμερετίου λέγεται παρ' αὐτῶν Βασιλεὺς τῶν Βασιλέων πάσης Ἰβηρίας. ὅθεν καὶ οἱ Βασιλεῖς Κωνσταντινουπόλεως καλοῦσιν αὐτὸν ἐν ταῖς γραφαῖς Μελίκη, ὅπερ ἐστὶ βασιλόπαις, τοὺς δὲ λοιποὺς αὐθέντας τῆς ἄνω καὶ κάτω Ἰβηρίας ὀνομάζουσι καὶ ὁ Βασιλεὺς τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ὁ Περσάρχης τοὺς μὲν, Χάν, τοὺς δὲ, Ἡγεμόνας.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ζ΄.

Περὶ τῶν Ἀρχιεπισκοπῶν Πεκίου, Τυρνόβου, καὶ Ἀρμενίων.

Περὶ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Πεκίου, Τυρνόβου καὶ Ἀρμενίων ἴδε κατωτέρω βιβλίου ὀγδόου κεφάλαιον δέκατον τρίτον, καὶ κεφάλαιον δέκατον ὄγδοον, καὶ βιβλίου δωδεκάτου κεφάλαιον ἕβδομον. ἦσαν δὲ καὶ ἄλλοι Ἀρχιεπίσκοποι καὶ καθολικοὶ τοιοῦτοι ὑπὸ τοῦ Ἀντιοχείας προβαλλόμενοι, καθότι ὁ Ἀντιοχείας Πέτρος, ὃς ἦν ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Μονομάχου, γράφων πρὸς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀκυληΐας, ἀντιποιούμενον τοῦ Πατριαρχικοῦ ὀνόματος, λέγει, ἀναλόγισαι ὅσον τῆς κατὰ σὲ χώρας μείζων ἡ Βουλγαρία, ὅσον δὲ ταύτης πάλιν Βαβυλὼν ἡ μεγάλη, καὶ ἡ Ῥωμάγυρις, ἤτοι τὸ Χωρασάν, καὶ αἱ λοιπαὶ τῆς ὅλης Ἀνατολῆς ἐπαρχίαι, ἐν αἷς Ἀρχιεπίσκοποι παρ' ἡμῶν πέμπονται, καὶ καθολικοὶ χειροτονοῦνται ἐν ἐκείνοις τοῖς μέρεσι, Μητροπολίτας ἔχοντες ὑπ' αὐτοὺς καὶ Ἐπισκόπους πολλούς, ἀλλ' οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἐκλήθη Πατριάρχης, ἐπειδὴ ἀπὸ τῶν πέντε τούτων Πατριαρχικῶν θρόνων καὶ αἱ κατὰ τόπον Ἐπισκοπαὶ οἰκονομοῦνται καὶ θεοπρεπῶς διεξάγονται ὥσπερ ἐν μιᾷ κεφαλῇ Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Η΄.

Περὶ τοῦ ποῖόν ἐστι τὸ ἀξίωμα τῶν αὐτοκεφάλων Ἀρχιεπισκόπων, καὶ κατὰ τί εἰσὶ μείζονες τῶν Μητροπολιτῶν. καὶ ὅτι ἄνευ τῆς γνώμης τῶν πλησιοχώρων Πατριαρχῶν οὐ δύνανται διακρῖναι τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἀμφιβολίας.

Τὸ ἀξίωμα τῶν τοιούτων οὐδέν ἐστιν ἕτερον, ἀλλ' ἢ Μητροπολιτικὸν αὐτοκέφαλον, ὅθεν ἐν τῇ τρίτῃ Συνόδῳ Πέτρος Πριμμικήριος εἶπε, ὁ εὐλαβέστατος καὶ θεοσεβέστατος Μητροπολίτης καὶ Ἐπίσκοπος τῆς Καρθαγένης Καπραίολος διὰ Βεσούλα Διακόνου ἐν πράξει πρώτῃ. ἴδε τὸ Μητροπολίτης ἀνωτέρω βιβλίου δευτέρου κεφαλαίῳ τρίτῳ. εἰ δὲ καὶ λέγεται Διαταγῇ ὀγδόῃ τοῦ πρώτου Τίτλου τῶν Νεαρῶν, ὅτι ὁ Ἰουστινιανῆς μείζων

ἐστὶ

ἐστὶ τοῦ Μητροπολίτου, τὸ μεῖζον ὑπονοεῖται κατὰ τὸ μὴ ὑποκεῖσθαι αὐτὸν Πατριάρχῃ, μάλιστα δὲ οἱ τοιοῦτοι Ἀρχιεπίσκοποι οὐ προτιμῶνται τῶν πρώτων Μητροπολιτῶν τῶν ὑποκειμένων τοῖς Πατριαρχικοῖς θρόνοις, ὡς ῥηθήσεται. καὶ τοῦτο ἐστὶ τὸ αἴτιον, ὅταν συμβῇ ἀμφιβολία τις ἐκκλησιαστική, οὐ δύνανται μόνοι αὐτοὶ διακρῖναι περὶ αὐτῆς χωρὶς τῆς γνώμης τῶν πλησιοχώρων Πατριαρχῶν, ὁ δὲ Ἀχρίδου καὶ διωρισμένως χωρὶς τῆς γνώμης τοῦ Κωνσταντινουπόλεως, οὐ δύναται δηλονότι, καὶ διὰ τοῦτο λέγεται βιβλίῳ πρώτῳ, Τίτλῳ δευτέρῳ τοῦ κώδικος, κεφαλαίῳ ὀκτώ, τὰς ἀναφυομένας ἀμφισβητήσεις ἐν ὅλῳ τῷ Ἰλλυρικῷ μὴ τέμνεσθαι ἄνευ γνώμης τοῦ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ βιβλίῳ πρώτῳ, Τίτλῳ ὀγδόῳ, Διαταγῇ ὀκτὴ, ἐν τῷ Ἰλλυρικῷ οἱ παλαιοὶ Κανόνες τῶν Ἐκκλησιῶν κρατείτωσαν. ὥστε ἡνίκα αὖ ἐκκλησιαστικόν τι ἀνακύψῃ, τέμνεσθαι τῇ γνώμῃ τοῦ Ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, γινομένης Συνόδου. καὶ Τίτλῳ τῷ αὐτῷ, Διαταγῇ τρίτῃ, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς πρώτης Ἰουστινιανῆς τὸν τόπον ἐπέχει ἐν ταῖς ὑπ' αὐτὸν Ἐπαρχίαις τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου Ῥώμης, χειροτονῶν τοὺς Ἐπισκόπους τῶν πόλεων τῶν τάδε Ἐπαρχιῶν, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω. εἶτα φησί, καὶ τὸν ὅμοιον τῆς ἱερωσύνης βαθμὸν ἐδώκαμεν τῷ Ἐπισκόπῳ Καρθαγένης τῆς Ἀφρικῆς, καὶ φυλαττέσθω καὶ τῷ Ἐπισκόπῳ Ἀφρικῆς τὸ ἱερατικὸν δίκαιον, καὶ τὸ δοθὲν αὐτῷ προνόμιον. ὅθεν δικαίως κατακρίνεται ὁ Ἀχρίδος Δημήτριος, ὁ Θεόδωρον ἀδελφὸν Μιχαὴλ τοῦ Ἀγγέλου, Ἄρχοντα Θετταλίας καὶ Ἠπείρου, χρίσας Βασιλέα ἐπὶ Θεοδώρου τοῦ Λασκάρεως, οὔτε γὰρ ὁ Ἄρχων τῆς Ἠπείρου Βασιλεὺς γένοιτο, οὔτε ὁ Βουλγαρίας Βασιλέα στέφειν ἠδύνατο, διωρισμένος ὤν, ἵνα ἐρωτᾷ τὸν Κωνσταντινουπόλεως ἐν πᾶσιν ἀπὸ τοῦ Ῥώμης Βιγιλίου, ἤτοι ἀπὸ συνοδικῆς ψήφου ἧς ἐξῆρχεν ὁ Βιγίλιος, γενομένης ἐν Κωνσταντινουπόλει περὶ τῆς πέμπτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, καὶ ἴδε ἀνωτέρω Παράγραφον δεύτερον. πρὸς τοῦτο συντρέχει καὶ ἐκεῖνο, ὅπερ ὁ Ἀντιοχείας ἔγραψεν εἰς τὴν Ἰβηρίαν, ἵνα ὁ ἀπὸ Ἰβηρίας πεμφθησόμενος Τοποτηρητὴς εἰς τὸ Φλωρεντινὸν σύλλογον μηδὲν δέξηται ἐναντίον τῇ δόξῃ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἱστορεῖ ὁ Συρόπουλος ἐν τῷ δωδεκάτῳ κεφαλαίῳ τοῦ ἐνάτου τμήματος.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Θ'.

Ὅτι οἱ Πατριάρχαι πρὸς μὲν Πατριάρχας ἐσφράγιστον καὶ συμβουλευτικῶς, πρὸς δὲ τοὺς Ἀρχιεπισκόπους ἀσφράγιστον καὶ προστακτικῶς γράμμα πέμπουσιν, ἐὰν αἰτίαμα τινὸς τῶν ὑπ' αὐτοὺς συμβαίη.

Εἰς τὰς Ἐπαρχίας αὐτῶν, ὅταν συμβῇ τι αἰτίαμα τινὸς τῶν ὑπὸ τὴν Ἐπαρχίαν αὐτῶν, πέμπουσιν οἱ Πατριάρχαι γράμματα ὑπὲρ τοῦ δικαίου, πλὴν οὐ πέμπουσι συνοδικὴν ἐπιστολὴν ἔξωθεν ἐσφραγισμένην καὶ συμβουλευτικῶς, καθ' ὃν τρόπον ἐπιστέλλει Πατριάρχης πρὸς Πατριάρχην, ὡς παρίστησι τὰ γράμματα Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας καὶ Πρόκλου Κωνσταντινουπόλεως πρὸς τὸν Ἀντιοχείας Δόμνον περὶ τοῦ Ἐπισκόπου Περρῆς, ἀλλὰ συνοδικὸν γράμμα ἀνοικτὸν, καὶ προστακτικῶς.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Ι'.

Περὶ τοῦ εἰ συλλειτουργήσοι Μητροπολίτῃ αὐτοκέφαλος ἐν ἀλλοτρίᾳ Ἐπαρχίᾳ, τίνος δεῖ τὸν Μητροπολίτην μνημονεῦσαι, ὡσαύτως καὶ Πατριάρχης. καὶ περὶ τοῦ πῶς δεῖ μνημονεύειν τοὺς αὐτοκεφάλους τοῦ Πατριάρχου, αὐτῷ συλλειτουργοῦντας ἔν τε ταῖς Ἀρχιεπισκοπαῖς αὐτῶν, καὶ ἀλλαχοῦ, ἢ πῶς βαδίζειν αὐτοὺς χρὴ εἰς τοὺς πατριαρχικοὺς θρόνους.

Ἔτι τοῖς αὐτοῖς Ἀρχιεπισκόποις, εἰς ξένην Ἐπαρχίαν λειτουργοῦσιν, εἰ συλλειτουργεῖ ὁ κατὰ τόπον Μητροπολίτης οὐ μνημονεύει αὐτῶν, ἀλλὰ τοῦ ἰδίου Πατριάρχου, ὅπερ εἰς τοὺς Πατριάρχας οὐ γίνεται, τοῦ γὰρ Πατριάρχου μεθ' οὗ λειτουργοῦσιν οἱ Μητροπολῖται μνημονεύουσιν. εἰς δὲ τοὺς Πατριαρχικοὺς θρόνους περιπατοῦσι χωρὶς βακτηρίας, καὶ ἐὰν λειτουργήσωσι μετὰ τοῦ Πατριάρχου, μνημονεύουσι τοῦ Πατριάρχου, καὶ οὐχὶ πάσης Ἐπισκοπῆς ὀρθοδόξων, καὶ εἰς τὸν τόπον αὐτῶν ἐὰν ἐπιδημῇ Πατριάρχης, ἐκείνου ἱερουργοῦντες μνημονεύουσιν, ὡς ποιοῦσι καὶ οἱ δύο καθολικοὶ τῆς Ἰβηρίας ἕως τοῦ νῦν.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ ΙΑ'.

Ὅτι οἱ αὐτοκέφαλοι Ἀρχιεπίσκοποι οὔτε μείζονες εἰσὶ τῶν ὑπὸ τοὺς Πατριάρχας ἐγκρίτων Μητροπολιτῶν, οἷς καὶ ὑποκάθηνται, οὔτε Τίτλους, ἢ γράμμασι κοκκίνοις, ἢ πρασίνοις γράφουσι πρὸς τοὺς Πατριάρχας, ἢ τοὺς μὴ ὑποκειμένους αὐτοῖς Μητροπολίτας.

Νῦν δὲ ἐρχομένων τῶν Ἀρχιεπισκόπων τούτων εἰς Κωνσταντινούπολιν, καθέασιν αὐτοὺς εἰς τὸν θρόνον τοῦ Καισαρείας, πρὸ πάντων δηλονότι τῶν Μητροπολιτῶν, ὅπερ εἰ καὶ οὐδὲν προξενεῖ ἁμάρτημα, ἢ ἄτοπον εἰς τὴν Ἐκκλη-

Ἐκκλησίαν, πλὴν αὐτοὶ οἱ Ἀρχιεπίσκοποι οὐκ εἰσὶ μείζονες τῶν προεστώτων Μητροπολιτῶν τῶν ὑποκειμένων τοῖς Πατριαρχικοῖς θρόνοις, ὅθεν ἐν τῇ ἐν Χαλκηδόνι Ἐπιφάνιος Ἐπίσκοπος Λεγάτος Ὀλυμπίου Ἐπισκόπου Κωνσταντίας, ἤτοι τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου ἐκάθητο ἐν τόπῳ εἰκοστῷ ἐνάτῳ. καὶ εἰς τὴν ἕκτην Οἰκουμενικὴν ὁ Λεγάτος τοῦ Κύπρου ἐκάθητο καὶ ὑπέγραψε μετὰ τὸν Καισαρείας καὶ Θεσσαλονίκης. εἰς τὴν ἑβδόμην παρὼν ὁ Κύπρου Κωνσταντῖνος ἐκάθητο καὶ ὑπέγραψε μετὰ τὸν Καισαρείας καὶ Ἐφέσου. ἐν δὲ τῇ πέμπτῃ Οἰκουμενικῇ ὁ Καρθαγένης Σεξιλιανὸς εἶχε τόπον δέκατον, καὶ διὰ τοῦτο ἐν τῇ δεκάτῃ τετάρτῃ πράξει τῆς ἕκτης Συνόδου Κωνσταντῖνος Πρεσβύτερος καὶ γραμματικὸς ῥωμαϊκὸς εἶπεν, ἐπὶ τῶν χρόνων Παύλου Κωνσταντινουπόλεως ἐλθόντος Φορτουνάτου Καρθαγένης, καὶ μέλλοντος λειτουργεῖν ἐν τῇ μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, ἐζήτει ὁ Κωνσταντινουπόλεως Παῦλος ὅπως ὀφείλει τὸν Φορτουνᾶτον καθῆσθαι, εἴτε πρὸ τῶν Μητροπολιτῶν τῶν ἐνδημούντων ἐνταῦθα, εἴτε μετ᾽ αὐτούς, καὶ εὑρέθη τὸ βιβλίον τῆς πέμπτης Συνόδου, ἐν ᾧ δηλονότι Σεξιλιανὸς ὁ Καρχηδόνος ἐκάθητο μετὰ τὸν Ἐφέσου, καὶ εἶχε τόπον δέκατον, ὅθεν ὁ αὐτὸς Παῦλος ἐποίησεν αὐτὸν κατὰ τάξιν καθῆσθαι, ἤτοι εἰς τὸν τόπον οὗ ἐκάθισεν ὁ προκάτοχος αὐτοῦ ἐν τῇ πέμπτῃ Συνόδῳ. εἰ δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ἐν Τρούλλῳ ὑπέγραψε μετὰ τοὺς Πατριάρχας εὐθὺς ὁ Κύπρου Ἰωάννης, ἀλλὰ γέγονε χάριν τοῦ ἀθροίσαντος τὴν Σύνοδον Ἰουστινιανοῦ, τοῦ καὶ τὴν Σαλαμῖνα ἀνακαινίσαντος, καὶ νέαν Ἰουστινιανὴν καλέσαντος, ἀλλ᾽ οὐ γέγονε τὸ ἅπαξ καὶ ἀκανόνιστον νόμος, ὅθεν ἐν τῇ ἑβδόμῃ Συνόδῳ, ὡς εἴρηται, ὁ Κύπρου Κωνσταντῖνος ὑπέγραψε μετὰ τὸν Καισαρείας καὶ Ἐφέσου. εἰ δὲ καὶ ὁ Κουροπαλάτης λέγει, ὅτι οἱ Βασιλεῖς προυβάλοντο καὶ τοὺς τοιούτους Ἀρχιεπισκόπους, χειροτονουμένους εἰς Κωνσταντινούπολιν πολλάκις. ἀλλὰ ῥητέον εἰ ἦν ἡ πρόβλησις παρὰ συνοδικῆς σκέψεως καὶ κρίσεως, ἐλέγομεν δικαίως, ἐπεὶ ἡ τοιαύτη πρόβλησις οὐκ ἀπὸ Κανόνων, ἀλλ᾽ ὑπὸ φιλοτιμίας δυναστικῆς προηγμένη, ἀλλ᾽ εἴρηται ἀνωτέρω ἐν πολλοῖς, ὅτι οἱ ἐναντιούμενοι τοῖς Κανόσι πραγματικοὶ τύποι ἄκυροί εἰσιν. εἰ δὲ συνοδικῇ κρίσει ψηφισθέντος Ἀρχιεπισκόπου, ὁ Βασιλεὺς παρέχει Βακτηρίαν, τοῦτο οὐδίδωσί τι ἀξίωμα μεῖζον τοῦ διωρισμένου ὑπὸ τῶν Κανόνων, καθότι οἱ Βασιλεῖς προβάλλουσι καὶ Ἡγουμένους καὶ Ἀρχιμανδρείτας Μοναστηρίων, ὡς ἔστιν ἰδεῖν ἐν ἄλλοις καὶ παρὰ τῷ Συροπούλῳ, ἢ θαυμαστὸν ἂν καὶ Ἀρχιεπισκόπους προβάλλωσιν, ὧν ὁ βαθμὸς καὶ ἡ τάξις παρὰ τῶν Κανόνων καὶ τῶν πρακτικῶν τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων διώρισται; ἔτι οἱ αὐτοὶ Ἀρχιεπίσκοποι γράφοντες εἰς τοὺς Πατριάρχας, οὐκ ἐπιγράφουσι Τίτλον, οὐχ ὑπογράφουσι κοκκίνοις, ἢ πρασίνοις γράμμασιν, ἀλλ᾽ οὔτε εἰς τοὺς Μητροπολίτας καὶ Ἐπισκόπους τοὺς μὴ ὄντας εἰς τὴν Ἐπαρχίαν αὐτῶν γράφουσιν οὕτως, ἀλλὰ γράφουσιν ὡς καὶ οἱ λοιποὶ Μητροπολῖται, ὅθεν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου Ἐπιφάνιος γράφων πρὸς Ἰγνάτιον Κωνσταντινουπόλεως ἐν ἔτει ὀκτακοσιοστῷ ἑξηκοστῷ ἐνάτῳ, μέρει πρώτῳ τῆς κατὰ Φωτίου Συνόδου, λέγει, τολμῶν ὁ ἀνάξιος καὶ πανευτελὴς τοῦ πανιέρου καὶ ἰσαγγέλου Δεσπότου μου δοῦλος γράφω.

ΚΕΦΑ´ΛΑΙΟΝ ΚΑ´.

περὶ τῆς κατὰ Ἰουστινιανοῦ ἐπαναστάσεως, καὶ ἐμπρησμοῦ τῆς ξυλίνης ἁγίας Σοφίας, νίκης τε Ἰουστινιανοῦ καὶ αἱματεκχυσίας. καὶ περὶ τῆς οἰκοδομῆς τῆς ἁγίας Σοφίας, καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δαπανῶν ἐν αὐτῇ τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἱερέων τε καὶ Διακόνων καὶ πυλωρῶν καὶ εἰσοδημάτων, καὶ περὶ τῶν ἐγκαινίων αὐτῆς. καὶ περὶ τῆς τελευτῆς τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Μηνᾶ, καὶ προβιβασμοῦ τοῦ Εὐτυχίου, καὶ ἁλώσεως τῆς Ῥώμης ὑπὸ τοῦ Στρατηγοῦ Ναρσῆ.

Ἔπαθέ τι ἀνθρώπινον καὶ ὁ τηλικοῦτος Ἰουστινιανὸς καὶ προετίμα τοὺς Πρασίνους τῶν Βενέτων, ὅθεν συνέβη στάσις ὑπὸ τοῦ δήμου τῷ πέμπτῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ, καὶ προεχειρίσθη καὶ Βασιλεὺς ἄλλος, καὶ εἰ καὶ ἐνίκησεν ὁ Ἰουστινιανός, ἐφονεύθησαν ὅμως πλείονες τῶν τριάκοντα χιλιάδων ἄνθρωποι, καὶ ἐγένετο μεγάλη πυρκαϊά, ὅτε ἐκάη καὶ ὁ Ναὸς τῆς ἁγίας Σοφίας, ὃν πρὸ αὐτοῦ ἔκτισεν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ξυλόστεγον, παρηγορῶν δὲ ὁ Βασιλεὺς τοὺς πολίτας, καὶ ἐξιλεούμενος καὶ τὸ θεῖον διὰ τὰ συμβάντα, ἐν τοῖς ἄλλοις οἷς ἐποίησεν, ἤρξατο τῷ αὐτῷ ἔτει κτίζειν τὸν Ναὸν τῆς ἁγίας Σοφίας τὸν περιβόητον. λέγει δὲ ὁ Κωδινός, ὅτι ἐδαπάνησεν εἰς τὴν οἰκοδομὴν αὐτοῦ χωρὶς τῶν ἐνδυμάτων καὶ τῆς ἄλλης ὕλης κοντηνάρια χρυσίου τρεῖς χιλιάδας καὶ διακόσια, καὶ εἰς τὸν Ἄμβωνα καὶ τὴν Σωλαίαν τριακόσια ἑξήκοντα πέντε. κατεσκεύασε δὲ ἐπάνω τοῦ κιβωρίου τῆς ἁγίας τραπέζης καὶ σφαῖραν χρυσῆν λιτρῶν ἑκατὸν δέκα καὶ ὀκτώ, καὶ ἐπάνω αὐτῆς κρίνα χρυσᾶ λίτρας ἕξ, καὶ ἐπάνω αὐτῶν Σταυρὸν χρυσοῦν κατὰ τὴν ἡλικίαν τοῦ Χριστοῦ, ἧς τὸ μέτρον μετεπέμψατο ἀπὸ Ἱεροσολύμων, μετὰ καὶ πολυτίμων δυσευρέτων πετραδίων, τὸ βάρος αὐτοῦ λίτρας χρυσοῦ ἑβδομήκοντα. κατεσκεύασε δὲ καὶ τὴν θάλασσαν τῆς

ἁγίας τραπέζης μετὰ ἀξιοτιμήτων λίθων, καὶ κατεχρύσωσεν. ἐπειδὴ δὲ ἦν ὑψηλὴ ἡ ἁγία τράπεζα, ἐποίησε κλίμακα χρυσῆν, δι' ἧς ἀνέβαινον οἱ ἱερεῖς καὶ ἠσπάζοντο αὐτήν. ἔταξε δὲ ἱερεῖς ἑξήκοντα, Διακόνους ἑκατὸν ἄνδρας καὶ τεσσαράκοντα θηλείας, Ὑποδιακόνους ἐννενήκοντα, Ἀναγνώστας ἑκατὸν δέκα, Ψάλτας εἰκοσιπέντε, ὅλοι τετρακόσιοι εἰκοσιπέντε χωρὶς τῶν Πυλωρῶν, ἑκατὸν ὄντων, λέγει δὲ ὁ Κωδινός. ὅλοι ἦσαν οἱ πάντες χίλιοι. ἔδωκε δὲ χωρία τριακόσια ἑξήκοντα πέντε, καὶ ἐργαστήρια πολλά, ἐξ ὧν μόνα τὰ χίλια ἦσαν ἀφορολόγητα. ἀπὸ δὲ τοῦ ἐμπρησμοῦ ἕως τῆς οἰκοδομῆς παρῆλθον ἔτη πέντε, μῆνες ἕνδεκα, ἡμέραι ἕνδεκα. εἰς δὲ τὴν λιτὴν τῶν ἐγκαινίων τοῦ Ναοῦ ἐκάθητο ὁ Μηνᾶς εἰς τὴν βασιλικὴν ἅμαξαν, ὁ δὲ Βασιλεὺς συνελιτάνευε τῷ λαῷ. ἀλλὰ καὶ τῷ εἰκοστῷ τρίτῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ καθ' ὃ ἐγένοντο τὰ ἐγκαίνια τοῦ Ναοῦ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, καὶ ἡ κατάθεσις τῶν ἁγίων λειψάνων Ἀνδρέου, Λουκᾶ καὶ Τιμοθέου, καὶ ἦν πάλιν εἰς τὴν λιτανείαν ὁ Μηνᾶς, εἰς τὴν βασιλικὴν ἅμαξαν τὴν χρυσῆν καὶ διάλιθον ἐκάθητο, βαστάζων τρεῖς θήκας ἐπὶ τῶν γονάτων αὐτοῦ, καὶ οὕτως ἐγένοντο τὰ ἐγκαίνια. ἔτι εἰς τὸ εἰκοστὸν πέμπτον ἔτος τῆς Βασιλείας αὐτοῦ γεγόνασι τὰ ἐγκαίνια τοῦ Ναοῦ τῆς ἁγίας Εἰρήνης ἐν Συκαῖς, ἤτοι εἰς τὸν Γαλατᾶν, καὶ ἐξῆλθον μετὰ τῶν ἁγίων λειψάνων ἀπὸ τοῦ Ναοῦ τῆς ἁγίας Σοφίας καὶ οἱ δύο Πατριάρχαι, Μηνᾶς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ Ἀπολινάριος Ἀλεξανδρείας, καθήμενοι εἰς τὴν βασιλικὴν ἅμαξαν, καὶ βαστάζοντες τὰ ἅγια λείψανα ἐπὶ τῶν γονάτων αὐτῶν, ἦλθον εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ διαπεράσαντες εἰς τὸν Γαλατᾶν προϋπήντησαν αὐτοὺς ὁ Βασιλεύς. μετ' οὐ πολὺ δὲ ἀπέθανε καὶ ὁ Μηνᾶς, καὶ τοῦ λειψάνου αὐτοῦ κειμένου, ἦλθον ἀγγελίαι, ὅτι παρέλαβεν ὁ Ναρσῆς τὴν Ῥώμην, καὶ ἀπέκτεινε τὸν Γότθον Τώτιλαν, τῷ δὲ τριακοστῷ ὀκτὼ ἔτει γεγόνασι τὰ δεύτερα ἐγκαίνια τοῦ Ναοῦ τῆς ἁγίας Σοφίας, καὶ ἡ μὲν παννυχὶς ἐτελέσθη εἰς τὸν Ναὸν τοῦ ἁγίου Πλάτωνος, ἐξῆλθε δὲ ἐκεῖθεν ὁ Εὐτύχιος, καὶ ἦν παρὼν καὶ ὁ Βασιλεύς, ὁ δὲ Πατριάρχης ἐκάθητο εἰς τὴν βασιλικὴν ἅμαξαν, φορῶν τὴν ἀποστολικὴν στολήν, καὶ κρατῶν τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον, καὶ οἱ λαοὶ ἔψαλλον τό, Ἄρατε πύλας. ἔχεις οὖν φιλαναγνῶστα εἰς τὸ παρὸν βιβλίον καὶ τὸν τρόπον τῶν ἐγκαινίων. σημείωσαι ὅτι εἰς τὰ ἐγκαίνια τοῦ Ναοῦ τῆς ἁγίας Εἰρήνης λείψανα ἦσαν τὰ τῶν ἁγίων τεσσαράκοντα μαρτύρων τῶν ἐν Μελιτηνῇ, ὡς φαίνεται ἀπὸ τοῦ Προκοπίου ἐκ τοῦ περὶ κτισμάτων Ἰουστινιανοῦ.

ΠΑΡΆΓΡΑΦΟΝ Β'.

Περὶ τῆς τελευτῆς Σιλεντιαρίου, καὶ Δόμνου Ἀντιοχείας, καὶ προβιβασμοῦ Ἀναστασίου Σιναΐτου.

Ἐτελεύτησε καὶ ὁ Σιλεντιάριος Ἰωάννης εἰς τὴν Παλαιστίνην, ὅστις Ἐπίσκοπος ὢν Κολωνίας, ἐγένετο ἀναχωρητής, ζήσας ἑκατὸν καὶ τέσσαρας χρόνους, καὶ ὅλος ἠγωνίσθη ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας, καὶ μάλιστα κατὰ τῶν Ὠριγενιαστῶν πολλὰ καὶ καλὰ ἐμονομάχησε, λέγει ὁ Κύριλλος εἰς τὸν βίον αὐτοῦ. ἀπέθανε καὶ ὁ Δόμνος τῆς Ἀντιοχείας ὁ Πατριάρχης, καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἐχειροτονήθη ὁ Σιναΐτης Ἀναστάσιος.

ΠΑΡΆΓΡΑΦΟΝ Γ'.

Περὶ τῆς Αἱρέσεως τῶν Μονοφυσιτῶν, ἤτοι Ἀφθαρτοδοκητῶν, ἣ παρεσύρη καὶ ὁ Ἰουστινιανός, ὃ καὶ μηχανησάμενος ἑλκύσαι εἰς αὐτὴν τοὺς Ἀρχιερεῖς, καὶ περὶ τῶν ἀγώνων τοῦ Ἀντιοχείας Ἀναστασίου λόγοις καὶ συγγράμμασι κατὰ τῆς Αἱρέσεως ταύτης, καὶ ἐξορίας τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Εὐτυχίου, καὶ προβιβασμοῦ Ἰωάννου τοῦ ἀπὸ σχολαστικῶν, καὶ περὶ τῆς τελευτῆς τοῦ Ἰουστινιανοῦ, καὶ βασιλείας Ἰουστίνου, καὶ περὶ τοῦ διαποικιλθέντος καλύμματος τοῦ τάφου τοῦ Ἰουστινιανοῦ τοῖς αὐτοῦ ἀνδραγαθήμασιν ὑπὸ τῆς τοῦ Ἰουστίνου συζύγου Σοφίας.

Πλὴν οὐκ αὐτοῖς Αἱρετικοῖς τοῖς μὴ μαθοῦσι πίνειν ἀπὸ τῶν ἀγγείων τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἀλλ' ἀπὸ τῶν θολερῶν λάκκων τῶν Αἰγυπτίων. Σὺ πίνε ὕδατα ἀπὸ σῶν ἀγγείων καὶ ἀπὸ σῶν φρεάτων πηγῆς, συμβουλεύει ὁ πάνσοφος Σολομὼν εἰς τὰς Παροιμίας αὐτοῦ. οὐκ ἔπιον οἱ Μονοφυσῖται ἀπὸ τῶν ἁγίων πατέρων καὶ Οἰκουμενικῶν Διδασκάλων τὰ εἰλικρινῆ νάματα, ἀλλὰ θέλοντες ἀπὸ τῶν κιστερνῶν καὶ μερικῶν κακοδιδασκαλιῶν ἐκροφεῖν τῆς Μερρᾶς τὰ πικρότατα ῥεῖθρα, ἐφαρμακεύθησαν αἰώνια καὶ αἰώνια τόσον, ὥστε καὶ ἀφῆκαν ἡμᾶς μονωδεῖν τὸν θρῆνον τοῦ Ἱερεμίου περὶ αὐτῶν ἀναστενάζοντας, Ἐξέστη ὁ οὐρανὸς ἐπὶ τούτῳ καὶ ἡ γῆ ἔφριξεν ἐπὶ πλεῖστον σφόδρα, ὅτι δύο πονηρὰ ἐποίησεν ὁ λαός μου, ἐμὲ ἐγκατέλιπον πηγὴν ὕδατος ζῶντος, καὶ ὤρυξαν ἑαυτοῖς λάκκους συντετριμμένους, οἳ οὐ δυνήσονται ὕδωρ συνέχειν. τούτων λοιπὸν τῶν Μονοφυσιτῶν ἦν δόγμα, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω, λέγον, ὅτι ἡ σὰρξ τοῦ Χριστοῦ οὐκ ἦν τοῖς φυσικοῖς πάθεσιν ὑποκειμένη, καὶ ὅτι ὁ Χριστὸς τόσον πρὸ τοῦ πάθους ἔφαγεν, ὅσον καὶ μετὰ τὴν τριήμερον ἀνάστασιν, καθότι οὐκ ἔπαθε τροπήν τινα, ἢ ἀλλοίωσιν ἐξ αὐτῆς τῆς θείας σαρκώσεως. λέγει δὲ ὁ Εὐάγριος εἰς τὸ τριακοστὸν ἔνατον κεφάλαιον τοῦ τετάρτου βιβλίου, ὅτι καὶ ὁ μέγας Ἰουστινιανὸς παρεσύρη εἰς τὴν Αἵρεσιν ταύτην, καὶ ἔγραψε καὶ Ἤδικτον, καὶ ἐβίαζε τοὺς ἁπανταχοῦ Ἐπισκόπους συναινέσαι τῇ Αἱρέσει. ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Ἀντιο-

Ἀντιοχείας οὗτος Ἀναστάσιος ἦν ἐνάρετος καὶ σοφώτατος ἄνθρωπος, καὶ ἔγραφεν εἰς τὸ μοναδικὸν τῆς δευτέρας Συρίας, καὶ τυχὸν καὶ εἰς τοὺς ἁπανταχοῦ Ἐπισκόπους καταφρονεῖν τοῦ αἱρετικοῦ δόγματος τούτου, καὶ μένειν ἐρριζωμένους εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν, ὅλοι εἰπόντες ὅτι εἰς Ἀναστάσιον τὸν Ἀντιοχείας ἀποκαραδοκοῦσιν, εὐθὺς καὶ κατὰ τὴν πρώτην πεῖραν τὴν γνώμην τοῦ Βασιλέως ἀπεκρούσαντο, ὁ δὲ ἵνα συστήσῃ τὴν γνώμην αὐτοῦ, ἐχρήσατο παντοίαις μηχαναῖς ἵνα ἑλκύσῃ τὸν Ἀρχιερέα εἰς ἑαυτόν, διανοούμενος ὅτι ἐὰν τοῦτον τὸν ἄσειστον καὶ ἀκλόνητον πύργον διασείσῃ, ῥᾳδίως διατρέψει καὶ τοὺς λοιποὺς Ἐπισκόπους, ἀλλὰ παντάπασιν ἀπέτυχε τοῦ σκοποῦ, καὶ κατακράτος ἀπεκρούσθη, μάλιστα ἔγραψεν ὁ ἅγιος πρὸς τὸν Βασιλέα, ὅτι τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου ἦν παθητόν, καὶ φθορᾷ ὑποκείμενον, εἰ καὶ διαφθορὰν οὐκ οἶδε τὸ πανάχραντον σῶμα τοῦ λυτρωτοῦ ἡμῶν, καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐγένετο αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ ἀδιάφθαρτον κατὰ τὸν Εὐστάθιον, τὸν γράψαντα τὸν βίον τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Εὐτυχίου, εἰ γὰρ ἦν ἀπαθὲς καὶ διαπαντὸς ἄφθαρτον, πῶς περιετμήθη; πῶς ἐσταυρώθη; πῶς ἐκεντήθη; ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀγῶνα ὑπαλείφων τοὺς τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἐξορίαν ὑποπτεύων, συντακτήριον συνέταξεν ὡραιότατον, ὥς φησιν Εὐάγριος βιβλίῳ ἕκτῳ, κεφαλαίῳ εἰκοστῷ τετάρτῳ. ὁ Βασιλεὺς ὅμως πρὸ τοῦ κακοποιῆσαι τὸν Ἀναστάσιον ἐτελεύτησε, τὸν μέντοι Κωνσταντινουπόλεως Εὐτύχιον ἐξώρισε, καὶ ἀντεισήγαγε τὸν ἀπὸ σχολαστικῶν Ἰωάννην, Ἀποκρισιάριον ὄντα τοῦ θρόνου Ἀντιοχείας ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ τὸν Ζωναρᾶν. ἐβασίλευσε δὲ ὁ Ἰουστῖνος, οὗτινος ἡ γυνὴ Σοφία τὸν τάφον τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐσκέπασε μετὰ ἑνὸς χρυσοῦ περικαλύμματος, ἐν ᾧ ἦν ὑπ' αὐτῆς πεποικιλμένα πάντα τὰ ἀνδραγαθήματα καὶ γενναῖα προτερήματα αὐτοῦ, ὡς ἔμελψε τοῦτο καὶ ὁ Κόριππος. σὺ δὲ σημείωσαι ὅτι πάντες ἀπέβλεπον οἱ Ἐπίσκοποι εἰς τὸν Ἀντιοχείας Ἀναστάσιον, καὶ διανοήθητι κατὰ παπισμῶν, ὅτι καὶ εἰς Λέοντα τὸν Ῥώμης ἐπὶ Μαρκιανοῦ, καὶ εἰς τὸν ἅγιον Κύριλλον ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ, καὶ εἰς τοὺς Πάπας πρὸ τοῦ Βιγιλίου ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ, καὶ ἄλλοτε εἰς ἄλλους Πατριάρχας, καθὼς ἐπὶ Κωνσταντίου εἰς τὸν μέγαν Ἀθανάσιον, καὶ ἐπὶ τοῦ κάτω εἰς τὸν ἱερὸν Μάξιμον, διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν ἀπέβλεπον καὶ οἱ Βασιλεῖς καὶ οἱ ἁπανταχοῦ Ἐπίσκοποι, ἤτοι διὰ τὴν προσωπικὴν αὐτῶν ἀξίαν, καὶ τὸν κατὰ Χριστὸν ζῆλον, καὶ οὐ διὰ μοναρχικὸν ἀξίωμα, ἢ ἐξουσίαν γενικὴν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Δ'.

Ὅτι οἱ λέγοντες διὰ τὸ μὴ βούλεσθαι τὸν Ἰουστινιανὸν ταπεινόν τι ἀκούειν περὶ τοῦ Χριστοῦ, διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν ἄκραν ἀγάπην, γενέσθαι Ἀφθαρτοδοκίτην, γελοῖοι. καὶ περὶ μαρτυριῶν ἁγίων Συνόδων καὶ Παπῶν, ὅτι ἐξ ἀγνοίας ὁ Ἰουστινιανὸς τοῦ ὀρθοῦ δόγματος παρετράπη. καὶ περὶ ἧς ὁμολογεῖ ἡ Ἐκκλησία σαρκὸς τοῦ Κυρίου. καὶ ὅτι οἱ Μονοφυσῖται ἦσαν καὶ Μονοθελῆται, καὶ οἱ Ἀφθαρτοδοκῆται ἦσαν καὶ Ἀγνοῖται, καὶ ἢ δηλοῖ Ἀγνοῖται.

Γελοῖοι δὲ δοκοῦσι τινές, οἵτινες προβαλλόμενοι τὸν Νικηφόρον ὡς ἀρχηγὸν αὐτῶν, λέγουσιν, ὅτι ἐκ τῆς ἄκρας ἀγάπης ἣν εἶχε πρὸς τὸν Χριστὸν ὁ Βασιλεὺς Ἰουστινιανός, οὐκ ἤθελεν ἀκούειν περὶ τοῦ Χριστοῦ ταπεινόν τι καὶ ἀνθρώπινον πάθος. κατὰ γὰρ τὸν Ἀπόστολον εἰς τὴν πρώτην πρὸς Κορινθίους, ἡ ἀγάπη οὐ περπερεύεται, ἤγουν οὐδὲν μάτην ποιεῖ, ἀπὸ τῶν Περπέρων τῶν ἀδελφῶν τῶν Κεκροπιδῶν τῆς λέξεως ταύτης μεταφερομένης, οἵτινες ματαίως καὶ ἀκαίρως ἐκοπίαζον, ἀγαπῶντες ἀνάξια πρόσωπα. σημείωσαι ὅμως, ὅτι εἰ ἐξ ἀγνοίας εἶπε τοιοῦτόν τι ὁ Ἰουστινιανός, οὐκ ἔστι μόνος, ἐπειδή, ὡς εἴρηται, καὶ ἅγιοι ἔσφαλον εἰς τινὰ κατὰ μέρος. πολλὴν σοφίαν ὅμως ἐμαρτύρησε τῷ Ἰουστινιανῷ Ῥίχαρδος ὁ Κραννανθόρπιος, ὅστις εἰς τὰ κεφάλαια τῆς κοιμήσεως τοῦ Βιγιλίου λέγει τὸν Εὐάγριον ψευσθῆναι, εἰπόντα, ὅτι ἔπεσεν ὁ Ἰουστινιανὸς εἰς τὴν τοιαύτην Αἵρεσιν τῶν Ἀφθαρτοδοκητῶν, ἐπειδὴ ἐν πολλοῖς καὶ διαφόροις τρόποις ἐγνωρίσθη, δηλονότι ἡ ἐν πᾶσιν αὐτοῦ ὀρθοδοξία. τοῦτο βούλεται (λέγει) καὶ ὁ Εὐστάθιος εἰς τὸν βίον τοῦ Πατριάρχου Εὐτυχίου, ἔνθα σημειοῖ ὅτι ὁ Ἰουστινιανὸς ζητητικὸς ὢν περὶ τῶν θείων δογμάτων, νυκτὸς καὶ ἡμέρας διὰ συλλογιστικῶν ἀποδείξεων καὶ μαρτυριῶν γραφικῶν ἐτροποῦτο τοὺς Αἱρετικούς. εἰς τοῦτο συντρέχει καὶ τὰ κεφάλαια Ἀγαπητοῦ Διακόνου, ἀλλὰ δὴ καὶ ἡ ἕκτη Σύνοδος λέγει περὶ τῆς πέμπτης Συνόδου, ἡ ἁγία Σύνοδος ἡ ὑπὸ τοῦ τῆς σεβασμίας μνήμης Ἰουστινιανοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει συναθροισθεῖσα, πρᾶξις τετάρτη. ἡ αὐτὴ λέγει, χρήσεις τοῦ ἐν ἁγίοις Ἰουστινιανοῦ πρὸς Ζωΐλον Πατριάρχην Ἀλεξανδρείας, πρᾶξις δεκάτη. καὶ ὁ Πάπας Ἀγάθων ἐν τῇ πρὸς τὸν Πωγωνάτον ἀναφορᾷ μέγαν ποιεῖ ἔπαινον τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐπ' εὐσεβείᾳ. καὶ οἱ Πατριάρχαι τῆς Ἀνατολῆς ἐν τῇ πρὸς Ταράσιον Κωνσταντινουπόλεως ἐπιστολῇ λέγουσιν, ὅτι ὁ Ἰουστινιανὸς σοφὸς Ἄναξ καὶ ἐν Βασιλεῦσιν ἅγιος καὶ μακαριώτατος. περὶ μέντοι τοῦ προβλήματος ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία ὁμολογεῖ τὸν Θεὸν Λόγον εἰληφέναι ἀληθινὴν σάρκα, παθητήν, ἀναμάρτητον, σὺν πᾶσιν αὐτῆς τοῖς παθήμασι καὶ τοῖς ἰδιώμασι τοῖς χαρακτηριστικοῖς καὶ ἀφοριστικοῖς γνωρίσμασι τῆς ἀνθρωπίνης ἡμῶν φύσεως, ἅτινα διὰ τὸ ἔχειν, ἦν καὶ φύσει τέλειος ἄνθρωπος, ἐν δυσὶ φύσεσι καὶ θελήσεσι γνωριζόμενος Θεὸς καὶ ἄνθρωπος, καὶ γὰρ κατὰ τὸν μακάριον Κύριλλον σεσάρκωται ὁ Λόγος, καὶ τῆς οἰκείας αὐλότητος οὐκ ἐξέστη, καὶ ὅλος σεσάρκωται, καὶ ὅλος ἐστὶν ἀπερίγραπτος, σμικρύνεται

σωμα-

σωματικῶς, καὶ συνέρχεται θεϊκῶς, ὅμως ἐστὶν ἀπερίγραπτος, ὅθεν ὅσοι ἦσαν Μονοφυσῖται ἦσαν καὶ Μονοθελῆται, καὶ ὅσοι ἦσαν Ἀφθαρτοδοκῆται, ἦσαν προσέτι καὶ Ἀγνωῖται, ἐπειδὴ ἔλεγον καὶ τὸν Χριστὸν αὐτὸν ἀγνοεῖν τὸν καιρὸν τῆς μεγάλης καὶ κοινῆς κρίσεως, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ε΄

Περὶ τῶν πεπραγμένων ὑπὸ τῶν Θεοδοσιανῶν καὶ Γαϊανιτῶν αἱρετικῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κατὰ τὸ τελευταῖον τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἔτος, καὶ περὶ τοῦ σταλέντος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Φωτεινοῦ μετ᾽ ἐξουσίας ὑπὸ τοῦ Βασιλέως Ἰουστίνου τοῦ εἰρηνεῦσαι πάσας τὰς Αἰγύπτου καὶ Ἀλεξανδρείας Ἐκκλησίας, καὶ τοῦ προγράμματος τοῦ Βασιλέως πρὸς τοὺς ἁπανταχοῦ Ἐπισκόπους περὶ τῆς ὀρθῆς πίστεως, καὶ τοῦ προστάγματος αὐτοῦ, ἵνα εἰς πᾶσαν τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν ἀναγινώσκηται τὸ Σύμβολον τῆς δευτέρας Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἐξ ὧν δείκνυται, ὅτι καὶ κοσμικοὶ καὶ Ἐπίσκοποι δογματίζουσι περὶ πίστεως, καὶ τὸ Σύμβολον τῆς δευτέρας Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἔκθεσις, καὶ οὐ τοῦ Ῥώμης, ὡς οὐδὲ ἡ παράδοσις τῶν ὀρθῶν δογμάτων.

Τῷ τελευταίῳ ἔτει Ἰουστινιανοῦ Θεοδοσιανοὶ καὶ Γαϊανῖται συνακτήρια ἔκτιζον εἰς Ἀλεξάνδρειαν, εἶτα αὐθεντήσαντες, οἱ μὲν Γαϊανῖται Ἐλπίδιον Ἀρχιδιάκονον Ἐπίσκοπον ἐχειροτόνησαν, ὃς κελεύσει τοῦ Ἰουστινιανοῦ δέσμιος ἀγόμενος εἰς Βυζάντιον, ἀπέθανεν εἰς Σίγειν. οἱ Θεοδοσιανοὶ δὲ προεχειρίσαντο Δωρόθεον, ὃν καὶ οἱ Γαϊανῖται ἐδέξαντο. Ἰωάννου δὲ τινὸς, ὃν οἱ Γαϊανῖται ἐνόμισαν ἐμπαῖξαι αὐτοῖς, τὸν πώγωνα μετὰ τοῦ δέρματος καὶ τῆς σαρκὸς ἐξέδηραν. ὅθεν ὁ Ἰουστῖνος βασιλεύσας, ἀπέστειλε τὸν Ἀββᾶν Φωτεινὸν τὸν πρόγονον Βελισαρίου Πατρικίου, δοὺς αὐτῷ ἐξουσίαν κατὰ παντὸς προσώπου καὶ πράγματος, ἵνα εἰρηνεύσῃ πάσας τὰς Ἐκκλησίας Αἰγύπτου καὶ Ἀλεξανδρείας, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πρόγραμμα ἔγραψε τοῖς ἁπανταχοῦ Ἐπισκόποις περὶ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, ὡς λέγει ὁ Εὐάγριος βιβλίῳ πέμπτῳ, κεφαλαίῳ τετάρτῳ. ἐν ᾧ σημείωσαι πρῶτον, ὅτι καὶ Βασιλεὺς ποιεῖ ἔκθεσιν πίστεως, καθὼς καὶ ὁ Ἰουστινιανὸς καὶ Μαρκιανὸς καὶ Θεοδόσιος καὶ ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἔγραψαν πολλὰ τοιαῦτα, ἐπιγράφοντες αὐτὰ Ἐπισκόποις καὶ λαοῖς, καὶ εἰς τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν, καὶ γνῶθι, ὅτι οὐ μόνον ὁ Ῥώμης καὶ ἄλλοι Ἐπίσκοποι, ἀλλὰ καὶ κοσμικοὶ, ἑπόμενοι κοινῶς τοῖς πατράσι, διορίζουσι περὶ πίστεως. δεύτερον, ὅτι λέγει, κρίνομεν ἔξω εἶναι τῆς Ἐκκλησίας τοὺς φρονοῦντας παρὰ τὸ ἅγιον Σύμβολον, δῆλον δὲ, ὅτι τὸ Σύμβολον οὐκ ἦν τοῦ Ῥώμης ἔκθεσις, ἀλλὰ τῆς πρώτης Συνόδου καὶ τῆς δευτέρας, ἐν ᾗ οὐδὲ παρῆν ὁ Ῥώμης, οὔτε Λεγᾶτος αὐτοῦ. τρίτον λέγει, τὰ ὀρθὰ δόγματα εἰσὶ παραδεδομένα παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων, καὶ ποῦ ὅτι ὁ Ῥώμης μόνος διορίζει, ἐπειδὴ οἱ πατέρες κοινῶς παραδιδόασι; τέταρτον, λέγει τοῖς λαοῖς, ὅτι παρακαλοῦμεν ὑμᾶς, εἰ καὶ ἐν ὑπεροχῇ βασιλείας ἐσμὲν, διὰ τὴν ὁμοφροσύνην καὶ χριστιανικὴν ἕνωσιν. καὶ γνῶθι, ὅτι εἰ ὁ Θρᾷξ Ἰουστῖνος ἀπέστειλε πρέσβεις εἰς τὴν Ῥώμην διὰ τὴν ἕνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν, οὐκ ἔδωκε τῷ Ῥώμης προνόμιον, καθότι ὁ Βασιλεὺς νῦν πέμπει καὶ παρακαλεῖ διὰ τὴν ὀρθοδοξίαν καὶ αὐτοὺς τοὺς καπήλους, οὐδεμία δὲ μνήμη ἰδικὴ ἐν αὐτῷ τοῦ Ῥώμης, ἀλλὰ πάλιν καὶ πολλάκις κοινῶς τῶν ἁγίων πατέρων. σημείωσαι, ὅτι ὁ Ἰωάννης ὁ Βικλαρίας λέγει, τὸ Σύμβολον τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἑκατὸν πεντήκοντα πατέρων, ἐν ἔτει πεντακοσιοστῷ ἑξηκοστῷ ὀκτῷ, διὰ προστάγματος τούτου τοῦ Βασιλέως Ἰουστίνου, τῷ πρώτῳ ἔτει τῆς αὐταρχίας αὐτοῦ ἐπέμφθη εἰς πᾶσαν τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν ψάλλεσθαι ὑπὸ τοῦ λαοῦ πρὸ τῆς κυριακῆς εὐχῆς. ἴδε κατωτέρω βιβλίου ὀγδόου, κεφαλαίου δευτέρου Παράγραφον τρίτον.

Πέρας τύπῳ ἔλαβε πέμπτον βιβλίον.

ΔΟΣΙΘΕΟΥ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΟΙΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΥΣΑΝΤΩΝ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ϛʹ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Αʹ.

Περὶ τῆς ἀποκρίσεως τοῦ δαιμονίου φάσματος ἐπὶ Λέοντος τοῦ μεγάλου πρὸς τὸν Κωνσταντινουπόλεως Γεννάδιον, ἐπιτιμήσαντα αὐτῷ ὀφθέντι ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ, καὶ τὰς ἐπὶ Ζήνωνος, καὶ Βασιλίσκου, καὶ Ἀναστασίου κακώσεις αὐτῷ ἐξειπόντι. καὶ περὶ τῆς αὐταρχίας Τιβερίου, καὶ τῆς κατ' ὄναρ ἀγγελίας πρὸς αὐτὸν τοῦ Θεοῦ δι' Ἀγγέλου.

στορεῖ ὁ Ἀναγνώστης Θεόδωρος εἰς τὸ πρῶτον βιβλίον αὐτοῦ, ὅτι ὁ ἐν ἁγίοις Γεννάδιος ὁ Κωνσταντινουπόλεως Πατριάρχης ἐπὶ Λέοντος τοῦ μεγάλου νυκτὸς κατελθὼν εἰς τὸ θυσιαστήριον τοῦ προσεύξασθαι, εἶδε φαντάσματι δαιμόνιον, ὅπερ ἐπιτιμηθὲν παρ' αὐτοῦ, εἶπεν αὐτῷ, ὅτι ζῶντος μὲν αὐτοῦ, ἡσυχάζει, μετὰ μέντοι τὸν θάνατον αὐτοῦ διενοχλήσει τὴν Ἐκκλησίαν, τοῦτον τὸν λόγον φοβηθεὶς ὁ Γεννάδιος, καὶ πολλὰ τὸν Θεὸν ἱκετεύων ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας, ἐτελεύτησεν. ἠκολούθησαν δὲ ὕστερον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ὅσα ἐμνήσθη ἡ παροῦσα ἱστορία κατὰ μέρος εἰς τὸ τέταρτον βιβλίον ἐπὶ Ζήνωνος, Βασιλίσκου καὶ Ἀναστασίου. ἐπὶ δὲ τοῦ παρόντος καιροῦ αὐταρχήσαντι τῷ Τιβερίῳ, ὤφθη αὐτῷ Ἄγγελος κατ' ὄναρ, καὶ εἶπεν αὐτῷ τάδε λέγει τὸ Τρισάγιον, οἱ τύραννοι τῆς βασιλείας ἐπὶ σοῦ οὐ φοιτήσουσι χρόνων. ὅθεν μετὰ τὸν Τιβέριον ἐγένετο ὁ Μαυρίκιος μετὰ τὴν τυραννίαν τοῦ Φωκᾶ. φαίνεται δὲ ὅτι ἡ φύσις θέλουσα μεταβαλεῖν τὰ Ῥωμαίων πράγματα εἰς τὸ ἄκρως ἐναντίον, ἔδειξεν ὅλας αὐτῆς τὰς ἀρετὰς εἰς τοῦτον τὸν Τιβέριον Βασιλέα, ἐπειδὴ τοιοῦτος οὔπω ἐφάνη Αὐτοκράτωρ, ἦν γὰρ Βασιλεύς τ' ἀγαθὸς κρατερός τ' αἰχμητής. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἅλις.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Βʹ.

Περὶ τῆς στέψεως τοῦ Βασιλέως Τιβερίου ὑπὸ τοῦ Εὐτυχίου τοῦ ἀπὸ τῆς ἐξορίας εἰς τὸν θρόνον ἐπανελθόντος, καὶ τῶν εὑρεθέντων κεκρυμμένων ἐν γῇ θησαυρῶν τοῦ Ναρσῆ ἐπὶ τούτου τοῦ Βασιλέως.

Ἐβασίλευσε λοιπὸν ὁ Τιβέριος, στεφθεὶς ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Εὐτυχίου, τοῦ ὑποστρέψαντος μετὰ μεγάλης παῤῥησίας εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐπὶ τὸ πατριαρχεῦσαι τὸ δεύτερον. ἦν δὲ ὁ Τιβέριος λίαν ἐλεήμων, ὥστε τὴν Βασίλισσαν Ἀναστασίαν ἐλέγχειν αὐτὸν διασκορπίζοντα τοὺς θησαυροὺς οὓς συνήθροισεν ὁ Ἰουστῖνος δεῦρο κἀκεῖσε εἰς τὰς χεῖρας τῶν πενήτων, πρὸς ἣν ἔλεγεν ὁ Τιβέριος τὸ κυριακὸν λόγιον, θησαυρίσατε ὑμῖν θησαυροὺς ἐν Οὐρανῷ, ἵνα ποιήσωμεν ἑαυτοῖς καὶ χρεώστην τὸν ὕψιστον, ὅθεν ὁ Θεὸς ἀπεκάλυψεν αὐτῷ τοὺς ἀπείρους θησαυροὺς τοῦ Ναρσῆ, ὄντας παρακεχωσμένους ἔνδον εἰς μίαν δεξαμενήν, ἤτοι στέρναν, ὅπου γε καὶ πολλαὶ ἡμέραι ἐδαπανήθησαν εἰς τὴν ἐκεῖθεν ἐκκένωσιν τοῦ τοσούτου χρυσίου καὶ ἀργυρίου. λέγει ὁ Τουρονένσης Γρηγόριος καὶ Παῦλος ὁ Διάκονος, εἰς ἀνταμοιβὴν τῆς ἐλεημοσύνης ἣν ἐποίησε πρὸς τοὺς πτωχοὺς ὁ Τιβέριος.

ΠΑΡΆΓΡΑΦΟΝ Γʹ.

Περὶ τῆς κοιμήσεως Εὐτυχίου Κωνσταντινουπόλεως, καὶ πατριαρχείας Ἰωάννου τοῦ Νηστευτοῦ, καὶ κοιμήσεως Τιβερίου Βασιλέως, καὶ Βασιλείας Μαυρικίου.

Ἐκοιμήθη καὶ ὁ Εὐτύχιος ὁ Πατριάρχης, ὃν δικαίως ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία ὡς ἅγιον ἑορτάζει, ὅτι ὀρθόδοξος ἀπέθανε, καθὼς τοῦτο γράφει καὶ ὁ Εὐστάθιος εἰς τὸν βίον αὐτοῦ, καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἐγένετο ὁ Νηστευτὴς Ἰωάννης, καὶ δὴ καὶ ὁ Τιβέριος ἀνεπαύθη, καὶ ἀντ' ἐκείνου ἐβασίλευσεν ὁ Μαυρίκιος, ὃς ἦν ἡ ἀρχὴ τῶν ὠδίνων. διηγεῖται ὁ Κάλλιστος Νικηφόρος τὰ λόγια, ἅπερ εἶπεν ὁ Βασιλεὺς Τιβέριος πρὸς τὸν Μαυρίκιον ἀποθνήσκων, παραδοὺς αὐτῷ τὴν πρὸς πάντας εὔνοιαν, τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν φιλομάθειαν, καὶ διηγεῖται, ὅτι αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ Τιβέριος ἔστεψε τὸν Μαυρίκιον τῷ βασιλικῷ διαδήματι, καὶ ἐνέδυσεν αὐτὸν τὴν χλαμύδα, καὶ ηὔξατο ὑπὲρ αὐτοῦ ἐξ ὅλης ψυχῆς αὐτοῦ καὶ διανοίας.

ΠΑΡΆΓΡΑΦΟΝ Δʹ.

Περὶ Ἰωάννου, Ἀμὼς, Ἰσαακίου, Ζαχαρίου, Μοδέστου, καὶ Σωφρονίου τῶν Ἱεροσολύμων Πατριαρχῶν, καὶ τῶν ἐτῶν τῆς πατριαρχείας αὐτῶν.

Ἀλλὰ μὴ μακρύνωμεν ἀπὸ τῆς διαδοχῆς τῶν Πατριαρχῶν ἡμῶν. γράφει γοῦν ὁ Ζωναρᾶς εἰς τὴν ἐπιτομὴν αὐτοῦ, ὅτι μετὰ τὸν Εὐστόχιον ἐπατριάρχευσεν ὁ Μακάριος τὸ δεύτερον, ἔτη τέσσαρα βιώσας, καὶ μετ' αὐτὸν ὁ Ἡγούμενος τῶν Ἀκοιμήτων ὁ Ἰσαάκιος, ὁ ζήσας χρόνους ὀκτὼ, ἢ εἰκοσιοκτὼ, καὶ μετὰ τὸν Ἰσαάκιον ἐγένετο Ἱεροσολύμων ὁ Ἀμὼς, ὅστις ὡς λέγουσι τινὲς ἦν Κωνσταντινουπόλεως πρότερον, καὶ μετὰ τὸν Ἀμὼς ἐγένετο ὁ Ζαχαρίας, καὶ μετὰ τὸν Ζαχαρίαν ἀριθμεῖ τὸν Μόδεστον, καὶ εἰς τοῦτον τελειοῖ τὴν ἀποκεφαλαίωσιν αὐτοῦ τῶν πατριαρχευσάντων ἐν Ἱεροσολύμοις ὁ προρρηθεὶς Ζωναρᾶς. Νικηφόρος ὅμως ὁ Κάλλιστος βεβαιοῖ, ὅτι ἑκουσίᾳ βουλῇ καὶ γνώμῃ ἐποίησεν παραίτησιν ὁ Μακάριος, καὶ ἐγένετο ὁ Εὐστόχιος, καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Εὐστοχίου ἐπατριάρχευσε πάλιν ὁ Μακάριος, καὶ μετὰ τὸν Μακάριον ἐγένετο ὁ Ἰωάννης, ὁ ζήσας χρόνους ὀκτὼ, οὕτω γράφει καὶ Βαρώνιος εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ὀγδόου αὐτοῦ τόμου, ὅστις λέγει καὶ μετὰ τὸν Ἰωάννην ἀρχιερατεῦσαι τὸν Ἀμὼς, πρὸς ὃν ἀπέστειλεν ἐπιστολὴν ὁ Πάπας Γρηγόριος ὁ Διάλογος, ὥστε ἄλλον εἶναι τὸν Ἰωάννην καὶ ἄλλον τὸν Ἰσαάκιον, καθότι ὁ Ἰσαάκιος ἐγένετο μετὰ τὸν Ἀμὼς, ᾧτινι ὁ Ζωναρᾶς δίδωσι χρόνους εἰκοσιοκτὼ, τῷ δὲ Ἀμὼς χρόνους δεκατέσσαρας, καὶ τῷ Ζαχαρίᾳ χρόνους εἰκοσιπέντε, εἰ καὶ ἄλλοι ἄλλως ἱστοροῦσι. περὶ δὲ τοῦ Εὐστοχίου ὁ Θεοφάνης λέγει, ὅτι ἦν Μοναχὸς καὶ Οἰκονόμος Ἀλεξανδρείας, τοῦ δὲ Ἀγάθωνος τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Ἀπολιναρίου Ἀλεξανδρείας ἀπαιτοῦντος αὐτὸν λογαριασμὸν, ἔφυγε, καὶ ἐλθὼν εἰς Βυζάντιον, τοῦ Μακαρίου ἐκβληθέντος τότε τῆς Ἐκκλησίας, ἐχειροτονήθη Ἱεροσολύμων, διὰ δὲ τὸ μῖσος ὃ εἶχεν εἰς τὸν Ἀπολινάριον καὶ Ἀγάθωνα καὶ Μακάριον, τινὰς Μοναχοὺς τῆς νέας Λαύρας ἐξέβαλεν ὡς Ὠριγενιαστὰς, καὶ διὰ τοῦτο ἐξεβλήθη, καὶ ἐγένετο πάλιν ὁ Μακάριος τῷ πέμπτῳ ἔτει τοῦ Ἰουστίνου. ὁ Εὐάγριος ὅμως λέγει βιβλίῳ τετάρτῳ, κεφαλαίῳ τριακοστῷ ἐνάτῳ, ὅτι ὁ Μακάριος ἀναθεματίσας Εὐάγριον, Δίδυμον καὶ Ὠριγένην, ἀναλαμβάνει τὰ Ἱεροσόλυμα, Εὐστοχίου καθαιρεθέντος. ὁ δὲ ἅγιος Νικηφόρος γράφει, ὁ Μακάριος ἔτη δύο, καὶ ἐξεβλήθη, ὁ Εὐστόχιος ἔτος αʹ, ὁ Μακάριος πάλιν ἔτη τέσσαρα, Ἰωάννης ἔτη εἰκοσιδύο, Ἀμὼς ἔτη ὀκτὼ, Ἰσαάκιος ἔτη ὀκτὼ, Ζαχαρίας ἔτη εἰκοσιδύο, Μόδεστος ἔτος αʹ, εἶτα ὁ Σωφρόνιος. ἄλλοι δὲ γράφουσι, Μακάριος ἔτη δύο, Εὐστόχιος ἔτος αʹ, οὗτινος οἱ Λεγάτοι ἦσαν εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν πέμπτην Σύνοδον. Μακάριος τὸ δεύτερον ἔτη τέσσαρα, Ἰωάννης ἔτη ὀκτὼ, Ἀμὼς ἔτη ὀκτὼ, Ἡσύχιος ἢ Ἰσαάκιος ἔτη ὀκτὼ, καὶ πρὸς τοῦτον ἔγραψε Γρηγόριος ὁ Διάλογος, ὡς φαίνεται βιβλίῳ ἐνάτῳ, ἐπιστολῇ τεσσαρακοστῇ. καὶ ταῦτα μὲν οὕτω. σημείωσαι ὅτι τὸ Ἀλεξανδρινὸν ἱστορικὸν λέγει περὶ τοῦ Ἰσαακίου ὅτι ἐξεβλήθη, λέγει γὰρ, σφάζεται ὁ Πάπας Ἀλεξανδρείας, παύεται καὶ Ἰσαάκιος ἀπὸ Ἱεροσολύμων, καὶ γίνεται ἀντ' αὐτοῦ ὁ Ζαχαρίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Περὶ τῆς ὑπὸ Ἰουστίνου ἐξορίας τοῦ Ἀντιοχείας Ἀναστασίου, καὶ τῆς αἰτίας δι' ἣν ἐξωρίσθη, καὶ προβιβασμοῦ εἰς τὸν θρόνον Γρηγορίου.

Ἐξώρισεν ὁ Βασιλεὺς Ἰουστῖνος τὸν Ἀντιοχείας Ἀναστάσιον, καθότι ἐσκόρπισε τὸν θησαυρὸν τῆς Ἐκκλησίας, ὃς καὶ ἐρωτηθεὶς διατί αὐτὸν ἐσκόρπισεν, ἀπεκρίθη, ἵνα μὴ λάβῃ αὐτὸν ὁ Ἰουστῖνος. ὁ γὰρ Βασιλεὺς ἐζήτησεν αὐτὸν ἀργύρια, ἅπερ ὁ Πατριάρχης οὐκ ἠθέλησε δοῦναι, τὸ σιμωνιακὸν εὐλαβούμενος, ὅθεν ὁ Βασιλεὺς ὠργίσθη αὐτῷ, καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἔβαλε τὸν Γρηγόριον· ὡς ἱστορεῖ ὁ Εὐάγριος, ὁ κατήγορος Ἰουστινιανοῦ καὶ Ἰουστίνου. ὁ Θεοφάνης ὅμως λέγει, ὅτι ὁ Ἀναστάσιος διὰ τὸ καθάψασθαι τῶν συνοδικῶν Ἰωάννου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ χειροτονήσαντος Ἰωάννην τὸν Ἀλεξανδρείας, καὶ ἀχρειῶσαι ταῦτα, ἐξεβλήθη τῆς Ἐπισκοπῆς κατ' ἀγανάκτησιν Ἰουστίνου, καὶ ἐχειροτονήθη Γρηγόριος Μοναχὸς καὶ ἀρχιμανδρίτης τῆς Μονῆς τῶν Βυζαντίων. ἐπαινεῖ δὲ ὁ Εὐάγριος τὸν Γρηγόριον ὡς ποιητικώτατον καὶ μοναστηριακώτατον, ἀνετράφη γὰρ καὶ ἐχρημάτισε προεστὼς Μοναστηρίου εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐστάλη δὲ ὑπὸ Ἰουστίνου εἰς τὸ Σιναῖον ὄρος, κἀκεῖθεν ἐκλήθη εἰς τὸ Πατριαρχεῖον.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Β'.

Περὶ φιλονεικίας Γρηγορίου Ἀντιοχείας καὶ Ἀστερίου Ἄρχοντος Ἑῴας, καὶ τῶν κατὰ Γρηγορίου συκοφαντιῶν, καὶ περὶ τῆς συνοδικῆς ἀθωώσεως αὐτοῦ.

Ἐγένετο Σύνοδος εἰς Κωνσταντινούπολιν θεσπίσματι τοῦ Αὐτοκράτορος Τιβερίου, ἐν ᾗ ἦσαν τινὲς μὲν τῶν Πατριαρχῶν σωματικῶς, τινὲς δὲ διὰ Τοποτηρητῶν, καὶ ἔτι πολλοὶ τῶν Ἀρχόντων τῆς Συγκλήτου καὶ τῶν ἁπανταχοῦ λογάδων Μητροπολιτῶν, ἔστι δὲ ἡ ὑπόθεσις αὕτη. συνέβη φιλονεικία μεταξὺ τοῦ Ἀστερίου τοῦ Ἄρχοντος τῆς Ἑῴας καὶ τοῦ Ἀντιοχείας Γρηγορίου, τὸ δὲ πλεῖον μέρος τῆς Ἀντιοχείας ἦν μετὰ τοῦ Ἀστερίου, καὶ ἔλεγον κατὰ τοῦ Πατριάρχου συκοφαντίας αἰσχροτάτας. ὁ δὲ Τιβέριος τὸν μὲν Ἀστέριον παρέλυσε τῆς ἀρχῆς, περὶ δὲ Γρηγορίου ἤθροισε τὴν Σύνοδον, ἐν ᾗ ἀθώου φανέντος τοῦ Γρηγορίου, ὁ συκοφάντης αὐτοῦ κατεδικάσθη. ἐποίησε δὲ λόγον ἔμπροσθεν τῶν Ἀρχόντων γονυκλινὴς ὁ Γρηγόριος, καθὼς λέγεται πεποιηκέναι καὶ τὸν Δημοσθένη εἰς τὸν περὶ Στεφάνου λόγον, ὄντα γονυκλιτῶς τὴν πρώτην ὅλην περίοδον τοῦ προοιμίου, ἵνα λάβῃ πλέονα τὴν εὔνοιαν, καὶ ἀκροάσωνται αὐτοῦ μετὰ καλλίονος προθυμίας, βλέποντες αὐτοῦ τὸ σχῆμα τὸ ταπεινὸν καὶ χαμαίζηλον. οὕτω καὶ Ἰωάννης ὁ Πάπας ἐλθὼν πρεσβευτὴς εἰς τὸν Ἰουστῖνον, ἔκλινε γόνυ ἐνώπιον τοῦ Αὐτοκράτορος δεόμενος, ὡς ἱστορεῖ ὁ Πλάτινας. καὶ μανθανέτωσαν ἐντεῦθεν καὶ αὐτοὶ οἱ Ἀρχιερεῖς ταπεινοῦσθαι ἔσθ' ὅτε εἰς τοὺς λαϊκούς, ὅτε καιρός ἐστι περὶ ψυχωφελείας, ἢ ἑλκυσμοῦ εἰς ἄλλα μείζονα καὶ κάλλιονα. ὑπέστρεψε δὲ ὁ Γρηγόριος ἐνδόξως εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, καὶ διαπονούμενος ὑπὸ ποδάγρας, πιὼν ἑρμοδάκτυλον ἐτελεύτησε. λέγουσι δὲ τινές, ὅτι τὴν Σύνοδον ταύτην ἤθροισεν ὁ Νηστευτής, εἰς μὲν τὸ φανερὸν διὰ τὸν Γρηγόριον, εἰς δὲ τὸ μυστικὸν ἵνα βεβαιώσῃ τὸν Τίτλον αὐτοῦ, ὅνπερ οὐκ ἠθέλησεν ὁ Ῥώμης Πελάγιος κυρῶσαι, μάλιστα δὲ ἔγραψεν ὁ Πελάγιος τῷ Ἀρχιδιακόνῳ αὐτοῦ, εἰς Κωνσταντινούπολιν ὄντι, μηκέτι συγκοινωνεῖν τῷ Νηστευτῇ εἰς τὴν Λειτουργίαν. Σὺ δὲ σημείωσαι πρῶτον, ὅτι Πατριάρχου κρινομένου, οὐ προσκαλοῦσι τὸν Πάπαν κριτήν, ἀλλὰ Σύνοδον Οἰκουμενικήν. δεύτερον, ὅτι εἰ καὶ ἦν ἡ Σύνοδος Οἰκουμενική, ἀλλ' ἐπειδὴ μὴ οὖν θεωρηθῆναι δόγμα πίστεως, ἢ διορθωθῆναί τι περὶ πίστεως, ἢ κρινομένης Αἱρέσεως, ἡ Σύνοδος Οἰκουμενικὴ οὐκ ὀνομάσθη. περὶ τῆς Συνόδου ταύτης καὶ τοῦ Τίτλου ῥηθήσεται κατωτέρω ἐν πολλοῖς.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Γ'.

Περὶ δευτέρας περιστάσεως τοῦ Γρηγορίου Ἀντιοχείας διά τινα Ἄρχοντα Ἀνατόλιον μάγον καὶ περὶ τῶν συμβάντων τῷ μάγῳ καὶ τοῖς συμμύσταις αὐτοῦ, καὶ ὧν κατ' αὐτοῦ ἐθαυματούργησεν ἡ Θεοτόκος, καὶ περὶ τοῦ ἐν τῷ κατὰ τὴν Ἡράκλειαν Ναῷ τῆς ἁγίας Γλυκερίας γεγονότος θαύματος κατὰ τῆς χρυσῆς λεκάνης Παυλίνου τοῦ γόητος, καὶ τῆς ἀναιρέσεως αὐτοῦ καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ.

Συμβέβηκε τῷ αὐτῷ Γρηγορίῳ καὶ ἄλλη περίστασις, Ἀνατόλιος γάρ τις Ἄρχων ἦν λίαν φίλος αὐτοῦ, καὶ ἐφανερώθη ὅτι ἐθυσίαζε, καὶ ὅτι ἦν καὶ μέγας μάγος. κατηγορήθη δὲ καὶ ὁ Γρηγόριος ὅτι συνεθυσίαζε

τῷ Ἀνατολίῳ, καὶ ἦλθον εἰς μεγάλον κίνδυνον. ἄγει οὖν ὁ Τιβέριος τὸν Ἀνατόλιον καὶ τοὺς συμμύστας αὐτοῦ εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ τιμωρούμενος αὐτοὺς, ἔγνω τὴν ἀθῳότητα τοῦ Ἀρχιερέως, καὶ ὁ μὲν Ἀνατόλιος ἐδόθη τοῖς Θηρίοις εἰς τὸ Ἀμφιθέατρον, καὶ σπαραχθεὶς, ἀνεσκολοπίσθη, εἶτα παραδόξως λύκοι τὸ μιαρὸν αὐτοῦ σῶμα καταγαγόντες, κατενέμαντο, τοὺς δὲ συμμύστας αὐτοῦ ἐξορίᾳ κατεδίκασεν, ἀλλ᾽ ὁ λαὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατεβόων μὲν καὶ τοῦ Βασιλέως καὶ τοῦ Πατριάρχου Εὐτυχίου ὡς τὴν πίστιν προδόντων, ἐκείνους δὲ βαλόντες εἰς ἀκάτιον, ζῶντας κατέκαυσαν. ὄντος δὲ τοῦ Ἀνατολίου εἰς τὴν φυλακὴν δεδεμένου, καὶ οὔσης ἐκεῖ ἀπῃωρημένης Εἰκόνος τῆς Θεομήτορος, καὶ παρακαλοῦντος αὐτὴν ἵνα λυτρωθῇ τῶν δεσμῶν, ὢ τοῦ θαύματος, ἔστρεψεν ἡ Εἰκὼν τὸ πρόσωπον αὐτῆς εἰς τὸν τοῖχον. καί τις φιλόχριστος εἶδεν εἰς τὸν ὕπνον αὐτοῦ τὴν Παναγίαν παρακινοῦσαν αὐτὸν κατὰ τοῦ Ἀνατολίου, καὶ λέγουσαν αὐτῷ, ὅτι ὕβρισεν εἰς τὸν Υἱὸν αὐτῆς ὁ Ἀνατόλιος. καί τις Ἄρχων Βασιλικὸς βοηθῶν τῷ Ἀνατολίῳ, εἶδε τὴν Παναγίαν λέγουσαν αὐτῷ, μέχρι τίνος ἀντέχῃ Ἀνατολίῳ, τῷ βλασφημήσαντι καὶ εἰς ἐμὲ καὶ εἰς τὸν υἱόν μου; γνώτωσαν οὖν ἐντεῦθεν ὅσοι περιποιοῦνται τοὺς μάγους καὶ γόητας, ὁποία τις κακὴ καὶ ἐπώδυνος ἐκδίκησις αὐτοὺς περιμένει. Σημείωσαι δὲ ἐνταῦθα ἱστοροῦντα τὸν Θεοφύλακτον· ὅτι εἰς τὴν Ἡράκλειαν διὰ τὸν ἁγιασμὸν καὶ τὰ θεόρρυτα μύρα, ἅπερ ἀνέβρυον ἀπὸ τοῦ τάφου τῆς ἁγίας Γλυκερίας, ἦν λεκάνη χαλκίνη ὑποδεχομένη ταῦτα, καὶ ἐγίνοντο τόσα θαύματα. ὁ δὲ τότε Ἡρακλείας εὑρὼν εἰς Κωνσταντινούπολιν εἰς τὸν φόρον λεκάνην χρυσῆν θαυμαστὴν, ἠγόρασεν αὐτὴν, καὶ ἔταξεν ἀντὶ τῆς χαλκίνης ἐν αὐτῇ γίνεσθαι τὸν ἁγιασμὸν εἰς τὸν τάφον τῆς μάρτυρος, καὶ οὐκ ἔτι ἐγίνοντο τὰ θαύματα, διὰ δὲ τὰ δάκρυα καὶ τὰς προσευχὰς τοῦ Ἀρχιερέως ἀπεκαλύφθη αὐτῷ τὸ ἀκάθαρτον τῆς λεκάνης, ὅθεν ἔφερεν αὐτὴν εἰς τὸν Νηστιτὴν, καὶ ἐξετάσας ἐκεῖνος, ηὗρεν ὅτι Παυλῖνος τις ἄρχων σοφὸς γόης ἔχεεν εἰς αὐτὴν αἵματα, τράγῳ δηλονότι θυσίας, καὶ ἐγοήτευε τῇ ἐπικλήσει τῶν δαιμόνων, γενόμενος Εἰδωλολάτρης, ὅθεν ἀνέφερε τῷ Μαυρικίῳ τὸ δρᾶμα, καὶ ὁ μὲν Βασιλεὺς ἐζήτει ποιῆσαι διόρθωσιν τῷ Παυλίνῳ, ὁ Πατριάρχης ὅμως διϊσχυρίζετο ἀπὸ γραφικῶν ῥητῶν, δεῖν ἐπάγεσθαι αὐτῷ λέγων παιδείαν νομικὴν, ὅθεν ἀχθεὶς εἰς κρίσιν ὁ Παυλῖνος, αὐτὸς μὲν ἀνασκολοπίζεται, οἱ δὲ υἱοὶ αὐτοῦ ὡς συμμύσται τέμνονται τὰς κεφαλάς.

ΠΑΡΑ΄ΓΡΑΦΟΝ Δʹ.

Περὶ τῆς ὁμολογίας τοῦ Συμεῶνος διὰ τὸν χιτῶνα τοῦ Σωτῆρος καὶ τοῦ ἱματίου τοῦ Χριστοῦ, τοῦ μὲν ἐν Ἰόππῃ ἐπὶ Ἰωάννου Ἱεροσολύμων, τοῦ δὲ ἐν πόλει Ζαφὰτ εὑρεθέντων.

Εἰς τὸν καιρὸν τούτου τοῦ Ἱεροσολύμων Ἰωάννου εὑρέθη εἰς τὴν Ἰόππην ἡ ὁμολογία τοῦ Ἰουδαίου Συμεῶνος περὶ τοῦ χιτῶνος τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, ὅθεν καὶ μετὰ πλείστης εὐλαβείας φέρεται εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν, ὡς ἱστορεῖ ὁ Σιγηβέρτος. εὑρέθη δὲ καὶ εἰς τὴν πόλιν Ζαφὰτ (λέγει ὁ Πλάτινας) ἔνδον εἰς ἓν μαρμάρεον κιβώτιον τὸ ἱμάτιον τοῦ Ἰησοῦ, ὅπερ κλήροις ἐμερίσαντο οἱ στρατιῶται, ὅτε ἐσταύρωσαν αὐτὸν, καὶ ἦν τεθειμένον ἐκεῖ ἀπὸ τοῦ καιροῦ Θωμᾶ τοῦ Ἱεροσολύμων, Ἰωάννου Κωνσταντινουπόλεως, καὶ Γρηγορίου Ἀντιοχείας. δεῦρο δὴ αὐτοὺς ἀκούων Θωμᾶν ἐνταῦθα Ἱεροσολύμων, καὶ εἰς τὸν βίον τοῦ Χρυσοστόμου Σιλβανὸν πάλιν Ἱεροσολύμων, καὶ εἰς τὴν ἐν Τρούλλῳ Σύνοδον Ἀναστάσιον Ἱεροσολύμων, δυνήθητι καταριθμῆσαι τοὺς Πατριάρχας Ἱεροσολύμων.

ΠΑΡΑ΄ΓΡΑΦΟΝ Εʹ.

Περὶ τῆς αἰτίας τοῦ μετὰ Περσῶν πολέμου τῶν Ῥωμαίων ἐπὶ Ἰουστίνου Βασιλέως, καὶ τῆς τελευτῆς αὐτοῦ, καὶ τῶν ἐτῶν τῆς βασιλείας αὐτοῦ, μεθ᾽ ὃν Τιβέριος ὁ Θρᾷξ ἐβασίλευσεν, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω.

Οἱ εὑρισκόμενοι εἰς τὴν μεγάλην Ἀρμενίαν (ἥτις καὶ Περσαρμενία ὠνόμασαι) ἦσαν Ῥωμαίοις κατήκοοι, καὶ ἐπὶ Φιλίππου τοῦ μετὰ Γορδιανὸν Καίσαρος ὑπετάχθησαν τοῖς Πέρσαις, καὶ ἔμεινε μόνη ἡ μικρὰ Ἀρμενία εἰς τοὺς Ῥωμαίους, ἐπὶ δὲ Ἰουστίνου κακῶς πάσχοντες ὑπὸ Περσῶν, βουλήσει τοῦ Ἰουστίνου σφάττουσι τοὺς Ἄρχοντας αὐτῶν, ἔχοντες προὔχοντα Οὐαρδάνην Ἀρμένιον, καὶ προσχωροῦσι Ῥωμαίοις. ἐγκαλοῦντα δὲ Ῥωμαίοις Χοσρόην τὸν Περσάρχην, ὁ Ἰουστῖνος ἀπεβάλετο αὐτὸν, λέγων, οὐκ ἔστι δίκαιον ἀποῤῥίψαι τοὺς ὁμοπίστους ἐν καιρῷ πολέμου. γίνεται οὖν διάφορος καὶ πολυχρόνιος πόλεμος Ῥωμαίων καὶ Περσῶν, καὶ ὁ Τιβέριος τῷ γένει Θρᾷξ, ὁ καταπολεμήσας τοὺς Ἄβαρας, πέμπεται ὕστερος Στρατηγὸς κατὰ Περσῶν, ἀλλὰ τῶν στρατιωτῶν κακῶς οἰκονομηθέντων παρὰ τῶν πρότερον Στρατηγῶν, καὶ θαλιώντων, ἐκινδύνευσεν ὁ Τιβέριος, ὅθεν Τραϊανὸς Ἄρχων πέμπεται πρεσβευτὴς ὡς ἀπὸ τῆς Βασιλίσσης Σοφίας εἰς Χοσρόην, ἐπειδὴ ἐμελαγχόλησεν ὁ Ἰουστῖνος. ἐν τούτοις δὲ, λαμβάνουσιν οἱ Ἄβαρες τὸ Σίρμιον, ὅπερ πρότερον ἔλαβεν ὁ Ἰουστῖνος ἀπὸ τῶν Γηπαίδων. ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ Ἰουστῖνος, αὐταρχήσας ἔτη δεκαέξ, καὶ ἐβασίλευσεν ὁ Τιβέριος.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ς'.

Περὶ τοῦ ἐπὶ Ἰουστίνου πολέμου, τοῦ διαρκέσαντος μέχρι Μαυρικίου, καὶ περὶ τῆς ἀναιρέσεως τοῦ Περσάρχου Ὁρμίσδου, καὶ βασιλείας τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Χοσρόου, καὶ τοῦ ἀντιθέου Τίτλου αὐτοῦ, καὶ φυγῆς αὐτοῦ ἐξ ἐπιβουλῆς, καὶ πάλιν ἀποκαταστάσεως εἰς τὴν βασιλείαν βοηθείᾳ Μαυρικίου, καὶ περὶ τῶν δύο Σταυρῶν οὓς ἔπεμψε τῷ Γρηγορίῳ Ἀντιοχείας, καὶ περὶ χριστιανισμοῦ Ναάμανου τῶν Σκηνιτῶν φυλάρχου, καὶ τῶν προσαχθέντων Χριστῷ φυλῶν διὰ Γρηγορίου Ἀντιοχείας.

Ἀρξάμενος οὖν ὁ πόλεμος ἐπὶ Ἰουστίνου ὑπὲρ τῶν Χριστιανῶν μετὰ τῶν Περσῶν, ὡς ἔοικε πλασάμενος καὶ ἄλλας αἰτίας, ἔμενεν ἕως Μαυρικίου. μετὰ τὰ πολλὰ δὲ ἅπερ ὁ Μαυρίκιος κατειργάσατο κατὰ Περσῶν, ἐφόνευσαν καὶ οἱ Πέρσαι τὸν Ὁρμίσδαν ἄδικον ὄντα, καὶ φονέα τοῦ ὑπηκόου, καὶ ἐποίησαν Βασιλέα τὸν Χοσρόην, ὅστις ὑπερέβη εἰς τὴν κακίαν καὶ Ξέρξην, καὶ Κῦρον, καὶ ὅλους τοὺς πρὸ αὐτοῦ. φησὶν ὁ Ἱστορικὸς Ἀγαθίας, υἱὸς τοῦ Ὁρμίσδου κακοῦ Κόρακος κακὸν ᾠόν, χιλιάκις χείρων τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καίτοιγε εὐηργετημένος ὅτι μάλιστα ὑπὸ τοῦ Βασιλέως Μαυρικίου, ἀλλ᾽ ὁ Λύκος πάντοτε Λύκος καὶ αἱμοβόρος, καὶ τὸ φυσικὸν αὐξάνει πάντοτε, καὶ οὐδέποτε ἐκλείπει. ὁ Θεοφύλακτος ἱστορεῖ εἰς τὸ τέταρτον βιβλίον, ὅτι ἅμα τῷ βασιλεῦσαι ὁ Χοσρόης ἐκλήθη Βασιλεὺς Βασιλέων, Κύριος τῶν κυριευόντων, τῶν ἐθνῶν Δεσπότης, Ἄρχων τῆς εἰρήνης, τῶν ἀνθρώπων σωτηρία, ἀναμεταξὺ μὲν τῶν Θεῶν ἀγαθὸς ἀνὴρ καὶ ἀΐδιος, ἀναμεταξὺ δὲ τῶν ἀνθρώπων Θεὸς λαμπρότατος, νικητὴς ὑπερενδοξότατος, τῷ Ἡλίῳ συνανατέλλων, καὶ τὴν νύκτα φωτίζων τοῖς τῶν Ἀστέρων ὄμμασιν, εὐγενὴς ἀπὸ προγόνων Βασιλεύς, ἐχθρὸς τῆς μάχης, εὐεργέτης εἰς πάντας, Στρατοπεδάρχης, καὶ Περσοφύλαξ. οὗτος ἐστὶν ὁ Τίτλος αὐτοῦ. τίς μὴ ἐπιφωνήσῃ τό, ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται; καὶ τό, ὃς ὑψηλὸν ποιεῖ τὸν ἑαυτοῦ οἶκον, ζητεῖ συντριβήν; καθότι Κύριος ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται. ὅθεν Θεοῦ παραχωρήσει ἐπιβουλευθεὶς ὑπό τινος Βαράμου, ἐδιώχθη τῆς βασιλείας, καὶ ἔφυγεν εἰς τὴν γῆν τῶν Ῥωμαίων, βοηθεῖ ὅμως αὐτῷ ὁ Μαυρίκιος, καὶ ὑπάγει μετὰ τῶν Ῥωμαϊκῶν δυνάμεων εἰς τὴν Περσίαν, καὶ ἀποκτείνας τὸν Βάραμον, ἔλαβε τὴν πατρικὴν αὐτοῦ ἀρχήν. βεβαιοῖ δὲ ὁ Εὐάγριος εἰς τὸ ἕκτον τῆς ἱστορίας αὐτοῦ, ὅτι ἔπεμψε τῷ Ἀντιοχείας Γρηγορίῳ ὁ Χοσρόης πρὸς τιμὴν τοῦ ἁγίου Σεργίου Σταυρὸν χρυσοῦν καὶ ἐξησκημένον λίθοις πολυτίμοις, καὶ ἄλλον Σταυρὸν χρυσοῦν ἑλληνικοῖς ψηφίοις ἐγκεκοσμημένον, ἔλεγον δὲ τὰ ψηφία τὴν συμφορὰν αὐτοῦ, καὶ τὴν ἐπανάκλησιν εἰς τὸν θρόνον αὐτοῦ, ἐγκώμιά τε Ῥωμαίων, καὶ ἐτήσια δόματα εἰς τὸν Ναὸν τοῦ ἁγίου Σεργίου, καὶ εὐχαριστίαν εἰς τὸν Θεὸν τῶν Χριστιανῶν, ὅθεν μετὰ μεγάλης προπομπῆς καὶ λιτανείας ἔφερε τοὺς Σταυροὺς τούτους εἰς τὸν Ναὸν τοῦ ἁγίου Σεργίου ὁ Πατριάρχης, καὶ ἀφιέρωσεν αὐτοὺς ἐκεῖ μετὰ ἑνὸς δίσκου χρυσοῦ ὡραιοτάτου. οἶμαι δὲ ταῦτα παραχωρῆσαι τὸν Θεὸν γενέσθαι εἰς ἔλεγχον τῶν Αἱρετικῶν τοῦ καθ᾽ ἡμᾶς καιροῦ, καθὼς ἀφῆκε καὶ τὸν Βαλαὰμ προφητεῦσαι, ἵνα καταπλεισθῶσι καὶ τῶν ἐθνικῶν τὰ στόματα καὶ ἐκ τούτου τοῦ Βαλαάμ, λέγοντος τὴν ἀλήθειαν, καθὼς καὶ Σαοὺλ ἐφάνη προφητεύων ἐν Προφήταις, καὶ Καϊάφας, ὃς ἦν Ἀρχιερεὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου. τοῦτον τὸν λίθοις πολυτίμοις ἐξησκημένον Σταυρὸν προκατεσκεύασεν ἡ Βασίλισσα Θεοδώρα ἡ γυνὴ τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ὃν οἱ Πέρσαι αἰχμαλωτίσαντες τὴν Ἀντιόχειαν ἔλαβον. καὶ καθὼς τὰ σκεύη τῆς Ἱερουσαλὴμ ᾐχμαλωτίσθησαν, καὶ πάλιν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα μετηνέχθησαν, οὕτω καὶ τὰ σκεύη τῆς Ἀντιοχείας αἰχμαλωτισθέντα, πάλιν ἐστράφησαν εἰς τὴν Ἀντιόχειαν κατὰ τὸν λόγον τῆς ἀντιδόσεως. ὅτε ᾐχμαλώτισε τὴν Θεούπολιν ὁ Χοσρόης εἶχε σκοπὸν ἀπελθεῖν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, ἤκουε γὰρ εἶναι ἐκεῖ σκεύη ὡραιότατα καὶ δυσπόριστα, ἀλλ᾽ ἐκωλύθη ὑπὸ τοῦ Βελισαρίου, καὶ οὐκ ἤγαγεν εἰς ἔργον τὸ πονηρὸν τῆς καρδίας αὐτοῦ διαβούλιον, ὡς λέγει ὁ Εὐάγριος καὶ αὐτὸς ὁ Προκόπιος εἰς τὸ δεύτερον βιβλίον τοῦ περὶ τοῦ περσικοῦ πολέμου. σημείωσαι δέ, ὅτι καὶ Ναάμανης ὁ φύλαρχος τῶν Σκηνιτῶν Ἕλλην ὤν, καὶ ἀνθρώπους σφάζων ἰδίᾳ χειρὶ εἰς θυσίαν τῶν δαιμόνων, κατατήξας πυρὶ τὴν χρυσῆν αὐτοῦ Ἀφροδίτην, καὶ δοὺς πτωχοῖς ἐβαπτίσθη, ὅ,τε Ἀντιοχείας πανεύφημος Γρηγόριος νεύματι τοῦ Βασιλέως εἰς τὴν ἔρημον, ἐν ᾗ ἦν οἱ λεγόμενοι Λιμνῖται, οἱ ἑπόμενοι τοῖς δόγμασι τοῦ Σεβήρου, περινοστῶν, πολλὰ φρούρια καὶ Κώμας καὶ Μοναστήρια καὶ φυλὰς ὁλοκλήρους προσηγάγετο τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ζ.

Περὶ τῶν ἐπὶ Μαυρικίου πρῶτον ἐν Ἀσίᾳ ὀφθέντων Τούρκων, καὶ περὶ τοῦ ἐγκεχαραγμένου Σταυροῦ ἐν τοῖς μετώποις αὐτῶν, καὶ τῆς αἰτίας τῆς ἐγχαράξεως.

Ἐπὶ Μαυρικίου ὤφθησαν πρῶτον οἱ Τοῦρκοι εἰς τὴν Ἀσίαν, περὶ ὧν διηγεῖται ὁ Θεοφάνης ὁμοῦ καὶ ὁ Σιμοκάτης βιβλίῳ πέμπτῳ, κεφαλαίῳ δεκάτῳ, πρᾶγμα ἐξαίσιον, ὅτι ληφθέντες ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων αἰχμάλωτοι, εἶχον οἱ πάντες αὐτῶν Σταυρὸν ἐγκεχαραγμένον εἰς τὸ μέτωπον, καὶ ἐρωτηθέντες ὑπὸ τῶν

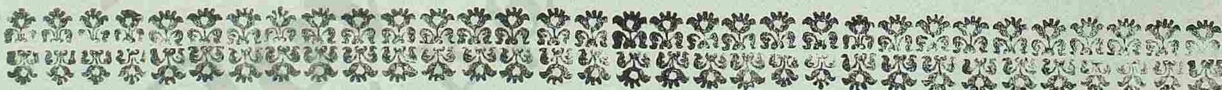
Κωνσταν-

Κωνσταντινουπολιτῶν, διατί τῷ τοιούτῳ ἦσαν σεσημειωμένοι σημείῳ; ἀπεκρίθησαν, ὅτι μία μεγαλωτάτη πανοῦκλα ἐπεδήμησεν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν, καὶ ἐδίδαξαν αὐτοὺς οἱ Χριστιανοὶ στιγματισθῆναι τῷ Σταυρῷ, καὶ ποιήσαντες τοῦτο, ἐπέτυχον τῆς ὑγείας αὐτῶν, καὶ ἐξ ἐκείνου ἐκράτησε καὶ σταυροτυποῦνται.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ηʹ.

Περὶ τῆς τελευτῆς ἑρμοδακτύλῳ Γρηγορίου Ἀντιοχείας, καὶ ἐπανακλήσεως εἰς τὸν θρόνον Ἀναστασίου τοῦ Σιναΐτου, καὶ τελευτῆς Ἰωάννου νέας Ῥώμης Εὐλογίου τε Ἀλεξανδρείας καὶ Ἰωάννου Ἱεροσολύμων, οὗ διάδοχος Ἀμώς, μεθ' ὃν Ἰσαάκιος ὁ καὶ Ἡσύχιος.

Ἐτελεύτησεν ὁ παρὼν Ἀντιοχείας Γρηγόριος, ὅστις ὡς εἴπομεν εἶχε ποδάγραν. καὶ εἶπον αὐτῷ ἰατρός τις πιεῖν ἑρμοδάκτυλον, καὶ πιὼν ἐτελεύτησεν, ὡς λέγει ὁ Εὐάγριος εἰς τὸ ἕκτον βιβλίον αὐτοῦ. ἀπέθανε καὶ ὁ Ἰωάννης τῆς νέας Ῥώμης, καὶ ὁ Εὐλόγιος τῆς Ἀλεξανδρείας, καὶ ὁ Ἰωάννης τῶν Ἱεροσολύμων, μεθ' ὃν οὐδεὶς οὕτω παραχρῆμα κεχειροτόνηται, ὡς συμπεραίνει ὁ ἄνωθεν Εὐάγριος. μετὰ τὸν θάνατον γοῦν τοῦ Γρηγορίου εἰσῆλθε πάλιν ὁ Σιναΐτης Ἀναστάσιος, πρὸς ὃν, ὡς εἴπομεν, ἔγραψεν ὁ Διάλογος οὐ μόνον ὅτε δεύτερον ἔλαβε τὸν θρόνον αὐτοῦ, ἀλλ' ἔτι καὶ πρὸ τοῦ λαβεῖν αὐτὸν, λέγων, ὅτι αὐτὸς ἠκολούθει τῇ Θεϊκῇ ἄνωθεν ψήφῳ, καὶ οὐ τῇ τῶν ἀνθρώπων γνώμῃ, οἵτινες ποιοῦσι καὶ μεταποιοῦσιν ὡς δοκεῖ αὐτοῖς. τοῦ Θεοῦ τὰ χαρίσματα εἰσὶν ἀμεταμέλητα, ὅθεν ἡ ἀγάπη οὐδέποτε ἐκπίπτει, καὶ σφραγὶς οὐκ ἀναιρεῖται, καθότι ἔγνω ὁ Θεὸς τοὺς ὄντας αὐτοῦ. μετὰ τὸν Ἰωάννην δὲ ἐπατριάρχευσεν ὁ Ἀμώς, οὗ ποιεῖται ἀνάμνησιν ὁ Σωφρόνιος, διηγούμενος τοιαύτην διήγησιν, ὅτε προεβιβάσθη ὁ Ἀμώς, κατέβησαν σὺν αὐτῷ ὅλοι τῶν Μοναστηρίων οἱ Ἀββάδες, ἵνα ἀποδώσωσιν αὐτῷ τὴν ὀφειλομένην μετάνοιαν καὶ χρεωστουμένην προσκύνησιν, καὶ ὁ Πατριάρχης εἶπεν αὐτοῖς, ὅτι μεγάλου βάρους ἐστὶ τὸ ἀξίωμα τῆς Ἀρχιερωσύνης, καὶ μόλις ὑπὸ τῶν οὐρανίων δυνάμεων βασταζόμενον. οὗτος δ' ἐσκανδαλισμένου τοῦ ἡγουμένου τῆς νέας Μονῆς Ἀναστασίου (Μοναστήριον περίβλεπτον ὑπὸ τοῦ ἁγίου Σάββα τεθεμελιωμένον, καὶ τότε σωζόμενον ὑπὸ τοῦ Θεοδοσίου) μετὰ τοῦ Ἱεροσολύμων Ἀμώς, ὁ Διάλογος γράφει αὐτῷ εἰρηνεῦσαι καὶ λαβεῖν συγχώρησιν παρὰ τοῦ Ἀρχιερέως αὐτοῦ. γράφει δὲ καὶ πρὸς τὸν Σιναΐτην Ἰωάννην, πρὸς ὃν ἔστειλε καὶ ἱκανὴν ἐλεημοσύνην, καὶ εἰς τὸ τέλος λέγει αὐτῷ δέεσθαι τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ αὐτοῦ. οὕτως ἐπολιτεύετο τότε τὸ ἄτυφον καὶ τὸ φιλάδελφον εἰς τοὺς μεγάλους Ἀρχιερεῖς τῆς Ἐκκλησίας, οἵτινες καὶ ἀλλήλων καὶ τῶν μικροτάτων πραγμάτων ἐφρόντιζον. φαίνεται καὶ εἰς τὸν καιρὸν καθ' ὃν ἀπέθανεν ὁ σοφὸς καὶ ἅγιος Ἀναστάσιος εἰς τὴν Θεούπολιν, κατ' αὐτὸν ἀποθανεῖν καὶ τὸν Ἀμώς, διότι ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω, ὁ Διάλογος γράφει μίαν ἐπιστολὴν εὑρισκομένην εἰς τὸ ἔνατον βιβλίον αὐτοῦ, ἀπεσταλμένην πρὸς τὸν Ἡσύχιον Πατριάρχην Ἱεροσολύμων κατὰ τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος τῆς Βασιλείας Μαυρικίου, ὥστε ὁ Ἡσύχιος οὗτος δοκεῖ εἶναι ὁ αὐτὸς τῷ ὑπὸ τοῦ Ζωναρᾶ καὶ Καλλίστου Νικηφόρου λεγομένῳ Ἰσαακίῳ, καθὼς φθάσαντες προεγράψαμεν εἰς τὸ τέλος τοῦ τεσσαρακοστοῦ δευτέρου Πατριάρχου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γʹ.

Περὶ Πελαγίου Ῥώμης τοῦ δευτέρου, καὶ τῆς αἰτίας δι' ἣν ἄνευ ἐκδόσεως βασιλικῆς κεχειροτόνηται, καὶ τῆς μετὰ ταῦτα διορθώσεως αὐτοῦ. καὶ τίς ἡ αἰτία τοῦ μὴ χειροτονεῖσθαι τὸν Ῥώμης ἄνευ βεβαιώσεως τοῦ Βασιλέως, καὶ τίς Βασιλεὺς ἐποίησε μετὰ δόσιν χρημάτων δίδοσθαι ὁρισμὸν τοῦ χειροτονεῖσθαι Πάπαν Ῥώμης, καὶ τί τὸ αἴτιον.

Ἐπὶ Ἰουστίνου τῷ ἔτει πεντακοσιοστῷ ἑβδομηκοστῷ ὀγδόῳ Πελάγιος ὁ δεύτερος ἐχειροτονήθη Πάπας χωρὶς τῆς βασιλικῆς ἐκδόσεως, καθότι οἱ Λογγιβάρδοι εἶχον περικεκυκλωμένην τὴν Ῥώμην, καὶ πολλὰ κακὰ εἰργάζοντο τὴν Ἰταλίαν. ὁμοίως γράφουσιν εἰς τὰ χρονικὰ αὐτῶν Μαριανὸς ὁ Σκῶτος, καὶ Μαρτῖνος ὁ Πολῶνος, καὶ δὴ καὶ Ἀντώνιος ὁ Φλωρεντινὸς ἐν τῷ δευτέρῳ μέρει τῶν ἱστορικῶν, Τίτλῳ δωδεκάτῳ, κεφαλαίῳ δευτέρῳ λέγει, θανόντος τοῦ Βενεδίκτου, γίνεται Πάπας ὁ Πελάγιος διὰ τὴν τότε ἐπικράτειαν τῶν Λογγιβάρδων εἰς τὴν Ἰταλίαν. συμμαρτυρεῖ τούτοις καὶ ὁ Πλάτινας λέγων, αὕτη δὲ μία ἐστάθη αἰτία δι' ἣν ὁ Πελάγιος γέγονεν Ἀρχιερεὺς ἄνευ τῆς προσταγῆς τοῦ Βασιλέως, ὅτι οὐδεὶς ἐδύνατο ἐξελθεῖν τῆς πόλεως τῆς περικυκλωμένης καὶ ἀπελθεῖν εἰς τὸν Αὐτοκράτορα, καθότι ἐνίσχυεν ἡ ἐκλογὴ τοῦ Κλήρου, εἰ μὴ ἐδοκίμαζεν αὐτὴν ὁ Βασιλεύς, καὶ οὕτω Γρηγόριος Ἀρχιδιάκονος (ὁ μετὰ ταῦτα χρηματίσας Πάπας, καὶ ἐπικληθεὶς διὰ τὰς πολλὰς καὶ μεγάλας ἀρετὰς αὐτοῦ μέγας καὶ Διάλογος) ἐπέμφθη εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐξιλεῶσαι τὸν Βασιλέα. εἰς ἃ δὲ λέγει ὁ Πλάτινας, ὅτι ἦν ἀδύνατον μόνῃ τῇ

ἐκλογῇ τοῦ κλήρου χωρὶς τῆς ψήφου τοῦ Αὐτοκράτορος γενέσθαι Πάπαν εἰς Ῥώμην, σημειοῖ ὁ Ὀνούφριος καὶ λέγει, τῶν Γότθων διωχθέντων ἀπὸ Ἰταλίας διὰ τοῦ Πατρικίου Ναρσῆ, καὶ οὔσης τῆς Ἰταλίας ὑπὸ τὸν Αὐτοκράτορα Κωνσταντινουπόλεως, καὶ αὐτῆς τῆς Ῥώμης, νέα συνήθεια ἀνέφυη εἰς τὰ ἀρχιερατικὰ ὑπὸ τοῦ Βιγιλίου Πάπα, καθότι οὗτος ἐστάθη αἰτία, καὶ ὅτε ὁ κλῆρος ψηφίζεται Πάπαν τῆς Ῥώμης, μὴ δύνασθαι αὐτὸν Ἀρχιερέα τῆς Ῥώμης χειροτονηθῆναι ὑπὸ τῶν Ἐπισκόπων, πρὶν ἢ βεβαιωθῆναι τὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος, ὑφ' οὗπερ ἦν ἀναγκαία χρεία δοθῆναι θέλημα διέγγραφον ὁρισμοῦ αὐτοῦ, καὶ εἶτα χειροτονεῖσθαι τὸν Ἀρχιερέα τῆς Ῥώμης, καὶ τότε ἔχειν καὶ τὴν ἐξουσίαν τῆς Ἀρχιερατείας, δι' ἣν ἐξουσίαν καὶ ἄδειαν ἦν ἀνάγκη τὸν ἐκλεγέντα πέμψαι μερικὴν ποσότητα χρημάτων, καθότι μετὰ τὴν δόσιν τῶν χρημάτων ἐδίδοτο ὁ ὁρισμὸς διὰ τὴν χειροτονίαν. ἐποίησε δὲ τοῦτο ὁ Ἰουστινιανὸς εὐλόγως, διότι ὄντων τῶν Αὐτοκρατόρων τῆς Ἰταλίας, ᾠκονόμησαν οὕτω τὰς χειροτονίας τῶν Παπῶν γίνεσθαι, ὡς μὴ χειροτονηθείη Πάπας σκανδαλοποιός τις, ἢ ἐχθρὸς τοῦ Βασιλέως, καὶ προδοίη τὴν Ῥώμην τοῖς ὁμόροις βαρβάροις, καθὼς ἐνοήθη ὅτι ἔμελλε ποιῆσαι ταὐτόν τι ὁ Πάπας Σιλβέριος, καὶ ἐξωρίσθη ὑπὸ τοῦ Βελισαρίου, ὅθεν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὰς ἐκλογὰς τῶν Παπῶν ὁ κλῆρος ἐκεῖνον ἐψηφίζετο Πάπαν, εἰς ὃν ἐγίνωσκε νεύουσαν τὴν γνώμην τοῦ Βασιλέως. καὶ αὕτη ἡ συνήθεια ἐκράτησεν ἕως τοῦ Πωγωνάτου, ὡς ἐροῦμεν. πλὴν ἐπὶ τοῦ παρόντος καιροῦ διὰ τὸ τὸν Πελάγιον ἀρχιερατεῦσαι χωρὶς τοῦ ὁρισμοῦ τοῦ Βασιλέως, ἦλθεν ὁ Γρηγόριος καὶ εἰρήνευσε τὸν Βασιλέα.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Β'.

Περὶ τῆς πλημμύρας καὶ τοῦ δι' αὐτὴν θανατικοῦ καὶ πείνης ἐν Ῥώμῃ ἐπὶ τοῦ Πάπα Πελαγίου, ὃς πρῶτος τελευτᾷ τῷ τοιούτῳ πάθει τοῦ θανατικοῦ. καὶ περὶ τοῦ πόθεν ἐπεκράτησε λέγεσθαι πρὸς τοὺς πταρνιζομένους ὑγείαν.

Ἐπὶ τούτου τοῦ Πελαγίου διὰ τὸ γεγενῆσθαι πλημμύραν μεγάλην, καὶ συρῆναι ὑπ' αὐτῆς εἰς τὴν θάλασσαν ὄφεις καὶ ἄλλα ἰοβόλα ζῶα, καὶ εἶτα ῥιφθῆναι ταῦτα ὑπὸ τῆς θαλάσσης εἰς τοὺς αἰγιαλοὺς, ἔλαβεν ὁ ἀὴρ σῆψιν, ἐξ ἧς προεξενήθη λοιμικὴ νόσος καὶ μέγα θανατικὸν, μάλιστα δὲ καὶ ἀλλόκοτον, καθότι οἱ ἄνθρωποι περιπατοῦντες καὶ καθήμενοι ἀπέθνησκον ἐξαίφνης μόνῳ πταρμῷ, ὅστις δὲ πταρνύμενος οὐκ ἀπέθνησκεν, ἔχον τοῦτο διὰ θαῦμα, ὅθεν καὶ ἐξ ἐκείνου ἔθισαν λέγεσθαι εἰς τὸν πταρμὸν, ὑγείαν. καὶ ὑπὸ τούτου ἀπέθανε καὶ ὁ Πάπας οὗτος Πελάγιος πρῶτος ἁπάντων, ὡς πλεῖστος ὁ Φλάβιος ἐν τῇ πρώτῃ δεκάδι τῶν ἱστοριῶν, βιβλίῳ ὀγδόῳ, καὶ ὁ Πλάτινας. ὁ φιλαναγνώστης ἰδέτω περὶ τούτων πλατύτερον Γρηγόριον Τουρωνήσιον, Μαριανὸν, Σιγεβέρτον, καὶ τὸν Σαβέλλικον ἐν τῇ ὀγδόῃ ἐννεάδι, βιβλίῳ πέμπτῳ· ὅστις λέγει, διὰ ἐκείνης τῆς πλημμύρας τῶν ὑδάτων συμβέβηκε σκεπασθῆναι ὑπὸ τοῦ πηλοῦ ὅλας τὰς ῥίζας, καὶ οὐκ ἐδυνήθησαν ἀναφυῆναι, μήτε τὴν ξηρὰν ἐδυνήθησαν τελείως οἱ ἄνθρωποι ἐργάσασθαι, τῶν ὑδάτων καὶ τῆς ἰλύος ἐπικρατούντων τὰ πάντα, καὶ οὕτως ἐγένετο μεγάλη πεῖνα, καὶ τὸ θανατικὸν εἰς τὴν Ἰταλίαν. περὶ δὲ τοῦ θανατικοῦ τούτου σημειοῖ λεπτομερέστερον Σουφρίδιος ὁ πρεσβύτερος ὁ Μιζίνσιος ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ τῆς ἐπιτομῆς αὐτοῦ, ὅτι ἐκαλεῖτο γονατῶδες, καθότι ἦν ἀπόστημα ἐν τῷ γόνατι τόσον κακὸν, ὥστε τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν στράταν, εἰς τὴν τράπεζαν, εἰς τὰ παίγνια, καὶ εἰς τὰς συνομιλίας εὐθὺς ἀποθνήσκειν, καὶ ἔτι τῷ πταρμῷ συνεξέρχεσθαι καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου. ταῦτα περὶ τῆς τελευτῆς τοῦ Πελαγίου, ἐξειλημμένα ἀπὸ τῶν περὶ αὐτοῦ ὑπομνημάτων. ἦν δὲ ὁ Πελάγιος ὅσιος καὶ ἅγιος ἄνθρωπος, καὶ εἰ ἀπέθανε τοιούτῳ θανάτῳ, ὅμως οὐκ ἔστιν ἐκ τῶν ἀνομοίων ἐκείνοις οἷς συναπέθανον καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἔνδοξοι καὶ καλοῦ βίου ἄνθρωποι, καὶ μάλιστα ἅγιοι μάρτυρες, ὡς φαίνεται εἰς τὰ μαρτυρολόγια. εἰ δὲ καὶ αἰφνιδίως ἀπέθανεν, ἀλλὰ καὶ τὰ παιδία τοῦ Ἰὼβ δίκαια ὄντα ἐξαίφνης ἀπέθανον, ὅθεν ῥητέον τὸ τοῦ ἁγίου Αὐγουστίνου, οὐκ ἔστι νομίζειν κακὸν θάνατον, οὗτινος ἀγαθὸς βίος προηγεῖται, διότι οὐ ποιεῖ κακὸν θάνατον, εἰ μὴ ὅσα ἀκολουθεῖ τῷ θανάτῳ. καὶ οὐκ ἔστι πρέπον ἵνα πολυφροντίζωμεν περὶ ἐκείνων οἳ μέλλουσι θνήσκεσθαι ὁποίῳ τρόπῳ ἀποθνήσκουσιν, ἀλλ' ἵνα πολυφροντίζωμεν ἀποθνήσκοντες, ποῦ βιάζονται ἀπέρχεσθαι. οἱ γὰρ Χριστιανοὶ γινώσκουσι καλλίονα εἶναι ἐκεῖνον τὸν θάνατον τοῦ ὁσίου πτωχοῦ, οὗτινος ἔγλυφον τὰς πληγὰς οἱ κύνες, τοῦ θανάτου τοῦ ἀνοσίου πλουσίου, τοῦ ἀποθανόντος ἐν τῇ πορφύρᾳ καὶ τῇ βύσσῳ. ταῦτα ὁ Αὐγουστῖνος βιβλίῳ πρώτῳ περὶ πόλεως Θεοῦ, κεφαλαίῳ ἑνδεκάτῳ. ὅρα τοῦ αὐτοῦ ὁμιλίᾳ ἐν ψαλμῷ τριακοστῷ τρίτῳ περὶ τὸ τέλος, ἐν ἐκείνῳ τῷ ἐδαφίῳ, θάνατος ἁμαρτωλῶν πονηρὸς, καὶ τῆς σοφίας κεφαλαίῳ τετάρτῳ, ἐδαφίῳ ἑβδόμῳ λεγούσης, δίκαιος ἐὰν φθάσῃ τελευτῆσαι, ἐν ἀναπαύσει ἔσται, καὶ τὰ ἑξῆς.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Γ'.

Ὅτι Πάπαις, Πατριάρχαις καὶ Μητροπολίταις ἔθος, ἔχειν παρὰ τῇ βασιλείᾳ Ἀποκρισιαρίους· καὶ περὶ τοῦ Γρηγορίου Διαλόγου τοῦ Ἀποκρισιαρίου τοῦ Ῥώμης Πελαγίου, καὶ ἐν τῇ μετὰ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Εὐτυχίου

διαλέξει ψηλαφητὴν μετὰ τὴν ἀνάστασιν κατὰ Ὠριγένη τὴν σάρκα τοῦ Κυρίου φρονεῖν ὀφθέντος, καὶ διορθωθέντος ὑπὸ τοῦ Εὐτυχίου, καὶ καύσαντος καὶ ὃ συνέγραψε περὶ ἀναστάσεως βιβλίον.

Εἴρηται ὅτι ἦλθεν ὁ Διάλογος ἀποκρισιάριος τοῦ Πελαγίου, καθότι ἦν συνήθεια τῶν Παπῶν ἀποστέλλειν τοὺς Διακόνους αὐτῶν Ἀποκρισιαρίους εἰς τοὺς Αὐτοκράτορας ὡς μυστικωτέρους τῶν λοιπῶν ἄλλων τῆς αὐλῆς αὐτῶν· ὅτι ὅμως καὶ οἱ λοιποὶ Πατριάρχαι εἶχον ἀεὶ Ἀποκρισιαρίους εἰς τὴν βασιλείαν, φανερόν ἐστι, ἡ γὰρ ἡ πρώτη διάταξις τοῦ πρώτου Τίτλου τῶν Νεαρῶν λέγει περὶ τῶν ἐπιδημούντων εἰς Κωνσταντινούπολιν Μητροπολιτῶν καὶ Ἐπισκόπων, ἔξεστι δὲ αὐτοῖς καὶ διὰ τῶν Ῥαιφερενδαρίων τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας, καὶ διὰ τῶν Ἀποκρισιαρίων τῶν Πατριαρχῶν ταῦτα ἀναφέρειν τῷ Βασιλεῖ. καὶ ὁ Ἀνατόλιος ἦν τοῦ Διοσκόρου Ἀποκρισιάριος εἰς τὸν Βασιλέα, καὶ ἐν τῇ ἐπὶ Μηνᾶ Συνόδῳ ἦσαν οἱ Ἀποκρισιάριοι τῶν Πατριαρχῶν τῆς Ἀνατολῆς, καὶ μὴν καὶ Μητροπολῖται εἶχον Ἀποκρισιαρίους τοὺς Ἐξάρχους λεγομένους, ὡς ἦν ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ ὁ χρηματίσας Κωνσταντινουπόλεως Εὐτύχιος τοῦ Ἀμασείας Ἀποκρισιάριος, καὶ ἄλλοι πολλοί, οὓς διὰ τὴν ἐπιτομὴν ἀφήκαμεν. καὶ λοιπὸν ἀπελθὼν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ὁ Γρηγόριος, διηλέχθη μετὰ τοῦ Εὐτυχίου Κωνσταντινουπόλεως, ὅστις Γρηγόριος συνεγράψατο πρότερον ἓν βιβλίον περὶ ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν, ἐκεῖ ὅμως λεληθότως ἐξέκλινεν εἰς τὴν γνώμην τοῦ Ὠριγένους, πῶς ἡ σὰρξ ἐκείνη οὐκ ἔσεται ψηλαφητή; ὅθεν ὕστερον διδαχθεὶς, καὶ μεταμεληθεὶς, ἔκαυσεν ὅλον τὸ βιβλίον, καὶ πάλιν ἐγένετο ὁ Ἥλιος ὁλόφωτος, ὁ παρ' ὀλίγον ἐκκλίνας εἰς τὴν δύσιν. τὸ μεῖζον δὲ ἐπιχείρημα ὃ προέβαλεν ὁ Γρηγόριος πρὸς τὸν Εὐτύχιον ἦν ἐκεῖνο τοῦ Κυρίου, εἰπόντος πρὸς τὸν Λουκᾶν καὶ Κλεώπαν, ἴδετε τὰς χεῖράς μου καὶ τοὺς πόδας μου, ὅτι αὐτὸς ἐγώ εἰμι, ψηλαφήσατέ με καὶ ἴδετε, ὅτι πνεῦμα σάρκα καὶ ὀστέα οὐκ ἔχει, καθὼς ἐμὲ θεωρεῖτε ἔχοντα. καὶ τοῦτο εἰπὼν, ἔδειξεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, καὶ τὰ ἐφεξῆς, ναὶ, ναὶ, ἔφασκεν ὁ Εὐτύχιος, ἀλλ' εἰ ἐστὶ λεπτὸν καὶ ἔνδοξον τὸ ἐγηγερμένον σῶμα, πῶς δύναται εἶναι καὶ ψηλαφητόν; ἀπεκρίνετο αὐτῷ ὁ Γρηγόριος, ὅτι οὐκ ἀπόλλυσι τὰς διαθέσεις αὐτοῦ τὰς φυσικὰς, τὴν τραχύτητα, τὴν σκληρότητα, τὴν χαυνότητα, τὴν πυκνότητα, τὸ δὲ ψηλαφώμενον ἐστὶ σημεῖον τοῦ εἶναι συντεθειμένον ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων, καὶ ἐξ ἐναντίων ποιοτήτων πεποιημένον, ὅθεν καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν εἰ καὶ ἐστὶ τὸ σῶμα δεδοξασμένον, ὅμως καὶ ψηλαφᾶται, καίπερ ἀεὶ ἄφθαρτον καὶ ἀδιάφθορον, οὐχὶ δὲ ἄποιον καὶ ἀερῶδες, ἀλλὰ μόνον λεπτὸν καὶ φωτεινὸν, καὶ ταῖς πέντε αἰσθήσεσιν ὑποκείμενον, ὁράσει, ἀφῇ, ἀκοῇ, ναὶ μὴν καὶ φωνῇ, καὶ μορφῇ, καὶ προσώπῳ, καὶ σχήματι, καὶ περιπατήματι, ἐξ ὧν ἐγνώσθη ὁ Χριστὸς τοῖς Ἀποστόλοις αὐτοῦ ταῖς ἑνδεκάκις ἐμφανείαις αὐτοῦ καὶ φανερώσεσιν ὅτι ἀνέστη τριήμερος. Ὁ φιλαναγνώστης ἰδέτω περὶ τούτου τὸ εἰκοστὸν τέταρτον τῶν ἠθικῶν τοῦ Διαλόγου· καὶ ἐπὶ τῆς ἑβδόμης Συνόδου ἐν τῇ ἕκτῃ πράξει τόμῳ τετάρτῳ λέγει ὁ Διάκονος Ἐπιφάνιος, ἆρα οὖν οἱ πρὸς οὓς ὁ λόγος ἄσαρκον αὐτὸν τεθέανται Λόγον ἀναφοιτῶντα πρὸς τὸν Πατέρα, ἤγουν ἀποβεβληκότα τὴν πρὸς ἡμᾶς ὁμοίωσιν, καὶ οὐκ ὄντα μὲν ἐν ἁπτῷ τε καὶ ὁρατῷ σώματι, μετεσκευασμένον δὲ μᾶλλον εἰς ἀναφῆ τε καὶ ἀόρατον φύσιν; εἶτα τίς ὁ φάναι τοῦτο τολμῶν; εἰ δὲ οὕτως ἐλεύσεται καθὰ καὶ ἀνέβη, πῶς οὐκ ἀληθὲς εἰπεῖν, καὶ τὰ ἑξῆς. ὁ λόγος δὲ οὗτος τοῦ Κυρίλλου καὶ τοῦ Χρυσοστόμου ἐστὶ, καὶ ἴδε τὸν τόπον ἐκεῖ. ἔτι ἴδε τὴν Σάκραν τοῦ μεγάλου Ἰουστινιανοῦ πρὸς τὸν Κωνσταντινουπόλεως Μηνᾶν, καὶ τὸ πρόγραμμα αὐτοῦ πρὸς τὸ πλήρωμα τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας. ἐν τούτοις, ἐξέλιπε τοῦ βίου καὶ ὁ Ἀπολινάριος ὁ τῆς Ἀλεξανδρέων Ἐκκλησίας ἐλεημονικώτατος πρόεδρος, καταλιπὼν πᾶσι τοῖς Ἀρχιερεῦσι μίμησιν καὶ παράδειγμα τοῦ πῶς δύνανται κυβερνηθῆναι τοὺς δυστυχήσαντας παῖδας τῶν Ἀρχόντων, καὶ ἴδε τὸ πνευματικὸν τοῦ ἡμετέρου Σωφρονίου Λειμωνάριον.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Δ'.

Περὶ τῆς κοιμήσεως τοῦ Πελαγίου Ῥώμης, καὶ τῆς Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου Ἀρχιερατείας, καὶ ἐπιστολῆς αὐτοῦ πρὸς Ἀναστάσιον Ἀντιοχείας, καὶ τῆς τούτου πρὸς αὐτὸν, καὶ περὶ τῆς φιλονεικίας αὐτοῦ τοῦ Γρηγορίου καὶ Ἰωάννου τοῦ Νηστευτοῦ διὰ τὴν Οἰκουμενικὸς προσηγορίαν.

Κοιμηθέντος τοῦ Πελαγίου, ἡ Σύνοδος καὶ ὁ Κλῆρος Ῥώμης ἐψηφίσαντο Ἐπίσκοπον Ῥώμης τὸν Διάλογον. αὐτὸς ὅμως φοβούμενος τὸ μέγεθος τοῦ ἀξιώματος, ἔπεμψε γράμματα εἰς τὸν Αὐτοκράτορα Μαυρίκιον, ἵνα ἀκυρώσῃ τὴν ψῆφον τοῦ λαοῦ τοῦ ψηφισαμένου αὐτὸν Πάπαν, ὁ Ἔπαρχος ὅμως ἀναγνοὺς τὰ γράμματα, ἔσχισεν αὐτὰ, καὶ ἔγραψεν ἄλλα τῷ Βασιλεῖ ἐκ προσώπου τοῦ Γρηγορίου, ἵνα κυρώσῃ τὴν ψῆφον. λαβὼν οὖν ὁ Αὐτοκράτωρ τὰ γράμματα, καὶ περιχαρὴς γενόμενος, ἀπέστειλε τοὺς ἐνθρονίσοντας τὸν Γρηγόριον. ἐγένετο δὲ ταῦτα τῷ πέμπτῳ ἔτει τῆς βασιλείας Μαυρικίου. τότε καὶ ὁ Σιναΐτης Ἀναστάσιος, ἀποθανόντος τοῦ Γρηγορίου, ἐπανῆλθεν εἰς τὸν θρόνον Ἀντιοχείας, ᾧτινι Ἀναστασίῳ ὁ μὲν Διάλογος συνεχάρη διὰ θαυμασίας ἐπιστολῆς, ὡς εἴρηται, ὁ δὲ Ἀναστάσιος ἔπεμψεν αὐτῷ τῷ Διαλόγῳ Γρηγορίῳ ὀλίγον ῥίνημα ἀπὸ τῶν ἁλύσεων τοῦ ἁγίου Πέτρου δῶρον ἔνδον εἰς μίαν κλεῖδα ἀργυρᾶν ἐσφραγισμένην. ὅμως μετὰ τοῦ

Νηστευτοῦ Ἰωάννου ἦλθον εἰς φιλονεικίαν ὁ Γρηγόριος διὰ τὴν καινοτομίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ τίτλου, ὡς ῥηθήσεται.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ε´.

Περὶ τοῦ πότε καὶ παρὰ τίνων ἐχριστιανίσαν οἱ Βρετανοὶ καὶ Σκότοι, καὶ τῆς περὶ αὐτῶν τούτων διαφορᾶς τῶν ἱστορικῶν, καὶ περὶ τοῦ Ἀββᾶ Κολουμβανοῦ τοῦ ἐν τῇ Σχὶ Νήσῳ κτίσαντος Μονήν, καὶ ὧν ἔπραξεν εἰς Σκοτίαν καὶ Πικτίαν, καὶ τίνι τρόπῳ τὴν τῶν Ἐπισκόπων πρὸς αὐτὸν ὑποταγὴν ἐκληπτέον.

Ἀναστάσιος ὁ βιβλιοθηκάριος γράφει, ὅτι ἐπὶ τοῦ Διαλόγου ἐχριστιάνισαν οἱ Ἐγκλέζοι, οὓς ἀπέστειλεν ὁ Διάλογος Αὐγουστῖνον, Μελίτωνα καὶ Ἰωάννην καὶ ἐδίδαξαν αὐτούς, ὡς λέγει καὶ ὁ Βέδας εἰς τὸ χρονικὸν αὐτοῦ. ἦν δὲ εἰς Νῆσον καλουμένην Σχὶ Μοναστήριον, ὅπερ ἔκτισεν ὁ ἀπὸ Ἱβερνίας Ἀββᾶς Κολουμβανός, καὶ ἐκεῖθεν ἀπέστειλαν οἱ Σκότοι καὶ ἐχριστιάνισαν τοὺς Ἐγκλέζους εἰς τὸ πεντακοσιοστὸν ἑξηκοστὸν πέμπτον ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ, καὶ ἐξ ἐκείνου ἡ Νῆσος Σχὶ ὠνομάσθη τοῦ Κολουμβανοῦ, ὡς λέγει ὁ Βέδας εἰς τὸ χρονικὸν αὐτοῦ βιβλίῳ τρίτῳ κεφαλαίῳ τρίτῳ, καὶ ἐπιλέγει, ὅτι ὁ Ἀββᾶς ἐκεῖνος τοιοῦτος ἦν, ὥστε καὶ εἰς ὅλην τὴν Σκοτίαν καὶ Πικτίαν καὶ Ἐκκλησιῶν καὶ Μοναστηρίων προΐστατο. ἐν δὲ τῷ τετάρτῳ κεφαλαίῳ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας τῶν Ἐγκλέζων λέγει ὁ αὐτός, ὅτι εἶχεν ἡ Νῆσος καθεξῆς Ἡγούμενον Πρεσβύτερον, ᾧ ὑπετάσσοντο καὶ οἱ Ἐπίσκοποι τῆς Ἐπαρχίας, διὰ τὸ ὑπάρξαι τὸν Κολουμβανὸν Πρεσβύτερον καὶ μὴ Ἐπίσκοπον. ἐννοεῖται δὲ ἡ ὑποταγή (ἐὰν μὴ ἦ ὁ λόγος παρέγγραπτος καὶ πλασματώδης) κατὰ κυβέρνησιν χρειῶν τινῶν, οὐχὶ μὴν καὶ ἐχρημάτιζεν ἐκεῖνον τὸν Πρεσβύτερον τῷ Ἐπισκοπικῷ ἀξιώματι ἰσότητά τινα, ἤτουν ὑπεροχὴν εἰς ἐκκλησιαστικὴν ἐνέργειαν. θέλουσι δέ τινες, ὡς καὶ Ἰωάννης ὁ Λεσλέος Ἐπίσκοπος Ῥωσάτου βιβλίῳ τρίτῳ τῶν πρακτικῶν τῶν Σκότων, Δονάλδον τὸν πρῶτον Βασιλέα τῶν ἑκατοστοῦ Βασιλέων τῶν Σκότων δέξασθαι τὸ βάπτισμα σὺν τοῖς ἄρχουσιν αὐτοῦ εἰς τὸ διακοσιοστὸν τρίτον σωτήριον ἔτος, καθὼς εὑρίσκονται εἰς τὸ μνῆμα Ἰσθοναλδιανοῦ στίχοι τινὲς λέγοντες, ὅτι μετὰ τὸ παρελθεῖν ἀπὸ Χριστοῦ ἔτη διακόσια τρία ἡ Σκοτία ἔλαβε τὴν πίστιν. ταῦτα καὶ Τερτυλλιανὸς μαρτυρεῖ που, ὃς ἦν κατ' ἐκείνους τοὺς καιρούς. Γίλδος δὲ ὁ λεγόμενος σοφὸς βιβλίῳ περὶ τῆς καταστροφῆς τῶν Βρετανῶν λέγει, ὅτι ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῶν Ἀποστόλων ἐδέχθησαν τὴν πίστιν οἱ Βρετανοί. καὶ δὴ καὶ ὁ Δωρόθεος βιβλίῳ εἰκοστῷ, κεφαλαίῳ τεσσαρακοστῷ λέγει, ὅτι Σίμων ὁ Ζηλωτὴς ἐχριστιάνισε διδάξας Βρετανίαν καὶ τὰς πέριξ αὐτῆς Νήσους. καὶ Ἰάκωβος ὁ Παμμέλιος εἰς τὸ κατὰ Ἰουδαίων βιβλίον τοῦ Τερτυλλιανοῦ, κεφαλαίῳ ἑβδόμῳ, σημειώσει τεσσαρακοστῇ τρίτῃ διηγεῖται ὡς ἀπὸ μέρους τοῦ Πολυδώρου, ὅτι ἐθεμελίωσε τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Βρετανῶν Ἰωσὴφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας, περὶ οὗ εἴπομεν ἐν τῷ πρώτῳ κεφαλαίῳ τοῦ πρώτου βιβλίου. καὶ ὁ Βαρώνιος εἰς τὸ δέκατον πέμπτον ἔτος περὶ τῶν Ἐγκλέζων συμμαρτυρεῖ μου τῷ λόγῳ γράφων, ὅτι αὐτὸς ὁ Ἰωσὴφ ἀπὸ τῆς Φράντζας ἔπλευσεν εἰς Βρετανίαν, καὶ ἐκεῖ ἀπέθανεν. εἰ δὲ λέγει Ἰωάννης ὁ Λεσλέος διακόσια τρία ἔτη, ὅμως λέγει καὶ παλαιότερα, καὶ ὅτι εἶχεν ὁ Ἰωσὴφ τὸν θρόνον αὐτοῦ εἰς τὸ κάστρον τῆς Γλασηβουρίας ἐν ᾧ καὶ ἐτάφη. ὁ δὲ Μεταφραστὴς λέγει ἐν τῇ περιηγήσει καὶ τῷ μαρτυρίῳ Πέτρου καὶ Παύλου τῶν Ἀποστόλων, ὅτι ὁ μακάριος Πέτρος ἀπεδήμησεν ἀπὸ Ῥώμης εἰς Βρετανίαν, κἀκεῖθεν ἐπανελθὼν εἰς Ῥώμην ἐμαρτύρησεν.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ϛ´.

Περὶ τῆς ἄκρας φιλίας Γρηγορίου Διαλόγου καὶ Λεάνδρου Ἱσπάλου, καὶ τῶν ἠθικῶν τοῦ Διαλόγου, καὶ περὶ τοῦ Βασιλέως Βισιγότθων Λεβιγίλδου, καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ Ἑρμινιγίλδου καὶ Ῥεκαρέδου, καὶ τῆς πρὸς τὴν ὀρθοδοξίαν ἐπιστροφῆς Λεβιγίλδου, καὶ δι' αὐτοῦ τῶν Βισιγότθων, καὶ τῆς δι' οἰκονομίαν συγχωρηθείσης αὐτοῖς παρὰ τοῦ Διαλόγου ἐν μιᾷ καταδύσει βαπτίσεως· ἐξ ἧς ἐθισθέντες οἱ Λατῖνοι, ὑπέπεσον μυρίαις καινοτομίαις, ὧν μία καὶ τὸ ῥαντισμῷ ἀβαπτίστως βαπτίζεσθαι εἰς ἀθέτησιν τοῦ μυστηρίου τοῦ βαπτίσματος.

Ὁ Διάλογος ὅτε ἦλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, εὗρε Λέανδρον τὸν Ἐπίσκοπον τῆς Ἱσπάλου, καὶ ἐποίησε μετ' αὐτοῦ ἐκείνην τὴν ἀγιωτάτην φιλίαν, ἥτις διέμενε σταθερῶς μέχρι τέλους τῆς ζωῆς αὐτῶν. ἀπὸ παρακινήσεως τοῦ Λεάνδρου συνέγραψεν ὁ Γρηγόριος τὸ θαυμαστὸν ἐκεῖνον ἔργον, ἤτοι τὰ ἠθικὰ εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Ἰώβ, ὅπερ ἐπανελθὼν εἰς Ῥώμην, ἔπεμψε τῷ Λεάνδρῳ, ἀπελθόντι κἀκείνῳ εἰς Ἱσπανίαν. λέγει δὲ ὁ αὐτός, γράφων πρὸς Λέανδρον βιβλίῳ πρώτῳ τῶν ἐπιστολῶν, ἐπιστολῇ τεσσαρακοστῇ πρώτῃ, ὅτι τὸ βιβλίον τὸ ἠθικὸν ἔγραψε διὰ τὴν ἀγάπην αὐτοῦ, καὶ εἰς τὴν πρὸς αὐτὸν ἐπιστολήν, ἥτις κεῖται ἐν ἀρχῇ τῶν ἠθικῶν, λέγει πρὸς τοῖς ἄλλοις σοφῶς καὶ ἁγίως ῥηθεῖσιν, ὅτι ἡ θεία γραφὴ ὥσπερ ἐν τοῖς μυστηρίοις τοὺς φρονίμους ἐξασκεῖ, οὕτως ὡς τὰ πολλὰ τοὺς ἁπλοῦς ζωπυρεῖ, τοὺς νηπίους τρέφει, τοὺς νόας τῶν ψυχῶν ἐν ἐκπλήξει ἐξεγείρει. οἷον εἰπεῖν ἐστιν ὡς ποταμὸς κατ' ἐπιφάνειαν καὶ κατὰ βάθος, ἐν ᾧ καὶ ὁ Ἀμνὸς ὁδεύει, καὶ ὁ Ἐλέφας πλεῖ. εἰσὶ δὲ τὰ ἠθικὰ ταῦτα τοσοῦτον ἡδέα, ὥστε πέμψαντος αὐτὰ τοῦ Γρηγορίου Θεολίνδα

Ῥηγίσσῃ

Ῥηγίσσῃ Λογγιβάρδων, εὐλαβεῖ οὔσῃ, κἀκείνης ἀναγνωσκούσης ταῦτα τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς, ἡμερῶσθαι τὴν ἀγριότητα αὐτοῦ. σημείωσαι δὲ ἐνταῦθα τὸ τοῦ Πλατίνα, ὅτι ὁ Διάλογος ὅσα συνέγραψεν, ἐδοκίμασεν αὐτὰ Συνόδῳ εἰκοσιτεσσάρων Ἐπισκόπων. εἶτα συλλογιστέον, εἰ Σύνοδος μερικὴ ὑπερέχει τοῦ Πάπα, μᾶλλον ὑπερέχει αὐτοῦ καὶ πάντων ἡ Οἰκουμενική. τοῦ Λεάνδρου διορθοῦντος τὴν ἱσπανικὴν Ἐκκλησίαν, Λεβιγίλδος ὁ Βασιλεὺς τῶν Πισιγότθων ἐβασίλευσεν ἐκεῖ, ἦν δὲ Ἀρειανός, εἶχε δὲ υἱοὺς δύο Ἑρμινηγίλδον καὶ Ῥεκαρέδον. τῷ Ἑρμινηγίλδῳ ἔδωκεν εἰς γυναῖκα ὁ Βασιλεὺς τῶν Φράγγων Χιλδεβέρτος τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ ὀρθόδοξον οὖσαν, ἧς τῇ παρακινήσει, καὶ ταῖς διδαχαῖς τοῦ Λεάνδρου ὁ Ἑρμινηγίλδος προσῆλθε τῇ καθολικῇ πίστει. ὁ δὲ Λεβιγίλδος ἐπείρασεν ὑποσχέσεσι καὶ ἀπειλαῖς μεταφέρειν αὐτὸν εἰς τὸν Ἀρειανισμόν, ἀλλ' οὐδὲν ἴσχυσε μαλάξαι τὸν ἀδάμαντα. ἔπεμψεν ὁ Ἑρμινηγίλδος τὸν Λέανδρον εἰς τὸν μέγαν Ἰουστινιανὸν διὰ βοήθειαν, ἀλλ' ὁ πατὴρ αὐτοῦ Λεβιγίλδος ὑστέρησεν αὐτὸν τῆς βασιλείας, καὶ δεσμεύσας μάλα ἰσχυρῶς, ἔθετο ἐν φυλακῇ, κἀκεῖσε ἔπεμψε κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα τῶν Ἀρειανῶν τὸν Ἐπίσκοπον, ἵνα μεταβάλῃ αὐτόν, καὶ μὴ δυνηθέντος τοῦ Ἐπισκόπου μεταβαλεῖν αὐτόν, ἔπεμψε καὶ ἀπέκτεινεν αὐτόν, παταχθέντα κατὰ κεφαλῆς πελέκει. μετὰ ταῦτα μετανοήσας ὁ Λεβιγίλδος, ἔδωκε τῷ Ῥεκαρέδῳ τὴν βασιλείαν, καὶ παρέδωκεν αὐτὸν τῷ Λεάνδρῳ διὰ μάθησιν. οὗ ἀποθανόντος, ἔλαβε πάλιν τὴν βασιλείαν ὁ Λεβιγίλδος, ὅστις ὅτε ὀρθοδόξησε προσήνεγκε τῇ καθολικῇ πίστει τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ῥεκαρέδον, καὶ ὅλον τὸ ἐν τῇ Ἱσπανίᾳ γένος τῶν Πισιγότθων. ταῦτα ἴδε ἐν τῷ Μηνολογίῳ Νοεμβρίου πρώτῃ. διηγεῖται δὲ ταῦτα καὶ ὁ Γρηγόριος βιβλίῳ πρώτῳ τῶν Διαλόγων, κεφαλαίῳ τριακοστῷ πρώτῳ, καὶ ἐν τῇ πρὸς Λέανδρον ἐπιστολῇ τῇ περὶ τῶν ἠθικῶν, καὶ Γρηγόριος ὁ Τουρωνήσιος βιβλίῳ πρώτῳ τῶν ἱστοριῶν τῶν Φράγγων, κεφαλαίῳ τριακοστῷ ὀγδόῳ, καὶ ἀλλαχοῦ, καὶ ἕτεροι ἱστορικοὶ πολλοί. εὑρίσκεται δὲ αὕτη ἡ ἐπιστροφὴ τῶν Πισιγότθων εἰς τὴν εὐσέβειαν ἐν ταῖς πράξεσι τῆς ἐν Τολέτῳ τρίτης Συνόδου, καὶ βιβλίῳ πρώτῳ τῶν ἐπιστολῶν, ἐπιστολῇ τεσσαρακοστῇ πρώτῃ. εἰς ταύτην τὴν ἐπιστροφὴν τῶν Πισιγότθων εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν τί συνέβη; ἵνα πιστεύσωσι καὶ ὁμολογήσωσι τὸ Ὁμοούσιον τῆς ἁγίας Τριάδος, ἐβάπτιζον αὐτοὺς εἰς μίαν κατάδυσιν. ἔπεσε τὸ πρᾶγμα εἰς ἀπορίαν, καὶ ἠρώτησαν τὸν Διάλογον Γρηγόριον, ἐὰν ἔχῃ τὸ ἀξιόλογον τὸ τοιοῦτον βάπτισμα, καθότι ὅλοι ἡμεῖς βαπτιζόμεθα εἰς τρεῖς καταδύσεις καὶ ἀναδύσεις διὰ τὴν τριήμερον ταφὴν τοῦ Κυρίου καὶ ἀνάστασιν, ἐπειδὴ καὶ ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθημεν, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν. ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Γρηγόριος, ὅτι οὐ κωλύει γίνεσθαι εἰς μίαν κατάδυσιν, εἰ ὁ σκοπὸς ἐστὶ διὰ τοῦ Ὁμοουσίου τὴν κήρυξιν, διότι καὶ ἡ Τριὰς ἐν Μονάδι δοξάζεται, μάλιστα ἵνα μὴ γένηται διαίρεσις τῶν προσώπων ταῖς τρισὶ ταύταις καταδύσεσι, καὶ χωρισμὸς τῆς Θεότητος εἰς τὸ μεῖζον καὶ ἔλαττον, γινέσθω, εἶπε, τὸ βάπτισμα εἰς μίαν κατάδυσιν, καὶ οὐχ ὅτι γε τὸ βάπτισμα τὸ γινόμενον εἰς τρεῖς καταδύσεις ἐστὶ κακόν, ἀλλ' ὅτι καὶ εἰς τὰ καλὰ οὐκ ἔχομεν ὅλως συγκοινωνεῖν τοῖς Αἱρετικοῖς, διότι αὐτοὶ πάντοτε καθ' ἑαυτοὺς βαστάζουσι τὴν κακὴν αὐτῶν γνώμην, καὶ τὸν πονηρὸν σκοπὸν κρυφίως. τοῦτο ὅμως τὸ ἔργον τῆς οἰκονομίας γέγονε μεγάλων κακῶν αἰτία, καθότι ἐθισθέντες οἱ Λατῖνοι συγχωρεῖν τὰ τοιαῦτα χωρὶς γνώμης τῆς καθόλου Ἐκκλησίας, ὑπέπεσον εἰς μυρίας καινοτομίας, ἐξ οὗ αἰτίου καὶ ἡ προσθήκη εἰς τὸ κοινὸν Σύμβολον. εἶτα τὸ βάπτισμα τὸ παραδοθὲν ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων καὶ ἁγίων πατέρων ἀπαιτεῖ τρεῖς καταδύσεις, καὶ τρεῖς ἀναδύσεις, καὶ κινδυνεύει εἶναι ἀβαπτίστους τοὺς μὴ οὕτω βαπτιζομένους χωρὶς ἀναγκαίας αἰτίας. ὅθεν οἱ Λατῖνοι ποιοῦντες αὐτὸ ῥαντισμῷ, καθ' ὃν ἐκλείπουσιν αἵ τε καταδύσεις καὶ αἱ ἀναδύσεις, θανασίμως ἁμαρτάνουσι. καὶ διὰ τοῦτο ἔλεγον εἰς τὸν Φλωρεντινὸν σύλλογον, ὡς ἱστορεῖ ὁ Ἐκκλησιάρχης, ὁ μέγας Πρωτοσύγκελλος, διαλεγόμενος μετά τινος Λατίνου, ὅτι τοὺς Λατίνους κινδυνεύει εἶναι ἀβαπτίστους. καὶ ἔλεγε πολλὰ ἵνα συστήσῃ ὡς εὔλογον τοῦτο τὸ ἄκρον ἀνόμημα ἡ Τάργα φυσικοῖς συλλογισμοῖς καὶ ἀήθεσι, καὶ νεωτερικαῖς μαρτυρίαις, ὅμως ὁ Αὐγουστῖνος ἐπιστολῇ ἑκατοστῇ δεκάτῃ ὀγδόῃ λέγει, χρὴ ποιεῖν, ὅπερ ποιεῖ πᾶσα ἡ Ἐκκλησία. ἔπειτα οὐχ ἁρμόζει τὰ ἐν ὥρᾳ ἀνάγκης οἰκονομούμενα ἔχειν τὸ κῦρος, οὐ γὰρ Νόμος τὸ σπάνιον καὶ κατὰ τὸν Θεολόγον, ἐπεὶ καὶ ὁ Παῦλος περιέτεμε τὸν Τιμόθεον, καὶ ἁγνισθεὶς εἰς Ἱερουσαλήμ, προσηύχετο μετὰ τῶν χριστοκτόνων εἰς Ἱερουσαλήμ, Γαλάταις δὲ γράφει, ἐὰν περιτέμνησθε, Χριστὸς οὐδὲν ὑμᾶς ὠφελήσει. ἴδε Εὐλόγιον Ἀλεξανδρείας Φωτίου ἀναγνώσει διακοσιοστῇ εἰκοστῇ ἕκτῃ περὶ οἰκονομίας, καὶ ὅτι οὐ Νόμος τὸ σπάνιον. οὐκ ἔστι λοιπὸν τὸ σπάνιον Νόμος, ἀλλὰ τὰ κοινῶς διωρισμένα ἐνεργεῖσθαι, ὅτι εἰς ὥραν ἀνάγκης καὶ κοσμικοὶ καὶ γυναῖκες βαπτίζουσιν, ὡς καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος νεανίσκος ὤν, ἐβάπτισε, καὶ ἐδέξατο ἐκεῖνο τὸ βάπτισμα ὁ Ἀλεξανδρείας Ἀλέξανδρος, οὐ μὴν τοῦτο γινόμενον, ἀεὶ δυνατόν, ἐπειδὴ ἡ Ἐκκλησία ὑπουργὸν τὸν Ἱερέα τοῦ Μυστηρίου διώρισεν εἶναι, κατὰ γὰρ τὸν Βασίλειον εἰς τὸ εἰκοστὸν ἕβδομον κεφάλαιον πρὸς Ἀμφιλόχιον, τῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ δογμάτων καὶ κηρυγμάτων τὰ μὲν ἐκ τῆς ἐγγράφου διδασκαλίας, τὰ δὲ ἐκ τῆς τῶν Ἀποστόλων παραδόσεως διαδοθέντα ὑμῖν, ἀμφότερα τὴν αὐτὴν ἰσχὺν ἔχει πρὸς εὐσέβειαν. ὅτι οὖν καὶ ἡ εἰς τὸ βάπτισμα καινοτομία τὸ πρῶτον Μυστήριον τῶν Χριστιανῶν γινομένη, ἐστὶν ἄκρως ἀντικειμένη καὶ τῇ συνηθείᾳ καὶ τοῖς Κανόσι, πρόδηλον. καὶ μὴ σοφιζέσθωσαν οἱ Λατῖνοι, εἶναι λέγοντες ἀρχαῖον ἔθος τοῦτο τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας, ψευδόμενοι προφανῶς, ἐπειδὴ αἱ Σύνοδοι αἱ καὶ Κανόσι διορίσασαι τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν τοῦ βαπτίσματος γίνεσθαι εἰς τρεῖς καταδύσεις καὶ τρεῖς ἀναδύσεις, ἦσαν συγκείμεναι ὑπὸ τῶν πέντε Πατριαρχῶν,

ἐν οἷς

ὡσὰν καὶ ὁ Ῥώμης καὶ οἱ Δυτικοὶ πατέρες, καὶ πρὸς τούτοις οἱ ἅγιοι πατέρες οἱ ἔγκριτοι ἔγραφον σύμφωνα τοῖς κανόσι. καὶ λοιπὸν ἔμειναν εἶναι τὸν ῥαντισμὸν αἱρεσιολογίαν νεωτερικὴν καὶ ἀθέτησιν τοῦ Μυστηρίου.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ζ.

Ὅτι οἱ λέγοντες πανταχοῦ ἐστὶν ὁ ἅγιος τάφος, ἐλέγχονται ἐξ ὧν εἶπεν ὁ Διάλογος πρὸς τὴν Ῥουσικιανὴν Πατρικίαν.

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ὑπέσχετό τις Ῥουσικιανὴ Πατρικία Ῥωμαΐα ἀπελθεῖν καὶ προσκυνῆσαι τοὺς θεοβαδίστους ἁγίους τόπους, καὶ μετὰ τοιούτου σκοποῦ ὥδευσεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἵνα ἐκεῖθεν ἀπέλθῃ εἰς τοὺς ἁγίους τόπους. χρονοτριβήσασαν δὲ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἐλέγχει αὐτὴν σφοδρῶς ὁ Διάλογος, ὅτι οὐκ ἀποπληροῖ τὴν ὑπόσχεσιν αὐτῆς. ἀκούετε ὦ (ἀλλὰ τί καὶ εἰπὼν ἀξίως ἐπονομάσαιμι) οἱ ληροῦντες καὶ λέγοντες, ὅτι πανταχοῦ ἐστὶν ὁ ἅγιος τάφος, καὶ ἐν παντὶ τόπῳ τῆς δεσποτίας αὐτοῦ προσκυνεῖται ὁ Κύριος. ἰδοὺ δὴ ὁ μέγας Γρηγόριος τὴν Ῥουσικιανὴν ὀνειδίζει, ὅτι ἐμάκρυνε τὸν καιρὸν τοῦ ἀπελθεῖν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα εἰς τὴν προσκύνησιν τῶν ἁγίων τόπων καθὼς ὑπεσχέθη. τί λαμπρότερον παρὰ τοῦτο; πλὴν οἱ κιμμέριοι ἄνθρωποι οἱ συνεθισθέντες εἰς τὸ ἑξάμηνον σκότος οὐ θεωροῦσι τοῦτο τὸ κατὰ θείαν ἀγάπην γενόμενον ἔργον, ἐπειδὴ εἰσὶ γλαῦκες καὶ ἴδιοι τυφλόμυες καὶ ἀσπάλακες.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Η.

Περὶ τοῦ ἐλαίου τοῦ ζωοποιοῦ Σταυροῦ, ὡς ἐκ τῆς πρὸς Λεόντιον πρώην Ὕπατον τῆς νέας Ῥώμης ἐπιστολῆς τοῦ Γρηγορίου φαίνεται, καὶ πόθεν ῥεῖ κατὰ Βέδαν τοῦτο τὸ ἔλαιον. καὶ περὶ τῶν θαυματουργιῶν τοῦ ἐν ταῖς κανδήλαις τῶν ἁγίων ἐλαίου.

Εἰς τὴν ἐπιστολὴν ἣν ἔπεμψε πρὸς τὸν Λεόντιον πρώην Ὕπατον τῆς Νέας Ῥώμης ὁ Γρηγόριος γράφει πρᾶγμα παράδοξον, ἔλαβον φησὶ τὸ ἔλαιον τοῦ τιμίου Σταυροῦ καὶ τὸ ξύλον τῆς ἀλόης, τὸ μὲν πρὸς ἁγιασμὸν, καὶ τὸ ἕτερον πρὸς εὐοσμίας ὄσφρησιν, καὶ δὴ ὥδευον τῷ νῷ, συλλογιζόμενος μήτιγε ἦν τοῦτο, ὅπερ ἡμεῖς οἱ Ἀνατολικοὶ κράζομεν ἅγιον ἔλαιον, ᾧ ἀλειφόμεθα εἰς τὰς ἑορτὰς ἀπὸ τῆς κανδήλας, ὅπερ ἀνάπτει ἔμπροσθεν τῆς Εἰκόνος. γράφει γὰρ ὁ Μοναχὸς Κύριλλος, ὅτι ὁ ὅσιος Σάββας τοιούτῳ ἐλαίῳ πολλὰ θαύματα ἐποίησε, καὶ πολλὰ δαιμόνια ἐξέβαλεν. ἀλλὰ καὶ ὁ Θεοδώρητος ἱστορεῖ, ὅτι τὸν Ἀββᾶν Ἰάκωβον ἐλαίῳ τῆς κανδήλας τῆς ἡμμένης ἔμπροσθεν τῶν ἁγίων Εἰκόνων τῶν μαρτύρων (ὅθεν καὶ μαρτύρων ἔλαιον ἐπονομάζεται) ἰατρεύουσι πολλὰ πάθη καὶ ἀῤῥωστήματα. ἔλεγον γοῦν καὶ ἐκ τοῦ ἐλαίου τῆς κανδήλας τῆς ἡμμένης ἔμπροσθεν τοῦ τιμίου Σταυροῦ ἴσως ἐλάμβανον οἱ Χριστιανοὶ, καὶ ἔκραζον αὐτὸ ἔλαιον τοῦ Σταυροῦ. πλὴν ὁ Βέδας ἄλλην αἰτίαν προτείνει εἰς τὴν ἐπιτομὴν τῶν ἁγίων τόπων, βεβαιοῖ γὰρ ὅτι ἀπὸ τῶν ὄζων ἢ κόμβων τοῦ ξύλου τοῦ ζωηφόρου Σταυροῦ, ὅπερ ἔφερεν ὁ Ἡράκλειος ἀπὸ τῆς Ἱερουσαλὴμ εἰς τὴν βασιλεύουσαν, ἔῤῥεε χυμός τις εὐωδέστατος, ὅστις ἐθεράπευε πᾶν εἶδος ἀῤῥωστίας. ἀπέστειλεν οὖν πρὸς τὸν Λεόντιον καὶ χάριν αὐτὶ χάριτος ὁ Γρηγόριος ἀπὸ τῶν ῥινημάτων τῶν ἁγίων ἁλύσεων εἰς μίαν κλεῖδα ἀργυρᾶν.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Θ.

Ὅτι ἡ Προηγιασμένη Λειτουργία ἐκ τῶν διαδόχων ἐστὶ τῶν Ἀποστόλων, καὶ οὐ ποίημα Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου. καὶ περὶ τῆς ὑπὸ τοῦ Πάπα Ζαχαρίου μεταφράσεως εἰς τὴν ἑλληνίδα διάλεκτον τῶν τοῦ Διαλόγου διαλόγων.

Πάντοτε ἦν ἅμιλλα εἰς τὰς τάξεις τῆς Ἐκκλησίας μεταξὺ τῶν Ἀνατολικῶν καὶ τῶν Δυτικῶν, ὅθεν ἑκάτερον μέρος αὐτῶν ἔσπευδεν ὑπερνικῆσαι. λοιπὸν ἔλεγον οἱ μὲν Ἀνατολικοὶ, ὅτι ὑμεῖς οἱ Δυτικοὶ δανείζεσθε παρ᾽ ἡμῶν τὸ Κύριε ἐλέησον, καὶ τὸ Ἀλληλούϊα, οἱ δὲ Δυτικοὶ, ὅτι ὑμεῖς ἔχετε τὴν Προηγιασμένην Λειτουργίαν παρ᾽ ἡμῶν, τὴν παραδοθεῖσαν ὑμῖν ὑπὸ τοῦ Πάπα Γρηγορίου, καὶ ἐὰν λέγωμεν ἡμεῖς τὸ Κύριε ἐλέησον, ὑμεῖς οὐκ ἔχετε τὸ Χριστὲ ἐλέησον. ταῦτα καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἔφερον τὸ ἔσχατον σχίσμα. ὅμως σὺν ἀφορμῇ τῆς Προηγιασμένης ὅλοι ἡμεῖς εἰς τὴν ἀπόλυσιν μνημονεύομεν τοῦ Ῥώμης Διαλόγου, καὶ ὁ Μάξιμος ὁ Κυθήρων ὁ εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν μεταφράσας τὰ συναξάρια Μανουὴλ τοῦ Ἱεροδιακόνου τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας, εἰς τὴν δωδεκάτην τοῦ Μαρτίου γράφει οὕτω κατὰ λέξιν, λέγουσι δὲ ὅτι οὗτος ὁ ἅγιος Γρηγόριος ἦν ἐκεῖνος ὁ νομοθετήσας λέγεσθαι παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις Λειτουργίαν ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς νηστείας, ὅπερ ἐπικρατεῖ παρ᾽ αὐτοῖς ἕως τῆς σήμερον. πλὴν ὁ Γρηγόριος, ὡς ὁ αὐτὸς ὁμολογεῖ, τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν οὐκ ἐγίνωσκε, λέγει γὰρ εἰς τὴν εἰκοστὴν ἐνάτην ἐπιστολὴν τοῦ ἐκτου βιβλίου, καίτοι ἐν πολλοῖς ἐνασχολούμενος καὶ τῆς ἑλληνίδος φωνῆς ἄμοιρος. καὶ πρὸς τὴν κυρίαν Δομνίκην

γράφει

γράφει· οὐκ ἀπεκρίθην, ὅτι οὖσα αὐτὴ λατίνισσα ἔγραψέ μοι ἑλληνιστί, καὶ τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν οὐκ ἐγίνωσκεν ὁ Διάλογος, πῶς συντέθεικε τὴν Λειτουργίαν τῶν Προηγιασμένων, καὶ πῶς οὐχ εὑρίσκεται ἐν τοῖς συγγράμμασιν αὐτοῦ; Φαίνεται ὅμως εὐλογωτέραν αἰτίαν κατά τινας εἶναι ταύτην, ὅτι οἱ Ἀνατολικοὶ οὐκ ἐλειτούργουν καθ' ἡμέραν, καὶ ἴδε τὸν Χρυσόστομον εἰς τὸν πρόλογον τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Παύλου λέγοντα, ὅτι ὅτε ἐστὶ μαρτύρων μνήμη, ἀκούει εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τὸν Ἀπόστολον, ἤγουν ὅτε εἰς ἑορτὰς ἐγίνετο ἡ Λειτουργία. καὶ ὁ Διάλογος κατὰ τὴν τάξιν τῶν Δυτικῶν παρεκίνησε τοὺς Ἀνατολικοὺς ἱερουργεῖν καθ' ἡμέραν, καὶ ἐπειδὴ κατὰ τὴν τεσσαρακοστὴν ἡ παλαιὰ συνήθεια ἐκώλυε τελείαν Λειτουργίαν γίνεσθαι, ἐποιήθη ἡ Προηγιασμένη, διὰ τὴν ἐπίνοιαν τοῦ Διαλόγου, ὡς δόντος τὴν βουλήν, καὶ ποιήσαντος τὴν παρακίνησιν, ἡ Ἐκκλησία μνημονεύει ἐν τῇ Προηγιασμένῃ, καίπερ ἐστὶ δυσνόητον τὸ τοῦ Σωαζαρισοῦ, ἐπειδὴ λέγει, ὅτι παρέδωκε τὴν Λειτουργίαν ταύτην εἰς τοὺς Ῥωμαίους ὁ Διάλογος, ποίους δὲ ἐννοεῖ Ῥωμαίους, ἀμφίβολον. εἶτα καὶ τοῦτο, ὅτι οἱ Δυτικοὶ ἐλειτούργουν καθ' ἡμέραν, οὐκ ἀληθές ἐστιν, ὁ γὰρ ἅγιος Ἀμβρόσιος ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τῆς πρώτης πρὸς Τιμόθεον, κεφαλαίῳ ἑβδόμῳ, δὶς μόνον τῆς ἑβδομάδος λέγει ὅτι ἐλειτούργουν οἱ Ἱερεῖς, ἔπειτα ἡ Λειτουργία τῶν Προηγιασμένων ἐστὶν ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῶν Ἀποστόλων, ὡς ἡ ἐν Λαοδικείᾳ Σύνοδος λέγει Κανόνι τεσσαρακοστῷ ἐνάτῳ, καὶ ἡ ἐν Τρούλλῳ Κανόνι πεντηκοστῷ δευτέρῳ, καὶ Συμεὼν ὁ Θεσσαλονίκης ἐν τῇ πεντηκοστῇ ἕκτῃ ἀποκρίσει πρὸς τὸν Πενταπόλεως Γαβριήλ, ἡ Προηγιασμένη Λειτουργία, λέγει, ἄνωθεν καὶ ἐκ τῶν διαδόχων τῶν Ἀποστόλων ἐστίν, ὡς καὶ αἱ εὐχαὶ μαρτυροῦσι, καὶ ἡ παράδοσις αὐτή, ἀρχαία οὖσα, καὶ ἀληθῶς τῶν Ἀποστόλων εἶναι ταύτην πιστεύομεν, ἐξ ἀρχῆς γενομένην διὰ τὴν νηστείαν, ὡς πενθεῖν δέον καὶ μὴ ἑορτάζειν ἡμᾶς ἐν ταῖς τοῦ πάθους ἡμέραις, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις περὶ τούτου πρότερον εἴρηται. ἵνα οὖν μὴ καθόλου ἀμέτοχοι τῆς ἀπὸ τῶν Χριστοῦ Μυστηρίων τυγχάνωμεν χάριτος, καὶ τοῦ διὰ τῶν ἱερῶν εὐχῶν ἱλασμοῦ, τοῦτο ἐπινενόηται τοῖς πατράσιν. ἐξ ἀρχῆς οὖν οὔσης τῆς Προηγιασμένης καὶ ἐκ τῶν Ἀποστόλων, εὕρομεν περὶ τοῦ Διαλόγου, ἣ ὅτι λέγει Μιχαὴλ ὁ Κωνσταντινουπολίτης, ἀλλὰ καὶ ἐν πολλαῖς τῶν ἡμετέρων ἐκθέσεσιν ἱστορεῖται καὶ ἀναφέρεται, ὅτι καὶ ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Διάλογος ἐν ταῖς Ῥωμαίων ταύτην τὴν μυσταγωγίαν ἐπιτελεῖσθαι κατὰ τὰς εὐαγεῖς καὶ ἱλαστηρίους ἡμέρας τῆς τεσσαρακοστῆς παραδέδωκεν, εἴπερ τέως καὶ ἄρτι παρὰ τῇ παλαιᾷ Ῥώμῃ γίνεται. ταῦτα ὁ Μιχαήλ. καὶ σημειῶσαι, ὅτι ὁ Μιχαὴλ ἑρμηνεύς ἐστι τοῦ Σωαζαρισοῦ, λέγει γάρ, ὅτι ἡ Προηγιασμένη ἀρχαία ἐστί, παραδέδοται δὲ εἰς τοὺς Ῥωμαίους, ἤτοι εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν Ἐκκλησίαν ἐπιτελεῖσθαι, ὡς ἐγίνετο καὶ ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ. καὶ ταῦτα περὶ τῆς Λειτουργίας τῶν Προηγιασμένων. περὶ δὲ τῶν Διαλόγων τοῦ Γρηγορίου γνωστόν ἐστι τοῖς πᾶσιν, ὅτι ὁ Πάπας Ζαχαρίας Ἕλλην τὸ γένος πεφυκώς, ἐκ τοῦ λατινικοῦ εἰς τὸ ἑλληνικὸν αὐτοὺς μετέφρασεν εἰς τὸν καιρὸν τῆς βασιλείας τοῦ νέου Κωνσταντίνου μετὰ ἑκατὸν ἑξήκοντα πέντε ἔτη τῆς κοιμήσεως τοῦ Διαλόγου, ὡς Φώτιος ἀναγνώσει διακοσιοστῇ εἰκοστῇ πέμπτῃ, ἔνθα λέγει καὶ τοῦτο ὁ Φώτιος, ὅτι τοῖς Πατριάρχαις ἦν συνήθεια καλεῖν εἰς ἑστίασιν ἐν καιρῷ δώδεκα πτωχούς, ὧν ἑστιάτωρ γενόμενος ὁ Γρηγόριος, εἶδε μεταξὺ αὐτῶν δέκατον τρίτον, τὸν Χριστὸν δηλονότι. ἀπὸ δὲ τῆς ἀποκρίσεως ἧς ἔπεμψε πρὸς τὸν Ἱεροσολύμων Ἡσύχιον ὁ Γρηγόριος, δοκεῖ ὁ Ἡσύχιος προγράψαι τῷ Διαλόγῳ τὴν ἐνθρονιαστικὴν ἐπιστολήν· ἐπαινεῖ ὅμως αὐτὸν ὁ Γρηγόριος εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν, καὶ βεβαιοῖ, ὅτι εὑρίσκεται εἰς τὴν μυστικὴν Κιβωτὸν τοῦ Νῶε Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, καὶ λοιπὸν ἡ πίστις ὑμῶν πίστις ἐστὶν ἡμετέρα, ἐκεῖνα τηροῦμεν, ἃ καὶ ὑμεῖς λέγετε. ἴδε τὰ περὶ τοῦ Διαλόγου Φωτίου ἀναγνώσει διακοσιοστῇ πεντηκοστῇ δευτέρᾳ.

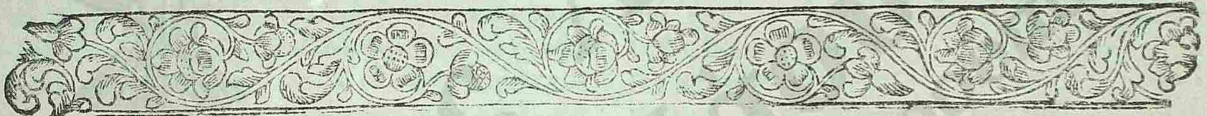
ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ιʹ.

Περὶ τῆς κοιμήσεως Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου, καὶ πάπα τοῦ Σαβίνου καὶ κακίας αὐτοῦ καὶ θεοπλήκτου τέλους αὐτοῦ. καὶ περὶ τῆς κοιμήσεως Εὐλογίου Ἀλεξανδρείας· καὶ τῆς ὑπὲρ αὐτοῦ ὀπτασίας Θεοδώρου Κουβικουλαρίου. καὶ κοιμήσεως Ἡσυχίου Ἱεροσολύμων, καὶ Ἀρχιερατείας Ζαχαρίου, ἀναιρέσεώς τε ἐν Ἀντιοχείᾳ πολλῶν Χριστιανῶν καὶ αὐτοῦ Ἀναστασίου Πατριάρχου ὑπὸ τῶν Ἑβραίων, καὶ περὶ φόνου τῶν αὐτῶν Ἑβραίων ὑπὸ τοῦ τυράννου Φωκᾶ.

Εἰς τὸ δεύτερον ἔτος τοῦ Φωκᾶ ἐκοιμήθη ὁ Διάλογος, ἅγιος καὶ θαυμάσιος ἄνθρωπος, καὶ γέγονε Πάπας τῆς Ῥώμης ὁ Σαβῖνος, ἔχων κακίας κατὰ διάμετρον ἀντικειμένας ταῖς ἀρεταῖς καὶ τῇ ἁγιότητι τοῦ Διαλόγου. ὅστις Σαβῖνος κατέκρινε καὶ τὸν Διάλογον, ὡς ἐξ ὑπερηφανίας δῆθεν δαπανήσαντα τῆς Ἐκκλησίας τὰ χρήματα, καὶ μικροῦ ἐδέησε κατακαῦσαι τὰ βιβλία τοῦ πανσόφου ἀνδρός, ἀπεστέρησεν αὐτὸν τῆς ζωῆς ὅμως ὁ Θεός, καθότι ἕνα καὶ μόνον χρόνον ἐπατριάρχευσε καὶ πέντε μῆνας, οὗ τὸ λείψανον ἀπὸ τῆς λεγομένης Γαϊδαρινῆς πόρτας ἐκκομίσαντες ἔθαψαν. μετὰ ταῦτα ἔδωκε τὸ τέλος τῆς ζωῆς αὐτοῦ καὶ ὁ Πατριάρχης τῆς Ἀλεξανδρείας Εὐλόγιος, ὅστις ὑπερησπίζετο τοῦ Λέοντος καὶ τοῦ Κυρίλλου διὰ τὴν ὑποστατικὴν ἕνωσιν, ἄνθρωπος εὐλογημένος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. γράφει δὲ ὁ Ἱεροσολυμίτης Σωφρόνιος, ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος Θεόδωρος, οὗ ἡ ἐπισκοπὴ ἦν εἰς τὰ μέρη τῆς Λιβύης, εἶδε μίαν ὀπτασίαν, ὅτε ἦν Κουβικουλάριος τοῦ Πατριάρχου, εἶδον, λέγει, ἕνα ἄνθρωπον ὑψηλὸν εἰς τὸν ὕπνον μου, ἄξιον πολλῆς τιμῆς καὶ εὐλαβείας. εἰπόντα μοι, μήνυσαι τῷ Πάπᾳ Εὐλογίῳ, ὅτι ἦλθεν ὁ Πάπας τῆς Ῥώμης ὁ Λέων σοι

ἐντυχεῖν

ἐντυγχάνουσι ἔδραμον γοῦν ἐγὼ εἰς τὸν Πατριάρχην, καὶ εἶπον τὴν ἄφιξιν τοῦ τοσούτου Ἀρχιερέως. προσεῖπον οὖν ἀλλήλοις καὶ ἠσπάσαντο, καὶ μετ᾽ ὀλίγα εἶπεν ὁ Λέων πρὸς τὸν Εὐλόγιον, οἶδας διατί ἦλθον; ἦλθον ἵνα σοι εὐχαριστήσω, ὅτι λίαν καλῶς ἐνόησας τὴν ἐπιστολήν μου, καὶ προσεῖσατο αὐτῆς, γίνωσκε δὲ ὅτι οὐ μόνον ἐμοί, ἀλλὰ καὶ τῷ Κορυφαίῳ Πέτρῳ ἀρεστὰ πεποίηκας, καὶ ταῦτα εἰπὼν ἀπῆλθε. τὸ πρωῒ διηγησάμενος ταῦτα, λέγει ὁ Θεόδωρος, τῷ Πατριάρχῃ, καὶ ἐκεῖνος κλαίων εὐχαρίστησε τῷ Θεῷ, τῷ ποιήσαντι αὐτὸν κήρυκα τῆς ἀληθείας. ἀλλὰ καὶ ὁ Πατριάρχης Ἡσύχιος μετὰ τὸ κυβερνῆσαι τὸν θρόνον τῶν Ἱεροσολύμων εὐαγῶς καὶ ὁσίως ὀκτὼ χρόνους κατὰ τὸν Νικηφόρον, πρὸς τὸν Κύριον ἐξεδήμησεν εἰς τὸ ἕκτον ἔτος τῆς τυραννίδος τοῦ Φωκᾶ, καὶ ἀντ᾽ ἐκείνου ἐγένετο ὁ Ζαχαρίας, οὗτινος ἡ μνήμη ἐστὶν εἰς τοὺς ἱστορικοὺς πολλὴ καὶ μεγάλη, ὡς κατιὼν ὁ λόγος ἀποδείξει τοῦτο. εἰς δὲ τὴν Ἀντιόχειαν οἱ Ἑβραῖοι ἀναιροῦσι παμπόλλους Χριστιανοὺς καὶ αὐτὸν τὸν Πατριάρχην Ἀναστάσιον, ὅθεν ὁ Φωκᾶς ἀνεῖλε πολλούς, καὶ ἄλλους ἠκρωτηρίασεν ἀπὸ τῶν Ἑβραίων. καὶ δὴ καὶ ἐπὶ τοῦ μεγάλου Ἰουστινιανοῦ πάλιν συνεχέθησαν οἱ Ἰουδαῖοι ὁμοῦ καὶ οἱ Σαμαρεῖται εἰς τὴν Παλαιστίνην, καὶ ἔνδον εἰς τὴν Καισάρειαν ἐφόνευσαν πολλοὺς Χριστιανούς, ἐξαιρέτως τὸν Ἔπαρχον τῆς πόλεως Στέφανον εἰς αὐτὸ τὸ Πραιτώριον, ὅθεν ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἀπῆλθεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν θρηνῳδοῦσα τὴν ἄδικον σφαγὴν τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς. ἐθυμώθη δὲ πάνυ σφόδρα ὁ Αὐτοκράτωρ, καὶ ὥρισε τὸν Μάγιστρον Ἀδαμάντιον ἀπελθεῖν μετὰ στρατιωτικῆς παλάμης εἰς τὴν Παλαιστίνην, καὶ ἐκδικῆσαι τὸ ἀθῷον αἷμα τοῦ καλοῦ Ἄρχοντος, ὡς καὶ ἐποίησεν, ἄλλους ἀποκεφαλίζων, καὶ ἄλλους σκολοπίζων, τόσον ὥστε φοβηθῆναι πάντας τοὺς κατοικοῦντας εἰς τὰ μέρη τῆς Ἀνατολῆς. ἐγένετο δὲ ταῦτα τῷ εἰκοστῷ ἐνάτῳ ἔτει κατὰ τὸν Θεοφάνη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ′.

Περὶ τῆς ἧς ἔπαθεν ὁ Βασιλεὺς Μαυρίκιος πανοικεὶ σφαγῆς ὑπὸ τοῦ ἀσεβοῦς Φωκᾶ, καὶ περὶ τῶν σημείων καὶ τεράτων τῶν ἐν Οὐρανῷ καὶ γῇ καὶ θαλάσσῃ φανέντων, καὶ περὶ τῆς προρρήσεως τοῦ ξιφήρους Μοναχοῦ κατὰ τοῦ Μαυρικίου.

Ὁ Κεδρηνὸς καὶ Θεοφάνης καὶ ἄλλοι ἱστορικοὶ βεβαιοῦσιν, ὅτι ἐδεήθη τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν ἁμαρτίαν ἣν ἐποίησεν ὁ Μαυρίκιος, μὴ ἐξαγοράσας τοὺς αἰχμαλώτους ὀλίγου ἕνεκεν ἀργυρίου, ἵνα ἀνταποδώσῃ αὐτῷ ὁ δίκαιος κριτὴς τὴν ἱκανοποίησιν τῆς ποινῆς αὐτοῦ ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ, μάλιστα δὲ ἀπέστειλε καὶ εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, καὶ εἰς πολλὰς ὑπὸ τοὺς Πατριάρχας Ἐκκλησίας, καὶ δὴ καὶ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, εἴτε τὸν Πατριάρχην καὶ εἰς τὰ Μοναστήρια τῆς ἐρήμου καὶ εἰς τὰς Λαύρας θυμιάματα, κηροὺς καὶ ἔλαιον τοῦ παρακαλέσαι τὸν Κύριον, ἵνα ἐν τῷ παρόντι καιρῷ ἔχῃ τὴν ἀνταπόδοσιν καὶ τὴν παιδείαν, ὧν ἥμαρτεν. ὁ δὲ ἀποσταλεὶς Μαγιστριανὸς ἔφερεν ἀπόκρισιν τῶν πατέρων τῆς ἐρήμου, ὁ Θεὸς δεξάμενος τὴν μετάνοιάν σου, σώζει τὴν ψυχήν σου πανοικεὶ μετὰ τῶν ἁγίων, τῆς δὲ βασιλείας μετὰ ἀτιμίας καὶ κινδύνων ἐκπίπτεις. λέγουσι δὲ οἱ ἱστορικοὶ καὶ τὰ λοιπά, ὅτι εἶδε τὸν θάνατον τῶν παιδίων αὐτοῦ, καὶ ὅτι ἡ τίτθη ἔδωκε τὸ παιδίον αὐτῆς ἀντὶ τοῦ παιδὸς τοῦ Μαυρικίου, καὶ αὐτὸς οὐκ ἠθέλησε, καὶ ὅτι ὁ ἴδιος αὐτὸς ἔκραζε, δίκαιος εἶ Κύριε καὶ εὐθεῖαι αἱ κρίσεις σου. καὶ ὅτι τῷ πέμπτῳ ἔτει τῆς αὐταρχίας αὐτοῦ ὁ Φωκᾶς ἀπεκεφάλισε καὶ Κωνσταντῖναν τὴν Βασίλισσαν σὺν ταῖς τρισὶ θυγατράσιν αὐτῆς. καὶ ὅτι εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν εὐλαβής τις καλλιγράφος ἐκ παννυχίδος ἀπερχόμενος οἴκαδε μέσης νυκτός, ἴδε τοὺς ἀνδριάντας ἐκ τῶν βωμῶν καθελκυσθέντας καὶ βοῶντας, Μαυρίκιος τέθνηκεν, ὅπερ εὑρέθη ὡς εἶπον οἱ δαίμονες. ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα καταλιμπάνω, ἵνα εἰς ἄλλους ὁ φιλαναγνώστης ἀναγινώσκῃ, καὶ μάλιστα εἰς τὸ ἱστορικὸν Θεοφάνους, ὅστις ἀσφαλῶς τὰ πάντα περιγράφει. σημειοῖ ὅμως ὁ Ἐλεύσιος εἰς τὸν βίον Θεοδώρου τοῦ Συκεώτου. καὶ δὴ καὶ ὁ Σούριος, ὅτι αὐτὸς ὁ Συκεώτης ὁ Ἐπίσκοπος Ἀναστασιουπόλεως εὑρίσκετο ἔνδον ἐν τῷ Ναῷ τοῦ Μοναστηρίου, καὶ σβεσθείσης ἐξαίφνης τῆς κανδήλας, ἐν ᾗ ἀνεγίνωσκε τὴν ἀκολουθίαν αὐτοῦ, ἄναψεν αὐτὴν πολλάκις καὶ πάλιν ἐσβένυτο. ἐσήμανε ὅμως καὶ ἦλθον οἱ ἀδελφοί, καὶ ἐξετάσας τὴν συνείδησιν αὐτῶν, καὶ μὴ εὑρὼν εἰς αὐτοὺς αἴτιον τοιούτου κακοῦ σημείου, ἐδεήθη κοινῶς, καὶ ἰδὼν ὀπτασίαν, ἐβόησεν, ἀληθῶς Ἡσαΐα ἐθεώρησες, ὅτι πᾶς ἄνθρωπος χόρτος, καὶ πᾶσα δόξα ἀνθρώπου ὡς ἄνθος χόρτου, καθότι ὁ Μαυρίκιος μέλλει κακοπαθεῖν, χείρονα ὅμως μέλλει μεταχειρίζεσθαι ὅστις μετ᾽ αὐτὸν βασιλεύσει. ὁ δὲ Κεδρηνὸς σημειοῖ, ὅτι Μοναχός τις ἔτρεχεν εἰς τὸν δρόμον, φέρων τῇ χειρὶ σπάθην γυμνήν, καὶ προλέγων τοῦ Μαυρικίου τὸν θάνατον. καὶ ὅτι παιδίον ἐν χωρὶς βλεφάρων καὶ ὀφθαλμῶν καὶ χειρῶν ἔχον καὶ οὐρὰν ἐγεννήθη εἰς Θρᾴκην. ἄλλοι δὲ λέγουσιν, ὅτι ἐφάνη καί τις Κομήτης λαμπρός, καὶ ὅτι ἐγεννήθη παιδίον ἓν εἰς τὸ Βυζάντιον τέσσαρας ἔχον πόδας, καὶ ὅτι ἐξήγαγεν ἡ θάλασσα

εἰς τὴν

εἰς τὴν Νῆσον τῶν Δήλων ὀψάρια ἔχοντα πρόσωπα ἀνθρώπινα, ἀλλὰ καὶ ὁ Νικηφόρος εἰς τὸ δέκατον ὄγδοον βιβλίον αὐτοῦ διηγεῖται προῤῥηθῆναι τῷ Βασιλεῖ, ὅτι ἀπὸ ἑνὸς ἔχοντος τὸ Φ΄. εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ μέλλει φονευθήσεσθαι, ὅθεν ὑπωπτεύθη εἰς Φιλιππικὸν τὸν ἄνδρα τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ ἀλλὰ ἀπεκαλύφθη αὐτῷ θεόθεν, ὅτι οὐκ ἦν ἐκεῖνος, ὅθεν ὁ Μαυρίκιος ἐκράξεν αὐτὸν νυκτός, καὶ ἔλαβε παρ᾽ αὐτοῦ συγχώρησιν. σημειοῖ δὲ ὁ Θεοφάνης τὸν Μαυρίκιον ἰδεῖν ἐν ὀνείρῳ, ὅτι ἵστατο εἰς τὴν χαλκῆν πύλην τοῦ Παλατίου ἐνώπιον τῆς Εἰκόνος τοῦ Σωτῆρος, καὶ ἐγένετο φωνὴ ἐκ τῆς Εἰκόνος, δότε Μαυρίκιον, καὶ συλλαβόντες οἱ ὑπηρέται παρέστησαν αὐτὸν τῇ Εἰκόνι. εἶτα εἶπον αὐτῷ ποῦ θέλεις ἀποδώσωσοι ἐνταῦθα, ἢ εἰς τὸν μέλλοντα αἰῶνα; ὁ δὲ Μαυρίκιος εἶπεν, ἐνταῦθα, καὶ ἐκέλευσε παραδοῦναι Μαυρίκιον καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα Φωκᾷ τῷ στρατιώτῃ. σημείωσαι δέ, ὅτι ὁ Ἡράκλειος γενόμενος Βασιλεύς, καὶ ποιήσας καταγραφὴν τῶν στρατιωτῶν, ἐξ ὧν ἐποίησαν τὴν στάσιν κατὰ Μαυρικίου δύο καὶ μόνους εὗρεν, οἱ δὲ ἄλλοι πάντες κακῶς ἀπώλοντο.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Β΄.

Περὶ ἐπιχειρημάτων παπιστῶν ἀπὸ τῶν περὶ τὸν Μαυρίκιον καὶ τὸν Διάλογον καὶ τὸν Νηστευτὴν συμβάντων ὑπὲρ τοῦ πρωτείου τοῦ Ῥώμης, καὶ τῆς λύσεως αὐτῶν, καὶ περὶ τῶν Μύρων τῶν ἐκ τοῦ τάφου τῆς ἁγίας Εὐφημίας βλυσάντων.

Οἱ παπισταὶ οἱ μὴ εἰδότες ἄλλο, ἀλλ᾽ ἢ καταρᾶσθαι καὶ ἐπιπηδᾶν εἰς τῆς προνοίας τὰς παραχωρήσεις, καὶ λέγειν εἶναι τὸν Πάπαν συναίτιον, λέγουσιν, ὅτι διὰ τὸ τὸν Μαυρίκιον μὴ ἐμποδίσαι τὸν Νηστευτὴν ἀπὸ τοῦ Οἰκουμενικὸς προσρήματος, ἦλθεν ἐπ᾽ αὐτῷ ἡ ὀργή. πλὴν ἀηδείας μεστὰ καὶ φρονοῦσι καὶ λέγουσιν. ὁ μὲν γὰρ Μαυρίκιος ἀπέθανεν ὡς Μάρτυς, οἱ δὲ καινοτόμοι καὶ ἀνθρωπολάτραι πλανῶντες ἑαυτούς, σπεύδουσι συστῆσαι καὶ ἐντεῦθεν τὸ τυραννικὸν πρωτεῖον, ὥσπερ αἱ δυσειδέσταται γυναῖκες στολίζονται ψιμμιθίῳ, καὶ δὴ λέγουσιν, ὅτι διὰ τὸ νικῆσαι τὸν Μαυρίκιον τοὺς Λογγιβάρδους εἰς τὴν Ἐτρουρίαν καὶ Καμπανίαν, παρετράπη εἰς πᾶσαν κακίαν, ὅθεν διώρισε στρατιώτην μὴ μονάζειν ἐὰν μὴ τελειώσῃ ὁ καιρὸς τῆς στρατείας, ὁ δὲ Διάλογος ἐνουθέτει αὐτὸν μὴ καταφρονεῖν τοῦ τάγματος, οὗτινος τῆς ἀγαθότητος ἕνεκεν ἔφθασεν εἰς τὸ βασίλειον. δεύτερον, ὅτι ὁ Μαυρίκιος ἔγραψε τῷ Διαλόγῳ, ἵνα πεισθῇ τῷ Νηστευτῇ καὶ τῇ Συνόδῳ διὰ τὸ Οἰκουμενικὸς ὄνομα, καὶ ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Διάλογος, ὅτι τὴν ἐξουσίαν τοῦ δεσμεῖν τε καὶ λύειν ἔδωκεν ὁ Χριστὸς τῷ Πέτρῳ καὶ τοῖς αὐτοῦ διαδόχοις, οὐ μὴν καὶ τοῖς Πατριάρχαις Κωνσταντινουπόλεως, ὅθεν ὁ Μαυρίκιος παρεκινήθη ἀπᾶραι τὰ στρατεύματα αὐτοῦ ἀπὸ τῆς Ἰταλίας, καὶ ἦλθον οἱ Λογγίβαρδοι πάλιν, ναὶ μὴν καὶ Αἰγιοῦλφος ὁ ἀρχηγὸς αὐτῶν εὑρὼν καιρὸν ἁρμόδιον, ἦλθεν ἀπὸ τῶν κάτω Γαλλιῶν καὶ ὤν τὴν Ἰταλίαν ὅθεν παρώδευε, καὶ ἀπέκλεισεν ἕνα χρόνον τὴν Ῥώμην, καὶ ἀπορήσας τῆς ἁλώσεως, εἰσῆλθεν εἰς Μεδιόλανα, ὁ δὲ Μαυρίκιος φοβηθεὶς τὸ σημεῖον τοῦ Μοναχοῦ, τοῦ τρέχοντος εἰς τὸ Βυζάντιον μετὰ γεγυμνωμένης σπάθης, ἐζήτησε συγχώρησιν παρὰ τοῦ Διαλόγου. Ἀλλὰ ῥητέον, πρὸς μὲν τὸ πρῶτον, ὅτι καὶ ἁπλῶς Μοναχοὶ ἤλεγξαν Βασιλεῖς, μὴ ὅτιγε Πατριάρχαι καὶ Πάπαι, ὡς εἴρηται ἐν πολλοῖς. πρὸς δὲ τὸ δεύτερον, ὅτι ἐστὶ πάντη καὶ πάντως ψεῦδος καὶ πλάσμα τῶν Ῥωμαίων ὁ λόγος, καὶ συκοφαντία πρὸς τὸν Διάλογον, ἐπειδὴ τὴν ἐξουσίαν τοῦ δεσμεῖν τε καὶ λύειν ἔδωκεν ὁ Κύριος πᾶσι τοῖς Ἀποστόλοις, καὶ ἔχουσιν αὐτὴν ὅλοι οἱ Ἐπίσκοποι, καὶ οὐ μόνος ὁ Πέτρος, ἢ ὁ Ῥώμης. ὅθεν ὁ Βασίλειος Πέτρε φησί, φιλεῖς με πλεῖον τούτων; ποίμαινε τὰ πρόβατά μου. καὶ πᾶσι δὲ τοῖς ἐφεξῆς ποιμέσι καὶ Διδασκάλοις τὴν ἴσην παρέχει ἐξουσίαν, καὶ τούτου σημεῖον τὸ δεσμεῖν ἅπαντας ὁμοίως, καὶ λύειν ὥσπερ ἐκεῖνος, καὶ τὸ δὴ θαυμαστόν, ὅτι ἂν οἱ Πάπαι νεωτερίζωσι, μήτε Πέτρου μήτε ἄλλου Ἀποστόλου εἰσὶ διάδοχοι. λέγει γὰρ ὁ Ναζιανζηνός, τὸ μὲν ὁμόγνωμον, καὶ ὁμόθρονον, τὸ δὲ ἀντίδοξον, καὶ ἀντίθρονον, καὶ ἡ μὲν προσηγορίαν, ἡ δὲ ἀλήθειαν ἔχει διαδοχῆς, καθότι οὐκ ἔχει Πέτρου κλῆρον ὁ μὴ ἔχων τὴν πίστιν τοῦ Πέτρου φησὶν ὁ Ἀμβρόσιος ἐν τῷ περὶ μετανοίας βιβλίῳ πρώτῳ, κεφαλαίῳ δευτέρῳ. καὶ ὁ Ἱερώνυμος ἐν τῇ πρὸς Ἡλιόδωρον ἐπιστολῇ, οὐχ ἁγίων εἰσὶν υἱοὶ οἱ ἔχοντες τοὺς τόπους τῶν ἁγίων, ἀλλ᾽ οἱ ἐγχειροῦντες ταῖς πράξεσι τῶν ἁγίων. σύμφωνος δὲ ἦν ὁ Διάλογος τοῖς ἁγίοις καὶ οὐκ ἀντίδοξος. πρὸς δὲ τὸ τρίτον, ὅτι τοπικῆς Συνόδου ὁ Διάλογος διὰ τοιοῦτον πρόβλημα μὴ ἀκούσας, οὐ κατακρίνεται. πρὸς δὲ τὸ τέταρτον, ὁ Μαυρίκιος εἰ εἶχε μετὰ τοῦ Ῥώμης πάθος, ἐγίνωσκε ποιῆσαι ὅτι ἐποίησεν ὁ Ἰουστινιανὸς Βιγιλίῳ, καὶ οὐκ ἐλάμβανε τοὺς στρατιώτας διὰ τὴν πρὸς τὸν Ῥώμης πεισμονήν, εἰ δὲ καὶ ἔσφαλεν εἰς τὴν κυβέρνησιν, τί διὰ τοῦτο τῷ Ῥώμης; πρὸς δὲ τὸ πέμπτον, Θεοδόσιος ὁ μικρὸς ἐζήτησε συγχώρησιν παρ᾽ ἑνὸς Μοναχοῦ, καὶ τί θαυμαστόν, εἰ ὁ Μαυρίκιος ἐζήτησε συγχώρησιν παρ᾽ Ἀρχιερέως, καὶ μάλιστα Πατριάρχου; καὶ γὰρ καὶ εἰς τὰ Μεδιόλανα ὁ μέγας Θεοδόσιος ἔδωκε τύπον πῶς πείθεσθαι δεῖ τοῖς Ἐπισκόποις τοὺς Βασιλεῖς. εἶτα εἰ ἦν ἀλήθεια, ὅτι ἐζήτησε συγχώρησιν, ἐκώλυσεν ἂν τὸν Κωνσταντινουπόλεως λέγεσθαι Οἰκουμενικόν, ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον οὐ γέγονεν, ἄρα. οὐδὲν οὖν καὶ ἐκ τούτων συνῆκται τοῖς Παπισταῖς, καὶ μάτην φλυαροῦσι μεγαλορρημονοῦντες. ἐκεῖνο δὲ οὗ ἕνεκεν τὸν Νηστευτὴν μυσάττονται οἱ Λατῖνοι, ἐστὶ μάταιον, καὶ ἴδε εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς

ἑβδό-

ἑβδόμης Συνόδου πρᾶξει τετάρτῃ, καὶ ἴδε τὸν τόπον κατωτέρω βιβλίου ἑβδόμου, κεφαλαίου πρώτου Παραγράφῳ δεκάτῳ ὀγδόῳ. ὁ δὲ σιμοκάτης Θεοφύλακτος ἱστορεῖ, ὅτι ὁ Νηστευτὴς ἔλαβε τόσα τάλαντα δανειακῶς ἀπὸ τοῦ Μαυρικίου καὶ ἔδωκεν ὁμολογίαν, ἔδωκε δὲ τὰ χρήματα τοῖς πτωχοῖς. ἀλλ᾽ ὅτε ἀπέθανεν, ἐζήτησεν ὁ Αὐτοκράτωρ εὑρεῖν χρήματα, καὶ ηὗρε μόνον ἕνα κράββατον ξύλινον, καὶ ἓν ῥάσον παλαιὸν, καὶ μίαν ἐξ ἐρίου καλύπτραν, ἤτοι κάπαν, καὶ ἐνόμισε ταῦτα τιμιώτερα χρυσίου καὶ λιθοκολλήτων, ἐν οἷς εἰς τοὺς καιροὺς τῆς νηστείας ἀνεπαύετο, χαίρειν εἰπὼν τοῖς βασιλικοῖς μαλακοῖς ὁ τοσοῦτος Αὐτοκράτωρ. λέγει δὲ ὁ αὐτὸς εἰς τὸ ὄγδοον βιβλίον, ὅτι ἤδη τετρακόσια ἔτη κειμένου τοῦ σώματος τῆς μάρτυρος Εὐφημίας, οἱ Ἱερεῖς εἰς τὴν ἑορτὴν αὐτῆς ἐσπόγγιζον ἀναβλύζοντα αἵματα μύροις αὐτοφυέσι συγκεκραμένα, καὶ ἐδίδουν εἰς ὑάλια τοῖς πιστοῖς. ὁ Μαυρίκιος δὲ ἀπιστῶν, καὶ νομίζων εἶναι πλάσμα, ἐσφράγισε τὴν θήκην, ἐπειδὴ δὲ ἐγίνοντο τὰ ὅμοια, μετὰ δακρύων εὐχαρίστει τῷ Θεῷ ἐπὶ τοῖς γινομένοις.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Γ΄.

Περὶ αὐταρχίας τοῦ Τυράννου Φωκᾶ, καὶ περὶ τῆς τυραννίας τοῦ Πάπα, ἀπὸ Εἰδωλολατρῶν καὶ τυράννων Βασιλέων τὴν ἀρχὴν ἐχούσης, ἀπὸ τοῦ Φωκᾶ ἀρξαμένης διὰ τοῦ πνευματικοῦ ξίφους κατατρέχειν τῆς Ἐκκλησίας. τὸ δὲ λέγειν τοὺς παπιστὰς βεβαιῶσαι τὸν Φωκᾶν τῷ Πάπᾳ δίκαιον ἀρχαῖον, ψεῦδός ἐστιν.

Αὐταρχεῖ ὁ τύραννος Φωκᾶς, καὶ δέχεται ὑπὸ τῶν Ἐπισκόπων τῆς παλαιᾶς Ῥώμης μᾶλλον τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου, καὶ τοῦτο δικαίως, ἡ γὰρ ἐν Ῥώμῃ εἰσφρήσασα τυραννικὴ ἐξουσία τῶν Παπῶν, ἀπὸ τῶν τυράννων Βασιλέων ἔχει τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν δύναμιν, πρῶτον ἀπὸ τῆς Συγκλήτου Ῥώμης, τῆς ψηφιζομένης Θεούς. δεύτερον ἀπὸ Αὐρηλιανοῦ τοῦ Εἰδωλολάτρου, τοῦ εἰπόντος, ἐὰν μὴ ὁμοφρονῇ ὁ Σαμοσατεὺς τοῖς Ἰταλοῖς, ἀποβληθῆναι τοῦ θρόνου Ἀντιοχείας. τρίτον, ἀπὸ τοῦ Βασιλίσκου, τοῦ γράψαντος κατὰ τῶν προνομίων τῆς Κωνσταντινουπόλεως. τέταρτον, ἀπὸ τοῦ Φωκᾶ, καὶ πέμπτον, ἀπὸ Καρόλου, ὡς ῥηθήσεται. ὁ οὖν Φωκᾶς ἐλεγχόμενος ὑπὸ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Κυριακοῦ μετὰ τὸ σφαγῆναι διὰ τὸ πρὸς τὸν Μαυρίκιον ἀσέβημα, καὶ περιποιούμενος ὑπὸ τῆς Ῥώμης, ἔγραψε κατὰ τῶν πρεσβείων τοῦ θρόνου Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου ἐπήνεσε τὸ πρωτεῖον τῆς Ῥώμης παρανομώτατα, ἐπειδὴ παρεῖδε τὸ κανονικὸν πρωτεῖον, καὶ διώρισε καινὸν καὶ ἐξωτερικὸν, τουτέστι τυραννικόν. ὅθεν χαριέντως λέγουσιν οἱ Λατῖνοι, ὅτι τὸ παπᾶτον ἐβεβαιώθη παρὰ τοῦ Φωκᾶ, ὅστις εἶπε τὸν Ῥώμης κεφαλὴν καὶ ἀρχὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν πάντων, καὶ ἐμακαρίσθη ὑπὸ τῶν μακαριωτάτων Παπῶν, καίτοιγε ψεύδονται καὶ ἐνταῦθα, ἀντὶ γὰρ τοῦ εἰπεῖν ὅτι τὸ πρωτεῖον τοῦ Ῥώμης ἐκαινοτομήθη παρὰ τοῦ Φωκᾶ, λέγουσιν ὅτι ἐβεβαιώθη. ἀλλὰ φησὶν ὁ Χριστὸς πᾶσα φυτεία, ἣν οὐκ ἐφύτευσεν ὁ Πατήρ μου, ἐκριζωθήσεται, καὶ οὕτω καὶ ἡ ἀνατροπὴ τῶν δικαίων ὑπὸ τοῦ Φωκᾶ, καὶ ὁ εἰς τοὺς τυράννους συγχαιρετισμὸς τῶν Λατίνων ταχέως συναπεσβέσθη, μάλιστα ἐπειδὴ ἡ κατάρα τοῦ Ῥώμης κτείνει τὸν ὀρθόδοξον Μαυρίκιον, ἔοικεν ὅτι ἡ εὐχὴ αὐτοῦ κατεδίκασε καὶ ψυχικῶς καὶ σωματικῶς τὸν Φωκᾶν καὶ τοὺς ὀπαδοὺς αὐτοῦ, καὶ τρέχει ἡ θεϊκὴ ὀργὴ ὑπὸ αἰτίας τοῦ Φωκᾶ καὶ τοῦ Ῥώμης εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἕως καὶ τῆς σήμερον, οὐ μὴν ἀπὸ αἰτίας τοῦ Μαυρικίου. Σὺ δὲ σημείωσαι, ὅτι διπλῆ ἐστιν ἡ παρουσία τῶν κατ᾽ ἐξοχὴν καὶ ἐξαιρέτων προδρόμων τοῦ Ἀντιχρίστου, ἡ μὲν διὰ τοῦ πνευματικοῦ, ἡ δὲ διὰ τοῦ κοσμικοῦ ξίφους, ἐπὶ δὲ Φωκᾶ ἤρξατο ἡ διὰ τοῦ πνευματικοῦ ξίφους, ὅτε ὁ τύραννος αὐτὸς εἶπε τὸν Ῥώμης κεφαλὴν πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ ἠθέτησεν ἐκεῖνα Ἡράκλειος, καὶ πᾶσα ἡ Ἐκκλησία εἰς οὐδὲν ἐλογίσατο. ἡ προσεχὴς αἰτία δι᾽ ἣν ὁ Φωκᾶς ἔδωκε πρωτεῖον τῷ Ῥώμης ἦν, ὅτι γυναῖκες τινὲς ἔφυγον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ὁ Κυριακὸς μὴ ἀφεὶς τὸν Φωκᾶν ἐκβαλεῖν αὐτὰς, ἐγένετο ἔχθρα, καὶ ἔδωκε τὸ πρωτεῖον τῷ Ῥώμης. ὁ δὲ Βίνιος γράφων περὶ τούτου, φέρει μάρτυρα τὸν Θεοφάνη καὶ Παῦλον τὸν Διάκονον. ὁ δὲ Ἀναστάσιος φησὶν, ὅτι ὁ Βονιφάτιος ὁ τρίτος ἐν ἔτει ἑξακοσιοστῷ πέμπτῳ ἔλαβε παρὰ Φωκᾶ τὸ πρωτεῖον, ὅτι ἐγράφετο πρώτη πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν ἡ Κωνσταντινούπολις. τοῦτο προσέτι λέγουσιν ᾄδοντες ὁ Βικέντιος καὶ ὁ Μαριανὸς καὶ ὁ Σιγιμπέρτος ἐν τοῖς χρονικοῖς, καὶ ὁ Βαρώνιος ἔτει ἑξακοσιοστῷ πέμπτῳ, τούτοις συνᾴδει καὶ ὁ Ἀββᾶς Οὐρσπεργένσης. Αὐτὸς δὲ ὀρθόδοξε σημείωσαι καὶ ἐνταῦθα, ὅτι ἡ Κωνσταντινουπόλεως Ἐκκλησία ἐρρέθη ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ κεφαλὴ καὶ πρώτη τῶν Ἐκκλησιῶν, ἀλλ᾽ οὐ καὶ τοῦ Ῥώμης, καὶ γὰρ ὁ Ἰουστινιανός ἐστιν ὁ εἰπὼν τὸν Κωνσταντινουπόλεως μετὰ τὸν Ῥώμης ἔχειν τὴν τάξιν. οἱ δὲ Λατῖνοι αἰσχυνόμενοι λέγειν ἀπὸ τοῦ Φωκᾶ ἔχειν τὸ πρωτεῖον τὸν Ῥώμης, ἐξ οὗ ἀκολουθεῖ μὴ ἔχειν αὐτὸ παρὰ Χριστοῦ, λέγουσιν ὅτι διὰ τὸ ῥηθῆναι πρῶτον τὸν Κωνσταντινουπόλεως, ὁ Φωκᾶς ἐβεβαίωσε τὸ ἀρχαῖον δίκαιον τῷ Ῥώμης, ὅπερ ψεῦδός ἐστι προφανέστατον ἐκ τῶν εἰρημένων καὶ ἐξ ἄλλων πολλῶν.

ΠΑΡΑ'

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Δʹ.

Περὶ τῆς ἀσεβείας τοῦ Πάπα Βονιφατίου τοῦ τρίτου, καὶ ὧν συνοδικῶς ὡς σημείων τῆς ἐξουσίας αὐτοῦ, ὁρίζω, προστάττω, ἐκύρωσε ῥημάτων, καὶ πῶς ταῦτα ἐξελάμβανεν αὐτὰς, καὶ πῶς οἱ νῦν Πάπαι, ἐξ ὧν δείκνυνται ἡ Σύνοδος ἐπὶ τοῦ Πάπα.

Βονιφάτιος οὗτος ὁ τρίτος ἀθροίσας Σύνοδον ἑβδομηκονταδύο Ἐπισκόπων, καὶ Πρεσβυτέρων τριάκοντα, καὶ Διακόνων τριῶν, ἐνομοθέτησε μετὰ ἀναθέματος μὴ γίνεσθαι Πάπαν, ἢ Ἐπίσκοπον, πρὶν ἢ παρελθεῖν τοὐλάχιστον τρεῖς ἡμέρας, καὶ τοὺς διὰ δώρων ψηφιζομένους Ἐπισκόπους ἀναθεματίζεσθαι, καὶ τὴν ἐκλογὴν γίνεσθαι ὑπὸ τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ Κλήρου, καὶ βεβαιοῦσθαι αὐτὴν ὑπὸ τοῦ ἐν τῷ τόπῳ Βασιλέως, ἢ Ἀρχηγοῦ. καὶ μέχρι μὲν τοῦδε καλῶς διωρίσατο, ἀπὸ τούτου ὅμως καὶ εἰς τὸ ἑξῆς ἀσεβέστατα ἐνομοθέτησε, καθὸ εἶπε, τὴν ἐξουσίαν τοῦ Πάπα τὴν οὖσαν ἐπὶ πάντων τῶν ἄλλων χαρακτηρίζεσθαι τούτοις τοῖς ὀνόμασιν, ὁρίζομεν, προστάττομεν. καὶ ὁ μὲν Διάλογος πᾶσι τρόποις ἐσπούδαζε δεῖξαι τὸν καλούμενον μὲν καθολικὸν Ἐπίσκοπον, νομίζοντα δὲ ἔχειν ἀπολελυμένην καὶ γονικὴν ἐξουσίαν εἰς πᾶσαν τὴν Ἐκκλησίαν, ἐκεῖνον εἶναι τὸν πρόδρομον τοῦ Ἀντιχρίστου, ὁ δὲ παρὼν Βονιφάτιος ἐνομοθέτησε κατὰ διάμετρον τοῦ Διαλόγου, ὁρίζομεν, προστάττομεν, βουλόμενος εἶναι τύραννος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ὅτε ἦν ὁ τύραννος εἰς τὴν βασιλείαν. ὅθεν καλῶς λέγεται, ὅτι ἐπὶ τοῦ Φωκᾶ ὁ Ῥώμης ἐῤῥέθη πρῶτος. Σὺ δὲ σημείωσαι πρῶτον, ὅτι Σύνοδον ἀγείρει ὁ Πάπας, ἀλλ᾽ ἀθετεῖται ὑπὸ τῶν μετέπειτα Παπῶν, καὶ ἴδε τίνες ἔχουσι τοὺς ἀφορισμοὺς τῆς Συνόδου. δεύτερον, ὅτι καὶ αὐτὸς συνοδικῶς ἐνεργεῖ, καὶ γνῶθι ὅτι ὑπὲρ τὸν Πάπαν ἡ Σύνοδος, κἂν ᾖ τοπική. τρίτον, ὅτι τὰ λόγια τοῦ τετάρτου διορισμοῦ εἰσὶ κατὰ τὸν Δαβὶδ ῥήματα καταποντισμοῦ. ἵνα δὲ ὁ λόγος ᾖ ἐνταῦθα σαφὴς, σημειωτέον ἔτι τέσσαρά τινα, πρῶτον, ὅτι ὁ Ῥώμης καὶ Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἕτεροι Ἐπίσκοποι πολλῶν θρόνων εἰς καιροὺς ἀνάγκης ἐνήργησαν, ἀγωνιζόμενοι κατὰ τῶν Αἱρετικῶν, καὶ ὑπερορίως, ἀλλ᾽ οἱ μὲν ἄλλοι μετὰ τοὺς ἀγῶνας ἔμειναν εἰς τὰ ἴδια ὅρια, ὁ Ῥώμης δὲ Κανόνας ψευδεῖς καὶ ἱστορίας πεπλασμένας προβάλλων, ἐζήτει ἵνα ἔχῃ τοῦτο ὡς ἴδιον, καίπερ παρῃτεῖτο, καὶ ἐπετιμᾶτο καὶ κοινῶς καὶ ἰδίως διὰ τὴν τοιαύτην θρασύτητα, ὅμως ἦν ἕνωσις εἰς τὴν Ἀνατολικὴν καὶ Δυτικὴν Ἐκκλησίαν, ἐπειδὴ κατὰ τοῦτο ὁ Ῥώμης οὐκ ἐζήτει καινοτομεῖν εἰς τὴν καθόλου Ἐκκλησίαν, καὶ ἀθετεῖν τὰ κοινῶς διωρισμένα, ἀλλ᾽ εἶναι μόνον κοινὸς προστάτης καὶ ἔκδικος τῶν κοινῶς διωρισμένων καὶ παραδεδομένων, καὶ τοῦτό ἐστιν ὅπερ ὁ Φωκᾶς ἐδίδου αὐτῷ ἔχειν μόνος μετὰ Πριβιλεγέων, καὶ ἐποίησε καὶ τὸν Βονιφάτιον αὐτὸ ἀποδεχθῆναι καὶ λέγειν, ὁρίζω, προστάττω, καὶ τοῦτό ἐστι, περὶ οὗ Ἡράκλειος ἠθέτησε τὰ πεπραγμένα τοῦ Φωκᾶ ἀκυρώσας, ἐπειδὴ τὸ κοινὸν ἔργον τῶν ἐκκλησιαστικῶν προέδρων παρεῖχε μόνῳ τῷ Ῥώμης. ὅτι δὲ τοῦτο κοινόν ἐστιν, ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου πέμπτου, κεφαλαίου ἑνδεκάτου Παράγραφον πέμπτον. καὶ ἔτι ἴδε τὸν Πάπαν Μαρτῖνον ἀνωτέρω βιβλίου πρώτου κεφαλαίῳ δεκάτῳ ἐν τῷ τέλει τοῦ τελευταίου Παραγράφου. δεύτερον, ὕστερον ἐκ τούτων τῶν καλῶν ἀρχῶν κατήντησε τὸ πρωτεῖον τοῦ Ῥώμης εἰς προφανῆ τυραννίδα, καὶ λέγει ἑαυτὸν εἶναι κριτὴν τῶν Συνόδων, καὶ πιστεύειν τοὺς ἀνθρώπους εἰς αὐτὸν, ὅθεν τῶν μὲν κοινῶς διωρισμένων καὶ παραδεδομένων τινὰ μὲν ἠθέτησε, τινὰ δὲ ἠλλοίωσεν, ἄλλα δὲ ξένα καὶ ἀλλόκοτα ἀντεισήγαγεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, φημιζόμενος καθολικὸς Ἐπίσκοπος καὶ μονάρχης τῆς Ἐκκλησίας, ὡς μόνος ὢν δῆθεν ἀναμάρτητος, καὶ μὴ δυνάμενος ἁμαρτάνειν, καὶ διὰ τοῦτο καὶ πιστεύειν εἰς αὐτὸν τοὺς σύμπαντας Χριστιανούς. τρίτον, ὅτι ὅσα οἱ Πάπαι ἐχρῶντο ἵνα ἐνεργῶσιν ὑπερορίως, καὶ ὅσα ἐνήργησαν, ταῦτα χρῶνται οἱ μετέπειτα καὶ ἐπὶ τῆς τυραννίδος παπισταὶ διὰ σύστασιν τοῦ παπισμοῦ, ἀλλὰ κατὰ ἄλλην ἔννοιαν, καὶ ἔχε εἴδησιν ἵνα δύνῃ διακρίνειν τὸ πρωτεῖον ἀπὸ τῆς τυραννίδος, καὶ διαλύειν εὐκόλως τοῦ παπισμοῦ τὰ σοφίσματα. τέταρτον, ὅτι καὶ αὐτὸ ὅπερ ἐζήτουν οἱ παπισταὶ τὸ ἐξουσιάζειν ὑπερορίως ἵνα φυλάττωσι τὰ κοινῶς διωρισμένα, οὐκ ἐζήτουν αὐτὸ, ὡς εἴρηται, οἱ Πάπαι ὡς ἴδιον αὐτοῖς μόνοις, ἐπειδὴ ἴδιόν ἐστι καὶ τοῖς λοιποῖς Πατριάρχαις, καὶ ἄλλοις Ἐπισκόποις ἐν ὥρᾳ ἀνάγκης, καὶ ἴδε ἀνωτέρω καὶ κατωτέρω ἐν πολλοῖς.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Εʹ.

Περὶ τοῦ Βονιφατίου τοῦ τετάρτου, καὶ τοῦ Πανθέου Ναοῦ, καὶ περὶ τοῦ μετὰ Βονιφάτιον Δοσιθέου Πάπα καὶ τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ. καὶ περὶ σφαγῆς Ἐλευθερίου, ἑαυτὸν Βασιλέα Ῥώμης ψηφισαμένου ἐπὶ Ἡρακλείου.

Βονιφάτιος ὁ τέταρτος ἐζήτησεν ἀπὸ τοῦ Φωκᾶ τὸν Ναὸν, ἤτοι τὸ πολυώνυμον Πάνθεον, ᾠκοδομημένον ὑπὸ τοῦ Μάρκου Ἀγρίππα εἰς τιμὴν τοῦ Διὸς τοῦ ἐκδικητοῦ, ἀνεγηγερμένον μετὰ πλείστης πολυτελείας καὶ δαψιλείας, καὶ ἔκτισεν αὐτὸ εἰς μνήμην τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου καὶ τῶν Μαρτύρων μετὰ ἑξακοσίους τριάκοντα δύο χρόνους ἀπὸ τῆς οἰκοδομῆς αὐτοῦ, μαρτυρεῖ δὲ τοῦτο ὁ Ἀναστάσιος καὶ ὁ Σαβέλλικος. ἔμενε δὲ τόσον καιρὸν ἀκατάλυτος ὁ τόσος μέγας βωμὸς διὰ τὸ κάλλος καὶ τὴν στερεότητα αὐτοῦ, ὅθεν ἐγένετο καὶ

μίμημα τοῦ μεγάλου Ναοῦ τῆς ἁγίας Σοφίας εἰς τὴν νέαν Ῥώμην, ὥστε κατὰ μίμησιν καὶ κατὰ τὸν τύπον τούτου τοῦ Πανθέου ἐστὶ καὶ ὁ Ἰουστινιανεῖος Ναός. ἔφθασε δὲ καὶ κατὰ θεϊκὴν εὐδοκίαν εἰς τὴν Ῥώμην γενέσθαι Πάπας μετὰ τὸν Βονιφάτιον ὁ πανεύφημος Δοσίθεος, καλύπτων τοῦ Σαβίνου τὸ χαμαίζηλον, καὶ τοῦ τρίτου Βονιφατίου τὸ ὑπέρογκον. τόσον δὲ ἦν ἁγίας συνειδήσεως ἄνθρωπος, ὅτι ἀπαντήσας ἕνα λεπρὸν εἰς τὸν δρόμον, καὶ φιλήσας, ἰάτρευσεν αὐτόν, εἰς γὰρ τοὺς καιροὺς ἐκείνους ἦσαν πάγκοινα κακὰ σεισμοὶ καὶ λέπρα, ἥτις σχεδὸν ἤλλοιε τὴν ἀνθρωπίνην μορφήν. μένοντος δὲ εἰς τὸν θρόνον τοῦ Πέτρου τοῦ καλοῦ Ἀρχιερέως Δοσιθέου χρόνους τρεῖς καὶ εἰκοσιτρεῖς ἡμέρας, καὶ κοιμηθέντος, γίνεται διάδοχος αὐτοῦ Βονιφάτιος ὁ πέμπτος, πρᾶος καὶ ἀγαθὸς ἄνθρωπος, ἐν δὲ τῇ τελευτῇ τοῦ Δοσιθέου οὐ δύναμαι εἰπεῖν τίνα ἦσαν περὶ αὐτὸν τὰ πλείω ἐκ μέρους τοῦ Κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ, τὰ δάκρυα διὰ τὴν στέρησιν, ἢ τὰ ἐγκώμια διὰ τὰς ἀρετὰς τοῦ ποιμένος. ἐπειδὴ δὲ περίπου τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἀπεκτάνθη ὁ βασιλικὸς Ἔξαρχος Ἰωάννης, ἀπέστειλεν ὁ Ἡράκλειος τὸν Πατρίκιον Ἐλευθέριον ἐκδικῆσαι τὸν θάνατον αὐτοῦ. ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐκδίκησιν ψηφίζεται αὐτὸς ἑαυτὸν Βασιλέα τῆς Ἰταλίας. τέμνεται ὅμως ἡ χωρὶς μυελῶν κεφαλὴ αὐτοῦ ἐρχομένου εἰς τὴν Ῥώμην ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ϛʹ.

Περὶ παραδείγματος τῆς ἀνέκαθεν τιμῆς τῶν τῆς Ἱερουσαλὴμ θείων πραγμάτων ἐκ τοῦ Σταυροῦ τοῦ Δομιτίου.

Ἀλλ᾽ ἔλθωμεν εἰς τὸ προκείμενον. Ἄρχων τις Δομίτιος Πατρίκιος ὑπέσχετο ποιῆσαι ἕνα χρυσοῦν Σταυρὸν τῷ Συκεώτῃ Θεοδώρῳ δῶρον, ἐμήνυσεν ὅμως τῷ χρυσοχόῳ μὴ χρυσοχοῆσαι εὐθὺς τὸν Σταυρόν, ἀλλὰ προσμεῖναι μικρόν, ἕως ἂν βάλῃ ἐν αὐτῷ πράγματά τινα ἅπερ αὐτῷ δέδωκεν ὁ τῆς Κωνσταντινουπόλεως Πατριάρχης Θωμᾶς, τὰ δὲ ἦσαν τμήματα, ἓν ἀπὸ τοῦ ἁγίου ξύλου, καὶ ἕτερον ἀπ᾽ αὐτοῦ τοῦ θεοδέγμονος τάφου τοῦ Κυρίου ἡμῶν, καὶ ἄλλο ἀπὸ τῆς σκέπης ἐκείνης τῆς Θεοτόκου, ἅπερ ἔκρυψεν εἰς τὸν ὀμφαλὸν τοῦ χρυσοῦ Σταυροῦ κατὰ τὸν Ἐλάσιον. ὁρᾷς εἰς πόσην τιμὴν ἦσαν τὰ πράγματα τῆς Ἱερουσαλὴμ ὦ φιλαναγνῶστα;

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ζʹ.

Περὶ τῶν συντετριμμένων ἀλλήλοις Σταυρῶν ἀοράτως ἐπὶ Φωκᾶ, καὶ ἁλώσεως Μεσοποταμίας, Συρίας, Καππαδοκίας καὶ τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ τοῦ τιμίου ξύλου τοῦ Σταυροῦ ὑπὸ τοῦ Περσάρχου Χοσρόου.

Συνέβη δὲ τότε καί τινας Σταυροὺς μεταξὺ αὐτῶν συντρίβεσθαι καὶ συντύπτεσθαι, ὅπερ δὴ τέρας ἀκούων καὶ ὁ Φωκᾶς, ἐταράχθη λίαν, καὶ ἠρώτησε τὸν θεῖον Θεόδωρον, τί ἄρα τοῦτο ἐσήμαινε, ὁ δὲ Θεόδωρος καὶ ἄκων τὸ γεγονὸς τέρας ἐξηγήσατο, ὅτι δηλαδὴ μέλλει πολλοὺς ἀποστατήσειν τῆς χριστιανικῆς πίστεως, καὶ ἐπιδρομὰς γενήσεσθαι ἀλλοφύλων, καὶ ὁρμὰς ἐχθρῶν, καὶ ἐπομένως αἱματεκχυσίας καὶ ἐπαναστάσεις, ζημίας τῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ τῆς βασιλείας μείωσίν τε καὶ ἐλάττωσιν. καθότι ἐκτὸς τῶν φόνων ὧν ἐποίησαν οἱ Πέρσαι ἐναντίον ἡμῶν εἰς τὰ μέρη τῆς Ἀνατολῆς, ὁ Περσάρχης Χοσρόης ἐκδικῶν δῆθεν τὸν σκληρότατον θάνατον τοῦ εὐεργέτου αὐτοῦ Μαυρικίου, ἤγειρε πόλεμον κατὰ τῶν Ῥωμαίων, καὶ ἔλαβε Μεσοποταμίαν, Συρίαν, Καππαδοκίαν, καὶ πῶς εἰπεῖν ὅλην τὴν Ἀνατολὴν ἕως Χαλκηδόνος. ἠχμαλωτίσθη καὶ ἡ ἁγία πόλις, καὶ ὁ ζωοποιὸς καὶ τίμιος Σταυρὸς μετεκομίσθη εἰς τὴν Περσίαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Εʹ.

Περὶ τοῦ πολέμου Ἡρακλέους καὶ Φωκᾶ τυράννου, καὶ νίκης Ἡρακλέους καὶ Βασιλείας, καὶ κατακαύσεως τοῦ Φωκᾶ.

Ἦλθε καὶ ὁ Ἡράκλειος ἀπὸ τῆς Ἀφρικῆς μετὰ πλοίων εἰς τὴν Ἄβυδον, ὅπου εἰσὶ νῦν τὰ Κάστελλια, καὶ ὅσους ἐξορίστους Ἄρχοντας ηὗρεν ἐκεῖ ἔλαβε μεθ᾽ ἑαυτοῦ, καὶ φιλοδωρηθεὶς ὑπὸ Στεφάνου Μητροπολίτου Κυζίκου, ὥρμησεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ πολεμήσας μετὰ τοῦ τυράννου, κατετρόπωσεν αὐτόν. ὁ δὲ λαὸς συλλαβὼν τὸν Φωκᾶν καὶ κατακόψας, ἔρριψεν αὐτὸν ἐν τῇ εἰς τὸν Φόρον τοῦ Ταύρου ἀνημμένῃ πυρκαϊᾷ, ὡς γράφει ὁ Θεοφάνης. πρὸ δὲ τοῦ γενέσθαι ταῦτα εἶπεν ὁ Πατριάρχης Θωμᾶς Θεοδώρῳ τῷ Συκεώτῃ παρα-

παραινέσαι τὸν Φωκᾶν παύσασθαι ἀπὸ τῶν φόνων, ὁ δὲ τύραννος ᾔτησε ῥυσθῆναι τῆς ποδάγρας καὶ παύσασθαι, οὐ γεγονότος, ὁ Φωκᾶς πάλιν Φωκᾶς ἦν, ὅθεν εἶπον αὐτῷ ὁ Θεόδωρος τὴν καταστροφὴν αὐτοῦ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Β'.

Περὶ τῆς ἀχειροποιήτου Εἰκόνος τοῦ Κυρίου, ἣν ἀπ' Ἀφρικῆς ἔφερεν ὁ Ἡράκλειος, καὶ περὶ τῶν βουληθέντων βεβαιῶσαι μάρτυρας τοὺς ἐν πολέμῳ ἀναιρουμένους.

Θέλει ὁ Κεδρηνὸς κομίσαι τὸν Ἡράκλειον μεθ' ἑαυτοῦ ἀπὸ τῆς Ἀφρικῆς καὶ τὴν Ἀχειροποίητον Εἰκόνα τοῦ Κυρίου· ἣν εἶχε πρὸς ἔτι ὅτε ἤγειρε τὸν πόλεμον κατὰ τοῦ Χοσρόου. οὗτος ὁ Φωκᾶς ἤθελε τοὺς ἐν τῷ πολέμῳ πίπτοντας, μάρτυρας πάντας κηρύττεσθαι, ἀλλ' οὐκ εἰσηκούσθη διὰ τὸν Κανόνα τοῦ μεγάλου Βασιλείου, ὅστις κανονίζει τοὺς ἐν τῷ πολέμῳ αἱματεκχυσίαν ποιοῦντας, ὡς ἐσημείωσε τοῦτο καὶ ὁ Βαλσαμὼν Θεόδωρος εἰς τὸν δέκατον τρίτον Κανόνα τοῦ ἁγίου πρὸς Ἀμφιλόχιον. τοῦτο καὶ ὁ Νικηφόρος ὁ Φωκᾶς ἠβουλήθη ὕστερον ποιῆσαι, ἐν μόνῳ τῷ πολέμῳ τὴν σωτηρίαν τιθέμενος καὶ ἐν οὐδενὶ ἄλλῳ, ἀλλ' ἀπεκρούσθη κἀκεῖνος τῷ ὁμοίῳ Κανόνι ὑπὸ τῆς τότε Συνόδου, πολλοὺς ὅμως ἐξώρισεν, οὓς ὁ Τζιμισκὴς ἐπανήγαγε, καὶ ἴδε τὸν τόπον ἐκεῖ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Γ'.

Περὶ τῆς στέψεως Ἡρακλείου, καὶ τοῦ γονέως αὐτοῦ, καὶ περὶ ἁλώσεως Δαμασκοῦ, Συρίας καὶ Ἱερουσαλήμ, ὡς ἁλῶ ἐρηται, σὺν τῷ Πατριάρχῃ Ζαχαρίᾳ καὶ τῷ τοῦ Σταυροῦ τιμίῳ ξύλῳ, καὶ ἐμπρήσεως τοῦ δεσποτικοῦ τάφου, τοῦ Γολγοθᾶ, καὶ τῶν Παλαιστίνης Μοναστηρίων ὑπὸ τοῦ Χοσρόου, καὶ περὶ τῶν ἐννενήκοντα χιλιάδων Χριστιανῶν τῶν ὑπὸ τῶν Ἑβραίων ἀγορασθέντων καὶ φονευθέντων. καὶ περὶ τῆς τοῦ Ἰωάννου ἐλεήμονος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Πατριαρχείας, καὶ τοῦ θρήνου αὐτοῦ διὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Ἱερουσαλήμ, καὶ ἐλέους αὐτοῦ πρὸς τοὺς ἐκεῖσε φυγόντας Ἱεροσολυμίτας.

Ἐστέφθη ὁ Ἡράκλειος ὑπὸ τοῦ Σεργίου καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ Εὐδοκία, Καππαδόκης τὸ γένος κατὰ τὸν Γλυκᾶν. τότε ἐπατριάρχευσεν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν καὶ Ἰωάννης ὁ ἐλεήμων, οὗ τὸν βίον ἔγραψεν ὁ Λεόντιος, Κύπριος καὶ αὐτὸς, πλὴν καὶ φιλαλήθης, καθότι καὶ τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ ἐδέξατο ἡ Οἰκουμενικὴ ἑβδόμη Σύνοδος. μετὰ τὸ νικῆσαι τὰ στρατεύματα τῶν Ῥωμαίων ὁ Περσάρχης Χοσρόης, ὥρμησε κατὰ τῆς Δαμασκοῦ, ἣν καὶ ἔλαβε. πέμψαντος δὲ πρὸς αὐτὸν Ἀποκρισιαρίους τοῦ Ἡρακλείου, ἀπέστειλεν αὐτοὺς ὀπίσω ἀπράκτους, ὡς λέγει ὁ Θεοφάνης. ὅθεν ἦλθεν εἰς τὴν Συρίαν μετὰ πλήθους στρατιᾶς, καὶ κυριεύσας αὐτῆς, ἐστρατοπέδευσεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ παρέλαβεν αὐτὰ, καὶ ᾐχμαλώτισε πολλοὺς Χριστιανοὺς, ἐξ ὧν ἐπώλει τοῖς Ἑβραίοις ἀργυρίου ὀλίγου, ἀγοράζοντες δὲ αὐτοὺς οἱ Ἑβραῖοι, ἀπέκτειναν Χριστιανοὺς χιλιάδας ἐννενήκοντα. μεταξὺ ὅμως τῶν αἰχμαλωτισθέντων ἄγεται αἰχμάλωτος εἰς Περσίαν (ὢ τῆς ἐλεεινῆς τραγῳδίας) ὁ Πατριάρχης Ζαχαρίας καὶ τὸ τίμιον ξύλον τοῦ Σταυροῦ, ὅπερ ἦν φυλαττόμενον ἐν τῷ ἁγίῳ Γολγοθᾷ ἔνδον εἰς θήκην ἐσφραγισμένην. σημειοῖ τὸ Ἀλεξανδρινὸν ἱστορικὸν καὶ λέγει, ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει Ἡρακλείου ἑάλω ἡ Ἱερουσαλήμ, ἐμπίπραται τὸ δεσποτικὸν μνῆμα, καὶ οἱ περιβόητοι τοῦ Θεοῦ Ναοὶ καὶ τὰ τίμια καθαιρεῖται, καὶ τὰ τίμια ξύλα σὺν τοῖς ἀναριθμήτοις ἱεροῖς σκεύεσι καὶ Ζαχαρίας ὁ Πατριάρχης ἐλήφθησαν ἐν Ὀλυμπιάδι τριακοσιοστῇ τεσσαρακοστῇ ὀγδόῃ. πολλοὶ τότε στενοχωρούμενοι, ἔδραμον εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ὅπου εὑρόντες τὸν κοινὸν πτωχοτρόφον πατέρα τὸν ἐλεήμονα Ἰωάννην, ἠλεοῦντο παρ' αὐτοῦ κατὰ τὸν Λεόντιον, ὅστις διαμαρτύρεται, ὅτι ὅτε ἤκουσεν ὁ Ἰωάννης τὴν αἰχμαλωσίαν τῶν Ἱεροσολύμων, καὶ τῶν ἁγίων Μοναστηρίων τὴν κατάκαυσιν, ἤρξατο θρηνεῖν ὡς ἄλλος Ἱερεμίας, καὶ κλαίειν τὴν πικροτάτην αὐτῶν ἅλωσιν. σημείωσαι δὲ, ὅτι τότε ἔκαυσαν οἱ Πέρσαι τὸν εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν περίφημον Ναὸν, καὶ πλέον οὐκ οἰκοδομήθη, οἷος ἦν πρότερον, εἰ καὶ ὕστερον ᾠκοδομήθη, μικρὸς ὅμως, καὶ οὐχ ὡς ἦν πρότερον. ἀλλὰ δὴ καὶ τὸν ἅγιον Γολγοθᾶν ἔκαυσαν, καὶ τὸν Ναὸν τοῦ ἁγίου τάφου, καὶ ἄλλα περικαλλέστατα Μοναστήρια Γαλιλαίας καὶ Σαμαρείας, καὶ ἁπλῶς τῆς Παλαιστίνης.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Δ'.

Περὶ τοῦ θρήνου τοῦ ὁσίου Ἀντιόχου διὰ τὴν τῆς Ἱερουσαλὴμ αἰχμαλωσίαν, καὶ τῶν ὁμιλιῶν αὐτοῦ πρὸς τοὺς Μοναχοὺς αὐτοῦ.

Πλὴν οὐκ ἦν μόνος ὁ Ἰωάννης εἰς τὴν μονῳδίαν τῆς Ἱερουσαλήμ, ἀλλ' εὗρε καὶ συντροφὸν τὸν Παλαιστινὸν ὅσιον Ἀντίοχον, ὅστις συγγραψάμενος ἑκατὸν τριάκοντα ὁμιλίας, οὐκ ἀφῆκεν ἐν αὐταῖς ἀθρήνητα τὰ Ἱεροσό-

Ἱερουσόλυμα, λέγει γὰρ οὕτω, μέλλομεν ἐκχέειν θερμὰ δάκρυα, ὅτι κατεκάη τοῦ Θεοῦ ἡ ἁγία πόλις· ὅτι ἐλήφθη τοῦ Κυρίου ὁ τίμιος Σταυρὸς, ὅτι ἐφονεύθησαν καὶ ἠχμαλωτίσθησαν τόσοι πιστοὶ, διὰ τοῦτο δεῦτε καὶ κλαύσατε κατὰ τὸν Ἰωὴλ ἀναμέσον τῆς κρηπῖδος τοῦ Θυσιαστηρίου, καὶ εἴπατε, φεῖσαι Κύριε τοῦ λαοῦ σου, καὶ μὴ δῷς τὴν κληρονομίαν σου εἰς ὄνειδος τοῦ κατάρξαι αὐτῶν ἔθνη, ὅπως μὴ εἴπωσιν ἐν τοῖς ἔθνεσι· ποῦ ἐστιν ὁ Θεὸς αὐτῶν; ἤδη λαμβάνει τέλος καὶ ἡ προφητεία ἐκείνη τοῦ Ἡσαΐου, ἡ λέγουσα, ἥξουσι καὶ κατακαύσουσι τὴν πόλιν ταύτην ἐν πυρὶ, ἕως πότε ἀποστραφήσῃ θυγάτηρ ἠτιμωμένη. κατῃσχύνθημεν ἐπ᾽ ἀληθείας, καὶ τὸ πρόσωπον ἡμῶν ἐκάλυψεν ἐντροπὴ, ὅτι εἰσῆλθον εἰς τὸ ἅγιον τῶν ἁγίων οἱ ἀλλόφυλοι καὶ κατεμίαναν αὐτὸ, ὅθεν τρέπεται εἰς δέησιν ὁ ὅσιος οὗτος πατὴρ, καὶ ποιεῖ ὁμοῦ καὶ τὴν ἐξομολόγησιν αὐτοῦ, ὅτι ταῦτα πάντα πεπόνθαμεν διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ τὰς ἀσεβείας ἡμῶν τὰς πολλάς. πλήνγε ὅμως οὐχ ὥσπερ ἐπὶ τοῦ Σεδεκίου συμβέβηκε παρελθεῖν ἑβδομήκοντα ἔτη ἀπὸ τῆς ἐρημώσεως τῆς Ἱερουσαλὴμ ἕως τῆς δευτέρας αὐτῆς ἀνακαινίσεως, οὐδὲ ὥσπερ ἐπὶ τοῦ Τίτου υἱοῦ τοῦ Οὐεσπεσιανοῦ, ὑφ᾽ οὗ ἑάλω ἡ Ἱερουσαλὴμ, ἐχρόνισεν ἕως τοῦ Ἀδριανοῦ Αἰλίου γενέσθαι ἡ ἀνάκτισις αὐτῆς, τοῦ Αἰλίαν αὐτὴν τῇ ἀνακτίσει μετονομάσαντος, οὕτω συνέβη καὶ κατὰ τόνδε τὸν καιρὸν, καθ᾽ ὃν ἑάλω ὑπὸ τοῦ Χοσρόου, ἀλλ᾽ ἐπανελθόντος τοῦ Ζαχαρίου μετὰ τοῦ Ἡρακλέου τοῦ νικητοῦ καὶ τροπαιούχου τῶν Περσῶν, ἀνεκαινίσθη αὖθις ἡ Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐγένετο ὡς ἀετοῦ ἡ νεότης αὐτῆς, ὅτε ὑψώθη ὁ τίμιος Σταυρὸς ταῖς ἱερωτάταις παλάμαις τοῦ πολυπαθοῦς γέροντος Ζαχαρίου.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ε΄.

Περὶ τῆς ἐπιγραφῆς τῆς βίβλου τῶν ὁμιλιῶν τοῦ ὁσίου Ἀντιόχου, καὶ τῆς ἀναιρέσεως τῶν Μοναχῶν τῆς Λαύρας αὐτοῦ ὑπὸ τῶν βαρβάρων, καὶ τί δηλοῖ Λαύρα, καὶ περὶ τῶν ἐπαίνων καὶ τῆς πολιτείας τῶν ἀναιρεθέντων Μοναχῶν.

Πλὴν χρή σε γινώσκειν ὦ φιλαναγνῶστα, ὅτι ὁ περιερημένος ὅσιος Ἀντίοχος ταύτας τὰς ὁμιλίας συνήγαγε χάριν ψυχωφελείας τῶν Μοναχῶν αὐτοῦ, διασκορπισθέντων δεῦρο κἀκεῖσε διὰ τὸν φόβον τῶν Περσῶν, τῶν κυκλωσάντων ὅλον τὸν τόπον. ὅθεν ὥσπερ ἔβαλον τὸν παξαμᾶν αὐτῶν εἰς τὰ δισάκκια αὐτῶν, οὕτως ἔβαλον καὶ τὸν πνευματικὸν ἄρτον τῆς διδαχῆς εἰς αὐτὰ, ἵνα μὴ λιμοκτονήσωσι ψυχικῶς, ὡς αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ θεοφόρος πατὴρ τοῦτο ἐβεβαίωσε, λέγων πρὸς τὸν Εὐστάθιον, διὰ τὸ μὴ δύνασθαί με περιελθεῖν τὰ σεπτὰ Μοναστήρια, ἐνόμισα ποιῆσαι μίαν κοινὴν καὶ σύντομον διδασκαλίαν, ἵνα ᾖ πᾶσι κοινόβιος, καὶ τῆς στράτας ἐφόδιον, ὅμως οὐκ εἴασεν ἀδιήγητα τὰ δεινὰ μαρτύρια ἅπερ ἔπαθον οἱ Ἱεροσολυμῖται Μοναχοὶ πρὸ ὀκτὼ ἡμερῶν τῆς ἁλώσεως τῶν Ἱεροσολύμων, εἶχε γὰρ τὴν ἐπιστασίαν τῆς Λαύρας τοῦ ἁγίου Σάββα (Λαύρας δὲ ὀνομάζουσιν οἱ ἡμέτεροι τὰ μεγάλα Μοναστήρια καὶ πολυάνθρωπα μεταφορικῶς ἀπὸ τῆς λαύρας, ἤγουν τῆς ἐνδομύχου καύσεως, ἢ ἀπὸ τοῦ λίαν αὔρας ἔχειν, ἤτοι πολλὰς πνοάς) ἔστι δὲ ἡ ἐπιγραφὴ, Βίβλος ἡ καλουμένη Πανδέκτη τοῦ Μοναχοῦ Ἀντιόχου τῆς Λαύρας τοῦ ἁγίου Σάββα πρὸς Εὐστάθιον Ἡγούμενον Μονῆς Ἀτταλινῆς, ἔχουσα κεφάλαια διάφορα ἑκατὸν τριάκοντα. λέγει οὖν ὁ Ἀντίοχος τῷ Εὐσταθίῳ, ἐρωτᾷς με διὰ τοὺς ἁγίους πατέρας τῆς Λαύρας ἡμῶν τοὺς νεωστὶ φονευθέντας, καὶ ὅσον διὰ τὴν ζωὴν καὶ τὴν πολιτείαν αὐτῶν ἡ γλῶσσά μου οὐ φθάνει ἑρμηνεῦσαι αὐτὴν ὡς δεῖ, μόνον τόσον ἀρκεῖ, ὅτι ἀπορῶ πότερον αὐτοὺς χρὴ ὀνομάσαι Ἀγγέλους, ἢ ἀνθρώπους; ἐξ ἁπαλῶν γὰρ ὀνύχων ἔλαβον τὸν γλυκὺν τοῦ Κυρίου ζυγὸν ἐπ᾽ ὤμων ἀράμενοι, ὑπομένοντες καὶ τῆς μοναδικῆς διαίτης τὸν ἀμύθητον καύσωνα, οἱ δὲ πλείονες αὐτῶν ἦσαν πλήρεις ἁγίων ἡμερῶν, ταπεινοὶ, πρᾶοι, τίμιοι, ἄμεμπτοι, εὐλαβεῖς, ἀλλότριοι πάσης κακουργίας καὶ μέμψεως, πάσαις ταῖς ἀρεταῖς κεκοσμημένοι, καὶ θεϊκῶν χαρισμάτων πεπληρωμένοι, τινὲς ἐξ αὐτῶν ὑπὲρ τὰ ἑκατὸν ἔτη ἦσαν, διετέλεσαν δὲ μοναστηριακῶς ζῶντες, οὔτε ἐξερχόμενοι τῆς Λαύρας, οὔτε εἰς τὸ Κάστρον ἀπερχόμενοι, μόλις δὲ μόνον ἐπορεύοντο Σαββάτῳ καὶ Κυριακῇ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, μελετῶντες νυκτὸς καὶ ἡμέρας τὸ φοβερὸν τοῦ θανάτου μυστήριον, ὄντως οὐράνιοι ἄνθρωποι καὶ ἐπίγειοι Ἄγγελοι, ἀνθ᾽ ὧν καὶ ἐκληρονόμησαν τὰ τῆς νίκης βραβεῖα οἱ ἀξιομακάριστοι καὶ ἀείμνηστοι ἀδελφοὶ καὶ πατέρες ἡμῶν. ἐὰν δὲ ἐρωτᾷς τίς αὐτοὺς ἐφόνευσε, λέγω σοι οἱ Ἰσμαηλῖται, καθότι ὅτε ἐπλησίασαν εἰς τὸ Μοναστήριον ἡμῶν, τινὲς μὲν τῶν Μοναχῶν ἔφυγον, τινὲς δὲ ἀπέμειναν, ὅσοι δηλαδὴ ἐνόμιζον ἑαυτοὺς μᾶλλον δυνατωτέρους καὶ νεωτέρους. ἀλλ᾽ οἱ κλέπται καὶ βάρβαροι μετὰ τὸ περιλαβεῖν εἴτι γε καὶ εὗρον εἰς τὸ πλουσιοπάροχον Μοναστήριον, εἰργάσαντο τὴν ἄδικον ἐκείνην σφαγὴν, προβασανίσαντες αὐτοὺς, ἵνα φανερώσωσι τὸν πλοῦτον καὶ τὰ σκεύη αὐτῶν αὐτοὶ οἱ ἀφέντες τὰ πάντα, ἵνα κερδήσωσιν αὐτὸν τὸν Χριστόν.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ς΄.

Περὶ ὧν εἶπον ἀπὸ τῆς γραφῆς ῥητῶν οἱ Ἀββάδες Νικομήδης καὶ Μόδεστος ἐπὶ τῶν ἀναιρεθέντων Μοναχῶν, καὶ τοῦ ἀριθμοῦ αὐτῶν, καὶ περὶ ὧν ἐποίουν οἱ Ἑβραῖοι τιμωροῦντες τοῖς ὑπ᾽ αὐτῶν προεωνηθεῖσι Χριστιανοῖς,

καὶ

καὶ περὶ τῆς καταισχύνης τῶν Ἑβραίων, ὅτε ἐπανῆλθεν ὁ ζωοποιὸς Σταυρὸς εἰς Ἱεροσόλυμα ἀπὸ Περσίας.

Καὶ λοιπὸν μετὰ τὸ αἰχμαλωτίσαι καὶ φονεῦσαι ὅσους ἤθελον, ἀπῆλθον, ἀφέντες τὰ σώματα τῶν πατέρων ἄταφα, ὅθεν ἐκεῖσε ἐῤῥιμμένα, ἅπερ ἰδὼν ὁ Ἀββᾶς Νικομήδης, ἐνεβριμήσατο, καὶ ἐτάραξεν ἑαυτὸν, καὶ εἶπε τὰ τοῦ Ἡσαΐου, ἄνδρες δίκαιοι αἴρονται, καὶ οὐδεὶς κατανοεῖ. ἀπὸ γὰρ προσώπου ἀδικίας ἦρται ὁ δίκαιος, ἔσται ἐν εἰρήνῃ, ἡ ταφὴ αὐτοῦ ἦρται ἐκ μέσου. καὶ πάλιν ἐβόησε τὰ τοῦ Σολομῶντος, οἱ δὲ εἰσὶν ἐν εἰρήνῃ· καὶ γὰρ ἐν ὄψει ἀνθρώπων ἐὰν κολασθῶσιν, ἡ ἐλπὶς αὐτῶν ἀθανασίας πλήρης. καὶ ὀλίγα παιδευθέντες, μεγάλα εὐεργετηθήσονται, ὅτι ὁ Θεὸς ἐπείρασεν αὐτοὺς, καὶ εὗρεν αὐτοὺς ἀξίους ἑαυτοῦ. ἦλθε καὶ ὁ Μόδεστος, καὶ αὐτὸς ἁγιώτατος Ἀββᾶς, καὶ ὡς εἶδεν ἔρημα τὰ κελλία ὅλα, οὐκ ἐδυνάτο ἐπισχεῖν τὰ δάκρυα· ἔδραμε δὲ κατασπαζόμενος τὰ ἱερώτατα λείψανα τῶν ὁσίων πατέρων τῶν παρελθόντων τὴν ζωὴν αὐτῶν εἰς τὴν τῆς θεοσεβείας ἄσκησιν, εἰς τὴν τῆς μετανοίας στενὴν καὶ τεθλιμμένην ὁδὸν καὶ τῆς ἀθλήσεως. ἦσαν οἱ μαρτυρήσαντες Μοναχοὶ τὸν ἀριθμὸν τεσσαράκοντα τέσσαρες, ὧν ἡ μνήμη εὑρίσκεται εἰς τὸ μαρτυρολόγιον. εὗρον δὲ τότε πρόχειρον αἰτίαν οἱ Ἰουδαῖοι τοῦ καταβασανίζειν τοὺς αἰχμαλώτους Χριστιανοὺς οὓς ἠγόρασαν ἀπὸ τῶν βαρβάρων, καὶ ὅλως διόλου ἐνόμισαν διὰ τὸ ληφθῆναι τὸ τίμιον καὶ νικοποιὸν ξύλον τοῦ Σταυροῦ ὑπὸ τῶν Περσῶν, ἀπωλεσθῆναι καὶ τὸ ὄνομα τῶν Χριστιανῶν, καὶ τὸ κράτος τῆς βασιλείας αὐτῶν, ἀλλὰ κατῃσχύνθησαν ὅτε πάλιν εἶδον ἀνυψωθέντα τὸ κέρας τῶν εὐσεβῶν, καὶ τὸν ζωηφόρον Σταυρὸν μετακομισθέντα μετὰ θριάμβων καὶ τροπαίων εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα. μάλιστα καὶ ὁ Χοσρόης τὸ θριαμβευτικὸν ὅπλον τοῦ Σταυροῦ μετὰ τιμῆς ἐφύλαξεν, ἀλλ᾽ οὔτε ἀπετόλμησεν ἐκβαλεῖν αὐτὸ ἀπὸ τῆς θήκης αὐτοῦ, ἀλλ᾽ ἀφῆκεν αὐτὸ ἄθικτον ὡς ἔλαβεν αὐτὸ ἀπὸ τῆς Ἱερουσαλὴμ, μάλιστα δὲ καὶ ὡς ἦν ἐσφραγισμένον. πλήν γε καθὼς ὅτε τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης οἱ Φυλισταῖοι ἔλαβον, τότε κατετροπώθησαν ὑπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν, ὡσαύτως καὶ οἱ Πέρσαι τότε κατανικήθησαν ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων, ὅτε εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν παρέλαβον τὸ νικοποιὸν ὄργανον τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. ὅθεν ἔντρομοι ἐγένοντο οἱ Πέρσαι, λέγοντες πρὸς ἀλλήλους, ἦλθεν ὁ Θεὸς τῶν Χριστιανῶν εἰς τὸν τόπον ἡμῶν· τί ἄρα ἔσται περὶ ἡμῶν, ἐλθούσης νῦν τῆς ἀγρύπνου ῥάβδου αὐτοῦ τοῦ σκήπτρου τοῦ ζῶντος; μήτι γε καὶ γένηται ἡμῖν ῥάβδος σιδηρᾶ καὶ οὐχὶ παρακλήσεως; ὅθεν γράφει ὁ μεταφραστὴς Συμεὼν εἰς τὸ μαρτύριον τοῦ μεγαλομάρτυρος Ἀναστασίου τοῦ Πέρσου, λέγων, ὅτε ἐλήφθη ὑπὸ τοῦ Περσάρχου τῆς ἡμῶν σωτηρίας τὸ τρόπαιον, τὸ τὰ τοῦ θανάτου δεσμὰ λῦσαν, καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἁμαρτίας περιελὸν, τότε τὴν περσικὴν ἀσέβειαν ἔσβεσε, καὶ τὴν πυρολατρείαν κατήργησε, καὶ φαινόμενον ἠχμαλωτισμένον, ἠχμαλώτισεν αὐτῶν τὰς ψυχὰς, καθότι ἐφώτισε τοὺς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένους, ἀνάψαν τὸ ἐσωτερικὸν πῦρ, ὅπερ ἦλθεν ὁ Σωτὴρ βαλεῖν ἐπὶ τῆς γῆς, δηλαδὴ τῆς ἀγάπης καὶ πίστεως, ὅπερ ἐδείκνυε πάντοτε μένειν ἀνημμένον ἔνδον ἐν τῷ Θυσιαστηρίῳ ὁ Θεὸς τῶν ἁπάντων εἰς τὴν παλαιὰν διαθήκην, ὡς δῆθεν σύμβολον τῆς πρὸς ἀλλήλους ἑνώσεως. διεθερμάνθη δὲ περισσότερον ὁ ἱερὸς Ἀναστάσιος, ὅτε εἰσῆλθεν εἰς τὰς Ἐκκλησίας, καὶ εἶδε τοὺς ἀγῶνας καὶ τοὺς ἄθλους τῶν ἁγίων Μαρτύρων εἰς τοὺς τοίχους περιεζωγραφημένους, καὶ οὕτως ἔδραμεν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ ἐκεῖ ἐβαπτίσθη ὑπὸ τοῦ προέδρου τῶν Ἱεροσολύμων Μοδέστου, Τοποτηρητοῦ τοῦ Πατριάρχου Ζαχαρίου.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ζ΄.

Περὶ τῆς νεύσει θείᾳ προγνωσθείσης τῷ Βασιλεῖ Ἡρακλείῳ ἐσομένης τοῖς Ῥωμαίοις ζημίας ὑπὸ τῶν ἐμπεριτμήτων, καὶ πῶς ἐποίησε βίᾳ ὁ Βασιλεὺς καὶ ἐν ἄλλοις τόποις βαπτισθῆναι τοὺς Ἑβραίους, τούτους εἶναι ἐμπεριτμήτους νομίσας, ἦσαν δὲ οἱ Τοῦρκοι.

Ὁ Ἡράκλειος ἦν λίαν μαθηματικὸς, ὅθεν ἔγνω θείᾳ νεύσει τὴν μέλλουσαν ἔσεσθαι μεγάλην ζημίαν εἰς τὸ Ῥωμαϊκὸν Βασίλειον ὑπὸ τῶν περιτετμημένων. νομίσας δὲ εἶναι τούτους Ἑβραίους, καὶ οὐχὶ Σαρακηνοὺς, ἔγραψεν εἰς τὸν Δαγοβέρτον τῶν Κελτῶν Βασιλέα, παρακαλῶν αὐτὸν ἀναγκάσαι ὅλους τοὺς εὑρισκομένους ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ Ἑβραίους βαπτισθῆναι, νομίζων διὰ τούτου τοῦ ἔργου φυγεῖν τὰ γεγραμμένα τῆς Εἱμαρμένης. ἐκέλευσε δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Αὐτοκράτωρ τὸ ὅμοιον γενέσθαι ἐν πάσῃ αὐτοῦ τῇ Βασιλείᾳ καὶ ἐν Ἱερουσαλὴμ, βαπτισθῆναι δηλαδὴ ἑκοντὶ ἅμα καὶ ἀκοντὶ τοὺς Ἑβραίους, ὡς μαρτυρεῖ τοῦτο ὁ Τουρωνήσιος Γρηγόριος γράφων, ὅτι ἐβαπτίσθησαν μόνον εἰς τὴν Φράντζαν ἐννενήκοντα χιλιάδες Ἑβραῖοι. ἀλλ᾽ ἐπὶ τὸ προκείμενον ἐπανέλθωμεν.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Η΄.

Ὅτι ὁ Χοσρόης καὶ εἰς Αἴγυπτον καὶ Λιβύην καὶ Καρχηδόνα κατατρέχων εἰσῆλθε, καὶ περὶ τοῦ δισμάχου πλούτου, δι᾽ ἀργυρείων ἐν καιρῷ ἀνάγκης τὴν ἱεροδιακονίαν λήψεσθαι παρὰ τοῦ ἐλεήμονος Ἰωάννου ἐλπίσαντος, καὶ ὧν εἴρηκεν αὐτῷ λογίων ὁ ἅγιος.

Ὁ Χοσ-

Ὁ Χοσρόης λοιπὸν λαβὼν θάῤῥος, εἰσῆλθε καὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον, καὶ τὴν Λιβύην καὶ Καρχηδόνα κατατρέχων, πολλοὺς ἠχμαλώτισεν, ὡς ἱστορεῖ ὁ Λεόντιος, ὅστις διηγεῖται, ὅτι ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ ἐλεήμων ἵνα διαθρέψῃ τοὺς εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν προσδραμόντας ξένους Χριστιανοὺς (ὅπου ἦν καὶ πεῖνα διὰ τὸ μὴ καὶ ἐκεῖνο τὸ ἔτος πλημμυρῆσαι τὸν Νεῖλον) ἔλαβε δανειακῶς λίτρας χρυσίου χιλίας, ἦν γὰρ πολὺ πλῆθος δυστυχὲς λαοῦ φυγάδος ἐκεῖ. ὡς δὲ ἐνόησε διγαμός τις ὑπέρπλουτος τὴν τοῦ Πατριάρχου ἀνάγκην, ὑπέσχετο δοῦναι αὐτῷ σῖτον ὅσον ἤθελε, καὶ λίτρας χρυσίου ἑκατὸν πεντήκοντα, ἵνα μόνον χειροτονήσῃ αὐτὸν Ἱεροδιάκονα. ὢ τῆς κακοτεχνίας τοῦ σιμωνιακοῦ. προσκαλεῖ αὐτὸν μυστικῶς ὁ ἅγιος, καὶ λέγει αὐτῷ, ἡ προσφορὰ ἣν προσάγεις νῦν, οὐκ ἦν ἀποῤῥιπτέα μοι διὰ τοῦ καιροῦ τὴν περίστασιν, οὐκ ἔστιν ὅμως δεκτὴ, ἐπειδὴ οὐδὲ κανονική ἐστιν. οὐκ οἶδας ὅτι καὶ τοῦ Νόμου τὰ πρόβατα, καίπερ καλὰ καὶ μεγάλα ὄντα, ὅμως ταῦτα πάντα, εἴγε ἦσαν μωμητὰ καὶ ψεκτὰ οὐκ ἐθυσιάζοντο; διατοῦτο καὶ τὰ δῶρα τοῦ Κάϊν οὐκ ἦσαν δεκτὰ, ἐπειδὴ οὐκ ἦσαν ἄμωμα καὶ ἄψεκτα. λέγεις μοι ἐξ ἀνάγκης καὶ Νόμου μετάθεσις γίνεται, καὶ ἑπομένως γενέσθαι συγκατάθεσιν καὶ συγκατάβασιν καὶ πρὸς σὲ, οὐ γίνεται συγκατάβασις εἰς τὴν νέαν διαθήκην, καὶ ἐκεῖνα τοῦ Ἀποστόλου τὰ λόγια οὐ περὶ τῆς νέας γραφῆς ἀλλὰ περὶ τῆς παλαιᾶς ἐννοοῦνται. διδάσκει γὰρ ἡμᾶς ὁ Ἀδελφόθεος λέγων, ὅστις ὅλον τὸν Νόμον τηρήσει, πταίσει δὲ ἐν ἑνὶ, γέγονε πάντων ἔνοχος. καὶ οὕτως οὐδεμία χρεία μοι ἐστὶ τοῦ σοῦ σίτου καὶ τοῦ σοῦ χρυσίου, μόνον ἄπελθε, καὶ ὁ Θεὸς ὁ μέχρι τοῦ νῦν κυβερνήσας ἡμᾶς, κυβερνήσει καὶ μεταταῦτα, κάλλιον γὰρ φαίνεταί μοι ἐκλεῖψαι τὸν Ἥλιον, ἢ λεῖψαι τὸν θεῖον Νόμον.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Θ΄.

Περὶ τῆς καὶ ἐπιτροπικὴν προεδρείας ἐν Ἱεροσολύμοις Μοδέστου, καὶ ὧν ἀνεκαίνισεν ἱερῶν Ναῶν, καὶ περὶ τῶν πρὸς Χοσρόην Ἀποκρισιαρίων τοῦ Ἡρακλέους, καὶ ὧν ἤκουσαν παρ᾽ αὐτοῦ ἀσεβειῶν οἱ Ἀποκρισιάριοι.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἱεροσολύμων Ζαχαρίας ἀπήχθη εἰς Περσίαν αἰχμάλωτος, καὶ οὐδεὶς ἔμεινε κυβερνῆσαι τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Ἱεροσολύμων, ἐκλέγη ἐπιτροπικῶς ὁ τῆς Λαύρας τοῦ ἁγίου Θεοδοσίου Ἀρχιμανδρίτης Μόδεστος κατὰ τὸν Θεοφάνη εἰς τὴν Παλαιστίνην, λίαν καλὸς καὶ ἐνάρετος, καὶ δεύτερος Ζοροβάβελ εἰς τὴν ἀνακαίνισιν τῶν κατακαυθέντων Μοναστηρίων, καθὼς τοῦτο καὶ ὁ Ἀντίοχος μαρτυρεῖ εἰς τὴν πρὸς Εὐστάθιον ἐπιστολὴν, νέον Βεσελεὴλ καὶ ἄλλον νέον Ζοροβάβελ τὸν Μόδεστον ὀνομάζων, τὸν καὶ τὸ κατακαυθὲν δῶμα τοῦ Γολγοθᾶ, καὶ τὸ τοῦ Σταυροῦ Σκευοφυλάκιον, καὶ ἐκεῖνο τὸ τῆς Χριστοῦ Ἀναστάσεως ἀνακαινίσαντα, ὅπερ ἐστὶ τῶν Ἐκκλησιῶν ἡ μήτηρ, ὡς συμπεραίνει ὁ ὅσιος θεῖος Αὐγουστῖνος, ἐξηγούμενος τὸ ῥάβδον δυνάμεως, καὶ ὁ Ἱερώνυμος εἰς τὸ δεύτερον κεφάλαιον τοῦ Ἡσαΐου, καὶ εἰς τὴν πρὸς Μαρκέλλινον ἐπιστολὴν, καὶ ὁ Θεοδώρητος εἰς τὸ πέμπτον βιβλίον, κεφαλαίῳ ἐνάτῳ, ἀλλὰ καὶ τὴν ἁγίαν Βηθλεὲμ ἀνεκαίνισεν. οὐκ ἐγένετο λοιπὸν Πατριάρχης τότε ὁ Μόδεστος, ἦν γὰρ ἔτι ζῶν ὁ νόμιμος Πατριάρχης Ζαχαρίας, ἐν δ᾽ ἑνὶ θρόνῳ δύο ἀρχιερατεύειν οὐ δυνατόν. ἀλλὰ μόνον προσεκλήθη προεστὼς καὶ πρόεδρος τῶν Ἱεροσολύμων ὁ ἔργῳ καὶ λόγῳ Μόδεστος, ὁ ἑρμηνευόμενος κόσμιος, κοσμῶν καὶ καλλωπίζων τὰ ἐκεῖ σεμνεῖα, οὔτε τοὺς Ἰουδαίους φοβούμενος, οὔτε τοὺς Πέρσας, καίπερ τυραννοῦντας ὑπερεκπληττόμενος. ὁ δὲ Ἡράκλειος ἔπεμψε καὶ δεύτερον εἰς τὴν Περσίαν πρὸς τὸν Χοσρόην Ἀποκρισιαρίους χάριν τῆς ἀγάπης, ἀλλ᾽ ὁ ὑπερήφανος Περσάρχης οὐκ ἀπεδέξατο αὐτοὺς εἰπὼν, ἕως οὐ μὴ ἀρνηθῆτε τὸν Χριστὸν καὶ προσκυνήσητε τὸν Θεόν μου τὸν Ἥλιον, οὐ συγχωρῶ ἡμῖν τὴν εἰρήνην.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ι΄.

Περὶ τῆς αἰχμαλωσίας τῶν προαστείων τοῦ Βυζαντίου ὑπὸ τοῦ τῶν Ἀβάρων ἀρχηγοῦ Χαγάνου, καὶ περὶ τῶν ἀποφάσεων τοῦ Ἡρακλέους ἵνα μὴ προχειρίζωνται Κληρικοὶ πρὶν ἢ ἀποθανεῖν τοὺς παλαιοὺς, καὶ ἵνα ὁ αὐτὸς ἀπέλθῃ εἰς τὸν κατὰ Χοσρόου πόλεμον.

Ὁ δὲ τῶν Ἀβάρων ἀρχηγὸς Χαγάνος ὑπούλως κλέπτων τὴν ἀγάπην, ἐδελέασε τὸν Ἡράκλειον, καὶ ἦλθε καὶ ἠχμαλώτισε τὰ προάστεια τῆς πόλεως μετὰ πλείστης ζημίας καὶ αἰσχύνης, ὡς λέγει ὁ Κεδρηνὸς καὶ ὁ Θεοφάνης. τότε δὴ ἐποίησε τὴν πραγματικὴν ἀπόφασιν ὁ Ἡράκλειος (ζητοῦντος αὐτὴν τοῦ Πατριάρχου Σεργίου) τοῦ μὴ γίνεσθαι ἄλλους νέους Κληρικοὺς, ἐὰν μὴ ἀποθάνωσιν οἱ παλαιοὶ, τὸ δὲ αἴτιον, ἵνα ὦσιν αὐτάρκη αὐτοῖς τὰ εἰσοδήματα, ὅπερ μέχρι τῆς σήμερον φυλάττεται ἐν τῇ Ἱερουσαλήμ. ὅτε γοῦν ἤκουσεν ὁ Βασιλεὺς ὅτι ὁ Χοσρόης ἠχμαλώτισε τὴν Γαλατίαν καὶ τὴν Μητρόπολιν αὐτῆς τὴν Ἄγκυραν, ἀπόφασιν ἐποίησεν ἀπελθεῖν ὁ αὐτὸς εἰς τὸν πόλεμον, ποιήσας μετὰ τοῦ Χάνου εἰρήνην, ἔλεγε γὰρ, πολεμεῖν τινὰ δυσὶ, δυσκολία αὐτῷ προσγίνεται.

ΠΑΡΑ´ΓΡΑΦΟΝ ΙΑʹ.

Περὶ τῆς κατὰ Περσῶν ἐκστρατείας τοῦ Ἡρακλείου, καὶ τῶν δημηγοριῶν αὐτοῦ ἐνώπιον τῶν Στρατευμάτων καὶ τοῦ Πατριάρχου, καὶ δεήσεως αὐτοῦ ἐπ' Ἐκκλησίας,

Καὶ λοιπὸν ὁ Ἡράκλειος κατὰ τὸ δωδέκατον ἔτος τῆς αὐτοκρατορίας αὐτοῦ μετὰ τὴν τοῦ Πάσχα ἑορτὴν ἐξῆλθε τῆς Κωνσταντινουπόλεως διὰ τοῦ λεγομένου Πόρτα τόπου κατὰ τὸν Θεοφάνη, ὃς ἱστορεῖ λαβεῖν τὸν Ἡράκλειον τὴν Ἀχειροποίητον Εἰκόνα μεθ' ἑαυτοῦ, καὶ ὁμωμοκέναι ἐνώπιον πάντων τῶν Στρατευμάτων ὅτι μετ' ἐκείνης μέχρι θανάτου ἑτοιμός ἐστι πολεμῆσαι, μετὰ δὲ τὸν ὅρκον μετὰ δακρύων τὰ τοιαῦτα εἰπεῖν, θεωρεῖτε ἀδελφοί μου καὶ τέκνα μου, ὅτι οἱ ἐχθροὶ τοῦ Θεοῦ κατεπάτησαν τοὺς τόπους ἡμῶν, ὅτι κατέκαυσαν τὰς Ἐκκλησίας ἡμῶν, ὅτι κατερημωθῆναι ἐποίησαν τὰ βασιλικὰ Μοναστήρια ἡμῶν, ὅτι ἔλαβον τὰ Κάστρα ἡμῶν, ὅτι τὰ Θυσιαστήρια ἡμῶν καὶ τὰ Εἰκονίσματα ἡμῶν συνέτριψαν, πάντα ἐμόλυναν, πάντα κατέφθειραν οἱ παμμίαροι καὶ παγκάκιστοι, ἔπειτα στραφέντα πρὸς τὸν Πατριάρχην Σέργιον εἰπεῖν, εἰς χεῖρας τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Παναγίας καὶ εἰς σὲ παραδίδωμι τὴν πόλιν ταύτην καὶ τὸν υἱόν μου, εἶτα εἰσελθόντα εἰς τὴν μεγάλην Ἐκκλησίαν μετὰ μελανῶν ὑποδημάτων προσευχόμενον εἰπεῖν, Κύριε Ἰησοῦ Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν μὴ ποιήσῃς διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν χαρῆναι τοὺς ἐχθρούς σου, ἀλλ' ἴδε ἡμᾶς, καὶ ἐλέησον ἡμᾶς, καὶ δὸς ἡμῖν τὰ νικητήρια, ἵνα μὴ καυχῶνται οἱ ἄνομοι, καὶ τὴν κληρονομίαν σου καταισχύνωσιν. ὁ δὲ Πισίδης Γεώργιος προσαγορεύων τὸν Βασιλέα, ηὔξατο ὑπὲρ αὐτοῦ εἰπών,

Μελεμβαφὲς πέδιλον εἱλίσας Ἄναξ,
Βάψεις ἐρυθρὸν περσικῶν ἐξ αἱμάτων.

οὕτως οὖν ὁ Βασιλεὺς διατεθειμένος, ἔπλευσεν εἰς τὸν Εὔξεινον πόντον, κατὰ τῶν Περσῶν ὁρμώμενος, ἅπασαν αὐτοῦ τὴν ἐλπίδα εἰς τὸν Θεὸν ἔχων, καὶ ψάλλων μετὰ τοῦ Δαβίδ, Ἐν τῷ Θεῷ ποιήσομεν δύναμιν, καὶ αὐτὸς ἐξουδενώσει τοὺς θλίβοντας ἡμᾶς.

ΠΑΡΑ´ΓΡΑΦΟΝ ΙΒʹ.

Περὶ τῶν ἀπὸ τῶν πρώτων Ἀρχόντων ὑπὸ τοῦ Ἡρακλείου σταλέντων ὀγδοήκοντα πρὸς Χοσρόην δι' ἀπάτης τοῦ Στρατοπεδάρχου Σαΐν, εἰς Χαλκηδόνα ἐλθόντος, καὶ ὧν ἔπαθον ὑπὸ Χοσρόου ὁ Σαΐν καὶ οἱ τοῦ Βασιλέως Ἄρχοντες, καὶ περὶ τῆς ἀθλήσεως Ἀναστασίου τοῦ Πέρσου, καὶ ὧν εἶπεν ὁ Ἡράκλειος ῥητῶν τοῦ Ἀποστόλου διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀπάτην τοῦ Σαΐν.

Φθάσας δὲ εἰς τὴν ἔνδοξον Χαλκηδόνα ὁ τοῦ Χοσρόου Στρατοπεδάρχης Σαΐν ἐν σχήματι φιλίας, ἐδελέασε τὸν Ἡράκλειον καὶ ἀπέστειλε μετ' αὐτοῦ τοῦ Σαΐν περὶ σπονδῶν καὶ συνθηκῶν ὀγδοήκοντα ἀπὸ τῶν πρώτων Ἄρχοντας εἰς τὴν Περσίαν ὡς Ἀποκρισιαρίους. ἀλλ' ὁ Χοσρόης ὡς εἶδε τοὺς Ἄρχοντας καὶ ἤκουσε τὴν πρεσβείαν τοῦ Ἡρακλείου ἐθυμώθη λίαν, καὶ τὸν μὲν Σαΐν διὰ τὸ ἐᾶσαι τὸν Ἡράκλειον καὶ μὴ συλλαβεῖν ζῶντα καὶ ἀγαγεῖν πρὸς αὐτὸν ἐξέδηρε, τοὺς δὲ Ἄρχοντας ἔθετο ἐν φυλακῇ, προστάξας τοῖς φύλαξι πικρότερον θλίβειν καὶ ταλαιπωρεῖν αὐτούς. τότε ἔφυγον ἀπὸ τοῦ περσικοῦ Στρατεύματος καὶ ὁ Πέρσης Ἀναστάσιος καὶ ἐχριστιάνισε, καὶ πολλαῖς βασάνοις τιμωρηθείς, πρὸς Κύριον ἐξεδήμησεν. ὡς οὖν ἐνόησε τὴν ἐπιβουλὴν ὁ Ἡράκλειος, ἐν οὐδενὶ ἄλλῳ παρηγορεῖτο, ἀλλ' ἢ τοῖς λογίοις τῆς θείας γραφῆς, καὶ ποτὲ μὲν ἀνεπόλει καὶ νοῦν ἐκεῖνα τοῦ Σωτῆρος τὰ ῥήματα, Ἐν τῷ κόσμῳ θλίψιν ἔχετε, ἀλλὰ θαρσεῖτε, ἐγὼ τὸν κόσμον νενίκηκα. ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν Οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς. ποτὲ δὲ ἀνεμίμνησκε τοῦ μακαρίου Παύλου τὰς φωνάς, Οἱ ἅγιοι διὰ πίστεως κατηγωνίσαντο βασιλείας (ὁ Γεδεὼν ὁ Βαρὰκ ὁ Δαβίδ) εἰργάσαντο δικαιοσύνην, ἐπέτυχον ἐπαγγελιῶν (ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ ὁ Χαλὲβ καὶ οἱ λοιποὶ Ἰσραηλῖται οἱ κληρονομήσαντες τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας) ἔφραξαν στόματα λεόντων (ὁ Σαμψὼν ὁ Δαβὶδ ὁ Δανιὴλ) ἔσβεσαν δύναμιν πυρὸς (οἱ τρεῖς παῖδες εἰς τὴν ἑπταπλασίως καιομένην κάμινον) ἔφυγον στόματα μαχαίρας (ὁ Δαβὶδ ἐκείνην τοῦ Σαοὺλ, καὶ ὁ Ἠλίας ἐκείνην τῆς Ἰεζάβελ) ἐνεδυναμώθησαν ἀπὸ ἀσθενείας (ὁ Ἰὼβ ὁ Ἐζεκίας καὶ ὁ Τωβὶτ) ἐγενήθησαν ἰσχυροὶ ἐν πολέμῳ, παρεμβολὰς ἔκλιναν ἀλλοτρίων. καὶ τέλος πάντων ἔλεγον ὡς ὁ Ἰωνάθαν καὶ ὁ Ἀσὰ εἰς τὴν δευτέραν τῶν Παραλειπομένων, Κύριε οὐκ ἀδυνατεῖ παρὰ σοὶ σώζειν ἐν πολλοῖς καὶ ἐν ὀλίγοις. κατίσχυσον Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὅτι ἐπὶ σοὶ πεποίθαμεν, καὶ ἐπὶ τῷ ὀνόματί σου ἤλθομεν.

ΠΑΡΑ´ΓΡΑΦΟΝ ΙΓʹ.

Περὶ τῆς εἰσελεύσεως τοῦ Ἡρακλείου εἰς Περσίαν, καὶ τῆς νίκης αὐτοῦ κατὰ Χοσρόου κατὰ Γαζακόπην τὸ κάστρον, καὶ τῆς φυγῆς Χοσρόου.

Πλὴν διὰ τὸ προστάσσειν τὸν Θεὸν ἐν τῷ Λευϊτικῷ ζητεῖσθαι πρὸ τοῦ πολέμου τὴν εἰρήνην, Ἐὰν προσέλ-

θης (φησὶ) πρὸς πόλιν ἐκπολεμῆσαι αὐτὴν, ἐκκαλέσεις αὐτοὺς πρὸς εἰρήνην. ἐζήτησεν ὁ καλὸς Βασιλεὺς τὴν εἰρήνην, ἀλλ' οὐδέποτε κατεδέξατο αὐτὴν ὁ πάντοτε νικητὴς καὶ τροπαιοῦχος Χοσρόης, ἕως οὗ ὁ Θεὸς ἐταπείνωσεν αὐτόν. εἰσελθόντος οὖν τοῦ Βασιλέως εἰς τὴν Περσίαν, καὶ δημηγοροῦντος πάλιν τὰ χρήσιμα πρὸς τὰ Στρατεύματα, ὅτι δηλαδὴ μέλλουσι πολεμεῖν ὑπὲρ πατρίδος καὶ πίστεως, ἀντιφωνοῦντες δὲ τὸ, ἐκχεόμεθα ὅλοι τὸ αἷμα ἡμῶν διὰ τὴν εὐσέβειαν, ἔτρεχον ὡς λέοντες κατὰ τῶν ἀθέων Περσῶν, καὶ πρῶτος αὐτὸς ὁ Ἡράκλειος, ὅστις δοκεῖ πως ἀκηκοέναι ἐκεῖνα τὰ λόγια ἅπερ προεῖπεν ὁ Ἡσαΐας περὶ τοῦ Κύρου, Ἐγὼ ἔμπροσθέν σου πορεύσομαι, καὶ ὄρη ὁμαλιῶ, καὶ θύρας χαλκᾶς συντρίψω, καὶ μοχλοὺς σιδηροῦς συνθλάσω. καὶ δώσω σοι θησαυροὺς σκοτεινοὺς, ἀποκρύφους, ἀοράτους ἀνοίξω σοι. καὶ κατὰ ἀλήθειαν ὁ Θεὸς ἦν ἄντικρυς σκεπαστὴς καὶ βοηθὸς τῶν Ῥωμαίων. καὶ γὰρ οἱ Οὐρανοὶ ἔσταξαν ἀπὸ προσώπου τοῦ Θεοῦ τοῦ Σινά. βροχὴν ἑκούσιον ἀφοριεῖς ὁ Θεὸς τῇ κληρονομίᾳ σου κατὰ τὸ ἡλιοστάσιμον, ὅτι καθ' οὐδὲν ἔβλαψεν αὐτοὺς ἡ καῦσις τοῦ Ἡλίου, ὡς οὐδὲ ἡ Σελήνη πρὸς τὴν νύκτα, ὥστε μὴ μόνον περὶ τῶν Ἑβραίων βεβαιωθῆναι τὸ, ἡμέρας ὁ Ἥλιος οὐ συγκαύσει σε, οὐδὲ ἡ Σελήνη τὴν νύκτα, ἀλλὰ προσέτι καὶ περὶ τῶν Ῥωμαίων. οἵτινες ὡς ἤκουσαν ὅτι ὁ Χοσρόης εὑρίσκεται εἰς τὴν Γαζακότην τὸ Κάστρον μετὰ τεσσαράκοντα χιλιάδων ἐκλεκτοῦ Στρατεύματος, ὥρμησαν κατ' αὐτῶν, καὶ συρράξαντες τοῖς Πέρσαις, συνέτριψαν αὐτοὺς τοσοῦτον, ὥστε τὸν Χοσρόην χρήσασθαι φυγῇ, λιπόντα ἔρημον τὸ Κάστρον. τίς ἐνταῦθα μὴ ὁμολογήσει Θεοῦ δύναμιν καὶ Θεοῦ σοφίαν; ὄντως ἐπληρώθη τὸ ῥητὸν τοῦ Δευτερονομίου τὸ φάσκον, Οὐκ ἀντιστήσεται οὐδεὶς κατὰ πρόσωπον ὑμῶν, τὸν φόβον ὑμῶν καὶ τὸν τρόμον ἐπιθήσει Κύριος ὁ Θεὸς ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς, ἐφ' ἧς ἂν ἐπιβῆτε ἐπ' αὐτῆς. τί δὲ τὰ μεταταῦτα; λεγέτω ταῦτα ὁ Θεοφάνης.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΔ'

Περὶ πυρπολήσεως τοῦ Κροισολύδου, τοῦ Ναοῦ τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ κατὰ μίμησιν τοῦ Οὐρανοῦ τὴν κατασκευὴν ἔχοντος Ἀγάλματος τοῦ Χοσρόου ὑπὸ τοῦ Ἡρακλείου, καὶ περὶ τῶν ἐλευθερωθέντων ὑπὸ τοῦ Ἡρακλείου πεντήκοντα χιλιάδων Περσῶν, καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ δεηθέντων.

Ὡς ἔφθασεν εἰς Γαζακότην ὁ Βασιλεὺς, ἦλθον οἱ Πέρσαι καὶ εἶπον αὐτῷ, ὅτι διέβη ὁ Χοσρόης εἰς τὴν Βεθαρμαν, ὅπου ἦν κεκρυμμένος ὁ θησαυρὸς τοῦ Κροίσου τοῦ Βασιλέως τῶν Λυδῶν κατὰ τὸν Κεδρηνὸν, ὅθεν ὁ Αὐτοκράτωρ ἐγκαρδιωθεὶς, ἦν γὰρ μεγαλόψυχος, ἐπορεύθη εἰς τὸ Κροισόλυδον, ὅπερ ἐφημίζετο Πολύχρυσον, καὶ ἐνέπρησεν αὐτὸ (ἦσαν δὲ ἔνδον ἄνθρακες ἐσβεσμένοι καὶ οὐχὶ χρυσᾶ φλωρία) ὁμοῦ δὲ ἀλλὰ καὶ τοῦ πυρὸς τὸν Ναὸν ἐνέπρησε, καὶ αὐτοῦ τοῦ Χοσρόου τὸ Ἄγαλμα, τὸ ὡς ἐπ' Οὐρανοῦ ἐποχούμενον, καὶ ἔχον κύκλῳ αὐτοῦ τὸν Ἥλιον, τὴν Σελήνην καὶ τὰ Ἄστρα ὡσανεὶ ὑπηρετεῖν αὐτῷ φαινόμενα, καὶ τὰ ἄλλα τεχνικὰ κύλινδρα, τὰ βροντῶντα καὶ ἀστράπτοντα καὶ ὕοντα μετὰ πολλῆς ἐκπλήξεως τῶν ὁρώντων καὶ ἀκουόντων ἀνδρῶν, ὡς λέγει ὁ Κεδρηνὸς εἰς τὴν σύνοψιν, ὥστε ἀληθεῦσαι ὃ καὶ προείπομεν, ὅτι εἰς ἀφανισμὸν τῶν περσικῶν Εἰδώλων ἀπήχθη ὁ Σταυρὸς τοῦ Κυρίου εἰς τὴν Περσίαν, καθὰ καὶ ὅτε ἀπῆλθεν εἰς τὴν Αἴγυπτον ὁ Χριστὸς νήπιον συνέτριψε τὰ Εἴδωλα τῆς Αἰγύπτου, ὡς καὶ ἀνωτέρω προεγράψαμεν. ἔλαβεν ὅμως ὁ Βασιλεὺς Ἡράκλειος πολλοὺς αἰχμαλώτους, σχεδὸν πεντήκοντα χιλιάδας, καὶ πάντας διὰ τὸν βαρὺν χειμῶνα ἠλευθέρωσεν, οἵτινες ἰδόντες τὸ ἄπειρον ἔλεος τοῦ Βασιλέως πρὸς αὐτοὺς, ἐδεήθησαν τοῦ Θεοῦ δοῦναι αὐτῷ καὶ ὅλης τῆς Περσίας λαβεῖν τὰ νικητήρια καὶ τὰ θριαμβευτήρια.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΕ'.

Περὶ τῆς εἰς Ἰβηρίαν ἐφόδου τοῦ Ἡρακλείου, καὶ ἀναιρέσεως ὑπ' αὐτοῦ τοῦ αὐθέντου αὐτῆς Στεφάνου βοηθοῦντος Πέρσαις, καὶ προχειρίσεως εἰς Βασιλέα Ἰβήρων Ἀντάρνασε, καὶ περὶ τοῦ τρόπου τοῦ θανάτου τοῦ ἐν τῷ Τιφλιζίῳ Ἀρχηγοῦ ὑπὸ τοῦ Ἀντάρνασε διὰ τὴν πρὸς τὸν Ἡράκλειον αὐτοῦ εἰρωνείαν.

Γράφει ὁ ἰβηρικὸς χρονογράφος, ὅτι ὁ Ἡράκλειος ἀπελθὼν εἰς τὴν ἄνω Ἰβηρίαν, τὸν αὐθέντην αὐτῆς Στέφανον ὀνόματι Πέρσαις βοηθοῦντα, καὶ αὐτῷ ἀντιταξάμενον ἐνίκησεν, εἶτα καὶ ἀπέκτεινεν. ἀπελθὼν δὲ εἰς τὴν πόλιν Τιφλίζιον, μετεπέμψατο ἀπὸ Καχέτη Ἀντάρνασε τινὰ ἀπὸ τοῦ γένους τοῦ Βαχτανοῦ καὶ ἐποίησεν αὐτὸν Βασιλέα Ἰβήρων. εἶχον δὲ τὸ Κάστρον Τιφλίζιον οἱ Πέρσαι, ὧν ὁ Ἀρχηγὸς εἶπεν ἀπὸ τοῦ πύργου τῷ Βασιλεῖ Ἡρακλείῳ εἰρωνευόμενος, ὦ Ἡράκλειε, αὐτὸς εἶ ὁ Τράγος τοῦ προφήτου Δανιὴλ, ὁ θέλων ἀφανίσαι τὴν Περσίαν; ὃν ὕστερον ὁ Ἀντάρνασε συλλαβὼν, πρῶτον μὲν ἐγέμισε τὸ στόμα αὐτοῦ φλωρίων, καθότι ἀληθῶς προεφήτευσεν, εἶτα διὰ τὴν πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα εἰρωνείαν ἐξέδειρε ζῶντα, καὶ ἔπεμψε τὸ δέρμα αὐτοῦ πλῆρες ἀχύρων τῷ Ἡρακλείῳ ὄντι εἰς Περσίαν. ἔλαβε δὲ ὁ Ἡράκλειος τὴν σανίδα ἣν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἔπεμψεν εἰς Ἰβηρίαν, ἥτις ἦν ἐν τῇ Ῥουσέτῃ. ἐγένετο δὲ Βασιλεὺς Ἰβήρων ὁ υἱὸς τοῦ Ἀταρνασε Στέφανος, καλὸς ἄνθρωπος, ὃς περιετείχισε τὴν καθολικὴν εἰς τὴν Σχέταν.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΣ'.

Περὶ τῶν ὑπὸ Χοσρόου ἀποσταλέντων Σαραβλάκα στρατηγοῦ καὶ Σαρβαρᾶ στρατάρχου κατὰ τοῦ Ἡρακλείου, καὶ τῆς κατὰ ἀμφοτέρων νίκης τοῦ Ἡρακλείου, καὶ περὶ τῶν ἀναιρεθέντων καὶ ἀποπνιγέντων Περσῶν ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ἐν τῷ ποταμῷ Εὐφράτῃ.

Εἰς δὲ τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος τῆς βασιλείας Ἡρακλείου, ὁ Χοσρόης ἔβαλεν στρατηγὸν αὐτοῦ τὸν Σαραβλάκαν, ἄνθρωπον ἄγριον καὶ μεμιασμένον, ὅστις λαβὼν τοὺς Χοσροΐτας καὶ τοὺς Περζίτας ἀπῆλθεν εἰς φύλαξιν τῆς ὁδοῦ τῆς Περσίας, καὶ ἔστειλε καὶ δεύτερον στρατάρχην ὁ Χοσρόης Σαρβαρᾶν ὀνομαζόμενον ἵνα περικυκλώσῃ τοὺς Ῥωμαίους, παραχειμάζοντας ἐν τοῖς μέρεσι τῆς Ἀλβανίας. τῶν δὲ Ῥωμαϊκῶν στρατευμάτων εἴς τινα ἐπιτήδειον πεδιάδα ἐξελθόντων, νομίσαντες οἱ Πέρσαι τοὺς Ῥωμαίους πεφευγέναι, ἐδίωκον αὐτοὺς ἀτάκτως φερόμενοι, καὶ οὕτως ἐπανακάμψαντες οἱ Χριστώνυμοι Ῥωμαῖοι ὁμοθυμαδὸν ἐπικλήσει τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ ἐπολέμουν αὐτοῖς, καὶ τὸν μὲν Σαραβλάκαν ταῖς σπάθαις κατέκοψαν (εἰ καὶ οἱ Λαζοὶ καὶ Ἀβασγοὶ δεδώκασι νῶτα) τοὺς δὲ Πέρσας ἕως ἑσπέρας διώκοντες, ἠνάγκασαν αὐτοὺς ἐσδῦναι ἐν ὕδασι καὶ λιμέσι. τότε ἐξῆλθον καὶ οἱ Ἀρμένιοι τῶν Περσῶν εἰς ἐνέδραν. οὐκοῦν ὁ Ἡράκλειος καιροφυλακήσας, καὶ ἐκλεξάμενος τοὺς εὐζώνους τῶν στρατιωτῶν, καὶ αὐτοὺς περὶ τὰς μέσας νύκτας ἀναστάς, ἐπικαταλαμβάνει τὸν Σαρβαρᾶν γυμνὸν κοιμώμενον. ὁ δὲ ὡς εἶδε τοὺς Ῥωμαίους κατ' αὐτοῦ, ἠναγκάσθη ὑπὸ τῆς βίας αὐτοῦ γυμνὸς ἐπὶ γυμνοῦ ἵππου ἐπιβῆναι, καταλιπὼν τούς τε Σατράπας καὶ τὰς γυναῖκας αὐτοῦ. ὅθεν οἱ μὲν κατεκόπησαν, οἱ δὲ κατεφλέχθησαν, καὶ ἄλλοι ᾐχμαλωτίσθησαν, καὶ οὐδεὶς τοῦ τοσούτου μυριαρίθμου στρατεύματος προέφθασε φυγεῖν σὺν τῷ Σαρβαρᾷ. τότε, ναὶ δὴ καὶ ἐνεπλήσθησαν οἱ Ῥωμαῖοι σπαθῶν ἀργυροχρύσων καὶ ζωναρίων πολυτίμων καὶ πετραδίων καὶ σολιδίων, μὴ ὑποβλέποντες εἰς τὰ ὑποδεέστερα τοῦ ἀναριθμήτου πλήθους τῶν σκύλων καὶ λαφύρων, ὡς μαρτυροῦσι πάντες οἱ συγγραφεῖς οἱ τὰς Ῥωμαϊκὰς συγγραψάμενοι ἱστορίας, καὶ ἰδίως Κεδρηνὸς καὶ Θεοφάνης. ἔμελλε λοιπὸν ψάλλειν ὁ Ἡράκλειος μετὰ τοῦ Δαβίδ, Κύριε Κύριε δύναμις τῆς σωτηρίας μου, ἐπεσκίασας ἐπὶ τὴν κεφαλήν μου ἐν ἡμέρᾳ πολέμου. καὶ δὴ διαβὰς τὸν Τίγριν καὶ αὐτὸν τὸν Νύμφαιον ποταμόν, ἔφθασαν εἰς τὸν Εὐφράτην, καὶ εὑρὼν αὐτὸν ἕτοιμον γεφυρωμένον, παραδόξως ἐπέρασαν. ἦλθον δὲ καὶ οἱ Πέρσαι διαπεράσαι αὐτόν, ἀλλ' οἱ πλείονες ἐφονεύθησαν ὑπὸ τῶν ἡμετέρων, ἄλλοι δὲ ἀπὸ τοῦ φόβου αὐτῶν κατέπεσαν εἰς τὸν ποταμὸν καὶ ἐπνίγησαν, καὶ ἄλλοι ἐκρημνίσθησαν ἀπὸ τῆς γεφύρας οὔσης ἐκ σχοινίων καὶ ἐρίων πεπλεγμένης, καὶ οὕτως ἐξ ἑαυτῶν ἠφανίζοντο, τοῦ φόβου καὶ τοῦ τρόμου κατακρατήσαντος αὐτῶν.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΖ'.

Περὶ συνθηκῶν Χοσρόου μετὰ πάντων τῶν ἄλλων Τοπαρχῶν αὐτοῦ, τοὺς καὶ Σλάβους καὶ Βουλγάρους κατὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως διεγείραντος, καὶ περὶ τῆς ἄνωθεν πρὸς τοὺς Ῥωμαίους βοηθείας, χαλάζῃ τοὺς Πέρσας φονευσάσης, καὶ τοὺς Χαζάρους τῷ Ἡρακλείῳ προσελθεῖν καὶ προσκυνῆσαι παρασκευασάσης, καὶ τὸν Χάνην αὐτῶν κατῃσχυμμένον ὑποστρέψαι ποιησάσης, καὶ περὶ τοῦ Ἀκαθίστου ὕμνου, ὑπὸ Σεργίου τότε παρρησιασθέντος.

Συνεχέθη ὁ ὑπερήφανος Χοσρόης, ὢν συνεθισμένος νικᾶν καὶ μὴ νικᾶσθαι, καὶ ἐπεχείρησε κρατερῶς ποιῆσαι τὸ τελευταῖον τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, καὶ συνθήκας ποιησάμενος μετὰ πάντων τῶν ἄλλων Τοπαρχῶν, ἠρέθισεν αὐτοὺς κατὰ τοῦ Βασιλέως, Σλάβους φημὶ καὶ Βουλγάρους ἀπελθεῖν εἰς τὰ μέρη τῆς Θρᾴκης, ἵνα ἀναγκασθῇ ὁ Βασιλεὺς ὑποστρέψαι εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. ἀλλ' ἄνωθεν ἡ θεία πρόνοια καλῶς ταῦτα κυβερνήσασα, ἐκώλυσε καὶ Οὔννους καὶ Τούρκους τοὺς πρὶν λεγομένους Χαζάρους, καθότι ἐν τῷ πολεμεῖν τὸν Χοσρόην μετὰ τοῦ Θεοδώρου ἀδελφοῦ τοῦ Βασιλέως καὶ μάχεσθαι, ἔπεσε χάλαζα φονεύουσα μὲν τοὺς Πέρσας, ἀβλαβεῖς δὲ τοὺς Ῥωμαίους τηροῦσα. καὶ οἱ μὲν Χαζάροι μετὰ τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτῶν τοῦ Ζιεβὴλ ἐλθόντες προσεκύνησαν τὸν Ἡράκλειον, καὶ ἡνώθησαν τεσσαράκοντα χιλιάδες ὄντες τοῖς Ῥωμαίοις κατὰ τῶν Περσῶν. ὁ δὲ Χάνης αὐτῶν ὁ μετὰ ἀναριθμήτων πλοίων τὸν Ἴστρον διαπεράσας, τῇ χάριτι καὶ πρεσβείᾳ τῆς Θεοτόκου ὑπέστρεψεν ἀπὸ τῆς πόλεως κατῃσχυμμένος, ὅτε ἐπαρρησιάσθη καὶ ὁ Ἀκάθιστος ὕμνος ὑπὸ τοῦ τότε Πατριάρχου Σεργίου εἰς τιμὴν τῆς Παρθένου, ἥτις ὤφθη ἐπὶ τῆς ἐν Βλαχέρναις πόρτας ὑπὸ ὡραιοτάτους εὐνούχους συμπροπεμπομένη.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΗ'.

Περὶ τοῦ τελευταίου πολέμου τοῦ Χοσρόου μετὰ Ἡρακλείου, καὶ τῆς νίκης Ἡρακλείου, καὶ περὶ τῆς πρὸς Ἡράκλειον φιλίας τοῦ Σαρβαρᾶ, δι' οὗ καὶ φόνος Χοσρόου ὑπὸ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Συρόου, ὃν ὁ Ἡράκλειος κατέστησε Βασιλέα Περσῶν.

Ἀλλὰ τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν μεγαλοψυχίαν τοῦ Ἡρακλείου Αὐτοκράτορος τίς διηγήσεται; οὕτως ἐφάνη ἀνὴρ ἀγαθὸς αἰχμητής τε κραταιὸς, πάντοτε γὰρ ἦν πρῶτος ἐν τῷ πολέμῳ, ἐγκαρδιῶν τοὺς Ῥωμαίους (οἱ γὰρ Τοῦρκοι ὑπέστρεψαν μὴ ὑποφέροντες τὴν πολλὴν ἐν τῷ πολέμῳ κακοπάθειαν) ἤρξατο ὁ πόλεμος, καὶ πόλεμος τοσοῦτος, ὅτι ἀπὸ πρωῒ ἕως ἑσπέρας διήρκεσε, καὶ ἀεὶ νικητὴς καὶ τροπαιοῦχος ὁ Αὐτοκράτωρ Ἡράκλειος. ὁ δὲ Χοσρόης ἐκ τῆς πικρίας αὐτοῦ ἔπεσεν εἰς δυσεντερίαν, καὶ μάλιστα ὅτε ἤκουσε καὶ περὶ τοῦ Σαρβαρᾶ ὅτι ὑπέστρεψεν ἄπρακτος, ὅθεν ἔγραψε πρὸς τὸν Σαρδαρίγαν τὸν συστράτηγον αὐτῷ, ἵνα ἀποκεφαλίσῃ αὐτὸν, μεπέκεσεν ὅμως ἡ ἐπιστολὴ εἰς ἄλλας χεῖρας, ἧς ἰδὼν τὴν ἀπόφασιν ὁ Σαρβαρᾶς, ἐφιλιώθη μετὰ τοῦ Ἡρακλείου. τοῦτον δὲ ἐγίνωσκεν ὁ Σαρβαρᾶς, ἐπιτηδεῦσαι τὴν ἐπανάστασιν, ὥστε καὶ διήγειρε τὸν τοῦ Χοσρόου υἱὸν τὸν Συρόην καὶ ἐφόνευσε τὸν πατέρα αὐτοῦ, ὅτι ἠθέλησε ποιῆσαι Βασιλέα τῆς Περσίας οὐκ αὐτὸν τὸν Συρόην, ἀλλὰ τὸν ἕτερον ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν Μαρδεσὰν τὸν νεώτερον. τὰ πλείω περιτέμνω διὰ τὴν φίλην βραχυλογίαν. πλὴν ἐκεῖνο μόνον μὴ ἐάσωμεν, ὃ λέγει ὁ Πλάτινας, ὅτι ὁ Ἡράκλειος πρῶτον ἐβάπτισε τὸν υἱὸν τοῦ Χοσρόου, εἶτα κατέστησεν αὐτὸν Βασιλέα Περσῶν, ἀλλὰ τέρατι δοκεῖ παραπλήσιον τὸ τοιοῦτον, ὡς μὴ καὶ ὑπὸ Ἀνατολικοῦ, ἢ καὶ ἀρχαίου τινὸς ἱστορηθέν.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΘ΄

Περὶ ἀπολυτρώσεως τῶν ἐν Περσίᾳ αἰχμαλώτων καὶ τοῦ Ἱεροσολύμων Ζαχαρίου κατὰ τὰς συνθήκας τοῦ Περσάρχου καὶ τοῦ Βασιλέως, καὶ ἀποδόσεως τοῦ τιμίου ξύλου τοῦ Σταυροῦ, καὶ περὶ διαφορᾶς τῶν ἱστορικῶν διὰ τὴν ἢ εἰς Ἱερουσαλὴμ, ἢ εἰς Κωνσταντινούπολιν τοῦ Βασιλέως ἐπάνοδον, καὶ τοῦ Ζαχαρίου καὶ Μοδέστου τῶν Ἱεροσολύμων Πατριαρχῶν, καὶ περὶ τοῦ περὶ τὸν Βασιλέα θαύματος ἐν τῇ τοῦ Γολγοθᾶ πύλῃ, καὶ τῆς ὑψώσεως ἐν αὐτῷ τοῦ Σταυροῦ.

Κατὰ γοῦν τὰς γενομένας μυστικὰς συνθήκας τοῦ Συρόη μετὰ τοῦ Ἡρακλείου, ἐλυτρώθησαν ὅλοι οἱ Ῥωμαῖοι ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας, ἐν οἷς καὶ ὁ Πατριάρχης Ζαχαρίας, ἐδόθη σῶον καὶ ἀκέραιον τὸ τίμιον ξύλον τοῦ ζωηφόρου Σταυροῦ, ὅπερ οὔτε εἶδον οἱ Πέρσαι, εὑρέθη γὰρ ἐσφραγισμένον ὥσπερ ἦν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις, ὡς μαρτυρεῖ τοῦτο καὶ ὁ Σουΐδας. ἀπέθανεν ὅμως καθ᾽ ὁδὸν ὑπὸ τῆς κακοπαθείας ὁ Πατριάρχης Ζαχαρίας, ὅθεν ἐνθρονίζεται ὁ πρόεδρος Μόδεστος, καὶ ὑψοῖ καὶ τὸν Σταυρὸν, ὡς γνήσιος διάδοχος τῶν Ἱεροσολύμων. οἶδα ὅτι ὁ Θεοφάνης θέλει πεφθακέναι τὸν Ζαχαρίαν ὑγιᾶ εἰς τὸν θρόνον αὐτοῦ, καὶ ὑψῶσαι καὶ τὸν Σταυρὸν ἔμπροσθεν τοῦ λαοῦ, ὥπερ συνᾴδων καὶ ὁ Ζωναρᾶς λέγει, ὅτι ὁ Ἡράκλειος ἀποκατέστησεν εἰς Ἱεροσόλυμα τὰ τίμια ξύλα καὶ τὸν Πατριάρχην αὐτὸν, πλὴν ἄλλοι οὐχ ἕπονται αὐτῷ, ἀλλὰ λέγουσιν, ὅτι πρῶτον ἐπανῆλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν ὁ Βασιλεὺς (ὅτε ἐξῆλθεν ὁ λαὸς ὅλος βαστάζων κλάδους ἐλαίας) ἔχων μεθ᾽ ἑαυτοῦ τὸ τίμιον ξύλον τοῦ Σταυροῦ, καὶ τὸ ἐπιὸν ἔτος ἐπορεύθη εἰς Ἱεροσόλυμα μετὰ προπομπῆς καὶ θριάμβου. σημείωσαι δὲ τὸν ἅγιον Νικηφόρον εἰς τὸ χρονικὸν αὐτοῦ λέγοντα, ὅτι ὅτε ἦλθον τὰ τίμια ξύλα εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἔτι ἐσφραγισμένα, ὕψωσεν αὐτὰ ὁ Πατριάρχης Σέργιος ἐν τῷ τῆς Βλαχέρνας Ναῷ. ὁ Ζωναρᾶς δὲ θέλει, ὡς εἴρηται, πρῶτον παραγεγονέναι εἰς Ἱερουσαλὴμ τὸν Βασιλέα μεθ᾽ οὗ καὶ ὁ Ζαχαρίας. ἐβάστασε γοῦν ὁ ἴδιος Βασιλεὺς τὸ τίμιον ξύλον τοῦ ζωοποιοῦ Σταυροῦ, ὅμως ὅτε ἔφθασεν εἰς τὴν ὡραίαν πύλην τὴν ἀπέναντι τοῦ Γολγοθᾶ, οὐκ ἠδύνατο πλέον περιπατῆσαι, ἔγνω δὲ τὸ μυστήριον ὁ Ἱεροσολύμων (ὅστις καὶ ἂν εἴη ἢ ὁ Μόδεστος κατὰ τὸν Σουΐδαν καὶ ἄλλους, ἢ ὁ Ζαχαρίας κατὰ τὸν Θεοφάνην καὶ ἄλλους) καὶ στραφεὶς πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα εἶπε, Βασιλεῦ ἡ μεγάλη σου βασιλεία ἐστολισμένη χρυσοϋφάντοις ἱματίοις πολυτίμοις πετραδίοις ἐγκεκοσμημένοις, σπουδάζεις εἰσελθεῖν εἰς τὴν ἁγίαν πύλην, ἣν ὁ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς διῆλθεν ἡμαγμένος καὶ ὠνειδισμένος: καὶ οὐ μετὰ προπομπῆς καὶ θριάμβου; κατεπείσθη ὁ Ἡράκλειος, καὶ ἐνδυθεὶς ἱμάτια πενιχρὰ, ἀνῆλθε γυμνόπους εἰς τὸν Γολγοθᾶν, καὶ παρέδωκε τὸν Σταυρὸν ταῖς χερσὶ τοῦ Πατριάρχου, ὁ δὲ Πατριάρχης ὕψωσεν αὐτὸν, καὶ εὐλόγησε μετ᾽ αὐτοῦ τὸν Αὐτοκράτορα καὶ τοὺς Ἄρχοντας, καὶ τὸν κατόπιν τοῦ Βασιλέως ἐλθόντα κλῆρον. ἐξ ἐκείνου δὲ ἐτυπώθη ὑψοῦσθαι τὸν Σταυρὸν εἰς τὸν ἅγιον Γολγοθᾶν, πρῶτον μὲν ὅτε εὑρέθη ὑπὸ τῆς ἁγίας ἰσαποστόλου Ἑλένης, δεύτερον δὲ, ὅτε ὑπὸ τοῦ Ἡρακλείου ἐκομίσθη μετὰ νίκης καὶ τροπαίων, τότε ὑπὸ τοῦ Μακαρίου, καὶ νῦν ὑπὸ τοῦ Μοδέστου ἀνυψώθη κατὰ τὸν Θεοφάνη. τῷ πέμπτῳ ἔτει Ἡρακλείου ἔλαβον οἱ Πέρσαι τοὺς ἁγίους τόπους, τῷ δὲ ὀκτῷ ἐστράτευσαν εἰς Λιβύην, τῷ ἑβδόμῳ παρέλαβον Καρχηδόνα, τῷ δὲ δεκάτῳ ἐνάτῳ ἀπῆλθεν ὁ Βασιλεὺς εἰς Ἱερουσαλὴμ μετὰ τῶν τιμίων ξύλων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϛʹ.

Περὶ τῆς Αἱρέσεως τῶν Μονοθελητῶν, καὶ τῶν ἀρχηγῶν αὐτῆς, καὶ πρῶτον τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Σεργίου, καὶ ὅπως ἐδελεάσθη ὁ Βασιλεὺς Ἡράκλειος, διαλεγόμενος τοῖς Μονοφυσίταις.

Εἰς τὴν Ἔδεσσαν εὑρισκόμενος ὁ Βασιλεύς, ἢ ὡς Κεδρηνὸς λέγει εἰς Ἱεράπολιν, ἢ κατὰ τὸν Ζωναρᾶν εἰς Ἱεροσόλυμα, ἐκάθητο ἀμέριμνος, καὶ ἤρξατο διαλέγεσθαι περὶ ἐκκλησιαστικῶν δογμάτων μετὰ τῶν ἐκεῖ Πρεσβυτέρων, ὡσανεὶ ἦν Ἐπίσκοπος, καὶ μάλιστα μετά τινος Παύλου προεστάτου τῆς μονοφύσεως Κεφαλαιώτου ἐπικαλουμένου, περὶ οὗ λέγεται ἐν τῇ δωδεκάτῃ πράξει τῆς ἕκτης Συνόδου, Παῦλος προεστατεύων ἦν τῆς Αἱρέσεως τῶν Ἀκεφάλων, ᾧ ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ ἐνέτυχεν ὁ Ἡράκλειος. καὶ διὰ τὸ τοὺς Εὐτυχιανοὺς ποιῆσαι ἀπόφασιν κηρύττειν ἐπὶ Χριστοῦ μίαν θέλησιν, ἕνεκεν τοῦ ἑλκύσαι πάντας τοὺς Αἱρετικοὺς εἰς μίαν γνώμην, ἦλθον καὶ ἡνώθησαν αὐτοῖς οἱ Νεστοριανοί, οἱ θέλοντες καὶ τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ ἡνῶσθαι τῷ ἀνθρώπῳ κατὰ τὴν θέλησιν, καὶ οἱ Ἀπολιναρισταί, οἱ λέγοντες καὶ τὸν Θεὸν Λόγον ὑπάρξαι ἐν τῷ Χριστῷ ἀντὶ νοὸς καὶ ψυχῆς, καὶ οὕτως ἐδελεάσθη ὁ Βασιλεύς. ὅτι δὲ οἱ Μονοφυσῖται ἦσαν ἀρχηγοὶ τῆς μονοθελήσεως, δῆλον, ὁ γὰρ Σεβῆρος, ὡς κεῖται ἐν τῇ δεκάτῃ πράξει τῆς ἕκτης Συνόδου, οὕτω λέγει, εἰ τοίνυν μετεστοιχείωσεν ὁ Λόγος ἣν ἥνωσεν ἑαυτῷ καθ' ὑπόστασιν ἀνθρωπότητα οὐκ εἰς μίαν φύσιν, ἔμενε γὰρ τοῦτο ὅπερ ἦν, ἀλλὰ εἰς τὴν αὐτοῦ δόξαν τε καὶ ἐνέργειαν, καὶ τὰ τῆς σαρκὸς ἴδια γέγονεν ἴδια τοῦ Λόγου, πῶς ἑκατέραν μορφὴν ἐνεργεῖν τὰ ἴδια δώσομεν; ἀναθεματιστέον οὖν τοὺς ἐν δύο φύσεσιν ὁρισαμένους τὸν ἕνα Χριστόν, καὶ ἑκατέραν τῶν φύσεων ἐνεργεῖν τὰ ἴδια λέγοντας. τῶν μὲν γὰρ ἐνεργουμένων καὶ πραττομένων παρὰ τοῦ ἑνὸς Χριστοῦ πολὺ τὸ διάφορον, τὰ μὲν γὰρ ἐστὶ θεοπρεπῆ, τὰ δὲ ἀνθρώπινα, οἷον τὸ σωματικῶς ἐπὶ γῆς ἰέναι καὶ ὁδοιπορεῖν, ὁμολογοῦμεν ὡς ἀνθρώπινον, τὸ δὲ τοῖς τὰ σκέλη πεπηρωμένοις τὸ ὑγιῶς βαδίζειν χαρίσασθαι, θεοπρεπῶς, ἀλλ' εἷς ὁ σαρκωθεὶς Λόγος τοῦτο κἀκεῖνο ἐνήργησεν, καὶ οὐ τὸ μὲν τῆσδε, τὸ δὲ τῆσδε φύσεως, οὐκ ἐπειδὴ διάφορα τὰ ἐνεργηθέντα διὰ τοῦτο δύο τὰς ἐνεργούσας φύσεις, ἤτοι μορφὰς δικαίως ὁριούμεθα. Καί, μιᾶς οὖν ὑποστάσεως ὁμολογουμένης τοῦ Ἐμμανουήλ, ἀκόλουθον μίαν φύσιν ὁμολογεῖν τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένην, καὶ αὐτὴν ἐνεργοῦσαν τὰ θεοπρεπῆ καὶ ἀνθρώπινα, καὶ οὐ κατὰ τὸν Λέοντος τόμον ἐνεργούσας δύο φύσεις καὶ μορφὰς ὑποτίθεσθαι, κοινωνούσας ἀλλήλαις κατὰ συνάφειαν σχετικήν, τοῦτο γὰρ βούλεται τὸ βλάσφημον ἐκεῖνο, Ἐνεργεῖ μετὰ τῆς θατέρου κοινωνίας ἑκατέρα μορφή. ταῦτα ὁ Σεβῆρος. ἡ μὲν οὖν ἀρχὴ τῆς μονοθελήσεως ἐκ τῶν Μονοφυσιτῶν προῆλθεν, ὁ Κωνσταντινουπόλεως δὲ Σέργιος ἰδίως συνεστήσατο τὴν μίαν θέλησιν καὶ μίαν ἐπὶ Χριστοῦ ἐνέργειαν, καὶ τὴν μὲν ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδον ἐδέχετο, καὶ τὰς δύο φύσεις ὡμολόγει, ἀνοήτως δὲ ὑπετίθετο μίαν θέλησιν καὶ μίαν ἐνέργειαν. καὶ ὅτι μὲν ὁ Σέργιος ἦν πρώτιστος Αἱρεσιάρχης, δηλοῖ ἡ τοῦ Κύρου πρὸς αὐτὸν ἐπιστολή, κειμένη εἰς τὴν δεκάτην τρίτην πρᾶξιν τῆς ἕκτης Συνόδου, ὅτι δὲ ἐδέχετο ἡ Αἵρεσις τὰς δύο φύσεις, ἐπρέσβευε δὲ μίαν θέλησιν, δῆλον ἀπὸ τοῦ Ἀντιοχείας Μακαρίου, εἰπόντος, ὁρᾷς ὅπως, εἰπὼν ἐνεργεῖν ἑκατέραν μορφὴν διὰ τὴν μετὰ θατέρου κοινωνίαν, μίαν αὐτῶν τὴν ἐνέργειαν ἀπεφήνατο; οὐ γὰρ ἐκ τοῦ καθάπερ εἰπεῖν, ζωοποιῶν ὡς Θεός, ζωοποιῶν δὲ καὶ ἐκ τῆς ἁφῆς, ἤδη κατὰ τοὺς νέους τούτους δογματιστάς, δύο ζωοποιήσεις καὶ ἐνεργείας δύο νοεῖν ἡμᾶς ἐξεπαίδευσεν, ὁ Λέοντος τόμος δηλονότι.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Βʹ.

Περὶ ἧς ἠπάτησε τὸν Βασιλέα Ἡράκλειον ἀπάτης ὁ καθολικὸς τῶν Ἰακωβιτῶν Ἀθανάσιος, μίαν ἐνέργειαν καὶ μίαν θέλησιν ἐπὶ Χριστοῦ ὀρθόδοξον εἶναι πεπιστευκότα, καὶ ὅπως ὁ Φάσιδος Κῦρος τῇ αἰτίᾳ τῆς πρὸς Σέργιον αὐτοῦ ἀναφορᾶς ἐγένετο Αἱρεσιάρχης τῆς μονοθελήσεως.

Τοῦ οὖν Ἡρακλείου μετὰ τὰς διαλέξεις ταύτας εὑρισκομένου εἰς τὴν Ἱεράπολιν, ἦλθεν εἰς αὐτὸν κατὰ τὸν Κεδρηνὸν καὶ Ζωναρᾶν καὶ τὸν Βρενέρον Ῥολιβίνκον τὸν Καθορσιανὸν ἐν τῷ περὶ χρόνων αὐτοῦ βιβλίῳ, ὁ καθολικὸς τῶν Ἰακωβιτῶν Ἀθανάσιος, πονηρὸν ἀγγεῖον τοῦ διαβόλου (εἰ καί τινες τοῦτον εἶναι τὸν ἀνωτέρω Παῦλον καλούμενον λέγουσι) καὶ τόσον ἐτεχνήσατο, ὥστε καὶ ὑπέσχετο αὐτῷ ὁ Βασιλεὺς ποιῆσαι αὐτὸν Ἀντιοχείας Πατριάρχην, εἴγε ἐδέχετο καὶ ὡμολόγει τὴν ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδον. Φεῦ, τὸν ψευδοπατριάρχην καὶ ἀνάξιον τοῦ Πατριαρχικοῦ τούτου ἀξιώματος τιμηθῆναι καὶ ἀναβιβαθῆναι εἰς τὸν ἀποστολικὸν θρόνον διὰ μόνον τὴν ἐπίπλαστον θεοσέβειαν. οὐχ οὕτως ἡμᾶς διδάσκει ὁ Θεολόγος Ἰωάννης εἰς τὴν ἐπιστολὴν αὐτοῦ, ἀλλὰ φησὶν ἀποφεύγειν ἡμᾶς τοὺς τοιούτους, λέγει γὰρ ῥητῶς κεφαλαίῳ πρώτῳ, Εἴ τις ἔρχεται πρὸς ὑμᾶς, καὶ ταύτην τὴν διδαχὴν οὐ φέρει, μὴ λαμβάνετε αὐτὸν εἰς οἰκίαν, καὶ χαίρειν

χαίρειν αὐτῷ μὴ λέγετε. δύσκολον γὰρ τὸν ἅπαξ μέναντα ἐν ἑνὶ δόγματι ἀποσπασθῆναι ἐκείνου τελέως. ὁ οὖν Ἀθανάσιος μετὰ τὸ οἰκειωθῆναι τῷ Βασιλεῖ, καὶ διδαχθῆναι ἐπιπλάσως ὁμολογεῖν τὰς δύο φύσεις ἐπὶ Χριστοῦ, λέγει πρὸς τὸν Ἡράκλειον, νῦν, ἐπειδὴ καὶ ὁ Χριστὸς ἔχει δύο φύσεις, ἔχομεν βεβαιοῦν, ὅτι γε ἔχει καὶ δύο θελήσεις καὶ ἐνεργείας. οἴμοι, ὁ Βασιλεὺς ἔκλινε καὶ εἰς τὸ φρόνημα, ὅτι τὸ ἐπὶ Χριστοῦ λέγειν μίαν θέλησιν καὶ μίαν ἐνέργειαν ἐστὶν ὀρθόδοξον, ὅθεν γράψας πρὸς τὸν Κύπρου Ἀρκάδιον πρόσταγμα ἵνα συγγράψῃ κατὰ τῶν Αἱρέσεων τοῦ Κεφαλαιώτου, ἔλεγον εἰς τὸ πρόσταγμα μίαν Χριστοῦ ἐνέργειαν. εὑρισκόμενος ὁ Βασιλεὺς ἔτι εἰς τὸν κατὰ τῶν Περσῶν πόλεμον, καὶ ἀπελθὼν εἰς Λαζικὴν ὅπου ἦν Μητροπολίτης ὁ Κῦρος, ἀνεμνήσθη τῶν μετὰ Παύλου διαλέξεων, καὶ ἔλεγον, ὅτι ἐπὶ Χριστοῦ μίαν δεῖ λέγειν ἐνέργειαν, ἀντιλέγοντος δὲ αὐτῷ τοῦ Κύρου καὶ ἐπιχειροῦντος ἀπὸ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Λέοντος τῆς λεγούσης, ἐνεργεῖ ἑκατέρα μορφὴ μετὰ τῆς θατέρου κοινωνίας, ὁ Βασιλεὺς προσέταξεν αὐτῷ γράψαι ἀναφορὰν εἰς τὸν Κωνσταντινουπόλεως Σέργιον, νομίζων αὐτὸν ὀρθόδοξον, καὶ ζητῆσαι παρ᾽ αὐτοῦ τὸ πρακτέον. ὁ δὲ Σέργιος συγγενὴς ὤν, καὶ κρύφιος Αἱρετικός, ἔγραψεν αὐτῷ ὅτι καλῶς ἔχει ὁ λόγος τοῦ Βασιλέως. ἐπείσθη οὖν ὁ Κῦρος τῷ Σεργίῳ, καὶ συμβέβηκεν αὐτὸν γενέσθαι διπλάσιον τοῦ Σεργίου Αἱρεσιάρχην τῆς μονοθελήσεως, ὅθεν ἐκαυχῶντο οἵ τε Ἰακωβῖται καὶ οἱ Θεοδοσιανοί, Κόπται καὶ Ἀρμένιοι, λέγοντες, οὐχ ἡμεῖς ἡνώθημεν τῇ ἐν Χαλκηδόνι Συνόδῳ, ἀλλ᾽ ἐκείνη ἡνώθη ἡμῖν, καὶ ἐχλεύαζον τοὺς ἀπὸ τῆς καθόλου Ἐκκλησίας.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Γʹ.

Περὶ τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ πατριαρχείας τοῦ Φάσιδος Κύρου, καὶ ἑνώσεως αὐτοῦ καὶ συμφωνίας μετὰ τοῦ Θεοδώρου Φαρὰν καὶ ἄλλων Αἱρετικῶν, ἵνα μὴ ὁμολογῶσι μήτε μίαν μήτε δύο ἐνεργείας ἐπὶ Χριστοῦ, ἀλλὰ μόνον ἐνέργειαν Θεανδρικὴν, καὶ περὶ τῆς πρὸς Κῦρον καὶ Σέργιον ἐναντιώσεως ὑπὲρ τοῦ ὀρθοῦ δόγματος Μοναχοῦ τινὸς Σωφρονίου, τοῦ ὕστερον χρηματίσαντος Ἱεροσολύμων Πατριάρχου.

Θανόντος τοῦ Ἀλεξανδρείας Γεωργίου, προεβλήθη Ἀλεξανδρείας ὁ ῥηθεὶς Φάσιδος Κῦρος περὶ που τὰ χίλια τριάκοντα ἔτη, καὶ ἀπελθὼν ἐκεῖσε, καὶ ἑνωθεὶς τῷ Ἐπισκόπῳ Φαρὰν Θεοδώρῳ, ἐκίνησε τὸ ζήτημα τοῦτο, πῶς δηλονότι προσήκει ἡμᾶς ὁμολογεῖν ἐπὶ Χριστοῦ, μίαν θέλησιν καὶ μίαν ἐνέργειαν, ἢ δύο; καὶ ἐποίησαν τὴν ὑδροβαφῆ ἐκείνην ἕνωσιν, ὅτι μήτε μίαν μήτε δύο ὁμολογεῖν, ἀλλ᾽ ἐνέργειαν Θεανδρικὴν, καθὼς ἐφλυάρει Ἀναστάσιος Σύρος ὁ Ἀποζυγάριος λεγόμενος, λέγων οὕτως· αὐτοῦ τὰ πάντα τοῦ ἑνὸς Υἱοῦ διαβεβαιούμεθα, καὶ πάσας αὐτοῦ τὰς φωνὰς καὶ τὰς ἐνεργείας πιστεύομεν, κἂν αἱ μὲν αὐτοῦ εἰσὶ Θεοπρεπεῖς, αἱ δὲ οὕτω πάλιν ἀνθρωποπρεπεῖς, αἱ δὲ μέσην τινὰ τάξιν ἔχουσιν, ὡς ἔχουσαι τὸ Θεοπρεπὲς ἐν ταυτῷ καὶ ἀνθρώπινον, ταύτης δὲ φαμὲν τῆς δυνάμεως καὶ τὴν κοινὴν καὶ Θεανδρικὴν λεγομένην ἐνέργειαν οὐ μίαν ὑπάρχουσαν, ἀλλ᾽ ἑτερογενῆ καὶ διάφορον κατὰ τὸν Ἀρεοπαγίτην τυχὸν Διονύσιον. ὡς οὖν δὲ ὁ Κῦρος καὶ Θεόδωρος εὗρον τὴν μήτε μίαν μήτε δύο, ἀλλὰ τρίτην τινὰ λεγομένην Θεανδρικὴν, καὶ ἐν τούτοις μιγέντες τισὶν Αἱρετικοῖς Μονοφυσίταις, εὑρισκομένοις εἰς Αἴγυπτον, Θεοδοσιανοῖς, Θεμιστιανοῖς καὶ Γαϊανίταις, ἐποίησαν ἕνωσιν τινά, ὁμολογοῦντες μὲν τὰς δύο φύσεις ἐπὶ Χριστοῦ, μίαν δὲ ἐνέργειαν, συντάξαντες καὶ ἐννέα κεφάλαια, ὧν τὸ ἕβδομον ἦν περὶ τῆς μιᾶς ἐνεργείας. τούτων οὕτω γινομένων, θείᾳ οἰκονομίᾳ εὑρέθη εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν παρὰ τῷ Κύρῳ εἷς τις Μοναχὸς Ἱεροσολυμίτης, ἀσκητικώτατος ἄνθρωπος, ὡς μαρτυρεῖ ὁ πνευματικὸς Κῆπος καὶ ὁ βίος Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας καὶ ἄλλα αὐτοῦ συγγράμματα, ὀνόματι Σωφρόνιος, οὗτος ἠναντιώθη τῷ Κύρῳ περὶ τῆς μιᾶς ἐνεργείας, προέβαλέ τε ὁ Κῦρος χρήσεις πατέρων ἵνα βεβαιώσῃ τὴν μίαν ἐνέργειαν, ὁ δὲ Σωφρόνιος ἀντιπροέβαλε τῷ Κύρῳ χρήσεις σαφεῖς καὶ ἀναμφιβόλους τῶν ἐγκρίτων πατέρων. καὶ μὴ δυνηθεὶς ὁ Κῦρος ἐπιστομίσαι αὐτὸν, ἀπέστειλεν αὐτὸν μετὰ γραμμάτων αὐτοῦ πρὸς τὸν Σέργιον εἰς Βυζάντιον. ἀλλ᾽ εἰπὼν τῷ Σωφρονίῳ τὰ ὅμοια τοῦ Κύρου ὁ Σέργιος, καὶ παθὼν τὰ αὐτὰ τῷ Κύρῳ παρὰ Σωφρονίου, ηὗρε πρόφασιν ὅτι προξενοῦσιν αἱ ἐναντιολογίαι Αἵρεσιν. ὅθεν τῆς μὲν κατὰ τῆς ἀληθείας ἀντιλογίας οὐ παρῃτήθη, τοῦ δὲ ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ἀγῶνος τοῦ θείου Σωφρονίου καταφρονήσας, ἔγραψε πρὸς Κῦρον ἔχεσθαι τοῦ προκειμένου, ἤτοι μὴ λέγειν μήτε μίαν μήτε δύο, ἀλλὰ Θεανδρικήν. καὶ λοιπὸν ἰδὼν ὁ Σωφρόνιος καὶ τὸν Σέργιον ἀσεβοῦντα, ὥσπερ καὶ τὸν Κῦρον, καὶ γνοὺς καὶ τὸν Οἰκουμενικὸν Πάπαν Ὁνώριον τὰ αὐτὰ φρονοῦντα τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ, καὶ τῷ κριτῇ τῆς Οἰκουμένης, τὸν ἐνόντα τρόπον καὶ εἰπὼν καὶ ποιήσας, ἀνεχώρησεν εἰς Ἱερουσαλήμ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Δʹ.

Ἀπόκρισις Ὁνωρίου Πάπα Ῥώμης πρὸς Σέργιον Κωνσταντινουπόλεως προγράψαντα αὐτῷ τὰ μεταξὺ Κύρου καὶ Σωφρονίου συμβάντα, ἐξ ἧς δείκνυται Αἱρεσιάρχης ὁ Ὁνώριος καὶ ὑπερασπιστὴς τῆς μονοθελήσεως, καὶ περὶ τῆς ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Σωφρονίου συγκροτηθείσης Συνόδου, καὶ ἀναθεματισάσης τοὺς

Μονοθελήτας, ἐν οἷς καὶ ὁ Πάπας Ὀνώριος, καὶ περὶ ἐπιστολῶν τοῦ Σωφρονίου κατὰ τῆς Αἱρέσεως, καὶ περὶ τῆς καταγελάστου Ἐκθέσεως τοῦ Ἡρακλέου.

Γράφει τὰ γενόμενα πρὸς τὸν Ὀνώριον ὁ Σέργιος, καὶ ἐκεῖνος ἀπεκρίθη αὐτῷ ταῦτα μετὰ τὰ πολλά, Οὐ μόνον ἀλλὰ καὶ πρὸς Κῦρον τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν τὸν πρόεδρον τῆς Ἀλεξανδρείας (σημειωτέον δηλονότι) εἰς τὸ ἀνατραπῆναι τὴν ὀνομασίαν τῆς νέας ἐφευρέσεως, ὅτι ἐστὶ μία ἢ δύο ἐνέργειαι ἐπὶ Χριστοῦ, καὶ ἐκβληθῆναι τὴν προσηγορίαν τὴν νεωστὶ ἐφευρεθεῖσαν, ὅτι ἐστὶ δηλαδὴ μία ἢ δύο ἐνέργειαι. Καί, μιᾶς δὲ ἐνεργείας ἢ δύο εἶναι ἢ γεγονέναι τὸν μεσίτην Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν νοεῖν, ἢ προφέρειν, πάνυ μάταιον, καὶ ἐν ἐπιτομῇ ἔγραφε, μήτε τὸν Κῦρον λέγειν μίαν, μήτε τὸν Σωφρόνιον δύο, ἀλλὰ λέγειν αὐτοὺς μίαν ἡγουμενικήν, λέγων ῥητῶς, ἓν θέλημα ὁμολογοῦμεν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. μαινόμενος δὲ ὁ Σέργιος ὡς ἂν συστήσῃ τὴν Αἵρεσιν αὐτοῦ, ἔγραψεν εἰς Ἀλεξάνδρειαν πρὸς Γεώργιον τὸν λεγόμενον Ἀρσὰν (ἢ Βαρσὰν) Παυλικιανιστὴν ὄντα, ἀποστεῖλαι αὐτῷ χρήσεις περὶ μιᾶς ἐνεργείας, ὡς λέγει ὁ ἱερὸς Μάξιμος ἐν τῷ πρὸς Πύῤῥον αὐτοῦ διαλόγῳ. ἐν τούτοις δὲ πλατυνομένης τῆς Αἱρέσεως, ὁ ῥηθεὶς Σωφρόνιος, τοῦ Μοδέστου κοιμηθέντος, γίνεται ψήφῳ τῆς ἐν Ἱερουσαλὴμ Συνόδου, ἐν ἔτει χιλιοστῷ τριακοστῷ τρίτῳ, Πατριάρχης Ἱεροσολύμων, καὶ συναγαγὼν καὶ τοὺς λοιποὺς ὑπ᾽ αὐτὸν Ἐπισκόπους, καὶ συστήσας Σύνοδον Τοπικήν, ἀνεθεμάτισε τοὺς Μονοθελήτας, καὶ δὴ ἔγραψε κατ᾽ αὐτῆς τῆς Αἱρέσεως πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ τῶν Ἐκκλησιῶν προεστῶτας, καὶ εἰς αὐτὸν Σέργιον τῶν Βυζαντίων Ἐπίσκοπον ἀπέστειλε τὰ συνοδικὰ αὐτοῦ. Φησὶ γὰρ ὁ Ζωναρᾶς, Σωφρονίου μέντοι τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις ἀρχιερατεύοντος τότε τοὺς Ἀρχιερεῖς τοὺς ὑφ᾽ ἑαυτὸν συναθροίσαντος, καὶ συνοδικῶς τοὺς μίαν λέγοντας θέλησιν καὶ ἐνέργειαν ἐπὶ τῶν δύο φύσεων τοῦ Χριστοῦ, ὡς μίαν ἄντικρυς φύσιν κηρύττοντας ἀναθεματίσαντος, σύμψηφον ἔχοντος ἐπὶ τοῦτο καὶ τὸν τῆς Ῥώμης Ἰωάννην, ὁ Βασιλεὺς ἔθετο πρόγραμμα μήτε μίαν μήτε δύο λέγειν, ὅπερ καταγέλαστόν ἐστιν. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Βασιλεὺς Ἡράκλειος, ἠχθώθη, καὶ ἀθετῆσαι τὴν προτέραν αὐτοῦ εἰς τὴν Αἵρεσιν οὐκ ἠθέλησε, καὶ πάλιν τὸν ὀνειδισμὸν ὅτι Αἱρετικός ἐστι μὴ φέρων, συντίθησιν Ἔκθεσιν περιέχουσαν μήτε μίαν μήτε δύο ἐνεργείας ὁμολογεῖν ἐν Χριστῷ. ὁ Ἀλεξανδρείας Εὐτύχιος λέγει, διὰ τὸ συναθροῖσαι τὸν Σωφρόνιον τοὺς Μοναχοὺς καὶ τοὺς λοιποὺς ἐκκλησιαστικοὺς εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ εἰπεῖν αὐτοῖς τὰ τῶν Πατριαρχῶν, ὅτι ἦσαν δηλονότι καὶ αὐτοὶ καὶ ὁ Πάπας Αἱρετικοί, καὶ διδάξαι αὐτοὺς τὸ ὀρθόδοξον δόγμα δι᾽ ἀσφάλειαν, ἐκεῖνοι δι᾽ εὐλάβειαν, κοιμηθέντος τοῦ Μοδέστου, ἐψηφίσαντο αὐτὸν εἰς Πατριάρχην. οὐ μόνον δὲ εἰς τὸν Σέργιον ἀπέστειλε τὰ συνοδικὰ αὐτοῦ ὁ Σωφρόνιος, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν Πάπαν Ὀνώριον, ὡς γράφει ὁ Ὀνώριος τῷ Σεργίῳ τῆς Συνόδου πράξει δωδεκάτῃ. Σὺ δὲ σημείωσαι πρῶτον, ὅτι ὁ τότε ἀγὼν τοῦ Σωφρονίου παρεκίνησεν ἀθροισθῆναι ὕστερον τὴν Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, ἐν ᾗ καὶ ἡ ἐγκύκλιος αὐτοῦ ἐπιστολὴ ἀνεγνώσθη, φανέντος προβόλου τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, καθὼς ἐφάνησαν καὶ οἱ πρὸ αὐτοῦ, ἀναθεματίζοντες αὐτοὶ ἄλλους, καὶ ὑπ᾽ οὐδενὸς αὐτοὶ ἀναθεματιζόμενοι. δεύτερον, ὅτι καὶ οἱ τρεῖς Οἰκουμενικοὶ καλούμενοι ἦσαν ἐν ταὐτῷ Αἱρετικοί, καὶ πῶς τὸ ὁ Ῥώμης οὐ σφάλλει περὶ τὴν πίστιν, τῶν Παπῶν γινομένων Αἱρεσιαρχῶν καὶ κρινομένων καὶ ἀναθεματιζομένων ὑπὸ Τοπικῆς Συνόδου; τρίτον, ὅτι οὐ μόνον ὁ Ῥώμης κριτὴς τῶν Αἱρέσεων, ἀλλὰ καὶ πᾶς τις ὀρθόδοξος Ἐπίσκοπος. τέταρτον, ὅτι οὐκ ἔστιν ὁ Πάπας κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας, ἐπειδὴ Αἱρετικὸς γινόμενος, οὐκ ἔστιν οὔτε πους τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ μέρος τοῦ Σατανᾶ ἀφ᾽ οὗ καὶ λαλεῖ. σημείωσαι ὅτι τοῦ τὸν Ἡράκλειον ποιῆσαι τὸ πρόσταγμα, ἤτοι τὴν Ἔκθεσιν τὸ κυρίως αἴτιον ἦν ἡ κατὰ Σεργίου καὶ Κύρου, οἷς σύμφωνος ἐγένετο καὶ ὁ Ὀνώριος, ἐναντιότης τοῦ Σωφρονίου. ἰδόντες γὰρ Σέργιος καὶ Κῦρος ἀνθιστάμενον αὐτοῖς τὸν Σωφρόνιον, παρεκίνησαν τὸν Βασιλέα ποιῆσαι πρόσταγμα, ἵνα δι᾽ αὐτοῦ βεβαιωθῇ ἡ Αἵρεσις αὐτῶν, καὶ μὴ δυνηθῇ τις ταύτῃ ἀντειπεῖν. ἐκλήθη δέ, ὡς εἴρηται, τὸ πρόσταγμα Ἔκθεσις, ἣν καὶ ὁ Σέργιος, ἀθροίσας ἐν Κωνσταντινουπόλει Σύνοδον, ἐβεβαίωσεν, οὕτως ἐποίησε μετὰ τὸν Σέργιον καὶ ὁ Πύῤῥος, ἀλλὰ δὴ καὶ ὁ Κῦρος μετὰ τὴν Σύνοδον τοῦ Σεργίου ἐποίησε τὰ αὐτά, καὶ ἔγραψε καὶ ἐπιστολὰς πρὸς τὸν Σέργιον, αἵτινες κεῖνται ἐν τῇ τρίτῃ συμβουλῇ, ἤτοι συνελεύσει τῆς ἐπὶ Μαρτίνου Συνόδου ἐν τῷ Λατεράνῳ, ἐν ᾗ εὑρίσκεται καὶ ἡ Ἔκθεσις τοῦ Ἡρακλέου.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ε΄.

Περὶ τῶν ἀθροισθεισῶν Συνόδων, καὶ ἀναθεματισασῶν τὴν Αἵρεσιν τῶν Μονοθελητῶν καὶ τοὺς Μονοθελήτας.

Τελευτήσαντος Ὀνωρίου Πάπα Ῥώμης ἐν τῇ Αἱρέσει, καὶ τοῦ διαδόχου αὐτοῦ Σεβερίνου, ὁ μετὰ ταῦτα Πάπας Ἰωάννης Σύνοδον ἀθροίσας ἐν Ῥώμῃ, ἀνεθεμάτισε τὴν Αἵρεσιν τῶν Μονοθελητῶν καὶ τοὺς ἀντεχομένους αὐτῆς. ὁμοίως καὶ οἱ ἐν Ἀφρικῇ καὶ Βυζακίῳ καὶ Νουμηδίαις καὶ Μαυριτανίᾳ Ἐπίσκοποι ἀθροισθέντες, ἀνεθεμάτισαν τοὺς Μονοθελήτας παρομοίως τῷ Σωφρονίῳ καὶ Ἰωάννῃ, ὡς ὁ Ζωναρᾶς φησὶ καὶ ἄλλοι.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ϛʹ.

Ἀπαρίθμησις τῶν ἐκπεπτωκότων τῆς ὀρθῆς ἡμῶν πίστεως Παπῶν μέχρις Ὁνωρίου τοῦ τῆς μονοθελήσεως Αἱρεσιάρχου, καὶ μαρτυρίαι οὐκ ὀλίγαι τῆς Αἱρεσιαρχείας Ὁνωρίου, ἐν ᾗ καὶ τέθνηκε.

Τί πρὸς ἡμᾶς; εἰ ὁ τοῦ Σωτῆρος προδότης λέγεται Ἰούδας, καὶ ἔχομεν τῷ ὀνόματι τούτῳ Ἰούδαν ἀπὸ τῆς ἁγίας σειρᾶς τῶν δώδεκα, οὐδέν. οὔτε λοιπὸν ἀτιμάζεται τοῦ Αὐτοκράτορος Ὁνωρίου τὸ τίμιον ὄνομα, ἐξιτήλου γεγονότος περὶ τὴν ὀρθοδοξίαν τοῦ Πάπα Ὁνωρίου, οὔτε μὴν ἡ τοῦ Πέτρου καθέδρα διὰ τοῦτον μολύνεται, καθὰ οὔτε ὁ τοῦ Ἀαρὼν θρόνος ἐμιάνθη διὰ τὸν Καϊάφαν. ἔχομεν καὶ εἰδωλολατρήσαντα Πάπαν Μαρκελλῖνον (ὃς καὶ ὕστερον ἐμαρτύρησεν) ἔχομεν καὶ ἀρειανίσαντα Πάπαν Λιβέριον. καὶ δὴ καὶ Μονοφυσίτην γεγονότα (εἰ καὶ διωρθώθη ὕστερον) Πάπαν Βιγίλιον. ἰδοὺ ἔχομεν καὶ Αἱρεσιάρχην τῆς μονοθελήσεως Πάπαν τῆς Ῥώμης Ὁνώριον, καὶ μάλιστα ἀμεταμελήτα θνήξαντα, κἂν Λατῖνοι τὸ δρᾶμα συσκιάσαι βουλόμενοι τερατεύωνται. ὅτι δὲ τοιοῦτος ἦν ὁ Ὁνώριος, ἴδε πρῶτον τὴν ἐπιστολὴν τοῦ αὐτοῦ Ὁνωρίου πρὸς Σέργιον Κωνσταντινουπόλεως (ἥτις ἐμαρτυρήθη ἀληθεστάτη ὑπὸ τῆς ἕκτης Συνόδου, εὑρεθεῖσα τότε εἰς τὸ Χαρτοφυλάκιον τοῦ Πατριαρχείου τῆς Κωνσταντινουπόλεως) λέγουσαν ταῦτα, μιᾶς δὲ ἐνεργείας, ἢ δύο εἶναι, ἢ γεγονέναι τὸν Κύριον νοεῖν, ἢ προφέρειν, μάταιον πάνυ. καὶ ἔτι ἔγραφε τῷ Σεργίῳ εἰπεῖν τῷ Κύρῳ, μὴ λέγειν μίαν, καὶ τῷ Σωφρονίῳ, μὴ λέγειν δύο. Καὶ, ἓν θέλημα ὁμολογοῦμεν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. δεύτερον, ὁ Πάπας Ἀγάθων γράφων εἰς Κωνσταντῖνον τὸν Πωγωνάτον, μαρτυρεῖ Αἱρετικὸν τὸν Ὁνώριον. τρίτον, ὁ Πωγωνάτος εἰς τὸ Ἤδικτον αὐτοῦ λέγει, ἀναθεματίζομεν καὶ ἀποβαλλόμεθα τοὺς τῶν καινῶν καὶ νέων δογμάτων Αἱρεσιάρχας καὶ ἀντιλήπτορας, φαμὲν δὴ Θεόδωρον τὸν Φαρὰν, καὶ μετ᾽ ὀλίγα, ἔτι δὲ καὶ Ὁνώριον τὸν τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Πάπαν γενόμενον, τὸν κατὰ πάντα τούτοις συναιρέτην καὶ σύνδρομον καὶ βεβαιωτὴν τῆς Αἱρέσεως. τέταρτον, ἡ ἕκτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος λέγει πράξει δεκάτῃ τρίτῃ, πρὸς τούτοις δὲ, ἐκβληθῆναι τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καὶ ἀναθεματισθῆναι συνείδομεν Ὁνώριον τὸν γενόμενον Πάπαν τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, διὰ τὸ εὑρηκέναι ἡμᾶς διὰ τῶν γενομένων παρ᾽ αὐτοῦ γραμμάτων πρὸς Σέργιον κατὰ πάντα τῇ ἐκείνου γνώμῃ ἐξακολουθήσαντα, καὶ τὰ αὐτοῦ ἀσεβῆ κυρώσαντα δόγματα. ἦν δὲ ἐν τῇ Συνόδῳ Λεγᾶτος τοῦ Ῥώμης Ἰωάννης ὁ μετέπειτα χρηματίσας Πάπας, Ἰωάννης πέμπτος κληθεὶς, ὃν Ἀναστάσιος ὁ Χαρτοφύλαξ Ῥώμης γράφων ἐπαινεῖ. οὗτος οὖν καὶ οἱ λοιποὶ Λεγᾶτοι ὑπέγραψαν εἰς τὸν ἀναθεματισμὸν τοῦ Ὁνωρίου, καὶ ἐλθόντες εἰς Ῥώμην διηγήσαντο τῷ μετὰ τὸν Ἀγάθωνα Πάπᾳ Λέοντι τὴν καθαίρεσιν Ὁνωρίου, ὡς μαρτυροῦσιν αἱ πράξεις. πέμπτον, ἡ ἐν Τρούλλῳ Σύνοδος εἰς τὸν πρῶτον αὐτῆς Κανόνα μαρτυρεῖ αὐτὸν Αἱρετικὸν καὶ ἀναθεματίζει. ἕκτον, Θεόδωρος ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων συνοδικῶς αὐτὸν ἀνεθεμάτισε, καὶ ἡ συνοδικὴ αὐτοῦ ἐπιστολὴ ἀνεγνώσθη εἰς τὴν ἑβδόμην Σύνοδον. ἕβδομον, Λέων Πάπας ὁ δεύτερος γράφων εἰς Κωνσταντῖνον τὸν Πωγωνάτον, καὶ πρὸς τοὺς Ἱσπανοὺς καθολικὴν αὐτοῦ ἐπιστολὴν, καὶ εἰς τὸν Ἐρβίγιον Ῥῆγα Ἱσπανίας, μαρτυρεῖ αὐτὸν Αἱρετικὸν καὶ ἀναθεματίζει. ὄγδοον, ἡ ἑβδόμη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος εἰς πολλοὺς τόπους λέγει αὐτὸν Αἱρετικὸν καὶ ἀναθεματίζει. ἔννατον, ὁ Πάπας Ἀδριανὸς ὁ δεύτερος ἐν ἔτει ὀκτακοσιοστῷ ἑξηκοστῷ ἐνάτῳ εἰς τὴν ἐν Ῥώμῃ κατὰ Φωτίου Σύνοδον, ὡς κεῖται εἰς τὴν ὀγδόην κατὰ Λατίνους Σύνοδον, γενομένην ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐν ἔτει ὀκτακοσιοστῷ ἑξηκοστῷ ἐνάτῳ, θρηνῶν καὶ ὀλοφυρόμενος διὰ τὴν πρὸς τοὺς Πάπας ἀντιλογίαν τοῦ Φωτίου, τάδε εἶπεν, ἀνύπιστός ἐστιν ἡ τόλμη αὕτη ἀγαπητοί μου ἀδελφοὶ, καὶ ταύτην τὰ ὦτα τῆς καρδίας μου ὑπενεγκεῖν οὐ δύναται. οὐδέποτε τὸν τῶν Ῥωμαίων Ἀρχιερέα ὑπὸ τῶν λοιπῶν Ἐκκλησιῶν ἀνέγνωμεν κρινόμενον, ἀλλὰ πάντας ὑπ᾽ ἐκείνου κρινομένους οἴδαμεν, καὶ γὰρ εἰ καὶ τῷ Ὁνωρίῳ ὑπὸ τῶν Ἀνατολικῶν μετὰ θάνατον ἀνάθεμα ἐρρέθη, ὅμως γνωστόν ἐστιν, ὅτι ἐπὶ Αἱρέσει κατηγορήθη, δι᾽ ἣν καὶ μόνον ἔξεστι τοὺς ὑποδεεστέρους τῶν μειζόνων κατεξανίστασθαι, ἀλλὰ κἀκεῖ οὔτε Πατριαρχῶν οὔτε ἑτέρων τινὸς προέδρων ἐξενεγκεῖν ἠδυνήθη τὴν ἀπόφασιν, εἰ μὴ ἡ τῆς αὐτῆς πρώτης καθέδρας αὐθεντία συνήνεσεν ἐπὶ τούτῳ. καὶ λοιπὸν πρόσθες δέκατον, ὅτι ἰδοὺ καὶ ὑπὸ τοῦ Πάπα Ῥώμης Ἀδριανοῦ ὀρθοδόξου συνοδικῶς ὁ Ὁνώριος Αἱρετικὸς μαρτυρεῖται, καὶ ἀναθέματι ὑποβεβλημένος. ἑνδέκατον, ἴδε τοὺς τόπους ἐν τῇ παρούσῃ συγγραφῇ τῶν εἰρημένων Συνόδων τῶν τεσσάρων, καὶ τῆς ἕκτης ἐν Τρούλλῳ, ἑβδόμης, καὶ τῆς κατὰ Φωτίου. δωδέκατον, ὁ Φώτιος εἰς τὴν βιβλιοθήκην αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ περὶ τῶν ἑπτὰ Συνόδων, καὶ ὁ ἅγιος Γερμανὸς Κωνσταντινουπόλεως Πατριάρχης, καὶ ὁ Ψελλὸς, καὶ ἄλλοι πολλοὶ περὶ τῶν Οἰκουμενικῶν ἑπτὰ Συνόδων, καὶ ὁ Κεδρηνὸς εἰς τὴν σύνοψιν αὐτοῦ, καὶ ὁ Βέδας λέγουσιν, ἀθροισθῆναι τὴν ἕκτην Σύνοδον κατὰ Σεργίου, Κύρου, Ὁνωρίου, Πύρρου, Πέτρου καὶ Παύλου. δέκατον τρίτον, ὁ Ἀντιοχείας Μακάριος, ὁ ἀναθεματισθεὶς εἰς τὴν ἕκτην Σύνοδον, καταριθμῶν τοὺς προστάτας τῆς μονοθελήσεως λέγει, Σεργίου, Παύλου, Πέτρου, εἶτα ἐπιλέγει, καὶ Ὁνωρίου τοῦ θεόφρονος. καὶ πράξει ὀγδόῃ τῆς αὐτῆς Συνόδου ὁ Μακάριος, πάλιν σύμφωνοι ἐσμὲν Ὁνωρίῳ, Σεργίῳ, Παύλῳ καὶ Πέτρῳ. καὶ ἐν τῷ λιβέλλῳ αὐτοῦ, Ὁνώριος φημὶ καὶ Σέργιος καὶ Κῦρος καὶ οἱ ἐφεξῆς τῶν Ἐκκλησιῶν Ἡγεμόνες καὶ Ἔξαρχοι.

ΠΑΡΆΓΡΑΦΟΝ Ζʹ.

Περὶ τριῶν Ἀντιθέσεων τῶν παπιστῶν ὑπὲρ Ὁνωρίου Πάπα, καὶ τῶν τριῶν λύσεων πρὸς αὐτὰς διὰ πολλῶν ἀποδείξεων, ἐξ ὧν ὁ Ὁνώριος ἀναμφιβόλως δείκνυται Αἱρεσιάρχης.

Ἀντιθέσεις ὑπὲρ Ὁνωρίου παπιστῶν τρεῖς, ὧν πρώτη ἐστὶν, ὅτι ὁ Ὁνώριος ἔγραψε τὴν πρὸς Σέργιον ἐπιστολὴν οἰκονομικῶς, τὸ λοιπὸν οὐκ ἔστιν Αἱρετικός. ΛΥΣΙΣ. Μάλιστα Αἱρεσιάρχης, ὅτι ἐρμηνεύει καὶ βεβαιοῖ ῥητῶς καὶ διωρισμένως τὴν Αἵρεσιν, εἰπὼν ἓν θέλημα ὁμολογοῦμεν, ὅπερ οὐκ οἰκονομία, ἀλλὰ βλασφημία. ἔπειτα ἡ ἕκτη ἡ ἐν Τρούλλῳ, καὶ ἡ ἑβδόμη αἱ Σύνοδοι, καὶ τοσοῦτοι Πάπαι, Πατριάρχαι, Βασιλεῖς καὶ ἱερεῖς ἔκριναν αὐτὸν Αἱρετικὸν καὶ ἀνεθεμάτισαν, καὶ εἰσὶν ἀξιοπιστότεροι τῶν νεωτεριστῶν. ἔπειτα ἐπειδὴ περὶ ἀναφυομένης Αἱρέσεως ἔγραφε, οὐκ ἔδει σιωπῆσαι τὴν ἀλήθειαν, καὶ γίνεσθαι αἴτιον πλάνης, φησὶ γὰρ ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὰ ἠθικὰ αὐτοῦ, ὅτι ὁ ἐμπιστευθεὶς τὸν λόγον τῆς διδασκαλίας, ἐὰν παρασιωπήσῃ τι τῶν ἀναγκαίων εἰς τὴν πρὸς Θεὸν εὐαρέστησιν, ἔνοχος ἐστὶ τοῦ αἵματος τῶν κινδυνευόντων. ἈΝΤΊΘΕΣΙΣ ΔΕΥΤΈΡΑ. Ὁ Ταράσιος εἰς τὴν δευτέραν πρᾶξιν τῆς ἑβδόμης Συνόδου λέγει, ὅτι ἡ ἕκτη μόνον τοὺς τέσσαρας, Σέργιον, Πύῤῥον, Παῦλον καὶ Πέτρον ἀνεθεμάτισεν, ἄρα οὐ τὸν Ὁνώριον, καὶ εἰσὶ νοθευθέντα τὰ κατὰ Ὁνωρίου. ΛΥΣΙΣ. Ὅτι ἐκεῖ ὁ Ταράσιος διαλαμβάνων περὶ μόνων τῶν Πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως, ἐκείνους μόνους καὶ εἶπεν. ὅτι δὲ μετὰ τούτων καὶ τὸν Ὁνώριον καὶ Κῦρον καὶ Μακάριον καὶ ἄλλους ἡ ἕκτη ἀνεθεμάτισε, πασίδηλον, ἢ ἴδε τὸν τόπον ἐκεῖ. ἈΝΤΊΘΕΣΙΣ ΤΡΙΤΗ. Διονύσιος ὁ Ἀλεξανδρείας καὶ ὁ Θαυματουργὸς Γρηγόριος καὶ ἄλλοι ἥμαρτον οὕτως ἀπὸ ζήλου καὶ ἀγῶνος, καὶ ὅμως Αἱρετικοὶ οὐκ εἰσὶν, ἀλλ᾽ ἅγιοι, οὕτω καὶ ὁ Ὁνώριος. ΛΥΣΙΣ. Ἐκεῖνοι εἶπον ἀγωνιστικῶς, ἀλλ᾽ οὐκ ἐδογμάτισαν καθὼς ὁ Ὁνώριος. εἶτα ἐξ ἄλλων συγγραμμάτων αὐτῶν φαίνεται αὐτῶν ἡ ὀρθοδοξία, ὁ δὲ Ὁνώριος ἐδογμάτισε, καὶ πάντοτε ἦν Αἱρετικὸς, ὥστε ἐκεῖνοι ἅγιοι, καὶ οὗτος Αἱρεσιάρχης, ἴδε καὶ εἰς τὰς σημειώσεις τὰς ἐν τῇ δεκάτῃ τρίτῃ πράξει τῆς ἕκτης Συνόδου, καὶ τὰ μετὰ τὴν Σύνοδον περὶ τῆς Αἱρέσεως Ὁνωρίου λεγόμενα κατωτέρω, ἐξ ὧν ἀναμφιβόλως ὁ Ὁνώριος Αἱρεσιάρχης δείκνυται.

ΚΕΦΆΛΑΙΟΝ Ζʹ.

Περὶ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Συνόδου τῶν Μονοθελητῶν ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Σεργίου ἐπὶ κυρώσει τῆς Ἐκθέσεως Ἡρακλείου.

Ἐγένετο καὶ Τοπικὴ Σύνοδος εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ὑπὸ τοῦ Σεργίου, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω, ἵνα κυρωθῇ τοῦ Βασιλέως Ἡρακλείου ἡ Ἔκθεσις, ἣν ὅμως ὁ Ἀββᾶς καὶ ὁμολογητὴς Μάξιμος οὐκ ἀπεδέξατο, ὅθεν καὶ ψευδοσύνοδον αὐτὴν καλεῖ, καθότι οὐκ ἐγένετο κατὰ τοὺς Νόμους καὶ τοὺς Κανόνας τῶν προτέρων ἁγίων Συνόδων, χωρὶς γάρ τινος ἐγκυκλίου ἐπιστολῆς, πρὸς τοὺς Πατριάρχας ἀπεσταλμένης, χωρὶς εἰδήσεως καιροῦ καὶ τόπου πῶς ποτὲ συνήχθη τοιαύτη Σύνοδος; καὶ χωρὶς κατηγόρου καὶ κατηγορουμένου, καὶ ἄλλων προκαταρκτικῶν χρεωδῶν; ὡς ῥηθήσεται εἰς τὸ δέκατον βιβλίον, ἵνα εὐφημῆται ὀρθὴ Σύνοδος, φησὶ γὰρ ταῦτα ῥητῶς περίπου τὸ τέλος τῆς μετὰ τοῦ Πύῤῥου διαλέξεως. ΠΎῬΡΟΣ. ἀλλ᾽ εἰ τοῦτο γέγονται, εὑρίσκονται τούτοις συμβαλλόμεναι ἑτέρα τε καὶ ἡ ἐπ᾽ ἐμοῦ Σύνοδος. ΜΆΞΙΜΟΣ. Θαυμάζειν ὑπεισίμαι πῶς Σύνοδον ἀποκαλεῖς τὴν μὴ κατὰ Νόμους καὶ Κανόνας συνοδικοὺς ἢ θεσμοὺς γενομένην ἐκκλησιαστικούς; οὔτε γὰρ ἐπιστολὴ ἐγκύκλιος κατὰ συναίνεσιν τῶν Πατριαρχῶν γέγονε, οὔτε τόπος ἢ ἡμέρα ὑπαντήσεως ὡρίσθη.

ΠΑΡΆΓΡΑΦΟΝ Βʹ.

Περὶ τῆς τελευτῆς Σεργίου, καὶ πατριαρχείας Πύῤῥου Μονοθελήτου, καὶ τῆς Ἡρακλείου Βασιλέως τελευτῆς, καὶ περὶ διηγήσεως τῶν πανδείνων κακῶν τῆς Ἀνατολῆς, καὶ τῶν διωγμῶν καὶ θλίψεων τῆς Ἐκκλησίας.

Ἦλθεν ὅμως καὶ τὸ κοινὸν χρέος τοῦ θανάτου καὶ εἰς τὸν Σέργιον τὸν Πατριάρχην καὶ εἰς τὸν Ἡράκλειον τὸν Βασιλέα ἐν ἔτει ἑξακοσιοστῷ τεσσαρακοστῷ. ἀντὶ δὲ τοῦ Σεργίου ἐχειροτονήθη ὁ Πύῤῥος, καὶ αὐτὸς Μονοθελήτης. Τίς μέλλει τοσαύταις μεγάλαις καὶ κακαῖς αὐθίσασθαι κεφαλαῖς; ὁ Σωφρόνιος; ἀλλ᾽

ἀπέθανον. ὁ Μάξιμος; καὶ ἀποδημεῖ ἀπὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ διαβαίνει εἰς τὴν Ἀφρικὴν, μελετῶν καταλαβεῖν τὴν Ῥώμην, τὰ ἐπίλοιπα Πατριαρχεῖα ἠχμαλωτισμένα, μάλιστα εἰς μὲν τὴν Ἀντιόχειαν γέγονε Πατριάρχης Μονοθελήτης ὁ Μακεδόνιος, εἰς δὲ τὴν Ἀλεξάνδρειαν Πέτρος, καὶ αὐτὸς Μονοθελήτης, ὡς λέγει ὁ Πάπας Μαρτῖνος ἐν τῇ πρὸς τοὺς Ἐπισκόπους καὶ Κληρικοὺς τοὺς ὑποκειμένους τῷ ἀποστολικῷ θρόνῳ τῆς πόλεως τῆς ἁγίας ἐπιστολῇ αὐτοῦ. ὢ, ἐβόα ὁ πολυπαθὴς ἐκεῖνος Ἰὼβ, Τίς γὰρ ἂν δῴη γραφῆναι τὰ ῥήματά μου, τεθῆναι δὲ αὐτὰ ἐν βιβλίῳ εἰς τὸν αἰῶνα; ἐν γραφείῳ σιδηρῷ καὶ μολύβδῳ, ἢ ἐν πέτραις ἐγγλυφῆναι; τρία ἐζήτει ἔχειν ὁ ὑπομονητικώτατος ἄνθρωπος οὗτος πρὸς μνήμην τῶν παθημάτων αὐτοῦ αἰωνίαν εἰς τοὺς μεταγενεστέρους, χαραχθῆναι εἰς χάρτην, ἢ εἰς μόλυβδον καὶ εἰς σκληρὰν πέτραν τὰ πάθη αὐτοῦ. ἀλλὰ τὰ βάσανα τῆς Ἀνατολῆς, τοὺς διωγμοὺς τῆς Ἐκκλησίας, τὰς θλίψεις τῆς Ἱερουσαλὴμ οὐκ ἀρκεῖ γραφῆναι οὔτε εἰς χάρτας οὔτε εἰς μολύβδους οὔτε εἰς λίθους μαρμαρέους, τόσον εἰσὶν ἀνεκδιήγητα, ἐπειδὴ οὐ μόνον ἦσαν παύδενα, ἀλλὰ γεγόνασι καὶ πολυχρόνια.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Γ'.

Περὶ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Συνόδου τῶν Μονοθελητῶν ἐπὶ Πύρρου ἐπὶ βεβαιώσει τῆς Ἐκθέσεως Ἡρακλείου, καὶ τοῦ διὰ φαρμάκου θανάτου Κωνσταντίνου υἱοῦ Ἡρακλείου ἐκ συμφωνίας τῶν οἰκείων καὶ Πύρρου, καὶ βασιλείας Ἡρακλωνᾶ, καὶ ἐξορίας αὐτοῦ τε καὶ τοῦ Πύρρου, καὶ πατριαρχείας Παύλου Αἱρετικοῦ, καὶ περὶ τῆς ἐν Ῥώμῃ διαλέξεως τοῦ Ὁμολογητοῦ Μαξίμου καὶ τοῦ Πύρρου, καὶ ἐπιστροφῆς εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν Πύρρου, καὶ αὖθις ἐπανακάμψεως εἰς τὸν ἴδιον ἔμετον, καὶ ἀναθεματισμοῦ αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Ῥώμης Θεοδώρου, τῷ αἵματι τοῦ Χριστοῦ γράψαντος τὴν καθαίρεσιν αὐτοῦ, καὶ περὶ δευτέρας πατριαρχείας Πύρρου.

Ῥητέον δὲ πάλιν, ὅτι θανόντος Σεργίου, γίνεται Κωνσταντινουπόλεως ὁ Πύρρος, ὃς καὶ αὐτὸς Σύνοδον συστήσας, ἐβεβαίωσε τὴν Ἔκθεσιν τοῦ Ἡρακλείου, τῶν δὲ Ἐπισκόπων τινὰς μὲν ἐφόβησε, τινὰς δὲ ἠπάτησε καὶ ὑπέγραψαν εἰς αὐτήν, μετὰ ταῦτα δὲ γενομένου διαδόχου τοῦ Ἡρακλείου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τοῦ Κωνσταντίνου, διὰ τὸ εἶναι ὀρθόδοξον, ὁμοφωνεῖ Πύρρος, καὶ Μαρτίνη ἡ ἀνεψιὰ καὶ γυνὴ Ἡρακλείου, καὶ Ἡρακλωνᾶς ὁ υἱὸς αὐτῆς, καὶ φαρμακεύουσι τὸν Κωνσταντῖνον, καὶ βασιλεύει ὁ Ἡρακλωνᾶς, ὅστις εἰ καὶ ἐφαίνετο εὐγνώμων, καὶ γὰρ δέδωκεν εἰς τὴν ἁγίαν Σοφίαν τὸ στέμμα ὅπερ ἔλαβεν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Κωνσταντῖνος ἀπὸ τοῦ τάφου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ἔδωκε καὶ ἐλεημοσύνην πολλὴν διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ὅμως εἰς τὰ ἐκκλοπαστικὰ ἐμαίνετο, παρακινούμενος γὰρ ὑπὸ τοῦ Πύρρου, εἰργάζετο μυρίους φόνους καὶ πολλοὺς διωγμοὺς, ὡς ἂν συστήσῃ τὴν μονοθέλησιν, ἀλλὰ μισηθεὶς σὺν τῇ μητρὶ διὰ τὸν Κωνσταντίνου θάνατον, ἐκβάλλεται καὶ ῥινοτομεῖται καὶ ἐξορίζεται, καὶ ἀποθνήσκει ἀτίμως εἰς Μοναστήριον, τῆς δὲ Μαρτίνης ἔκοψαν τὴν γλῶσσαν, τὸν δὲ Πύρρον ἐκβάλλουσι, καὶ προχειρίζονται εἰς Πατριάρχην Παῦλον Διάκονον, ὁ δὲ Πύρρος φεύγει, ἢ καθ' ἄλλους ἐξορίζεται εἰς Ἀφρικήν. ἀπερχόμενος δὲ εἰς Ῥώμην ὁ ἅγιος Μάξιμος, καὶ περιτυχὼν ἐκεῖ τῷ Πύρρῳ, διηλέχθη αὐτῷ τοσοῦτον, ὥστε φανῆναι τὸν Πύρρον κατεγνωσμένον καὶ μετανενοημένον, καὶ ᾆσαι παλινῳδίαν, καὶ ἀπελθόντα εἰς Ῥώμην ἀπὸ τῆς Ἀφρικῆς, ὡς Πατριάρχην ὀρθόδοξον ὑπὸ τοῦ Ῥώμης Θεοδώρου κηρυχθῆναι, ἀναθεματίσαντα τοὺς Μονοθελήτας, ὡς μαρτυροῦσι τοῦτο ὁ Θεοφάνης καὶ ὁ Θώλιος καὶ ἄλλοι πολλοί, οἵτινες ἐπιλέγουσιν, ὅτι προσελθὼν εἰς Ῥώμην ὁ Πύρρος, ἔδωκε τὸν τόμον τῆς πίστεως αὐτοῦ, ὑπογραφόντα ἰδιοχείρως ὑπὸ τοῦ Πάπα Θεοδώρου, ὅστις μετὰ τῆς Συνόδου αὐτοῦ τὸν Πύρρον ἐτίμησε, δοὺς αὐτῷ καὶ θρόνον αὐτῷ προσήκοντα καθίσαι. πλὴν ἐπανερχόμενος ἀπὸ τῆς Ῥώμης ὁ Πύρρος εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἔτι ὢν ἐν τῇ ὁδῷ, ἤτοι ἐν τῇ Ῥαβέννῃ, κατὰ τὸν Ζωναρᾶν ὑπανέστρεψεν εἰς τὸν πρῶτον ἔμετον, ὅθεν συνοδικῶς καὶ ἀνεθεματίσθη τὸ δεύτερον ὑπὸ τοῦ μακαρίου Πάπα Θεοδώρου. ἐποίησεν ὅμως πρᾶγμα φοβερὸν καὶ ἀνήκουστον ὁ Ῥώμης Θεόδωρος, ὡς λέγει ὁ Ἀναστάσιος καὶ Θεοφάνης, ἔλαβε γὰρ ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, ὃ ἦν ἐν τῇ βασιλικῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ ἁγίου Πέτρου, καὶ ἔσταξεν αὐτὸ ἔνδον εἰς τὸ μελανοδοχεῖον, καὶ λαβὼν ἐκεῖθεν ἔγραψε τὴν καθαίρεσιν τοῦ Πύρρου ἔμπροσθεν τόσων καὶ τοσούτων, οὓς ἐπίτηδες ἤθροισεν, Ἱερέων καὶ Ἐπισκόπων, καὶ τοῦτο ποιήσας μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἀπέθανε, καὶ ἐγένετο ἀντ' αὐτοῦ ὁ Μαρτῖνος. ὁ Πύρρος δὲ εὑρισκόμενος Αἱρετικὸς εἰς τὸ Βυζάντιον, μετὰ δώδεκα χρόνους ἀπὸ τῆς Πατριαρχείας τοῦ Αἱρετικοῦ Παύλου, ἐπατριάρχευσε δεύτερον.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Δ'.

Περὶ τῆς βασιλείας Κώνστα ἐγγόνου Ἡρακλείου, καὶ τῶν προσταγμάτων αὐτοῦ, τὴν μονοθέλησιν βεβαιούντων, καὶ τοῦ οὗ εἶχε σκοποῦ μεταθεῖναι εἰς Ῥώμην τὸ βασίλειον, καὶ περὶ τῆς συνοδικῆς ἐξετάσεως τῆς Ἐκθέσεως τοῦ Ἡρακλείου ἐν Ῥώμῃ ὑπὸ Σεβερίνου καὶ Ἰωάννου τῶν Παπῶν, καὶ ἀποδοκιμάσεως αὐτῆς καὶ ἐν Ῥώμῃ καὶ ἐν ὅλῃ τῇ Ἀφρικῇ, καὶ περὶ τῆς κατακρίσεως τοῦ Τύπου τοῦ Κώνστα καὶ τοῦ Παύλου Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τοῦ Πάπα Θεοδώρου.

Ἐν τῷ ἑξακοσιοστῷ τεσσαρακοστῷ δευτέρῳ ἔτει ἐβασίλευσεν ὁ ἔγγονος τοῦ Ἡρακλείου Κώνστας, ὃς ἐποίησε πρόσταγμα βεβαιοῦν τὴν μονοθέλησιν, ὅπερ καὶ Τύπος ἐκλήθη. ὕστερον ὅμως μετενόησε καὶ ἠρνήθη τὴν Αἵρεσιν, ὡς λέγει ὁ Οὐσπεργένσης, καὶ Ὄθων Φρισιγγένσης βιβλίῳ πέμπτῳ κεφαλαίῳ ἑνδεκάτῳ, οἳ καὶ ἐπιλέγουσιν, ὅτι εἶχε σκοπὸν ὁ Κώνστας μεταφέρειν τὸ βασίλειον εἰς τὴν Ῥώμην διὰ τὸ τοὺς Βυζαντίους κακοποιῆσαι τὸν Μαρτῖνον, περὶ ἧς μετοικήσεως τοῦ βασιλέως σημειοῖ καὶ ὁ Ζωναρᾶς. τὴν ἐπ᾽ ὀνόματι Ἡρακλείου Ἔκθεσιν ὁ Σέργιος ἔπεμψεν εἰς Ῥώμην, ἵνα ὑπογράψῃ αὐτὴν ὁ μετὰ Ὀνώριον Πάπας Σεβερῖνος, ὡς φαίνεται ἐν τῇ ἐπιστολῇ τοῦ Ἀλεξανδρείας Κύρου πρὸς τὸν Σέργιον, κειμένῃ ἐν τῇ τρίτῃ πράξει τῆς ἐπὶ Μαρτίνου Συνόδου. ὁ δὲ καίτοι ἀσεβῆ ταύτην γινώσκων, ἀλλὰ διὰ τὸν φόβον τοῦ Ἡρακλείου Σύνοδον ἀθροίσας ἐν Ῥώμῃ, καὶ οὕτως ἐξετάσας, ἀπεδοκίμασεν αὐτὴν καὶ ἀπέβαλε. πατριαρχεύσας δὲ ὀλίγον, ἤτοι μῆνας ἕνδεκα, ἀπέθανε. μενάσης δὲ τῆς καθέδρας χηρευούσης μῆνας πέντε, γέγονε Πάπας Ἰωάννης ὁ τέταρτος. ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ Σέργιος. ὁ δὲ Ἰωάννης βεβαιωθεὶς κατὰ τὴν συνήθειαν ὑπὸ τοῦ Ἡρακλείου, ἤθροισε Σύνοδον εἰς Ῥώμην καὶ προέβαλε τὴν Ἔκθεσιν Ἡρακλείου, ἣν ἐξετάσας, κατέκρινε. τὰ αὐτὰ ἐγένοντο περὶ αὐτῆς καὶ ἐν ὅλῃ τῇ Ἀφρικῇ. μετὰ τὸν Σέργιον γέγονε Κωνσταντινουπόλεως, ὡς εἴρηται, ὁ Πύῤῥος, ὃς καὶ αὐτὸς Σύνοδον τινῶν ἀθλίων Ἐπισκόπων ποιήσας, ἐβεβαίωσε τὴν Ἔκθεσιν Ἡρακλείου, πείσας τῶν Ἐπισκόπων τοὺς μὲν κολακείᾳ, τοὺς δὲ φόβῳ ὑπογράψαι ἐν τοῖς ὑπ᾽ αὐτοῦ διορισθεῖσιν, ἅτινα καὶ ἐκρέμασεν ἄνωθεν τῶν θυρῶν τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας. γέγονε μετὰ τὸν Ἰωάννην Ῥώμης Πατριάρχης ὁ Θεόδωρος, ἐφ᾽ οὗ ὁ Κωνσταντινουπόλεως Παῦλος, ὃς ἐπατριάρχευσε τῷ ἑξακοσιοστῷ τεσσαρακοστῷ δευτέρῳ ἔτει, Μονοθελήτης ὤν, καὶ ὁρῶν πολλοὺς ἐναντιουμένους τῇ αὐτοῦ Αἱρέσει, ἐνήργησε πρὸς τὸν Βασιλέα Κώνσταν πέμψαι τὸν Τύπον αὐτοῦ εἰς τὸν Πάπαν Θεόδωρον πρὸς ἀποδοχὴν αὐτοῦ, καὶ προσέτι γράψαι αὐτῷ, ἵνα παύσωνται καὶ τῶν Κωνσταντινουπολιτῶν καὶ τῶν Ῥωμαίων οἱ λόγοι, τῇ ἀποδοχῇ δηλαδὴ τοῦ Τύπου. ἔγραψε δὲ καὶ ὁ Παῦλος πρὸς τὸν Θεόδωρον, καὶ παρεκίνει πρεσβεύειν κἀκεῖνον μίαν θέλησιν, ἵνα μὴ γένηται διαφορὰ καὶ ἐναντιότης θελήσεων ἐν τῷ αὐτῷ προσώπῳ. ἔλεγε δὲ ὁ Παῦλος ἐν τῇ ἐπιστολῇ, ὅτι οὐ λέγω ταῦτα παρ᾽ ἐμοῦ, ἀλλ᾽ ἅπερ εἶπον αἱ Σύνοδοι καὶ οἱ πατέρες. ἐπέλεγε δέ, ὅτι καὶ Ὀνώριος καὶ Σέργιος οὕτως ἐδίδαξαν. ὁ δὲ Θεόδωρος Συνοδικῶς καὶ αὐτὸς τὸν Τύπον κατακρίνας, καὶ τῷ Παύλῳ πέμψας ἐπιστολὰς καὶ Ἀποκρισιαρίους, ἐνουθέτησεν ἀπολιπεῖν τὴν Αἵρεσιν, καὶ ἐπειδὴ εὗρεν αὐτὸν ἀνίατον, κατέκρινε.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ε'.

Περὶ τῶν τοῦ Μαρτίνου παραινετικῶν ἐπιστολῶν πρὸς τὸν Κωνσταντινουπόλεως Παῦλον, καὶ καθαιρέσεως καὶ ἐξορίας τῶν Λεγάτων αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Παύλου, καὶ περὶ τῆς ἀθροισθείσης ἐν Ῥώμῃ Συνόδου ὑπὸ Μαρτίνου, καὶ ἀναθεματισάσης Ἔκθεσιν Ἡρακλείου, Τύπον Κώνστα, ἐπιστολὴν Παύλου πρὸς Θεόδωρον, Θεόδωρον Φαρὰν, Κῦρον, Σέργιον, Πύῤῥον καὶ Παῦλον, καὶ περὶ τῆς ἐξορίας Μαρτίνου Πάπα καὶ Μαξίμου τοῦ ὁμολογητοῦ, καὶ περὶ τῶν μετὰ Μαρτῖνον Παπῶν Εὐγενίου, Βιταλιανοῦ, Δόνου καὶ Ἀγάθωνος, καὶ τῶν μετὰ Παῦλον Πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως Πύῤῥου, Πέτρου, Θωμᾶ, Ἰωάννου, Θεοδώρου καὶ Γεωργίου.

Ὁ μετὰ τὸν Θεόδωρον Πάπας Μαρτῖνος ἔπεμψε καὶ αὐτὸς εἰς Βυζάντιον Λεγάτους καὶ ἐπιστολὰς πρὸς νουθεσίαν τοῦ Παύλου. ὁ δὲ λαβὼν ἐξουσίαν παρὰ τοῦ Βασιλέως, τῶν Λεγάτων τοὺς μὲν ἐν φυλακῇ ἔθετο, τοὺς δὲ ἐξώρισεν. ὅθεν ὁ Μαρτῖνος συνεργείᾳ καὶ τοῦ ἁγίου Μαξίμου, τότε ἐν Ῥώμῃ εὑρισκομένου, ὡς λέγει ὁ Ζωναρᾶς, καὶ πλατύτερον ὁ ἱερὸς Θεοφάνης, ἤθροισε Σύνοδον ἐν Ῥώμῃ ἑκατὸν πέντε Ἐπισκόπων ἐν ἔτει ἑξακοσιοστῷ τεσσαρακοστῷ ἐνάτῳ, ἐν ᾗ προβαλὼν τὴν Ἔκθεσιν Ἡρακλείου, τὸν Τύπον τοῦ Κώνστα καὶ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Παύλου πρὸς Θεόδωρον, κατέκρινε καὶ ταῦτα καὶ τὴν Αἵρεσιν, ἀνεθεμάτισε δὲ καὶ Θεόδωρον τὸν Φαρὰν, Κῦρον, Σέργιον, Πύῤῥον καὶ Παῦλον. ἀπατηθεὶς δὲ ὁ Βασιλεὺς ὑπὸ τοῦ Παύλου, ἔγραψεν εἰς Θεόδωρον τὸν ἐπικαλούμενον Καλλιόπην, Ἔξαρχον ὄντα Ῥαβέννης καὶ συνέλαβε τὸν Μαρτῖνον καὶ τὸν Μάξιμον καὶ ἔστειλεν αὐτοὺς εἰς Βυζάντιον, οὓς ὁ Βασιλεὺς ἐξώρισε, καὶ ἀπέθανον εἰς τὴν ἐξορίαν, ὁ μὲν Μαρτῖνος ἐν ἔτει ἑξακοσιοστῷ πεντηκοστῷ τετάρτῳ, ὁ δὲ Μάξιμος ἐν ἔτει ἑξακοσιοστῷ ἑξηκοστῷ. μετὰ τὸν Μαρτῖνον ἐγένετο Πάπας ὁ Εὐγένιος, εἶτα ὁ Βιταλιανὸς, εἶτα Δόνος, ἔπειτα Ἀγάθων. ἐν δὲ Κωνσταντινουπόλει μετὰ τὸν Παῦλον ἐγένετο ὁ Πύῤῥος, διαρκέσας μῆνας τέσσαρας, εἶτα Πέτρος ἔτη δώδεκα, καὶ οἱ τέσσαρες, Σέργιος, Παῦλος, Πύῤῥος, Πέτρος Αἱρετικοί, εἶτα Θωμᾶς, εἶτα Ἰωάννης, εἶτα Θεόδωρος Σύγκελλος ἐν ἔτει ἑξακοσιοστῷ ἑβδομηκοστῷ ἑβδόμῳ κατὰ τὸν Βαρώνιον, εἶτα Γεώργιος, καὶ οἱ τέσσαρες ὀρθόδοξοι. ἐπὶ δὲ Ἀγάθωνος καὶ Γεωργίου ἐγένετο ἡ ἕκτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ϛ'.

Περὶ τῶν πράξεων τῆς ἐπὶ Μαρτίνου Συνόδου, καὶ τῆς ἐγκυκλίου ἐπιστολῆς πρὸς τὸν Βασιλέα Κώνσταν, καὶ τῶν δέκα ἐπιστολῶν Μαρτίνου.

Τῆς ἐπὶ Μαρτίνου Συνόδου φέρονται πράξεις πέντε, καὶ ἐγκύκλιος ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα Κώνσταν, καὶ ἐπιστολαὶ τοῦ Πάπα Μαρτίνου, πρώτη πρὸς τὸν Ἐπίσκοπον Καρθαγένης καὶ τὴν σύνοδον αὐτοῦ, δευτέρα πρὸς Ἰωάννην τὸν Ἐπίσκοπον Φιλαδελφείας, τρίτη πρὸς Θεόδωρον Ἐπίσκοπον Ἐσβούντων, τετάρτη πρὸς Ἀντώνιον Ἐπίσκοπον Βακαθῶν, πέμπτη πρὸς Γεώργιον Ἀρχιμανδρίτην, ἕκτη πρός τινα Παντολέοντα, ἑβδόμη πρός τινα Πέτρον Ἰλλούστριον, ὀγδόη πρὸς τοὺς ἐν Ἱεροσολύμοις Ἐπισκόπους καὶ Κληρικούς, ἐννάτη πρὸς Παῦλον Ἐπίσκοπον Θεσσαλονίκης, δεκάτη πρὸς τὸν Κλῆρον Θεσσαλονίκης.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ζ'.

Περὶ τῶν θεωρηθέντων, ἀναγνωσθέντων καὶ κατὰ τῆς μονοθελήσεως συμπερανθέντων ἐν ταῖς πέντε πράξεσι τῆς ἐπὶ Μαρτίνου Συνόδου, καὶ τοῦ Ὅρου αὐτῆς ἐν εἴκοσι κεφαλαίοις.

Ἐν τῇ πρώτῃ πράξει λόγος γίνεται τῶν πατέρων περὶ Σεργίου, Πύρρου καὶ Παύλου Κωνσταντινουπόλεως, Κύρου Ἀλεξανδρείας, καὶ Θεοδώρου Φαρὰν, ὅτι ἐγένοντο ἐφευρεταὶ καὶ σπουδασταὶ τῆς Αἱρέσεως τῶν Μονοθελητῶν. ἐν τῇ δευτέρᾳ ἀναγινώσκονται λίβελλοι κατὰ τῶν εἰρημένων, πρῶτος Στεφάνου Ἐπισκόπου Δώρων, δεύτερος Μοναχῶν τινῶν Γραικῶν παροικούντων ἐν τῇ Ῥώμῃ, τρίτος Σεργίου Ἐπισκόπου Κύπρου. τέταρτος Κολούμβου Ἐπισκόπου τοῦ πρώτου θρόνου τῆς ἐν Βυζακίῳ Συνόδου, καὶ Ῥεπαράτου τοῦ πρώτου θρόνου τῆς ἐν Μαυριτανίᾳ Συνόδου, καὶ τῶν ὑπ' αὐτοὺς Ἐπισκόπων. πέμπτος λίβελλος πρὸς τὸν Βασιλέα Στεφάνου Ἐπισκόπου Βυζακίου. ἕκτος λίβελλος πρὸς τὸν Κωνσταντινουπόλεως Παῦλον Γολόσου καὶ Πρέβου, καὶ τῶν Ἐπισκόπων τῆς Προκονσουλαρίας, καὶ Βίκτορος Ἐπισκόπου Καρθαγένης. ἐν τῇ τρίτῃ ἀναγινώσκονται χρήσεις διάφοροι ἀπὸ συγγραμμάτων τῶν εἰρημένων πέντε Αἱρετικῶν, καὶ ἐπιστολαί τινων ἐξ αὐτῶν, καὶ ἡ Ἔκθεσις Ἡρακλείου. καὶ ἐπιστολὴ τοῦ Κύρου πρὸς Σέργιον. ἐν τῇ τετάρτῃ ἀνεγνώσθη ἐπιστολὴ Παύλου Κωνσταντινουπόλεως πρὸς τὸν Ῥώμης Θεόδωρον, καὶ αἱ Ἐκθέσεις τῆς ὀρθοδόξου πίστεως παρὰ τῶν πέντε Οἰκουμενικῶν θρόνων. ἐν δὲ τῇ πέμπτῃ ἀνεγνώσθησαν χρήσεις ἁγίων πατέρων περὶ τῶν ἐπὶ Χριστοῦ δύο θελημάτων καὶ δύο ἐνεργειῶν, καὶ χρήσεις ἀρχαίων κατεγνωσμένων Αἱρετικῶν, φρονούντων ἐπὶ Χριστοῦ μίαν θέλησιν καὶ μίαν ἐνέργειαν ὡς καὶ μίαν φύσιν, ὥστε ἐκ πάντων τούτων γνωσθῆναι τὸ φρόνημα τὸ περὶ μιᾶς θελήσεως καὶ μιᾶς ἐνεργείας ὅτι ἐστὶν ἀλλότριον τῆς εὐσεβείας, καὶ ἄρνησις περιφανὴς τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως. ὅθεν εἰς παράστασιν μὲν τῆς ὀρθοδοξίας, κατάκρισιν δὲ τῶν Αἱρετικῶν καὶ τῆς Αἱρέσεως αὐτῶν ἐξέθετο ἡ παροῦσα ἁγία Σύνοδος Ὅρον περιεχόμενον ἐν κεφαλαίοις εἴκοσι.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Η'.

Ὅτι τὰ ἐν τῇ πρώτῃ πράξει τῆς παρούσης Συνόδου, καὶ ἐν τῇ πρώτῃ διαλαλιᾷ, καὶ καθεξῆς τὰ ὑπὸ τοῦ Πάπα Μαρτίνου καὶ τοῦ Ῥαβέννης Μαύρου ῥηθέντα, καὶ τὰ λοιπά, ὅ, τε τοῦ Μαρτίνου Τίτλος, καὶ ἡ ἐπιγραφὴ τῆς πρὸς τὸν Μαρτῖνον ἐπιστολῆς τοῦ Ῥαβέννης Μαύρου καὶ ἡ ἑαυτοῦ, ταῦτα πάντα ἑρμηνευόμενα ἐνταῦθα, δεικνύουσι σαφέστατα μὴ εἶναι μοναρχικὸν ἀξίωμα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ.

Ἐν τῇ πρώτῃ πράξει σημείωσαι πρῶτον, ὅτι ἐν τῇ ἐπιγραφῇ λέγεται ἡ παροῦσα Σύνοδος ἀποστολικὴ Σύνοδος, ὅπερ τρία τινὰ σημαίνει, ὅτι ἡ Σύνοδος ἠθροίσθη κατὰ τὴν τάξιν καὶ διδασκαλίαν τὴν ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων, καὶ ὅτι ἐν πόλει ἠθροίσθη, ἥτις ἐστὶν ἀποστολικὸς θρόνος, καὶ τρίτον, τὸ κύριον ἰδίωμα τῶν Συνόδων, ὅτι κανονικὴ καὶ πνευματική ἐστιν, ἐν γὰρ τῇ ἐπιστολῇ ταύτης τῆς Συνόδου πρὸς τὸν Βασιλέα οἱ πατέρες λέγουσιν, ὅτι ἐξ ἀποστολικῆς, ἤτοι πνευματικῆς ὁμοψυχίας καὶ συμφωνίας. καὶ ὁ Στέφανος Δώρων ἐν τῷ πρὸς τὴν Σύνοδον λιβέλλῳ λέγει, ἐπειδὴ τοῦτο πράττειν ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς ἐξ ἀποστολικῆς, ἤτοι κανονικῆς εἴωθεν αὐθεντίας. ὥστε δῆλον, ὅτι οὐ δηλοῖ τὸ ἀποστολικῆς ἢ αὐθεντικῆς Συνόδου τὶ ἐξαίρετον, ἢ ἰδικὸν ἀξίωμα τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, ἐν ᾗ συνῆλθεν ἡ Σύνοδος, ἀλλὰ τὸ κοινὸν τῶν Συνόδων, ἤτοι ὅτι ἐστὶν ἡ Σύνοδος πνευματική, οὐ κοσμική, κανονική, καὶ οὐ παράνομος, ὡς ἦσαν αἱ τῶν εἰρημένων Αἱρετικῶν κατὰ τῆς ἀληθείας ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ Ἀλεξανδρείᾳ Σύνοδοι, βίαιοι οὖσαι καὶ πλήρεις ἀπάτης. δεύτερον, ὅτι λέγεται πρόσταξις ἱερὰ ἡ τοῦ Πάπα Μαρτίνου προτροπὴ εἰς ἄθροισιν τῆς Συνόδου, καὶ ἵνα μήτις νομίσῃ ἰδικήν τινα ἐξουσίαν, ἐπήγαγεν, ἤτοι κανονικὴν ἐπιτροπήν. καὶ σημείωσαι ὅτι καὶ οἱ λοιποὶ Πατριάρχαι, καὶ αὐτοὶ οἱ Μητροπολῖται κατὰ πρόσταξιν ἱερὰν, ἤτοι κατὰ κανονικὴν ἐπιτροπὴν ἤθροισαν τὰς καθ' αὐτοὺς Συνόδους. καὶ ἐν τῇ παρούσῃ ῥοπῇ ὁ Σωφρόνιος κατὰ πρόσταξιν ἱερὰν, ἤτοι κατὰ κανονικὴν ἐπιτροπὴν ἤθροισε τὴν ἐν Ἱερουσαλὴμ Σύνοδον. καὶ οἱ ἐν Ἀφρικῇ Μητροπολῖται κατὰ πρόσταξιν ἱερὰν, ἤτοι κατὰ κανονικὴν ἐπιτροπὴν ἤθροισαν τὰς καθ' αὐτοὺς Συνόδους. τρίτον, ὅτι λέγεται, ὁ Πάπας ἐξάρχει τῆς κατὰ πᾶσαν ὑφ' Ἥλιον Ἱεραρχίας. ἐν οἷς σημείωσαι δύο τινὰ, πρῶτον, ὅτι τὸ ἄρχω καὶ ἐξάρχω τῆς ἱεραρχίας καὶ τῆς Συνόδου νοεῖται ὡς εἴρηται ἀνωτέρω βιβλίου δευτέρου κεφαλαίου τρίτου Παραγράφῳ

γράφῳ

γράφῳ πέμπτῳ. ἴδε καὶ τοὺς τόπους τῆς τρίτης καὶ τῆς πέμπτης τῶν Συνόδων, καὶ κατωτέρω βιβλίου δεκάτου μέρους τρίτου κεφάλαιον δέκατον τέταρτον. καὶ ἐνταῦθα πράξει πέμπτῃ λέγονται οἱ Διαληφθέντες Αἱρεσιάρχαι Ἔξαρχοι τῆς καινοτομίας. δεύτερον, ὅτι τὸ ἐξάρχω, καὶ τὸ Ἱερέων Ἱερεὺς, ὡς λέγεται κατωτέρω πράξει δευτέρᾳ, ταυτόν ἐστι τῷ ὅτι κατὰ τοὺς ὅρους τῶν πατέρων πρῶτος ἐστὶν ὁ Ῥώμης, ὡς εἶπον ὁ Ἰουστινιανὸς, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου πέμπτου κεφάλαιον δέκατον ἔνατον, ἤτοι τὸ πρῶτον οὐ κατὰ βαθμὸν, οὐ κατὰ ἐξουσίαν, ἀλλὰ κατὰ μόνην τὴν τάξιν, ὅθεν ἐπιφέρει, εἰς ἐκδίκησιν τῶν πατρικῶν καὶ συνοδικῶν δογμάτων, οὐ τῶν παπικῶν δηλονότι, ὅπερ εἶπον ἄν, εἴπερ εἶχεν ἐξουσίαν τινὰ γενικὴν ὁ Ῥώμης ἐν τῇ καθόλου Ἐκκλησίᾳ, ὅτι πᾶς Ἐπίσκοπος ἐξάρχει οὕτω τῆς κατὰ πᾶσαν τὴν ὑφ' Ἥλιον ἱεραρχίας, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου πέμπτου κεφαλαίου ἑνδεκάτου Παράγραφον τριακοστὸν δεύτερον. ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς πράξεως φησὶ, βασιλεύοντος τοῦ Δεσπότου ἡμῶν Κώνστα τοῦ εὐσεβεστάτου Αὐγούστου. ἐν ᾧ σημείωσαι, ὅτι Δεσπότην αὐτοῦ καλεῖ τὸν Βασιλέα ὁ Πάπας ἐξίσου μετὰ τῶν λοιπῶν πατέρων, καὶ ποῦ τὸ, ὅτι ὁ Ῥώμης μείζων τῶν Βασιλέων, εἴπερ Δεσπότης αὐτοῦ ἐστὶν ὁ Βασιλεὺς ὥσπερ καὶ τῶν λοιπῶν; καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου πέμπτου κεφαλαίου δεκάτου πέμπτου Παράγραφον δέκατον. δεύτερον, ὅτι ἀνόμοιος ἐστὶν ἡ ἐν Φλωρεντίᾳ Σύνοδος τῇ παρούσῃ ἁγίᾳ Συνόδῳ καὶ διὰ τοῦτο, ὅτι ἐνταῦθα κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον ὁ Βασιλεὺς προτάττεται, ἐκεῖ δὲ ὁ Πάπας Εὐγένιος, ὥστε ἡ παροῦσα ἁγία, ἐκείνη δὲ ἀθλία καὶ ἀνοσία. πρὸς τούτοις τὸν Βασιλέα Αἱρετικὸν ὄντα καὶ ἀσεβέστατον ἡ Σύνοδος εὐφήμως εὐσεβέστατον λέγει. ὅθεν μετὰ τὸ σχίσμα εἴτε Βασιλεῖς, εἴτε Πατριάρχαι, εἴτε ἄλλοι ὀρθόδοξοι εἶπον τὸν Πάπαν μακαριώτατον, ἢ ἁγιώτατον, οὕτως εἶπον αὐτὸν διὰ τὴν συνήθη τῶν τῷ ὄντι ἐκκλησιαστικῶν εὐφημίαν, ἄναγνος ὅμως ἦν καὶ ἐστὶ καὶ ἀλλότριος παντὸς μακαρισμοῦ. ἔτι φησὶ, προκαθημένου τοῦ Πάπα. καὶ σημείωσαι, ὅτι καὶ περὶ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Μηνᾶ οὕτω λέγεται, καὶ πᾶς Πατριάρχης καὶ Μητροπολίτης τῆς ἰδίας Συνόδου προκάθηται, καὶ ἐνταῦθα οὕτω γέγονε, φησὶ γὰρ, συγκαθεζομένων αὐτῷ καὶ συνακροωμένων τῶν θεοφιλεστάτων Ἱερέων. συγκαθεζομένων λέγει, οὐχ ὑποκαθεζομένων, ὡς κάθηνται ἄρτι ὑπὸ τὸν Πάπαν οἱ Ἐπίσκοποι. τὸ δὲ συνακροωμένων, δηλοῖ ὅτι ἐξίσου ὁ Πάπας κριτὴς ἐν τῇ Συνόδῳ μετὰ τῶν λοιπῶν τῆς Συνόδου πατέρων, καὶ οὐχὶ ἀνάπαλιν. ὥστε καὶ ἰσότιμοι καὶ ταυτοδύναμοι, καὶ λοιπὸν οὐκ ἔστιν ὁ μὲν ἀμέσως, οἱ δὲ ἐμμέσως καὶ δι' αὐτοῦ Ἐπίσκοποι παρὰ Θεοῦ, ὡς βούλεται ἡ παπολατρεία, ἀλλ' ὡσαύτως ἀμέσως Ἐπίσκοποι καὶ ὁ Πάπας καὶ οἱ πατέρες παρὰ Θεοῦ. ἐν τῇ πρώτῃ διαλαλιᾷ τῆς Συνόδου σημείωσαι πρῶτον, ὅτι φησὶν, οἱ Πάπαι ἤγειραν Συνόδους κανονικῶς ἐξ αὐθεντίας ἀποστολικῆς, ἐννοητέον δὲ τὸ ἀποστολικῆς, ἀντὶ τοῦ Κανονικῆς. ἴδε καὶ κατωτέρω βιβλίου ἑβδόμου κεφαλαίου πρώτου Παράγραφον δέκατον τεῖχον, ὅπου λέγονται πάντες οἱ πατέρες ἀποστολικοί ἔκδικοι. δεύτερον σημείωσαι, ὅτι φησὶν ἀγεῖραι τὸν Μαρτῖνον τὴν Σύνοδον πρὸς ἀποστροφὴν μὲν τῆς Αἱρέσεως, πρὸς φυλακὴν δὲ τῆς πίστεως. καὶ σημείωσαι, ὅτι ἡ κοινότης ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐστὶ κοινῶς τῶν διοριζομένων τὸ κεφάλαιον, οὐδέποτε δὲ ἐν μόνῳ τῷ Ῥώμης. τρίτον φησὶν, ὅτι οἱ πατέρες τῆς Συνόδου προκάθηνται, ἀνωτέρω δὲ εἶπε συγκαθέζονται. τί δὲ σημαίνει τὸ προκαθέζεσθαι καὶ συγκαθέζεσθαι ἐν ταῖς Συνόδοις, ἴδε ἀνωτέρω τὸν τόπον τῆς τρίτης Οἰκουμενικῆς καὶ τῆς τετάρτης, καὶ κατωτέρω βιβλίου δεκάτου μέρους τρίτου κεφάλαιον δέκατον τέταρτον. τέταρτον, ὅτι εἶπε, προλάμπειν τὸν Πάπαν καὶ ὑπερκεῖσθαι ἀποστολικῶς τῶν ἁπανταχοῦ Ἱερέων. καὶ σημείωσαι, ὅτι τὸ προλάμπειν προσωπικόν ἐστι διὰ τὸν ζῆλον καὶ τὸν ἁγιώτατον Μαρτῖνον, ὅπερ καὶ ἄλλοις μυρίοις ἐρρέθη πατράσι. τὸ δὲ ὑπερκεῖσθαι ἀποστολικῶς, ταυτόν ἐστι τῷ ὅτι κανονικῶς πρῶτος ἐστὶ τῇ τάξει τῶν ἁπανταχοῦ Ἱερέων, κανονικῶς ὅμως, ἤτοι ἀπὸ διορισμοῦ τῶν Κανόνων, καὶ οὐκ ἀπὸ Χριστοῦ, ἢ τοῦ Πέτρου. ὁ γὰρ Μαρτῖνος ἑαυτὸν μὲν κανονικῶς εἶπε συνάξαι τοὺς πατέρας, τοὺς δὲ πατέρας εἶπε μαχητὰς, τὴν πανοπλίαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἔχοντας, εἰς ἐκδίκησιν μὲν τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἀναίρεσιν δὲ πάσης παρανομίας. καὶ σημείωσαι, ὅτι τὸ ἤδη ἄκρον πρωτεῖον καὶ ἡ μοναρχία τοῦ Πάπα καινόν τι ἐστὶ καὶ μιαρὸν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐφεύρεμα κακοδαιμόνων ἀνθρώπων, οὐκ ἀρχαῖον καὶ πάτριον. ἰδοὺ γὰρ ἐξίσου καὶ ἰσοτίμως μαχηταί εἰσιν ὁ Ῥώμης καὶ οἱ πατέρες, καὶ οὐχὶ ἀνάπαλιν, ὅτι καὶ ἐνταῦθα ἡ Σύνοδος, καὶ μεταταῦτα πολλάκις ἡ αὐτὴ κοινῶς, καὶ ἰδικῶς τινὲς τῶν πατέρων, καὶ αὐτὸς ὁ Πάπας Μαρτῖνος λέγουσιν, ὅτι οἱ ἔγκριτοι τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας πατέρες, καὶ αἱ ἅγιαι καὶ οἰκουμενικαὶ πέντε Σύνοδοι τὴν εἰς αὐτὸν τὸν Κύριον ἡμῶν καὶ Θεὸν Ἰησοῦν Χριστὸν πίστιν ἐκύρωσαν. καὶ σημείωσαι, ὅτι τὸ λέγειν τοὺς Ἰταλοὺς εἶναι τὸν Πάπαν βεβαιωτὴν τῶν Συνόδων, καὶ κατὰ τὸν Ὅρον τοῦ Φλωρεντινοῦ συνεδρίου Διδάσκαλον μόνον καὶ κατ' ἐξοχὴν δηλονότι πάντων τῶν Χριστιανῶν, ἀντιλογία ἐστὶ πρὸς τὴν παροῦσαν Σύνοδον, καὶ πρὸς πάντας τοὺς ἁγίους πατέρας. ὅτι ὁ Πάπας Μαρτῖνος ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς Συνόδου, καὶ ἐνταῦθα, καὶ μεταταῦτα, ὁσάκις περὶ ἑαυτοῦ λέγει, καὶ ἡ Σύνοδος ὁσάκις περὶ αὐτοῦ λέγει, καὶ ὁ Πάπας πάλιν ἐν τῇ ὑπογραφῇ τῆς Συνόδου, καὶ ἐν πάσαις αὐτοῦ ταῖς ἐπιστολαῖς, οὐ λέγει Μαρτῖνος ἄκρος, ἢ καθολικὸς, ἢ γενικὸς, ἢ μονάρχης Ἐπίσκοπος, ἀλλὰ Μαρτῖνος χάριτι Θεοῦ, ἢ κατὰ χάριν Θεοῦ Ἐπίσκοπος τῆς τῶν Ῥωμαίων ἁγίας τοῦ Θεοῦ καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας. καὶ σημείωσαι, ὅτι οἱ μεταταῦτα Τίτλοι καὶ αἱ ὑπογραφαὶ τοῦ Ῥώμης ἀντίκεινται καὶ τῷ Πάπᾳ Μαρτίνῳ, καὶ τῇ παρούσῃ ἁγίᾳ Συνόδῳ. ὅτι ὁ Μαρτῖνος ἐν τῇ διαλαλιᾷ ταύτῃ φέρει μάρτυρας εἰς πίστωσιν τῆς ὀρθοδοξίας Βασίλειον, Κύριλλον, Λέοντα καὶ Διονύσιον. καὶ σημείωσαι, ὅτι οἱ πατέρες ἐξίσου πατέρες, καὶ προτάττεται τοῦ Ῥώμης ὁ Ἀλεξανδρείας καὶ ὁ Καισαρείας καὶ ὁ Ἀθηνῶν, ἐπειδὴ τὸ

κῦρος

κῦρος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῶν πολλῶν καὶ οὐ τοῦ ἑνός ἐστιν. ὅτι ὁ Μαρτῖνος λέγει πολλάκις, Τῇ καθ' ἡμᾶς ἀποστολικῇ καθέδρᾳ, καὶ τὴν καθ' ἡμᾶς ἀποστολικὴν καθέδραν, καὶ πρὸς τὸν καθ' ἡμᾶς ἀποστολικὸν θρόνον. ἐν οἷς σημείωσαι, ὅτι ταὐτόν ἐστιν ἀποστολικὸς θρόνος καὶ ἀποστολικὴ καθέδρα. καὶ ὅτι οὐ μόνος λέγεται ὁ ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐπισκοπικὸς θρόνος ἀποστολικὴ καθέδρα, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι δήπου εἰσίν, ὡς εἴρηται καὶ ῥηθήσεται πολλάκις. καὶ ὅτι τοῦτο συνεχῶς καὶ πολλάκις τὸ καθ' ἡμᾶς, ἀναιρετικόν ἐστιν ἐκείνου τοῦ παπισικοῦ, ἤτοι τοῦ, ἡ Ῥώμη ἀπολελυμένως ἀποστολικὴ λέγεται καθέδρα, καὶ διὰ τοῦτο ἰδικῷ τρόπῳ πρώτη. ἐν ᾧ δὲ φησίν, ὅτι ἠναγκάσθησαν ἐκ διαφόρων τόπων πρὸς τὴν καθ' ἡμᾶς ἀποστολικὴν καθέδραν πλεῖστοι τῶν ὀρθοδόξων τὰς κατ' αὐτῶν, ἢ τῶν Αἱρετικῶν ἐγκλήσεις, ἤτοι αἰτίας ἐκποιήσασθαι, ῥητέον, ὅτι καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπὶ Ἰωάννου τοῦ Καππάδοκος κατὰ Σεβήρου πάντες σχεδὸν οἱ ὑποκείμενοι τοῖς δυσὶν ἀποστολικοῖς θρόνοις Ἱεροσολύμων καὶ Ἀντιοχείας ἐπέδωκαν τὰς κατὰ Σεβήρου καὶ Ζωορᾶ καὶ Πέτρου ἐγκλήσεις τῇ ἐν Κωνσταντινουπόλει Συνόδῳ, τουτέστιν εἰπεῖν τῷ Κωνσταντινουπόλεως θρόνῳ, ἤτοι τῇ ἐν Κωνσταντινουπόλει καθολικῇ καὶ ἀποστολικῇ καθέδρᾳ, ἀλλ' οὐκ ἔλαβεν ἐκ τούτου ὁ Κωνσταντινουπόλεως προνόμιον μοναρχίας, ὅθεν οὐδὲ ὁ Ῥώμης διὰ τὰς δοθείσας αὐτῷ ἐγκλήσεις, ἤτοι αἰτίας, μοναρχικὸν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀξίωμα. ἔτι φησίν, ὅτι ἐγένετο ὑπόμνησις τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Παύλου κατ' ἐπιτροπὴν τῆς ἀποστολικῆς αὐθεντίας. Ἀλλὰ ῥητέον, ὅτι ἀποστολικὴ αὐθεντία κἀνταῦθα ἡ κανονικὴ εἴρηται, κατωτέρω γὰρ ὁ αὐτὸς εἶπον, ὅτι οἱ Πάπαι ποτὲ μὲν παρακαλοῦντες, ποτὲ δὲ κανονικῶς ἀπειλοῦντες. ἢ σημείωσαι, ὅτι κανονικὴ ἀπειλὴ καὶ κανονικῆς αὐθεντίας ὑπόμνησις ταὐτόν ἐστιν. ἀλλαμὴν πᾶσαι αἱ Σύνοδοι καὶ πάντες οἱ Πατριάρχαι καὶ πάντες οἱ ἅγιοι πατέρες κατὰ τῶν Αἱρετικῶν κοινὴν ἔχουσιν αὐθεντίαν ἀποστολικὴν καὶ κανονικὴν ἀπειλὴν καὶ πνευματικὴν κρίσιν, ὡς καὶ ἐνταῦθα ὁ Μαρτῖνος τοὺς πατέρας τῆς Συνόδου ὁρκίζει κοινῶς σκέψασθαι, καὶ κοινῶς ἀποφήνασθαι, ἄρα καὶ ἐκ τούτων ἀνῄρηται ἡ μοναρχία ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας. Μαῦρος Ἐπίσκοπος Ῥαβέννης ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τῆς πρὸς Μαρτῖνον ἐπιστολῆς αὐτοῦ λέγει τὸν Μαρτῖνον ἀποστολικὸν καὶ Οἰκουμενικὸν Ἀρχιερέα. Ἀλλὰ ῥητέον, ὅτι καὶ ἄλλοι πατέρες ἐρρέθησαν ἀποστολικοί, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου τετάρτου κεφαλαίου πρώτου Παράγραφον δέκατον τρίτον. περὶ δὲ τοῦ Οἰκουμενικὸς εἴρηται πολλάκις ἀνωτέρω βιβλίῳ τετάρτῳ καὶ πέμπτῳ, καὶ νῦν ῥητέον, ὅτι ὁ Αὐτοκράτωρ Κώνστας λέγεται ἐν τῇ δευτέρᾳ πράξει παρὰ τῶν Ἐπισκόπων τῆς Ἀφρικῆς γῆς καὶ θαλάσσης Δεσπότης, ἀλλ' οὐκ ἦν ὁ Κώνστας πάσης γῆς καὶ θαλάσσης Δεσπότης, ἀλλὰ μόνον τῆς ἰδίας ἐνορίας, ἄρα καὶ ὁ Ῥώμης καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως Οἰκουμενικοὶ λεγόμενοι, μόνης τῆς ἰδίας ἐνορίας εἰσὶ τοιοῦτοι, καὶ οὐδεμιᾶς ἀλλοτρίας. ὁ Μαῦρος Ῥαβέννης ἐπιγράφεται δοῦλος τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ, ἄρα οὔτε τοῦτο τὸ προσχηματίδιον ἀφωσίωται μόνῳ τῷ Ῥώμης, καὶ μάτην μεγαλαυχεῖ καὶ ἐπὶ τούτῳ. σημείωσαι, ὅτι καὶ Ἐπίσκοποι πέμπουσιν ἐπιστολὰς εἰς τὰς Συνόδους, καὶ οὐ μόνον οἱ Πατριάρχαι καὶ οἱ αὐτοκέφαλοι Ἀρχιεπίσκοποι, καὶ συντάττονται τοῖς πραττομένοις ἐν ταῖς Συνόδοις, ὡς καὶ αἱ τῶν Παπῶν καὶ τῶν Πατριαρχῶν. καὶ διαλαλιὰ τῆς Συνόδου ἡ ἐσχάτη ἐν ταύτῃ τῇ πράξει τὴν ἐξέτασιν περὶ τῶν Αἱρετικῶν καὶ τὴν κρίσιν κοινῶς καὶ ἴσως καὶ ταυτοτρόπως τῇ Συνόδῳ ἀποδίδωσι, καὶ οὐδὲν ἰδικῶς τῷ Πάπα παρέχει, οὐκ ἔστιν ἄρα μοναρχικὸν ἀξίωμα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Θ'.

Περὶ τῶν ἐν τῇ δευτέρᾳ πράξει ὑπὸ τοῦ Μαρτίνου Πάπα λεχθέντων, ἐν ᾗ συνεδρεύειν αὐτῷ τοὺς Ἀρχιερεῖς τῆς Συνόδου εἶπε, καὶ περὶ τῶν ἐν τοῖς λιβέλλοις Στεφάνου Δώρων καὶ τῶν ἐν Ῥώμῃ Γραικῶν καὶ Σεργίου Κυπρίων Ἐπισκόπου λεγομένων, καὶ τῶν γεγραμμένων ἐν ταῖς πρὸς τὸν Πάπαν Θεόδωρον ἐπιστολαῖς Κολούθου, Ῥεπαράτου καὶ Βίκτορος Καρθαγένης, καὶ τῆς παρὰ Μαρτίνου πρὸς Βίκτορα ἀναξίας ἀποκρίσεως, καὶ περὶ τῆς τούτων πάντων ἐνταῦθα διασαφήσεως, ἐξ ἧς ἀποσκορακίζεται ἡ ἐπάρατος μοναρχία πόῤῥω τῆς Ἐκκλησίας, καὶ δείκνυται, ἐξαιρουμένων τῶν ψευδολογιῶν, ἡ ἐσχάτη ψῆφος τῆς κοινότητος.

Ἐν τῇ δευτέρᾳ πράξει σημείωσαι πρῶτον, ὅτι ὁ Πάπας Μαρτῖνος λέγει, ἡ συνεδρεύουσα ἡμῖν ἁγία Σύνοδος τῶν θεοφιλεστάτων Ἀρχιερέων. Καί, ὡς ἂν οὕτω κατ' εὐχὰς συμπαραμαρτυροῦντα λάβοιμεν καὶ συνεδρεύοντα τὸν εἰπόντα Θεόν, ὅπου εἰσὶ δύο, ἢ τρεῖς συνηγμένοι ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν. καὶ σημείωσαι, ὅτι τὸ συνεδρεύω λέγει ὁ Πάπας ἐξίσου ἐπί τε τῶν πατέρων τῆς Συνόδου καὶ ἐπὶ τοῦ Θεοῦ, οὐκ ἔστι δέ τι μεῖζον Θεοῦ, ἄρα οὐδὲ τῆς Συνόδου. ἔτι οὐκ ἔστι τι μεταξὺ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Συνόδου· ἄρα οὐδὲ ἔστι τι ἕτερον πλὴν τοῦ Θεοῦ μεῖζον τῆς Συνόδου. ὅθεν καὶ ἐκ τοῦ τόπου τούτου πᾶσα μοναρχία καταργεῖται ἐκ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἡ ἐσχάτη ψῆφος ἐστὶ τῆς κοινότητος. ἐν τῷ λιβέλλῳ τοῦ Στεφάνου Δώρων σημείωσαι πρῶτον, ὅτι ἡ Σύνοδος ἠθροίσθη εἰς βεβαίωσιν ἱερὰν καὶ ἐκδίκησιν τῶν πατρικῶν καὶ συνοδικῶν τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας ὅρων καὶ θεσπισμάτων, ὅπερ ταὐτόν ἐστι τῷ οὐχ ἵνα βεβαιώσῃ τι ἰδικῶς ὁρισθὲν παρὰ τῶν Ἐπισκόπων Ῥώμης, καὶ παρεαθὲν παρὰ τῶν Αἱρετικῶν, ἀλλ' ἵνα ἐπικυρώσῃ τὰ παρὰ τῶν πατέρων καὶ τῶν Συνόδων ἐκτεθέντα, ὅθεν κἀντεῦθεν παντάπασιν ἀναιρεῖται ἡ βέβηλος μοναρχία. δεύτερον φησίν, ὅτι ἡ συνοδικὴ κέλευσις παρακαλεῖ τοὺς θλιβομένους ὑπὸ τῶν Αἱρετικῶν. καὶ σημείωσαι, ὅτι οὐδεμία

παρα-

παρακαλεῖ κυρίως θλιβόμενον μόνος ὁ Ῥώμης, ἀλλὰ μετὰ τῆς Συνόδου συντεταγμένως ἐξ ἴσου, ὥστε οὐδὲ μονάρχης. τρίτον, ὅτι ὁ μὲν Στέφανος ἐνταῦθα λέγει, ἐν πρώτοις Θεόδωρος ὁ Φαρὰν ἐφεῦρε τὴν αἵρεσιν τῶν Μονοθελητῶν, ἐν δὲ τῇ δεκάτῃ τρίτῃ πράξει τῆς αὐτῆς Οἰκουμενικῆς λέγεται, ὅτι ὁ Κωνσταντινουπόλεως Σέργιος ἐγένετο εἰσηγητὴς αὐτῆς, ἀληθεστέρα δέ ἐστιν ἡ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος τοῦ Στεφάνου, καὶ ἴδε κατωτέρω τὸν τόπον τῆς Συνόδου. τέταρτον, φησὶν ὁ Στέφανος πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν Ῥωμαίων, Ταῦτα ἀναγγέλλομεν τῇ πασῶν ἀρχούσῃ καὶ ὑπερκειμένῃ καθέδρᾳ, λέγω δὲ τῇ καθ' ὑμᾶς κορυφαίᾳ καὶ ὑπερφυεῖ πρὸς τὴν τοῦ παντὸς ἴασιν τραύματος, ἐπειδὴ δὲ τοῦτο πράττειν ἐξουσιαστικῶς εἴωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς ἐξ ἀποστολικῆς, ἤτοι κανονικῆς εἴωθεν αὐθεντίας, διότι προδήλως οὐ μόνον τὰς κλεῖς τῶν Οὐρανῶν πιστευθεὶς μόνος παρὰ πάντας εἴληφεν ὁ Πέτρος, ἀλλ' ὅτι καὶ ποιμαίνειν πρῶτος ἐπετράπη τὰ πρόβατα πάσης τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, καὶ μέντοι πάλιν κατ' ἐξαίρετον ἰδιοπροσώπως αὐτὸς βεβαιοτέραν ἔχων ὑπὲρ πάντας τὴν εἰς αὐτὸν τὸν Κύριον ἡμῶν καὶ ἀμετάτρεπτον πίστιν, ἐπιστρέψαι ποτὲ καὶ ὑποστηρίξαι σαλευομένους τοὺς ὁμοταγεῖς αὐτῷ καὶ πνευματικοὺς ἀδελφούς, εἶτα προνοητικὸς ἐπὶ πάντων αὐτῶν, ἐξ αὐτοῦ τοῦ δι' ἡμᾶς σαρκωθέντος Θεοῦ τῷ κύρει κεκοσμημένος καὶ τὴν ἱερατικὴν αὐθεντίαν. ταῦτα ὁ Στέφανος. ἐν οἷς ῥητέον πρῶτον, ὅτι, ὡς εἴρηται, τὸ ἐξουσιαστικῶς πράττειν, ταὐτόν ἐστι τῷ κανονικῶς, κανονικῶς δὲ πράττων, οὐκ ἔστι μονάρχης, ἐπειδὴ οἱ Κανόνες τῇ κοινότητι ἀποδιδόασι τὸ κῦρος. δεύτερον, ὅτι κολακευτικῶς, ἤτοι ψευδῶς, ἢ ἐπιεικέστερον εἰπεῖν ῥητορικῶς εἴρηκε τὰ λοιπά, ἐπειδὴ πόθεν ἀποδείκνυσι τὸ πιστευθῆναι μόνον παρὰ πάντας τὸν Πέτρον τὰς κλεῖς τῶν Οὐρανῶν; καὶ πότε παρὰ τοὺς λοιποὺς Ἀποστόλους ἐνήργησέ τι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὁ Πέτρος, ἢ ὑπὲρ τοὺς λοιποὺς Ἀποστόλους; ὅτι γὰρ ἐπετράπη αὐτῷ ποιμαίνειν τὰ πρόβατα, δῆλον, καὶ τοῦτο ἐρρέθη αὐτῷ ῥητῶς καὶ τριττῶς, πρὸς συγχώρησιν μέντοι τῆς τριττῆς ἀρνήσεως, οὐ μὴν καὶ μόνῳ, ἢ πρώτῳ καὶ ὑπὲρ πάντας, ἐπειδὴ κοινῶς ἐρρέθη πρὸς πάντας τοὺς Ἀποστόλους τό, Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη. ἴδε καὶ ἀνωτέρω κεφαλαίου τετάρτου Παράγραφον δεύτερον. ἀλλὰ μὴν καὶ τό, Καὶ μέντοι πάλιν κατ' ἐξαίρετον ἰδιοπροσώπως ὁ Πέτρος βεβαιοτέραν ἔχων ὑπὲρ πάντας τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν καὶ ἀμετάτρεπτον, ψεῦδός ἐστι προφανές, μετὰ γὰρ τὸ ῥηθῆναι αὐτῷ, Καὶ σύ ποτε ἐπιστρέψας, στήριξον τοὺς ἀδελφούς σου, ἠρνήσατο τρίς, καὶ τοῦτο μετὰ ὅρκων καὶ ἀναθεματισμῶν, ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον, ἐξ ὧν ἀβέβαιος καὶ τρεπτὴ ἐδείχθη ἡ πίστις αὐτοῦ. εἶτα πόθεν ὁ Στέφανος ἀποδείκνυσιν, ὅτι ὁ Πάπας ἐξαιρέτως καὶ ἰδιοπροσώπως ἐστὶ τοῦ Πέτρου διάδοχος; ὅπερ καὶ τῇ γραφῇ καὶ τοῖς πατράσιν ἀντικείμενόν ἐστι, ἀπεδείχθη γὰρ καὶ ἀποδειχθήσεται, ὅτι πάντες οἱ Ἐπίσκοποι τοῦ Πέτρου καὶ τῶν Ἀποστόλων πάντων ἐξ ἴσου διάδοχοί εἰσι. καὶ σημείωσαι, ὅτι ταῦτα τὰ ῥήματα τοῦ Στεφάνου ἢ ψευδῆ εἰσίν, ἢ ῥητορικῶς εἰρημένα, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω, ἢ πεπλασμένα καὶ διεστραμμένα ἀμφιβόλως. πρὸς τούτοις οὐ μόνον ὁ Πέτρος προνοητικῶς εἶχεν ἐπὶ πάντων, ἀλλὰ καὶ οἱ λοιποὶ Ἀπόστολοι πάντες ἐξ ἴσου, ὅθεν ὁ Παῦλος τὴν μέριμναν εἶχε πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ αὐτὸν τὸν Πέτρον ἁμαρτήσαντα κατήλεγξεν ἐπ' αὐτοφόρῳ, ἔπειτα τίς ἐκ τῶν Ἀποστόλων ἁμαρτήσας περὶ τὴν πίστιν ἐστηρίχθη παρὰ τοῦ Πέτρου; ἢ τυχὸν ταῦτα ματαίως ὁ Κύριος εἴρηκε; μὴ γένοιτο. ἴδε τὰ περὶ τούτου βιβλίου δεκάτου μέρει τετάρτῳ. οὐδὲν ἄρα καὶ ἐκ τοῦ Στεφάνου τούτου συνῆκται τοῖς παπολάτραις περὶ μοναρχίας τοῦ Ῥώμης. Ἔτι φησὶν ὁ αὐτός, ὅτι ὁ ἅγιος Σωφρόνιος εἶπεν αὐτῷ ἀπελθεῖν εἰς Ῥώμην, ὅπου τῶν εὐσεβῶν δογμάτων εἰσὶν αἱ κρηπῖδες. ἀλλὰ καὶ τοῦτο ψεῦδός ἐστιν, ἐπειδὴ ὁ Σωφρόνιος ἦν ἀντίπαλος τοῖς Μονοθελήταις, καὶ πρὸς τὸν Ῥώμης Ὀνώριον ἐπιστολὴν καὶ πρέσβεις ἀπέστειλε κατὰ τῆς Αἱρέσεως, καὶ ὁ Ὀνώριος ἀδιόρθωτος μείνας, ἀντέγραψε τῷ Σωφρονίῳ μὴ λέγειν δύο θελήσεις καὶ ἐνεργείας, ὡς δείκνυται ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Ὀνωρίου πρὸς Σέργιον. καὶ πρὸς τούτοις ὁ Στέφανος λέγει, ὅτι ὁ Σωφρόνιος ἐν δυσὶ βιβλίοις συνήγαγεν ἑξακοσίας πατρικὰς χρήσεις εἰς ἔλεγχον τῆς μονοθελήσεως, καὶ πῶς πάλιν ἔπεμπον εἰς Ῥώμην; καὶ πῶς ἔλεγεν ἐπὶ τῆς Ῥώμης εἶναι τὰς κρηπῖδας τῶν εὐσεβῶν δογμάτων; ἢ τυχὸν ἀκούσας ὅτι ὁ Σεβερῖνος καὶ Ἰωάννης ἀνεθεμάτισαν τὴν Ἔκθεσιν τοῦ Ἡρακλείου, ἔπεμπον εἰς Ῥώμην, ἀλλὰ τοῦτο παντὶ ὀρθοδοξοῦντι Ἐπισκόπῳ ἴδιόν ἐστιν. εἶτα εἰ ὁ Σωφρόνιος ἔπεμψεν εἰς Ῥώμην, καὶ οἱ Πάπαι ἔγραψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ συγχωροῦντες, καθαιροῦντες, ἐπιτιμῶντες, παρακαλοῦντες, καὶ ἐν ἄλλοις οἰκονομοῦντες, ἀλλὰ ῥητέον, ὅτι ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ Ἀλεξανδρείᾳ καὶ Ἀντιοχείᾳ ὄντων τῶν Πατριαρχῶν Αἱρετικῶν, ἐν δὲ τῇ Ἀνατολῇ τῶν Σαρακηνῶν ἀναφανέντων καὶ λεηλατούντων, δικαίως ὁ Σωφρόνιος ἔπεμψεν εἰς Ῥώμην συμμαχίας χάριν, ὡς καὶ οἱ πρὸ αὐτοῦ Πατριάρχαι Ἱεροσολύμων, Ἰωάννης, Πέτρος καὶ Εὐστόχιος ἔπεμψαν εἰς Κωνσταντινούπολιν κατὰ Σεβήρου καὶ τῶν Ὠριγενιαστῶν. ᾠκονόμουν δὲ πολλὰ εἰς τὴν Παλαιστίνην οἱ Ἐπίσκοποι Ῥώμης, ἀλλὰ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίῳ δευτέρῳ τὰ περὶ Ἰλλίου, καὶ βιβλίου τοῦ αὐτοῦ κεφάλαιον ἕκτον καὶ δέκατον ἕνατον, καὶ βιβλίου πέμπτου κεφαλαίου ἑνδεκάτου Παράγραφον τριακοστὸν δεύτερον, ἐν οἷς δείκνυται, ὅτι πολλοί εἰσιν οἱ εἰς ἀλλοτρίας Διοικήσεις καὶ Ἐπαρχίας οἰκονομοῦντες. Ἔτι λέγει, ὅτι ὁ Σέργιος Ἐπίσκοπος Ἰόππης ἀπὸ τῶν ἐξωτερικῶν τὴν δημοδοσίαν τοῦ θρόνου Ἱεροσολύμων λαβών, παρανόμους χειροτονίας ἐποίησε. καὶ σημείωσαι, ὅτι λέγοντές τινες τὸν Σέργιον τοῦτον γεγονέναι Πατριάρχην Ἱεροσολύμων, ψεύδονται προφανῶς, καὶ ἴδε κατωτέρω βιβλίου ἑβδόμου κεφάλαιον ἔσχατον. Οἱ ἐν τῇ Ῥώμῃ παροικοῦντες Γραικοὶ ἐν τῷ λιβέλλῳ αὐτῶν λέγουσι πᾶσι τοῖς πατράσι τῆς Συνόδου ἐξ ἴσου· Ἐπειδὴ πάντων εἰς ὑμᾶς ἤρτηνται

μετὰ

μετὰ Θεὸν αἰκαρδίαι, κορυφαίους ὑμᾶς ὑπὸ Χριστοῦ τεθειμένους, ἐπισταμένων τῶν Ἐκκλησιῶν κεφαλιῶ. καὶ σημείωσαι, ὅτι τοῦτο ταὐτόν ἐστι τῷ εἰρημένῳ ἐν τῇ τρίτῃ Συνόδῳ, ὅτι Κύριλλος καὶ Μέμνων κεφαλαί εἰσι τῶν συνειλεγμένων, ὅθεν κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον λέγεται καὶ ὁ Πάπας καὶ οἱ λοιποὶ Πατριάρχαι, ἅπερ λέγονται, καὶ ὅπου λέγονται, ἐξῃρημένως κεφαλαί, εἴτε ὁ Πάπας Λέων παρὰ τοῦ Τοποτηρητοῦ αὐτοῦ ἐν τῇ τετάρτῃ Συνόδῳ, εἴτε ἄλλος τὶς κοινῶς παρὰ τῶν Συνόδων, καὶ ἰδικῶς παρά τινων πατέρων, καὶ ἴδε τοὺς τόπους τῶν Συνόδων βιβλίῳ τρίτῳ καὶ τετάρτῳ. ψεῦδος ἄρα ὅτι ὁ Πάπας μόνος κεφαλὴ λέγεται, καὶ ἐστὶν ἐξῃρημένως ἐν τῇ καθόλου Ἐκκλησίᾳ, ἐπειδὴ καθόλου κεφαλὴ τῆς καθόλου Ἐκκλησίας μόνος ἐστὶν ὁ Χριστὸς, ὅθεν Γόλυσος καὶ Πρέσβυς ἐν τῇ πρὸς τὸν Κωνσταντινουπόλεως Παῦλον ἐπιστολῇ, καμμένη ἐν τῇ πασσέσῃ πράξει λέγουσι, κεφαλὴ, ἣ καὶ θεμέλιος ὑπάρχει τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας ὁ Κύριος ἡμῶν καὶ Θεὸς Ἰησοῦς Χριστός. ὅτι δὲ καὶ ῥητῶς ὁ λίβελλος οὗτος τῶν ἐν Ῥώμῃ Γραικῶν πᾶσαν μοναρχικὴν ἐξουσίαν ἀναιρεῖ ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας, δῆλον, λέγει γὰρ πρὸς τοὺς πατέρας ἐν οἷς καὶ ὁ Πάπας, Καὶ νῦν δὲ παρακαλοῦμεν καὶ προσπίπτομεν καὶ ἐνδεχόμεθα πάντας ὑμᾶς τοὺς ἁγίους πατέρας, ἤτοι τὸν ἀποστολικὸν καὶ κορυφαῖον θρόνον. Καὶ, εἰς ὑμᾶς παρεπέμφθη τοὺς ἁγιωτάτους μὴ παριδεῖν τῶν ἐν τοσούτοις χρόνοις πανταχόθεν πρός τε τὸν Θεὸν ἐπίσης, καὶ τοὺς ἁγιωτάτους ὑμᾶς ἐκτεταμένως Χριστιανῶν τὰς ἱκεσίας, μήτε μὴν ἡμῶν τῶν ταπεινῶν καὶ ἀπόντων καὶ παρόντων τὰς περὶ τούτων μετὰ δακρύων δεήσεις, ἀλλὰ κανονικῶς τε καὶ συνοδικῶς τὴν ὑπὸ τῶν εἰρημένων ἀνδρῶν πολεμηθεῖσαν ἁγίαν πίστιν ἐκδικῆσαι. ἐν τούτοις σημείωσαι δύο τινά, πρῶτον, ὅτι ὁ ἀποστολικὸς θρόνος ἐννοεῖται ὁ Ἐπίσκοπος Ῥώμης μετὰ τῆς Συνόδου αὐτοῦ, καὶ οὐ μόνος. δεύτερον, ὅτι τὸ κῦρος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐστὶ τῆς Συνόδου, τοῦ δὲ Πάπα μόνου οὐκ ἔστι τόπος οὐδεὶς ἐνεργείας κοινῆς ἐκκλησιαστικῆς. Ἐν τῷ λιβέλλῳ Σεργίου Κυπρίων Ἐπισκόπου σημείωσαι, ὅτι λέγει τὸν Πάπαν πατέρα πατέρων καὶ Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, ἀλλὰ περὶ τούτου εἴρηται ἀνωτέρω ὅτι ἐρρέθη καὶ ἄλλοις. περὶ δὲ τῶν ἐγκωμίων ἴδε κατωτέρω βιβλίου ἑβδόμου κεφάλαιον ἔνατον, ὅπου μείζονα τούτων ἐγκώμια λέγει ὁ τότε Κύπρου τῷ Κωνσταντινουπόλεως Ἰγνατίῳ. ἔτι φησὶ περὶ τῶν εἰρημένων Αἱρεσιαρχῶν, Μέχρι γὰρ καὶ τήμερον οἰκονομίαν τινὰ πραγματευομένοις σεσιγήκαμεν, οἰόμενοι πρὸς τὰ κρείττω μετακινῆσαι αὐτοὺς τὰ οἰκεῖα διδάγματα. καὶ σημείωσαι, ὅτι καὶ οἱ Ἀνατολικοὶ οἰκονομικῶς σεσιγήκασιν ἐπὶ πολὺν καιρὸν, οἰόμενοι τοὺς Ἰταλοὺς πρὸς τὰ κρείττω μετακινῆσαι τὰς καινοτομίας αὐτῶν, μεινάντας δὲ ἐν τῇ οἰκείᾳ πεισμονῇ, ἀπέβαλον αὐτοὺς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἑνώσεως, καὶ ὁ Κύριλλος διὰ τοῦτο οὐκ ἐποίησεν ἀκοινώνητον τὸν Νεστόριον μόνος, καὶ ἴδε τὸν τόπον ἀνωτέρω τῆς τρίτης Συνόδου. Ἐν τῇ ἐπιστολῇ Κολούθου καὶ Ῥε-

παράτου πρὸς τὸν Πάπαν Θεόδωρον σημείωσαι πρῶτον, ὅτι φασὶν, Αὐτὸς ὁ ὑμέτερος ἀποστολικὸς θρόνος ἰδιοτρόπως, ἤτοι μοναδικῶς κατὰ θεῖον κεκλήρωται θέσπισμα τὰ ἱερὰ τῆς Ἐκκλησίας δόγματα διερευνᾶσθαι καὶ ἀναψηλαφᾶν. Καὶ, ἀρχῆθεν γὰρ αὕτη πέφυκεν ἡ συνήθεια, ὥστε παρὰ τῶν ἀρχαίων τῆς κορυφαίας καὶ ἀποστολικῆς τὰ φαῦλα μὲν καταλύεσθαι, βεβαιοῦσθαι δὲ τὰ προσήκοντα, ἐπεὶ οὖν οἱ ἐξ ἀρχῆς Κανόνες θεσπίζουσιν ὅπουπερ ἂν ἐκκλησιαστικὸν πρᾶγμα κινῆται, μὴ πρότερον ψηλαφᾶσθαι καθάπαξ, ἢ προσδέχεσθαι, κἂν ὅτι μάλιστα τὰ κινούμενα τύχοιεν ὄντα ἐν ἀπῳκισμέναις τισὶ καὶ πορρωτάταις Ἐπαρχίαις ἄχρις ἂν ἐπὶ τὸν ἀποστολικὸν ἀνακομισθῇ θρόνον, ἵνα ἐκ τῆς κατ᾿ αὐτὸν αὐθεντίας τοῦ ζητουμένου δοκιμασθέντος εἶτα καὶ τρανωθέντος, ἐξ αὐτοῦ, καθάπερ ἔκ τινος πηγῆς ἱερᾶς ἡ τοῦ κηρύγματος ἔναρξις γένηται, καὶ οὕτω καθεξῆς πασῶν τοῦ Θεοῦ προσδεχομένων Ἐκκλησιῶν τὸ δοκιμασθὲν, πρὸς τὰ τοῦ κόσμου πέρατα διαμείνωσιν ἀμιάντως τῆς ἀκραιφνοῦς πίστεως τὰ Μυστήρια. Ἀλλὰ πρὸς ταῦτα ῥητέον πρῶτον ἅπερ ἐρρέθη περὶ τῶν τοιούτων παπικῶν τερατολογιῶν βιβλίου πρώτου κεφαλαίῳ ἑνδεκάτῳ καὶ δεκάτῳ ἕκτῳ, καὶ βιβλίου τρίτου κεφαλαίου δεκάτου τρίτου Παραγράφῳ ἑνδεκάτῳ. δεύτερον, ὅτι δι᾿ ὅλου ῥητορικά εἰσι καὶ οἰκονομικὰ διὰ τὸν τότε καιρὸν πρὸς ἔπαινον τοῦ Μαρτίνου, ὑπερμαχοῦντος τῆς ὀρθοδοξίας, καὶ γὰρ ποῖον ἐστὶ τὸ θέσπισμα ὅπερ τῷ Ῥώμης δέδοται ἵνα ἰδιοτρόπως καὶ μοναδικῶς τὰ τῆς Ἐκκλησίας δόγματα διερευνᾷ καὶ ἀναψηλαφᾷ; ποῖοι εἰσὶν οἱ Νόμοι ἐκεῖνοι οἱ θεσπίζοντες τὰ εἰρημένα; ποία ἐστὶν ἡ συνήθεια ἡ παραδοῦσα τοῖς Πάπαις τὰ τοιαῦτα ἐνεργεῖν; ἀλλὰ μὴν τὰ τοιαῦτα θεσπίσματα καὶ Νόμοι οὐκ εἰσὶν, ἄρα καὶ τὰ εἰρημένα ἢ πλάσματα εἰσὶν, ἢ οἰκονομικῶς ἐρρέθησαν. τρίτον ῥητέον κατὰ συγχώρησιν, εἴπερ θεσπίσματα καὶ Κανόνες καὶ συνήθεια τὰ τοιαῦτα τῷ Ῥώμης δεδώκασιν, ἄρα οὐκ ἔχει τὰ τοιαῦτα παρὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ Πέτρου, ὡς διαφυσῶσιν οἱ παπολάτραι. τέταρτον, ὅτι οἱ λόγοι οὗτοι ἦσαν τοῦ Πάπα Ζωσίμου, ἀλλ᾿ ἐκεῖνοι ἐξελέγχθησαν ὡς νόθοι καὶ ἐπίβουλοι τῆς χριστιανικῆς εἰρήνης, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου δευτέρου κεφαλαίου πέμπτου Παράγραφον δέκατον ἕκτον, καὶ βιβλίου τρίτου κεφάλαιον δέκατον τέταρτον, καὶ ἄλλους τόπους πολλοὺς ἐνταῦθα. πέμπτον, οἱ κατὰ καιροὺς πατέρες τὰς ἀναφυείσας Αἱρέσεις ἄνευ εἰδήσεως, ἢ γνώμης ἢ ἐπιτροπῆς τοῦ θρόνου Ῥώμης ἐψηλάφησαν, ἠρεύνησαν, ἔκριναν καὶ ἀπέβαλον, καὶ αἰτίας δεδώκασι διὰ τούτων ταῖς Οἰκουμενικαῖς Συνόδοις πρὸς τὰ ἴδια συμπεράσματα, ὥστε οἱ παρόντες λόγοι τῶν Ἀφρικανῶν εἰ μὴ νόθοι εἶεν, οἰκονομικοί εἰσιν, ὡς καὶ πολλοὶ παρὰ τῶν Μοναχῶν Συρίας καὶ Παλαιστίνης πρὸς τὸν Καππάδοκα καὶ Μηνᾶν καὶ αὐτὸν τὸν Ἀγαπητὸν Νόμῳ ἐγκωμίων εἰρημένοι, ἵνα πρὸς μείζονα ζῆλον ἐρεθίσωσι τοὺς προέδρους τῶν Ἐκκλησιῶν. ἕκτον, τὴν αὐστηρίαν τοῦ θρόνου Ῥώμης, ἣν προβάλλουσιν οἱ Ἄφροι, ὁ Κωνσταντινουπόλεως

Παῦλος

Παῦλος οὐ προσήκατο. ὅθεν εἰς τὸν Παῦλον ἔγραψαν σὺν εὐλαβείᾳ ἀναφορὰν πρὸς διόρθωσιν, ἣν δὴ καὶ αὐτὴν οὐ προσδεξάμενος ὁ Παῦλος, κατεκρίθη ὑπὸ τοῦ Ῥώμης, ἀλλ' οὐδὲν ἴσχυσεν ἡ τοιαύτη κατάκρισις, ὥσπερ οὐδὲν ἴσχυσεν οὐδὲ τῆς παρούσης Συνόδου, ἕως οὗ ἀθροισθεῖσα ἡ Οἰκουμενικὴ ἕκτη Σύνοδος, πέρας τοῖς πράγμασιν ἔθηκεν. οὕτω καὶ ἡ αὐστηρία Κελεστίνου καὶ Κυρίλλου οὐδὲν ἴσχυσαν κατὰ Νεστορίου, ἕως οὗ ἀθροισθεῖσα ἡ τρίτη Σύνοδος, ἀπέτεμε τὸν ἐξηγητὴν τῆς ἀσεβείας. καὶ ἡ αὐστηρία Λέοντος καὶ Φλαβιανοῦ οὐδ' ὅλως ἴσχυσε κατὰ τοῦ Εὐτυχοῦς, ἕως οὗ ἡ ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδος κατεδίκασε τὸν ἀλάστορα. ὥστε ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τὸ κῦρος τῆς κοινότητός ἐστι, καὶ οὐχ ἑνός τινος. ἕβδομον, οἱ Ἐπίσκοποι Ἄφροι οὐ μόνον εἰς τὸν Κωνσταντινουπόλεως ἔγραψαν ἐλέγχους περὶ διορθώσεως, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν Βασιλέα, ἵνα πρὸς τοῦτο τῷ Παύλῳ ἐπιτρέψῃ, ἀλλ' οὐδὲν ἴσχυσαν, ὥσπερ οὐδὲ ὁ Ῥώμης Φίλιξ, γράψας πρὸς τὸν Βασιλέα Ζήνωνα κατὰ Ἀκακίου. τὰ γὰρ μερικὰ οὐδὲν ἰσχύει. καὶ ἀπελήλαται καὶ ἐντεῦθεν ἡ ἐπάρατος μοναρχία, ὅθεν ἐν τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ πρὸς τὸν Παῦλον οἱ Ἀφρικανοὶ οὐδεμίαν ἰδικὴν μνήμην τοῦ Ῥώμης πεποιήκασι, μάλιστα δὲ λέγουσι κατέχειν ἐκεῖνα ἅπερ ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία κατέχει. καὶ μαρτυρίας τῶν ἁγίων πατέρων ὑπὲρ τῆς ὀρθοδοξίας προσήνεγκαν Ἀμβροσίου καὶ Αὐγουστίνου, οὐδένα δὲ Ῥώμης Ἐπίσκοπον, καὶ πρὸς τούτοις, αὐθεντικῶς κατακρίνουσι τὸν Κωνσταντινουπόλεως Σέργιον, καὶ τὰ ὑπ' ἐκείνου ἐφευρεθέντα, καὶ ἴδε τὸν τόπον. ὄγδοον, ὡς πολλάκις οἱ Πάπαι καὶ ἄλλοι Πατριάρχαι καὶ διδάσκαλοι γεγραφήκασιν εἰς Αἱρετικοὺς πρὸς διόρθωσιν, οὕτω πεποιήκασι καὶ οὗτοι οἱ Ἄφροι, καὶ μάλιστα εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Κωνσταντινουπόλεως, ὅθεν καὶ ἐκ τῶν τοιούτων ἐπιστολῶν πρὸς τοὺς Πάπας οὐδὲν ὠφελοῦνται οἱ παπολάτραι ἐν τῇ περὶ μοναρχίας αὐτῶν καινοτομίᾳ. Ἐν τῇ ἐπιστολῇ τοῦ Καρθαγένης Βίκτορος πρὸς τὸν Πάπαν Θεόδωρον σημείωσαι πρῶτον, ὅτι μεγαλόφρων ἦν ὁ ἀνήρ, καὶ γὰρ οὐκ ἔγραψεν αὐτῷ τι κολακευτικόν, ἢ ἀμαθές, ἀλλ' ὅπερ ἦν, ἤτοι τὸ ἀληθές, Τῷ τιμιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ ἀδελφῷ Θεοδώρῳ. ὅντινα ἐπαινεῖ οὐκ ἀπὸ τοῦ θρόνου, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἀρετῶν. δεύτερον, ὅτι οὐκ εἶπε περὶ ἑαυτοῦ τῆς δεῖνα πόλεως Ἐπίσκοπος, ἀλλὰ Βίκτωρ Ἐπίσκοπος, καὶ οἴχεται τὰ τῶν Ἰταλῶν, ὅτι ὁ Ῥώμης ἐπιγραφόμενος μόνον Ἐπίσκοπος, πρῶτος κατ' ἀξίαν πάντων τῶν Ἐπισκόπων ἐστί. τρίτον, ὅτι ἀδελφικῶς γράφει αὐτῷ, καὶ ἀδελφικὴν σύμπνοιαν καὶ ἀγάπην ζητεῖ παρ' αὐτοῦ, καὶ ὅτι ἕπεται αὐτῷ ἐν πᾶσιν, ὅπερ ὅτι κοινόν ἐστι καὶ Συνόδοις καὶ πατράσιν, ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου πέμπτου κεφάλαιον ἑνδέκατον. τέταρτον, σημείωσαι ὅτι ὁ Πάπας Μαρτῖνος πρὸς ταῦτα τοῦ Βίκτορος ἀποκρινόμενος, πηδᾷ ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα, καὶ πρὸς τούτοις συκοφαντεῖ τὸν Βίκτορα οὐδ' ὁπωσοῦν εἰπόντα ἅπερ αὐτὸς λέγει. λέγει δὲ περὶ τοῦ Πέτρου ἅπερ εἶπεν ἀνωτέρω καὶ ὁ Στέφανος Δώρων, ἀνάξια εἰπὼν καὶ τιμῆς καὶ εὐλαβείας αὐτοῦ, καὶ μάλιστα ὅτι ἐναντιοῦνται κατὰ διάμετρον τοῖς λοιποῖς αὐτοῦ λόγοις καὶ ταῖς πράξεσι τῆς παρούσης Συνόδου, ὅθεν καὶ κίβδηλα ὑπονοεῖται, καὶ γὰρ εἰ μόνος ἐπιστεύθη λαβεῖν ὑπὲρ πάντας τὰς κλεῖς παρὰ Χριστοῦ ὁ μακάριος Πέτρος, πόθεν ἀποδείκνυσιν ὁ Μαρτῖνος εἶναι τὸν Ῥώμης μόνον τοιοῦτον τοῦ Πέτρου διάδοχον; τίς χρεία τῆς Συνόδου; καίτοιγε συνεχῶς καταριθμεῖ ἑαυτὸν ὁμοταγῶς τοῖς τῆς Συνόδου πατράσι, καὶ ἰσοδυνάμως καὶ ἰσοτίμως αὐτοὺς ἐν ἅπασι κριτὰς ἐπικαλεῖται, καὶ ἐν πάσῃ τῇ Συνόδῳ τὸ κῦρος τῇ κοινότητι ἀποδίδωσι προφανῶς. εἰ δὲ καὶ ἀληθεῖς οἱ λόγοι τοῦ Μαρτίνου εἰσίν, ἔστωσαν ὡς καὶ οἱ τοῦ Ζωσίμου, καὶ μάλιστα τοῦ Ὀνωρίου. ἐφ' ὧν οὐ πρώτως οὐδὲ μόνος ἐχρῆτο ταῖς κλεῖς ὁ Ῥώμης, ἀλλὰ γενναίως ἀποτινάξας κατέστρεψε.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ι'.

Ὅτι ἐκ τῶν διαλαλιῶν Μαρτίνου καὶ τῶν πατέρων, καὶ ὧν ἔκρινον καὶ κατέκρινον οἱ πατέρες ὑποθέσεων ἐν τῇ τρίτῃ καὶ τετάρτῃ καὶ πέμπτῃ ταῖς πράξεσι, καὶ ἐκ τῶν Ἐκθέσεων τῶν πέντε Οἰκουμενικῶν Συνόδων, καὶ ἐκ τῶν ἁγίων πατέρων, δείκνυται ἔχειν τὴν Σύνοδον τὸ κῦρος, καὶ τὸν Πάπαν εἶναι πάσης μοναρχίας καὶ ἰδικῆς διδασκαλίας ἐκτὸς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ ὁμοδύναμον τοῖς πατράσιν ἔν τε ταῖς τῶν Αἱρετικῶν καταδικάσεσι καὶ ταῖς τῶν δογμάτων ἐπικυρώσεσι καὶ ταῖς τῶν ὅρων Ἐκθέσεσιν.

Ἐν τῇ τρίτῃ πράξει σημείωσαι, ὅτι ἀπό τε τῶν διαλαλιῶν τοῦ Μαρτίνου, καὶ τῶν πατέρων καὶ Κληρικῶν, τὸ κῦρος τῆς Συνόδου ἐστὶ καὶ οὐδαμῶς τοῦ Πάπα. ἐν δὲ τῇ τετάρτῃ τὸ αὐτὸ δείκνυται, οἱ γὰρ πατέρες κοινῶς ἐζήτησαν, ἐψηλάφησαν, ἐδοκίμασαν, ἔκρινον καὶ κατέκρινον, καὶ τέως, τὰ πάντα γέγονεν οὕτως, ὥστε οὐδὲ ἴχνος μοναρχίας ἢ ἐξουσίας ἰδικῆς [illegible] ἔχειν τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Ῥωμαίων. δεύτερον, ὅτι ἀπὸ τῶν Ἐκθέσεων τῶν πέντε Οἰκουμενικῶν Συνόδων ἐδείχθη τὸ ὀρθόδοξον φρόνημα, οὐδεμία δὲ ἰδικὴ μνήμη διδασκαλίας ἢ ἐξουσίας τοῦ Ῥώμης. ὡσαύτως καὶ ἐν τῇ πέμπτῃ σημείωσαι, ὅτι ἀπὸ τῶν ἁγίων πατέρων, Ἀμβροσίου, Αὐγουστίνου, Βασιλείου, Νύσσης, Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Ναζιανζηνοῦ, Ἀμφιλοχίου, Ἱππολύτου, Λέοντος Ῥώμης, Ἀθανασίου, Χρυσοστόμου, Θεοφίλου, Σεβηριανοῦ, Ἱλαρίου, Διονυσίου, Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, Ἰωάννου Σκυθοπόλεως, Ἐφραὶμ καὶ Ἀναστασίου Ἀντιοχείας ἀποδεικνύουσιν οἱ πατέρες τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀλήθειαν. καὶ ὅτι ἡ Σύνοδος κοινῶς, ἤτοι ὁ Πάπας Μαρτῖνος καὶ οἱ τῆς Συνόδου

νόδου πατέρες, τουτέστιν οἱ πατέρες τῆς Συνόδου καὶ ὁ Πάπας Μαρτῖνος ἐξ ἰδίας ὁμοτίμου καὶ ὁμοδυνάμου καὶ ὁμοτερόπου, καὶ πρώτης καὶ κανονικῆς, ταυτὸν εἰπεῖν ἀποστολικῆς αὐθεντίας κατεδίκασαν τοὺς Αἱρετικοὺς, ἐβεβαίωσαν δὲ καὶ ἐκύρωσαν τὰ δόγματα καὶ τὰ θεσπίσματα τῶν ἁγίων πατέρων, καὶ τῶν πέντε Οἰκουμενικῶν Συνόδων, καὶ ὅτι κοινῶς οἱ πατέρες καὶ ἐν πᾶσιν ὁμοτίμως καὶ ἀπαραλλάκτως ἐξέθεντο Ὅρον, περιεχόμενον ἐν εἴκοσι κεφαλαίοις, καὶ ἴδε τὸν τόπον τόμῳ τῶν Συνόδων ἑπτῷ, φύλλοις τριακοσίοις τεσσαράκοντα ἐννέα.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΑ΄.

Ὅτι ἐκ τοῦ Ὅρου τῆς Συνόδου, ἤτοι τῶν εἴκοσι κεφαλαίων, καὶ τοῦ ἐπιλόγου αὐτῆς, καὶ τῆς ἐν τῷ Ὅρῳ ὑπογραφῆς τοῦ Πάπα Μαρτίνου καὶ τῶν πατέρων, δείκνυται τί ἐστιν ἡ καθόλου Ἐκκλησία καὶ τὰ ἔργα αὐτῆς, καὶ ὅτι ἡ Ῥωμαϊκὴ μερική, καὶ ὁ Πάπας Μαρτῖνος ἰσοδυνάμος τοῖς πατράσι τῆς Συνόδου αὐτοῦ καὶ οὐ μονάρχης, καὶ τέρατι ὅμοια τὰ ὑπὸ Στεφάνου Δώρων καὶ τῶν Ἀφρικανῶν καὶ τοῦ Πάπα Μαρτίνου ἀνωτέρω εἰρημένα ἀμαθῶς, μόνῳ τῷ Πέτρῳ δοθῆναι τὰς κλεῖς μυθολογησάντων.

Ἐν τῷ Ὅρῳ, ἤτοι ἐν τοῖς εἴκοσι κεφαλαίοις σημειῶσαι πρῶτον, ὅτι φασίν, εἴτις οὐχ ὁμολογεῖ κατὰ τοὺς ἁγίους πατέρας. οὐκ εἶπον κατὰ τὴν τοῦ Πάπα κρίσιν καὶ διδασκαλίαν καὶ ἀπόφασιν, ἀλλὰ κατὰ τοὺς ἁγίους πατέρας. οὐκ εἶπεν κατὰ τοὺς Ἐπισκόπους τῆς Ῥώμης, ἀλλὰ κοινῶς κατὰ τοὺς ἁγίους πατέρας. δεύτερον, ἐν τῷ δεκάτῳ ὀγδόῳ κεφαλαίῳ λέγουσιν, ἡ ἁγία τοῦ Θεοῦ καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία, ταυτὸν δὲ λέγειν αἱ ἅγιαι καὶ Οἰκουμενικαὶ πέντε Σύνοδοι, καὶ αὐταὶ πάντες ὁμόδοξοι οἱ ἔγκριτοι τῆς Ἐκκλησίας πατέρες, καὶ σημειῶσαι ποία ἐστὶν ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία, καὶ ὅτι οὐχ ἡ Ῥώμη, ἥτις ὀρθοδοξοῦσα, μόνον μερικὴ ἐστιν, ὡς ἔγραφε καὶ ὁ Πάπας Κελεστῖνος Κωνσταντινουπολίταις κατὰ Νεστορίου, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω βιβλίῳ τρίτῳ. ἴδε καὶ βιβλίου πέμπτου κεφάλαιον δέκατον ἐν ᾧ τίς ἡ καθόλου Ἐκκλησία. ἐν δὲ τῷ ἐπιλόγῳ αὐτῆς ἡ Σύνοδος δείκνυσι τὴν ἰσοτιμίαν καὶ ἰσοδυναμίαν καὶ ταυτότητα ἐν πάσῃ τῆς ἐξουσίας αὐτῆς μετὰ τοῦ Ἐπισκόπου Μαρτίνου, ὥστε τὰ ὑπὸ Στεφάνου καὶ τῶν Ἀφρικανῶν Ἐπισκόπων καὶ τοῦ Πάπα Μαρτίνου ἀνωτέρω εἰρημένα, ὅτι μόνῳ καὶ πρώτῳ ὑπὲρ ἅπαντας τῷ Πέτρῳ ἐδόθησαν αἱ κλεῖς, ἔμειναν εἶναι τέρας τι ἐν μέσῳ τῶν φυσικῶν ἀγαθῶν τῆς οὐρανίου ἀληθείας τῶν ἁγίων πατέρων ἀναφανέν μὲν, καὶ στομωθὲν δολίως καὶ ἀποκρυφικῶς, καὶ ὡς εἰπεῖν πλαστουργικῶς ἢ καὶ ἀμαθῶς, ἢ συγγνωμονέστερον εἰπεῖν ῥητορικῶς ἢ καὶ οἰκονομικῶς, ὡς εἴρηται, τουτέστιν ἀγωνιστικῶς διὰ τὰς ἀνωτέρω εἰρημένας αἰτίας, οὕτω γὰρ διὰ τὴν ἀνάγκην τοῦ καιροῦ οἱ τῆς Συρίας καὶ Παλαιστίνης πατέρες εἶπον τὸν Κωνσταντινουπόλεως Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην καὶ ἄλλους, ὡς ἐσημειωσάμεθα ἀνωτέρω βιβλίου πέμπτου κεφαλαίῳ πρώτῳ καὶ ἑνδεκάτῳ, διελυθὲν δὲ ἀπ᾽ αὐτῶν τούτων καὶ ἀπὸ τῆς κοινότητος τῶν ἁγίων πατέρων, ὥσπερ περὶ αὐτοῦ εἴρηται, οὐχ εὑρέθη ὁ τόπος αὐτοῦ. Ἐν δὲ τῇ ὑπογραφῇ τοῦ Ὅρου ὁ Πάπας Μαρτῖνος δείκνυσιν ὅτι οὐκ ἔστι μονάρχης, οὔτε Σωτήρ, οὔτε πρῶτος, οὔτε μόνος, οὔτε ὑπὲρ πάντας, ἀλλ᾽ ἰσότιμος τοῖς λοιποῖς πατράσιν, ὅθεν μετ᾽ αὐτὸν πάντες οἱ πατέρες ὑπέγραψαν ὁμοίως, ἤτοι συντεταγμένως καὶ ἰσοτίμως. μετὰ δὲ τὰς ὑπογραφὰς τῶν πατέρων Ἰωάννης Ἐπίσκοπος Μεδιολάνου συνθέμενος τοῖς ὁρισθεῖσιν ὑπὸ τῆς Συνόδου, φησί, πᾶσι τοῖς ἰδικῶς ὁρισθεῖσι παρὰ τῶν ἁγιωτάτων ὑμῶν συνανῶν, ἰδιοχείρως ὑπέγραψα. οὕτω καὶ Μαλλιόδωρος Ἐπίσκοπος Δέρτωνος, καὶ Ἰουστινιανὸς Καραλέως. ἐν οἷς σημειῶσαι, ὅτι τοῖς πατράσι συνέθεντο κοινῶς, ἐπειδὴ οὐδεμία μοναρχίαν ἐγίνωσκον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. καὶ βεβαιοῦσι τὴν Σύνοδον ὡς οἱ Πάπαι καὶ ἄλλοι Ἐπίσκοποι βεβαιοῦσιν, ὑπογράφοντες τὰς Οἰκουμενικὰς καὶ λοιπὰς Συνόδους.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΒ΄.

Ὅτι καὶ ἐκ τῆς ἐγκυκλίου ἐπιστολῆς τῆς Συνόδου, δείκνυται ἡ ἰσοτιμία καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ τε Ῥώμης καὶ τῶν Ἐπισκόπων ἡ αὐτή, καὶ ἡ ἄκρα ἐξουσία τῆς Συνόδου, καὶ ἡ καταστροφὴ πάσης μοναρχίας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ περὶ ἀναθέματος Συνοδικοῦ κατὰ τῶν παραχαραττόντων τὰς ἀποστολικὰς καὶ συνοδικὰς ἀποφάσεις, ὧν πρῶτος ὁ Ῥώμης.

Ἐν τῇ ἐγκυκλίῳ, ἤτοι συνοδικῇ ἐπιστολῇ τῆς Συνόδου θεωρητέον πρῶτον, ὅτι πᾶσα ἐστὶ πρὸς βεβαίωσιν τῶν πατρικῶν συνοδικῶν Ὅρων, καὶ οὐδὲν ἰδικῶς περὶ ὁρισμοῦ, ἢ διορισμοῦ τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, καὶ ὅτι ὁ Ῥώμης Μαρτῖνος τοὺς πάντας μετὰ τῶν πατέρων ἰσοδυνάμως διδάσκει, καὶ οὐδεμία εἰκασία ἰδικῆς ἐξουσίας. σημειωτέον ὅμως περὶ σαφεστέραν παράστασιν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μοναρχικὸν ἀξίωμα, πρῶτον, ὅτι ἰσοτίμως γράφει ὁ Πάπας καὶ οἱ πατέρες τὴν ἐπιστολήν, ὅθεν φησὶν ὁ αὐτὸς Μαρτῖνος, ἅμα τῇ καθ᾽ ἡμᾶς ὁσιωτάτῃ Συνόδῳ τῶν θεοφιλεστάτων ἱερέων τῶν ἐνθάδε [illegible] κανονικῶς συνδεδραμηκότων. δεύτερον, ὅτι φησὶν [illegible] τικῶς οὐ μόνον οἱ Ῥώμης Ἐπίσκοποι ἀλλὰ καὶ

διάφοροι δ᾽ εὐλαβεῖς Ἐπίσκοποι καὶ ὁλόκληροι Σύνοδοι ἔγραψαν πρὸς Σέργιον, Πύρρον καὶ Παῦλον διορθωθῆναι, καὶ οὐκ ἤθελον, ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ, ἤτοι ὁ ἡμέτερος ἀποστολικὸς θρόνος. ἐν οἷς σημείωσαι πρῶτον, ὅτι οὐ μόνον οἱ Πάπαι, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι ἰσότιμοι προτρέπουσι τοὺς Αἱρετικοὺς πρὸς διόρθωσιν, καὶ ἴδε τὰ περὶ τοῦ Κναφέως ἀνωτέρω βιβλίου τετάρτου κεφαλαίῳ δεκάτῳ. δεύτερον, ὅτι φησὶν, ὁ ἀποστολικὸς θρόνος ἐλέγετο ὁ Ῥώμης καὶ ἡ παροῦσα τῶν Δυτικῶν Σύνοδος. τρίτον, ὅτι ἀγαπητικῶς ὑπεμιμνήσκοντο οἱ Αἱρετικοὶ ὑπό τε τῶν Ῥωμαίων καὶ τῶν λοιπῶν Ἐπισκόπων, ὥστε ἡ αὐτὴ τάξις, ἄρα καὶ ἡ αὐτὴ ἐξουσία. τέταρτον, ὅτι φησὶ, πολλοὶ τῶν πατέρων ἔγραφον ἵνα συναγωνισθῇ ὁ θρόνος τῆς Ῥώμης, ἤτοι ἡ ἐν Ῥώμῃ Σύνοδος, τουτέστιν ὁ Ῥώμης μετὰ τῶν Δυτικῶν Ἐπισκόπων, ἀλλὰ τὸ αἴτιον ἦν διὰ τὴν ὀρθοδοξίαν καὶ διὰ τὸ πλῆθος, ὅπερ κοινόν ἐστι καὶ ἄλλοις, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου δευτέρου κεφάλαιον δέκατον ἕβδομον, καὶ βιβλίου τρίτου κεφάλαιον ἕβδομον. ἄρα μάτην ἐρρέθη ἀνωτέρω τὸ μόνος, τὸ πρῶτος, καὶ τὸ ὑπὲρ πάντας, ἐπειδὴ τὰ πάντα κοινῶς γίνεται. πέμπτον, ὅτι λέγουσι, προθύμως χάριτι Χριστοῦ συνεληλύθαμεν ἐν ταύτῃ τῇ φιλοχρίστῳ Ῥωμαίων πόλει. Καὶ, ἐπειδὴ τὰ ἐκ συνδρομῆς ἱερᾶς καὶ πνευματικῆς γινόμενα συμφωνίας τῶν ἁγίων πατέρων ἰσχυρὰν ἔχει καὶ ἀκαταμάχητον κατὰ τῶν ἀντικειμένων τὴν δύναμιν, ἐπὶ στόματος γάρ φησι δύο, ἢ τριῶν μαρτύρων σταθήσεται πᾶν ῥῆμα, καὶ τὸ σπαρτίον οὐ ταχέως ἀπορραγήσεται, καὶ ἀδελφὸς ὑπ᾽ ἀδελφοῦ βοηθούμενος, ὡς πόλις ὀχυρὰ καὶ ὑψηλὴ, ἰσχύει δὲ ὥσπερ τεθεμελιωμένον βασίλειον, οὗ χάριν, ὡς εἴρηται, καὶ ἡμεῖς κατὰ τὴν ἀδιαίρετον κοινωνίαν τοῦ Πνεύματος ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνελθόντες. ταῦτα τὰ ῥήματα τὰ αὐτά εἰσι τοῖς εἰρημένοις τῷ Πάπᾳ Κελεστίνῳ ἐν τῇ τρίτῃ Συνόδῳ, καὶ τῇ ἐν Χαλκηδόνι πρὸς τὸν Λέοντα, καὶ τῷ Κωνσταντινουπόλεως Εὐτυχίῳ ἐν τῇ ὀγδόῃ πράξει τῆς πέμπτης Οἰκουμενικῆς, ἅτινα πάντα λαμπρῶς ἀποδεικνύουσι τῶν Συνόδων τὴν ἄκραν ἐξουσίαν, καὶ πᾶσαν ὁπωσδήποτε μοναρχικὴν ἐξουσίαν καταβάλλει. ὅθεν κατωτέρω ἐν τῇ ἐπιστολῇ λέγουσιν, ὅτι τῶν Ἀποστόλων καὶ Προφητῶν καὶ Διδασκάλων καὶ τῶν οἰκουμενικῶν πέντε Συνόδων τὰ δόγματα Νόμος τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας ὑπάρχουσιν. οὐ μόνον δὲ πᾶσαν ἰδικὴν ἐξουσίαν γενναίως καταστρέφει καὶ ἡ παροῦσα Σύνοδος, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν ἀλλοίωσιν, ἢ προσθήκην, ἢ ἀφαίρεσιν τῶν γραφικῶν καὶ ἀποστολικῶν καὶ συνοδικῶν Οἰκουμενικῶν ἀποφάσεων ἀναιρεῖ. Φασὶ γὰρ οἱ πατέρες ἐν τῇ ἐπιστολῇ καὶ ταῦτα, ἐὰν ἡμεῖς, ἢ Ἄγγελος ἐξ Οὐρανοῦ εὐαγγελίσηται ὑμῖν παρ᾽ ὃ παρελάβομεν ἔκ τε τῶν ἁγίων Ἀποστόλων καὶ τῶν ἐγκρίτων πατέρων καὶ τῶν Οἰκουμενικῶν πέντε Συνόδων, ἀνάθεμα ἔστω. καὶ σημείωσαι, ὅτι ὁ Πάπας μεταβάλλων τοὺς Κανόνας καὶ τὰς παραδόσεις τῶν πατέρων καὶ Οἰκουμενικῶν Συνόδων δῆθεν δι᾽ οἰκονομίας τινὰς, ἐπειδὴ ὡς μονάρχης τυχὸν ἔχει τοιαύτην ἐξουσίαν, ἀναθέματι ἐστὶν ὑποπεπτωκὼς, καὶ ἴδε τὰ αὐτὰ ἀνωτέρω βιβλίου τρίτου κεφαλαίου δεκάτου πέμπτου Παραγράφῳ τετάρτῳ, καὶ βιβλίου πέμπτου κεφαλαίου ἑνδεκάτου Παραγράφῳ δεκάτῳ τρίτῳ. ἕκτον, ὅτι λέγουσι πρὸς πάντας τοὺς πιστοὺς, ταῦτα πραχθέντα παρ᾽ ἡμῶν εὐσεβῆ γινώσκοντες, εἰς ἀσφάλειαν τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας συμφώνως ἡμῖν τὰ ὅμοια πράξητε, καὶ κυρώσητε μετὰ πάντας τοὺς ἁγίους πατέρας, ἐγγράφως συναινοῦντες αὐτοῖς καὶ ἡμῖν εἰς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν. Καὶ, ἀλλὰ παρακαλοῦντες, καὶ τοσοῦτον μᾶλλον, ὅσον βλέπομεν ἐγγίζουσαν τὴν ἡμέραν. ἅπερ ταὐτά εἰσι τοῖς εἰρημένοις ἀνωτέρω βιβλίου τετάρτου κεφαλαίου πρώτου Παραγράφῳ τριακοστῷ, καὶ βιβλίου δευτέρου κεφαλαίῳ ὀκτὼ περὶ βεβαιώσεως καὶ ἐπικυρώσεως τῶν ὁρισθέντων ἐκεῖ ὑπὸ τοῦ Πάπα καὶ ἄλλων.

ΠΑΡΆΓΡΑΦΟΝ ΙΓʹ.

Ὅτι καὶ ἐκ τῆς πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα ἐπιστολῆς τῆς Συνόδου, δείκνυται τῶν Συνόδων τὸ κράτος καὶ ἀξίωμα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὁ δὲ Πάπας καὶ οἱ τῆς Συνόδου πατέρες δοῦλοι τοῦ Βασιλέως ὁμολογοῦνται.

Ἐν πάσῃ τῇ ἐπιστολῇ τῆς Συνόδου πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα δείκνυται οὐδὲν ἕτερον, ἢ μόνον καθαρῶς δύο ταῦτα, πρῶτον, ὅτι τὸ κράτος τῶν Συνόδων ἐστὶ τὸ πρῶτον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀξίωμα. δεύτερον, ὅτι οἱ πατέρες καὶ ὁ Πάπας τὸν μὲν Αὐτοκράτορα Κωνσταντῖνον λέγουσι Δεσπότην αὐτῶν, αὐτοὺς δὲ ἐξίσου δούλους τοῦ Αὐτοκράτορος ὁμολογοῦσι. λέγουσι γὰρ, ἡμεῖς οἱ κατὰ χάριν Θεοῦ ὑπάρχοντες ἱερεῖς ἐκδιδάσκομεν διὰ ταύτης τῆς μετρίας ἡμῶν ἀναφορᾶς τὸ εὐσεβὲς ὑμῶν καὶ γαλήνιον κράτος, ὅτι κατὰ τὴν φιλόχριστον καὶ δουλικὴν ἡμῶν τῶν Ῥωμαίων πόλιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνελθόντες. Καὶ, ἡμεῖς οἱ πάντες οἱ τῆς σῆς ἡμερότητος πρόσφυγες ἐξ ἀποστολικῆς, ἤγουν πνευματικῆς ὁμοψυχίας τε καὶ συμφωνίας ἐν τῷ αὐτῷ νοῒ καὶ τῇ αὐτῇ γνώμῃ τὸν εὐσεβῆ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ἐκυρώσαμεν ὅρον, ἀπεκυρώσαμεν δὲ τὸν τῶν Αἱρετικῶν ἀσύμβατον λόγον. καὶ σημείωσαι ὅπερ εἴρηται, ἤτοι τὴν Σύνοδον ἡγεῖσθαι τῶν μερικῶν, ἐν οἷς ἐστι καὶ ὁ Πάπας, καὶ τὸν Πάπαν συντεταγμένον εἶναι τοῖς λοιποῖς Ἐπισκόποις, καὶ ἕνα εἶναι αὐτὸν τῶν πατέρων τῆς Συνόδου ὁμοταγῶς.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΔʹ.

Ὅτι καὶ ἐκ τοῦ μὴ πλανηθῆναι τὴν Σύνοδον ταύτην, ἀλλὰ τὸν Πάπαν, δείκνυνται καταγέλαστοι οἱ παπισταί, τὴν Σύνοδον δύνασθαι καὶ οὐ τὸν Πάπαν πλανηθῆναι λέγοντες.

Καὶ ἐκ τῆς Συνόδου ταύτης καταγέλαστοι δείκνυνται οἱ σοφοὶ τῶν παπιστῶν, λέγοντες, ἡ Σύνοδος ἄνευ τοῦ Πάπα δύναται πλανηθῆναι, ὁ δὲ Πάπας μόνος ἄνευ τῆς Συνόδου οὐ δύναται πλανηθῆναι. ἰδοὺ γὰρ ἐνταῦθα ἡ Σύνοδος οὐδ' ὁπωσοῦν ἐπλανήθη, καὶ γὰρ οὐκ εἶπε τὸν Ῥώμης ὑπὲρ ἑαυτῆς καὶ μονάρχην. τοῦ δὲ Μαρτίνου ὑπέρογκά τινα εἰπόντος περὶ αὐτοῦ, ἐσημειώθη τὰ αἴτια ἀνωτέρω.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΕʹ.

Ὅτι λέγοντες οἱ παπολάτραι συνειλημμένης τῆς Συνόδου μετὰ τοῦ Πάπα, τὴν ἀσφάλειαν αὐτῆς ἐξ αὐτοῦ ἀρτᾶσθαι, δείκνυνται ἐνταῦθα ψευδέστατοι.

Καὶ ἐκεῖνο ὅπερ λέγουσιν οἱ αὐτοὶ ψεῦδός ἐστιν, ἤτοι τό, συνημμένης καὶ συνειλημμένης τῆς Συνόδου μετὰ τοῦ Πάπα, πᾶσα ἡ τῆς Συνόδου ἀσφάλεια ἐκ τοῦ Πάπα ἐξαρτᾶται καὶ παράγεται, καὶ οὐ τὸ ἀνάπαλιν. ἰδοὺ γὰρ συνημμένης καὶ συνειλημμένης τῆς Συνόδου μετὰ τοῦ Πάπα, ὁ μὲν Πάπας καὶ ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς, καὶ ἔν τισι τῶν ἐν τῇ Συνόδῳ αὐτοῦ διαλαλιῶν ἥμαρτεν ὁπωσδήποτε, μόνῳ καὶ πρώτῳ καὶ ὑπὲρ πάντας ἀποδεξάμενος καὶ εἰπὼν τῷ Πέτρῳ δοθῆναι τὰς κλεῖς, ἡ δὲ Σύνοδος σωφρόνως καὶ ἀποστολικῶς ὥρισε καὶ ἐκύρωσε τὰ τῆς πίστεως, καὶ περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων κανονικῶς διηγόρευσεν, εἰ δὲ καὶ ἠνέσχετο τινῶν, καὶ αὐτοῦ τοῦ Πάπα ἔν τισιν, ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἴδιόν ἐστι τῶν ἁγίων Συνόδων περὶ τῶν προκειμένων καὶ ἀναγκαίων φροντίζειν, περὶ δὲ τῶν παρέργων, ἢ ἀγωνιστικῶν οἰκονομικῶς ἀνέχεσθαι καὶ σιωπᾶν.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙϚʹ.

Ὅτι ἐκ τῆς πρὸς Μαρῖνον ἐπιστολῆς τοῦ Μαξίμου δείκνυται ἀπολογεῖσθαι τοὺς Ῥωμαίους τοῖς Κωνσταντινουπολίταις, ἐπιλαμβανομένοις τῶν συνοδικῶν τοῦ Πάπα, ὡς δῆθεν καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, καὶ μὴ εἶναι χωρὶς τῆς προπατορικῆς ἁμαρτίας τὸν Κύριον εἰπόντας.

Τῶν τοῦ τότε Πάπα συνοδικῶν οἱ Κωνσταντινουπολῖται ἐπελαμβάνοντο εἰς δύο τινά, ὡς ὁ πολὺς τὰ θεῖα Μάξιμος γράφει πρὸς Μαρῖνον Πρεσβύτερον Κύπρου, πρῶτον, ὅτι τυχὸν καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ εἶπον ἐκπορεύεσθαι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. δεύτερον δέ, ὅτι ὁ Κύριος καθὸ ἄνθρωπος οὐκ ἦν χωρὶς τῆς προπατορικῆς ἁμαρτίας. ἀλλ' οἱ Ῥωμαῖοι ἔχοντες μεσίτην τὸν ἅγιον Μάξιμον, ἀπολογούμενοι, ὅσον περὶ τοῦ πρώτου προσέφερον χρήσεις τῶν Δυτικῶν ἁγίων καὶ τοῦ Ἀλεξανδρείας Κυρίλλου εἰς τὸν Ἰωάννην, ἐξ ὧν ἔδειξαν ἑαυτοὺς ὅτι οὐκ ἐπρέσβευσαν αἰτίαν τὸν Υἱὸν τοῦ Πνεύματος, ἐπειδὴ μίαν γινώσκουσιν αἰτίαν τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Πνεύματος τὸν Πατέρα, τοῦ μὲν κατὰ γέννησιν, τοῦ δὲ κατὰ ἐκπόρευσιν, ἀλλ' οὕτως εἶπον, ἵνα δηλώσαντες τὸ διὰ τοῦ Υἱοῦ προϊέναι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ συναφὲς τῆς οὐσίας καὶ ἀπαράλλακτον παραστήσωσι τῶν τριῶν ὑποστάσεων. Σημείωσαι πρῶτον, πῶς ἀπηγορεύετο τὸ δόγμα τοῦτο καὶ πρὸ τῆς ἕκτης Συνόδου εἰς τὴν Δύσιν. δεύτερον, ὅτι ἐγκαλοῦνται καὶ κρίνονται ὑπὸ τῶν Κωνσταντινουπολιτῶν οἱ Ῥωμαῖοι. τρίτον, ὅτι ἀπολογοῦνται διὰ τοῦ ἁγίου Μαξίμου, ἦν γὰρ ὁ τότε Ἐπίσκοπος Ῥώμης ἅγιος, καὶ ἔξω κατὰ τοὺς Ὅρους καὶ τοὺς Κανόνας καὶ τὴν κοινὴν δόξαν τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας. τέταρτον, ὅτι ἐστὶν ἡ ἐπιστολὴ γνησία τοῦ ἁγίου Μαξίμου, μάρτυς πρὸς τοῖς ἄλλοις λατινόφρων ὁ Μετοχίτης Γεώργιος ἐν ταῖς πρὸς τὸν Κρήτης Ἠλίαν ἀποκρίσεσιν, ἔνθα μαρτυρεῖ, ὅτι πρὸς τοῖς ἄλλοις κατὰ καιροὺς πατράσι καὶ ὁ Μάξιμος εἰς τοὺς καιροὺς αὐτοῦ ἐκώλυσε μεσιτεύσας τὴν διχόνοιαν τῶν Ἐκκλησιῶν, ὡς μαρτυρεῖ διὰ τῆς ἐπιστολῆς αὐτοῦ. ἀλλὰ δὴ καὶ Γεώργιος ὁ Σχολάριος εἰς τὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως καὶ ἀλλαχοῦ λέγει, ὅτι ἡ ἐπιστολὴ ἐστὶ γνησία, ἐπειδὴ ὑπὸ Δυτικῶν καὶ Ἀνατολικῶν δέχεται πρὸς βοήθειαν, καὶ δῆλον, ὅτι καὶ τὰ δύο μέρη χρῶνται ταύτῃ. εἶτα καὶ ὁ χαρακτὴρ τῆς φράσεως ἐστὶ συγγενέστατος τοῖς λοιποῖς αὐτοῦ συγγράμμασιν. ἔπειτα συμφωνεῖ καὶ τῇ γνώμῃ αὐτοῦ, καθόλου οὐκ ἐφρόνει εἶναι ἀρχὴν, ἢ αἰτίαν τὸν Υἱὸν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἢ ἐκπορεύεσθαι, ἢ λαμβάνειν παρὰ τοῦ Υἱοῦ τὸ εἶναι τὸ ἅγιον Πνεῦμα. ἴδε περὶ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης Νείλου Θεσσαλονίκης ἐν τῷ πέμπτῳ λόγῳ τῷ κατὰ Λατίνων συμπέρασμα περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΖ.

Περὶ τῆς τυραννίας τοῦ Βασιλέως Κώνστα κατὰ τῶν ἁγίων Μαρτίνου, Μαξίμου καὶ ἑτέρων πολλῶν, καὶ περὶ τοῦ ὁ

ἔθου

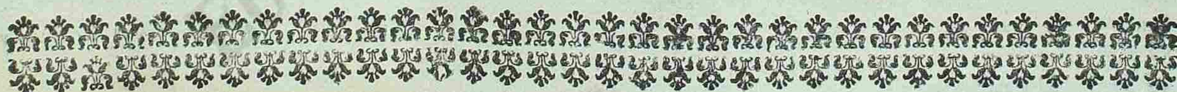
εἴδους ὁράματος καὶ τῆς ἐξηγήσεως, καὶ τῆς ἀπὸ τοῦ πολέμου φυγῆς αὐτοῦ, καὶ τῶν παρ' αὐτοῦ ἀποσταλέντων δώρων τῷ Βιταλιανῷ Ῥώμης, ὧν ἐπιλαμβάνονται οἱ Λατῖνοι εἰς σύστασιν μοναρχίας τοῦ Πάπα, καὶ περὶ τῆς κακῆς τελευτῆς τοῦ αὐτοῦ Κώνστα.

Οὐ μόνον τοὺς ἁγίους Μαρτῖνον καὶ Μάξιμον, ἀλλὰ καὶ ἄλλους ἐτυράννισεν ὁ Κώνστας διὰ τὴν μονοθέλησιν, καὶ ᾐκίσατο, καὶ ἐδήμευσε, καὶ ἐξώρισεν. εὑρισκόμενος δὲ ὁ Κώνστας οὗτος εἰς τὸν Φοίνικα τῆς Λυκίας κατὰ τῶν Σαρακηνῶν, καὶ ἰδὼν ὄραμα ὡσανεὶ ἦν εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, ἐξύπνισε, καὶ τὸ πρωῒ ἐκάλεσε τὸν Ὀνειροκρίτην καὶ διηγήσατο αὐτῷ τὸ ὄραμα αὐτοῦ. ὁ δὲ Ὀνειροκρίτης εἶπεν αὐτῷ, πολὺ κάλλιον εἴη εἰ μὴ ἑώρακας τοιοῦτον ὄραμα Βασιλεῦ, διότι Θεσσαλονίκη βούλεται εἰπεῖν, θὲς ἄλλῳ νίκην, ὅθεν ὁ ἐχθρός σου μέλλει σε νικῆσαι. ὁ δὲ Βασιλεὺς εἰς οὐδὲν ἐλογίσατο τοῦτο, μάλιστα ὠνείδισε καὶ τὸν ἐξηγητὴν τῶν ὀνειράτων, καὶ βιάζεται ἑτοιμάζειν τὰ καράβια αὐτοῦ πρὸς τὸν πόλεμον. γέγονεν ἡ θάλασσα ὅλη αἱμοβαφὴς τόσον, ὥστε τὸν Βασιλέα ἀναγκασθῆναι δοῦναι τὰ βασιλικὰ αὐτοῦ ἱμάτια ἑτέρῳ, καὶ φυγεῖν ἐν μονοξύλῳ τινὶ εἰς Βυζάντιον, ἀπολιπόντα ὅλον αὐτοῦ τὸν στόλον ἐκεῖ, ὡς λέγει ὁ Θεοφάνης. οὕτω καταισχύνονται οἱ ἐχθροὶ τῆς ἀκραιφνοῦς πίστεως, ὅπερ συνιδὼν καὶ ὁ Κώνστας, προσεποιήθη κατὰ τὸ φαινόμενον τὴν εὐσέβειαν. οἴονται δὲ λαμβάνειν καὶ ἐντεῦθεν οἱ παπισταὶ προνόμιον, διὰ τὸ τὸν Κώνσταν ἀποστεῖλαι τῷ Ῥώμης Βιταλιανῷ, ὡς λέγει ὁ Πλάτινας, εὐαγγέλιον ἐγκεκοσμημένον δῶρον καὶ σύμβολον τῆς ὀρθοδοξίας αὐτοῦ. Ἀλλὰ ῥητέον, καὶ βάναυσοι καὶ κάπηλοι διδόασι τοῖς Πατριάρχαις καὶ Ἐπισκόποις ἀφιερώματα, καὶ ἐκ τῶν τοιούτων δώρων οὐδεὶς οὐδ' ὀλίγον λαμβάνει εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἀξίωμα, μάλιστα ὁ αὐτὸς λέγει, ὅτι εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἦν ὁ Κώνστας εὐσεβὴς, καὶ ἀπέστειλεν εἰς τὴν Ῥώμην διάφορα ἀναθήματα, εἰ καὶ ὕστερον ἐκεῖσε ἀπελθὼν ἀπεγύμνωσε τὴν Ῥώμην, λῃσάμενος αὐτὴν χεῖρον τῶν βαρβάρων τῶν ἐξουσιασάντων αὐτῆς διακόσια πεντήκοντα καὶ ὀκτὼ ἔτη. ἐφονεύθη δὲ ὁ ταλαίπωρος Κώνστας κατὰ τὴν Συρακοῦσαν ἔν τινι λουτρῷ ὑπὸ τοῦ Ἀνδρέου υἱοῦ τοῦ Τρωΐλου. μισηθεὶς γὰρ ὑπὸ τῆς Συγκλήτου καὶ τοῦ Στρατοῦ διὰ τὸν θάνατον Θεοδοσίου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ τὴν ἐξορίαν Μαρτίνου καὶ Μαξίμου, ἀπῄει εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἔνθα κακῶς τελευτᾷ, καὶ βασιλεύει ἀντ' αὐτοῦ Κωνσταντῖνος ὁ Πωγωνάτος. λέγουσιν ὅμως μετανοῆσαι τὸν Κώνσταν ἀπὸ τῆς Αἱρέσεως, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ ΙΗ'.

Ὅτι ἐκ τῆς γενομένης ὑπὸ τοῦ Βιταλιανοῦ Πάπα ὑπαντῆς τῷ Βασιλεῖ Κώνστᾳ, δείκνυνται οἱ νῦν Πάπαι ἀντίπαπαι.

Ἐπὶ τοῦ διαληφθέντος Πάπα Βιταλιανοῦ, τοῦ πατριαρχεύσαντος εἰς τὸ ἑξακοσιοστὸν πεντηκοστὸν πέμπτον ἔτος, ὁ Αἱρετικὸς οὗτος Κώνστας ἐστράτευσεν εἰς τὴν Ἰταλίαν κατὰ τῶν Λογγιβάρδων, ἀπῄει δὲ καὶ εἰς τὴν Ῥώμην, καὶ ἐξελθὼν ὁ Πάπας Βιταλιανὸς προϋπήντησεν αὐτῷ μετὰ τοῦ Κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ ἕως ἔξω τῆς πόλεως. ταῦτα ὁ Πλάτινας. Σὺ δὲ σημείωσαι πρῶτον, τὸν τότε Πάπαν ἐξελθόντα εἰς ὑπάντην τοῦ Βασιλέως, καὶ τὸν νῦν διδόντα αὐτοῦ τὸν πόδα ἀσπάσασθαι τοῖς Βασιλεῦσι, καὶ γνῶθι, ὅτι ὁ μὲν Βιταλιανὸς ἦν Πάπας, οἱ δὲ νῦν Πάπαι ἀντίπαπαι ὅτι καὶ ἀντίδοξοι. δεύτερον, ὅτι ὁ Κλῆρος προϋπαντᾷ, καὶ ὅτι οἱ νῦν σεμνοὶ Κληρικοὶ Καρδηνάλεις νομίζονται ἰσότιμοι τοῖς Βασιλεῦσι, καὶ γνῶθι, ὅτι καθὼς εἰς τὸ καινὸν ἤλλαξαν τὸ ὄνομα τοῦ σχήματος, ἤλλαξαν καὶ τὸ ἀξίωμα, ὄντες οὐ τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ τῆς ἀποστασίας ὑπηρέται.

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ Η'.

Περὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου, καὶ ἐπιμελείας αὐτοῦ διὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν εἰρήνην καὶ ἕνωσιν, καὶ περὶ τῆς σάκρας αὐτοῦ πρὸς τὸν Πάπαν Ῥώμης, καὶ τῆς διαφωνίας τῶν Ἱστορικῶν περὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν πατέρων τῆς παρούσης Οἰκουμενικῆς ἕκτης Συνόδου, καὶ περὶ τοῦ πότε ἡ Σύνοδος αὕτη ἠθροίσθη, καὶ ἐπὶ τίνων Πατριαρχῶν, καὶ κατὰ τίνων.

Ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Πωγωνάτος βασιλεύσας, ἐφρόντισεν ἐπιμελῶς τῆς ἐκκλησιαστικῆς εἰρήνης καὶ ἑνώσεως, ὅθεν ἐκοινολογήσατο τὴν ὑπόθεσιν τῷ Κωνσταντινουπόλεως Θεοδώρῳ καὶ τῷ Ἀντιοχείας Μακαρίῳ, εἶτα ἔγραψε καὶ πρὸς τὸν μακάριον Δόνον Ῥώμης διὰ τὴν ἕνωσιν τῆς Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς Ἐκκλησίας. καὶ τὸν μὲν Ἀντιοχείας Μακάριον, καίτοι Αἱρεσιάρχην ὄντα, ἀφῆκεν ἵνα κληθῇ τὰ καθ' αὐτὸν ἐν τῇ Οἰκουμε-

νικῇ

νικῇ Συνόδῳ, τὸν δὲ Κωνσταντινουπόλεως Θεόδωρον ὁρῶν συνευδοκοῦντα τῷ Μακαρίῳ ἵνα ἐκβληθῇ τῶν διπτύχων ὁ Ῥώμης Βιταλιανὸς, ἀπέβαλε, καὶ προεβάλετο Πατριάρχην τὸν Γεώργιον, ἵνα ᾖ ὄργανον εὐσεβὲς ἐν τῷ θρόνῳ Κωνσταντινουπόλεως πρὸς κατόρθωσιν κανονικὴν τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου. ἡ μὲν οὖν Σάκρα ἀπελθοῦσα εἰς Ῥώμην, εὗρε τὸν Δόνον προκοιμηθέντα, Πάπαν δὲ γεγονότα τὸν ἱερὸν Ἀγάθωνα. Οὐ συμφωνοῦσιν οἱ ἱστορικοὶ περὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν συναθροισθέντων πατέρων εἰς ταύτην τὴν Οἰκουμενικὴν Σύνοδον. ὁ Κεδρηνὸς θέλει εἶναι αὐτοὺς διακοσίους ὀγδοήκοντα ἐννέα, ὁ Φώτιος ἀριθμεῖ μόνον ἑκατὸν ἑβδομήκοντα, Παῦλος ὁ Διάκονος τίθησιν ἑκατὸν πεντήκοντα, ὁ Βαλσαμὼν ἑκατὸν ἑβδομήκοντα καὶ ἕνα, εἰς δὲ τὴν ὑστέραν πρᾶξιν φαίνονται ὑπογεγραμμένοι ἑκατὸν ἑξηκονταέξ. ἦσαν δὲ ἔτη ἀπὸ Χριστοῦ ἑξακόσια ὀγδοήκοντα καὶ ἕν, Πατριάρχαι δὲ Ῥώμης μὲν Ἀγάθων, Ἀντιοχείας δὲ Θεοφάνης, Κωνσταντινουπόλεως Γεώργιος, Πέτρος Τοποτηρητὴς τοῦ Ἀλεξανδρείας, καὶ Γεώργιος Λεγᾶτος Θεοδώρου Τοποτηρητοῦ Ἱεροσολύμων. ἠθρείθη δὲ κατὰ Ὀνωρίου Ῥώμης, Σεργίου, Πύρρου, Παύλου καὶ Πέτρου Κωνσταντινουπόλεως, Μακαρίου Ἀντιοχείας καὶ Στεφάνου τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ, καὶ Πολυχρονίου, Κύρου Ἀλεξανδρείας καὶ Θεοδώρου Φαρὰν, τῶν λεγόντων μὲν δύο φύσεις ἐπὶ Χριστοῦ, ἀλλὰ βλασφημούντων ἐν τῷ λέγειν ποτὲ μὲν μίαν ἐνέργειαν, ποτὲ δὲ μήτε μίαν μήτε δύο, ἀλλά τινα σύμμικτον Θεανδρικὴν λεγομένην.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Β'.

Περὶ τῶν γεγραμμένων ἐν τῇ Σάκρᾳ τοῦ Βασιλέως πρὸς τὸν Πάπαν Ῥώμης, καὶ τῶν πεμφθέντων γραμμάτων καὶ Τοποτηρητῶν παρά τε τοῦ Ῥώμης καὶ τῆς κατ' αὐτὸν Συνόδου πρὸς τὸν Βασιλέα.

Ἐν τῇ Σάκρᾳ αὐτοῦ ὁ Βασιλεὺς πρὸς τὸν Πάπαν Δόνον λέγει πολλάκις, Ἐθελησάντων τινῶν κίνησιν ποιήσασθαι περὶ τῶν φιλονεικουμένων ὑπὲρ τοῦ τῆς εὐσεβείας δόγματος μεταξὺ τοῦ μέρους τῆς τε καθ' ὑμᾶς ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας καὶ τῶν τῆς ἐνταῦθα ἁγιωτάτης τοῦ Θεοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ ἀμφισβητῆσαι, διεκωλύσαμεν τοῦτο γενέσθαι, τοῦ καιροῦ μὴ ἐπιδεχομένου, γινώσκοντες ὡς ἀπὸ μερικῆς ἀμφισβητήσεως πρὸς οἷς ἕνωσιν γενέσθαι οὐκ ἐνεδέχετο, ἀλλὰ καὶ τὸ κακὸν ηὔξανε. Καὶ, τηνικαῦτα παρασχεῖν ἡμῖν ἐπιτηδειότητα χρόνου πρὸς καθολικὴν συνάθροισιν τῶν ἀμφοτέρων θρόνων πρὸς τὸ κανονίζοντας αὐτοὺς τοὺς Ὁρισμοὺς τῶν ἁγίων πέντε Συνόδων, καὶ τὰς Ἐκθέσεις τῶν ἁγίων ἐγκρίτων πατέρων πληροφορίαν ἐμποιῆσαι αὐτοῖς καὶ συνελθεῖν ἐν ἑνὶ στόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ δοξάζειν τὸ πάντιμον ὄνομα τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Καὶ, ἐπεὶ οὖν ὁ χρόνος οὐκ ἐπιδέχεται τελείαν συνάθροισιν γενέσθαι, προτρέπομεν τὴν ὑμετέραν πατρικὴν μακαριότητα διὰ τῆς παρούσης ἡμῶν εὐσεβοῦς Σάκρας στεῖλαι ἄνδρας χρησίμους τε καὶ ἐπιεικεῖς, εἴδησιν ἔχοντας πάσης θεοπνεύστου γραφῆς καὶ πεῖραν ἀνεπίληπτον κεκτημένους δογμάτων, ἐνδεδυμένους τὸ πρόσωπον τοῦ καθ' ὑμᾶς ἀποστολικοῦ θρόνου. Καὶ, τὸ ἀσφαλὲς ἐχόντων τῶν καταλαμβανόντων ἐκ μέρους τοῦ καθ' ὑμᾶς ἀποστολικοῦ θρόνου διὰ τῆς παρούσης ἡμῶν εὐσεβοῦς Σάκρας, μὰ τὸν γὰρ Θεὸν Παντοκράτορα οὐκ ἔστι παρ' ἡμῖν ἐπερμέρησις οἱαδήποτε, ἀλλ' ἰσότητα τοῖς ἀμφοτέροις φυλάξομεν. Καὶ, ὁ εὐδοκήσας κινηθῆναι τὰ τοῦ κεφαλαίου ἐπὶ τοῦ παρόντος, διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος εὐδοκῆσαι ἔχει τοῦτο φανερωθῆναι τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἐπιστῆναι πάντας χωρὶς σχίσματος καὶ ἔριδος τῇ ἀληθείᾳ. Καὶ πᾶσαν δὲ συνδρασιν ἐκελεύσαμεν τοῖς ἐρχομένοις παρασχεῖν Θεόδωρον τὸν ἐνδοξότατον Πατρίκιον καὶ Ἔξαρχον τῆς Ἰταλῶν ἡμῶν Φιλοχρίστου χώρας εἴτε πλοῖον καὶ δαπάνας καὶ πᾶσαν χρείαν αὐτῶν, καὶ εἰ ἡ χρεία καλέσει, καὶ Κασελλάτους καράβους παρασχεθῆναι εἰς διάσωσιν αὐτῶν πρὸς ἡμᾶς. ταῦτα ὁ Βασιλεύς. ἀπῆλθεν οὖν ἡ Σάκρα εἰς Ῥώμην, καὶ εὗρεν, ὡς εἴρηται, τὸν Δόνον προκοιμηθέντα, Πάπαν δὲ τὸν ὁσιώτατον Ἀγάθωνα. ὁ δὲ Ἀγάθων κατὰ τὴν πρὸς αὐτὸν βασιλικὴν κέλευσιν ἤθροισε Σύνοδον ἐν Ῥώμῃ ἑκατὸν εἰκοσιπέντε Ἐπισκόπων, καὶ ἔπεμψεν εἰς Κωνσταντινούπολιν δύο ἐπιστολάς, τὴν μίαν αὐτὸς μόνος, τὴν δὲ ἑτέραν αὐτὸς καὶ ἡ Σύνοδος αὐτοῦ, καὶ Τοποτηρητὰς ἑαυτοῦ μὲν τρεῖς, Θεόδωρον καὶ Γεώργιον τοὺς Ἱερεῖς καὶ Ἰωάννην Διάκονον, ἐκ προσώπου δὲ τῆς Συνόδου αὐτοῦ, Ἰωάννην, Ἀβουνδάντιον καὶ Ἰωάννην Ἐπισκόπους ὁμοῦ μετὰ καὶ ἄλλων Κληρικῶν καὶ Μοναχῶν.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Γ'.

Ὅτι ἐκ τῆς πρὸς τὸν Ῥώμης Σάκρας τοῦ Βασιλέως συνάγεται εἶναι τὸν μὲν Βασιλέα τῶν Πατριαρχῶν Ῥώμης καὶ Κωνσταντινουπόλεως ἁγιώτερον καὶ ἀθροιστὴν τῆς Συνόδου, αὐτοὺς δὲ ἰσοτίμους, καὶ μοναρχίας καὶ ἀναμαρτησίας ἐκτὸς τὸν ἕτερον, ἤτοι τὸν Ῥώμης, τὴν δὲ ἀπόφασιν τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ οὐ τοῦ Ῥώμης, ἐξ ὧν δείκνυται πλάσμα ἡ μοναρχία τῆς ἐν Ῥώμῃ Ἐκκλησίας, καὶ ὁ Ἐπίσκοπος αὐτῆς Ἄρχων κοσμικὸς, καὶ οἷον ὁ τῆς Φλωρεντίας Δούξ.

Ἐν τούτοις σημείωσαι πρῶτον, ὅτι φιλονεικούντων καὶ μαχομένων ἐριστικῶς τῶν δύο θρόνων Ῥώμης καὶ Κωνσταν-

τινου-

τινουπόλεως, ἐπιεικέστερος καὶ ἁγιώτερος ἐφάνη ὁ συνάξας αὐτοὺς Βασιλεύς. δεύτερον, ὅτι ὁ Βασιλεὺς κελεύει καὶ ἀγείρεται Σύνοδος Οἰκουμενική, καὶ οὐχ ὁ Ῥώμης, ὅστις προστάττεται, οὐ προστάττει. τρίτον, οὐ λέγει ὅτι οἱ Κωνσταντινουπολῖται γεγόνασι παρήκοοι τῷ Ῥώμης, οὐ λέγει ἵνα ὑποταχθῇ ὁ Κωνσταντινουπόλεως τῷ Ῥώμης, ἀλλ᾽ ἀμφοτέρους ἐξισάζει, καὶ ὑπόσχεται ἵνα φυλάξῃ ἰσότητα καὶ ἐν τοῖς δυσὶ μέρεσι, καὶ μὴ προτιμήσῃ τὸ ἓν τοῦ ἑτέρου, καὶ λοιπὸν ποῦ ἡ ἐστακουσμένη τοῦ Ῥώμης ὑπεροχή; ὅθεν καὶ τὸν ἕνα καὶ τὸν ἄλλον μακαριώτατον καλεῖ, ἀλλὰ δὴ καὶ τὸν Ἀντιοχείας μακαριώτατον καὶ ἁγιώτατον ὀνομάζει, καὶ τοῦτο δι᾽ οὐδὲν ἕτερον, ἀλλὰ διὰ τὸ εἶναι τοὺς Πατριάρχας ἐξίσου Πατριάρχας. τέταρτον, ὅτι παραγγέλλει τῷ Πάπᾳ ἀποστεῖλαι Τοποτηρητὰς καὶ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ καὶ ἀπὸ τῆς Συνόδου αὐτοῦ καὶ ἀπό τινων Μοναστηρίων τῶν ἐν τῇ Ῥώμῃ, καὶ ποῦ λοιπὸν τοῦ Πάπα ἡ μοναρχικὴ ἡγεμονία; ποῦ ἡ ἀναμαρτησία ἐν τοῖς περὶ πίστεως ὅτε πολλοὶ καλοῦνται κριταὶ περὶ πίστεως, καὶ μάλιστα ἰσοτίμως; ὅθεν πατρικὴν μακαριότητα γράφει καὶ τῷ Ῥώμης καὶ τῷ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τὴν μὲν Ῥώμην καλεῖ ἁγιωτάτην Ἐκκλησίαν, τὴν δὲ Κωνσταντινούπολιν ἁγιωτάτην μεγάλην Ἐκκλησίαν. πέμπτον, ὅτι λέγει τοὺς ὁρισμοὺς τῶν ἁγίων πέντε Συνόδων, καὶ τὰς Ἐκθέσεις τῶν ἁγίων ἐγκρίτων πατέρων κανονίζοντας πληροφορίαν ἐμποιῆσαι αὐτοῖς, καὶ συνελθεῖν ἐν ἑνὶ στόματι, καὶ ποῦ τὸ διορίζειν τὸν Ῥώμης μόνον, καὶ ἐκ θείας ἀποκαλύψεως διορίζειν τὴν ἀλήθειαν, καὶ πληροφορίαν ἐμποιεῖν; ἕκτον, σημείωσαι ὅτι Σεβηρῖνος, Ἰωάννης, Θεόδωρος, Μαρτῖνος, Εὐγένιος, Βιταλιανός, Θεοδᾶτος, Δόνος καὶ Ἀγάθων Ἐπίσκοποι Ῥώμης διά τε Συνόδων μεγάλων διά τε ἐπιστολῶν καὶ διὰ πολλῶν ἄλλων σπουδῶν ἀγωνισάμενοι ἀπὸ τοῦ ἑξακοσιοστοῦ τριακοστοῦ ἐννάτου ἔτους ἕως τοῦ ἑξακοσιοστοῦ ὀγδοηκοστοῦ ἔτους κατὰ τῶν Μονοθελητῶν, οὐδαμῶς ἴσχυσαν πληροφορίαν ἐμποιῆσαι τῇ καθολικῇ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ, καὶ συνελθεῖν τὰς καθολικὰς καὶ ἀποστολικὰς Ἐκκλησίας ἐν ἑνὶ στόματι δοξάζειν τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ. ὅθεν ὁ Βασιλεὺς εὔχεται ὅτι Οἰκουμενικῆς Συνόδου γενομένης διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος φανερωθήσεται ἡ ἀλήθεια, καὶ ἐπιστῶσι πάντας χωρὶς σχίσματος καὶ ἔριδος τῇ ἀληθείᾳ, καὶ ἐν ἑνὶ στόματι δοξάζειν τὸν Θεόν. ἐξ ὧν δῆλον, ὅτι ὁ Πάπας Ἐπίσκοπος ἐστὶ μιᾶς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, καὶ οὐδὲν δύναται μόνος, ἢ καὶ μετὰ τῆς Συνόδου αὐτοῦ, ἀλλ᾽ ἡ ἐκκλησιαστικὴ καθόλου κοινότης τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἀμφιβολίας διαλύει, καὶ τὴν πληροφορίαν ἐμποιεῖ. ὥστε ἔμεινε τὴν ἐν τῇ Ῥώμῃ μοναρχικὴν ἡγεμονίαν πλάσμα καὶ ἀναίδειαν εἶναι ἀσεβεστάτων ἀνθρώπων, καὶ οὐδὲν ἕτερον. ἕβδομον, σημείωσαι ὅτι ἡ Ῥωμαϊκὴ Ἐκκλησία ἦν πτωχὴ καὶ ἐνδεὴς κοσμικοῦ πλούτου, ὡς ἦσαν οἱ ἀρχαῖοι Πάπαι καὶ οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι, ἡ δὲ νῦν ἐν Ῥώμῃ ἐξουσία, καὶ ὁ πλοῦτος αὐτῆς καινά εἰσι καὶ κοσμικά, καὶ πάσης ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως καὶ ἰδιότητος πάντῃ καὶ πάντως ἀλλότρια, καὶ ἑπομένως ὁ τῶν τοιούτων προεστάμενος καὶ ἐξάρχων κοσμικός ἐστι, καὶ οὐκ ἐκκλησιαστικός, καὶ κοσμικὸς τοιοῦτος, ὥστε μὴ εἶναι αὐτὸν ἢ καθόλου μονάρχην, ἢ μὴν Βασιλέα, ἀλλ᾽ ὥσπερ τὸν Δοῦκα Φλωρεντίας, Δοῦκα τῆς παλαιᾶς Ῥώμης, ἢ Ἀνθύπατον τοῦ Βασιλέως τῆς Γερμανίας, καὶ διὰ μόνης ἀπάτης καὶ ὑποκρίσεως ἄλλοιον φαινόμενον πρὸς δεισιδαίμονα ἀνθρωπάρια, οὐ μὴν καὶ πρὸς τοὺς σῶον τὸν ἐγκέφαλον ἔχοντας.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Δʹ.

Περὶ τῶν ἐτῶν ἀπὸ τῆς Βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου ἕως τῆς ἀθροίσεως τῆς παρούσης Συνόδου καὶ τοῦ Μηνὸς καὶ τῆς Ἰνδικτιῶνος, καὶ ποῦ ἠθροίσθη, καὶ περὶ τῶν καθισμάτων τοῦ Βασιλέως, τῆς Συγκλήτου, τῶν Πατριαρχῶν, τῶν Τοποτηρητῶν καὶ τῶν Ἐπισκόπων, καὶ ὧν εἶπον οἱ τοῦ Ῥώμης Λεγάτοι κατὰ τῶν Αἱρετικῶν, καὶ ὧν ἀπεκρίθησαν οἱ Αἱρετικοὶ ματαίων, καὶ ὅτι ἐκ τοῦ πρὸς τὸν Βασιλέα λόγου τῶν τοῦ Ῥώμης Λεγάτων δείκνυται ὁ τῆς Ῥώμης θρόνος δοῦλος τοῦ Βασιλέως.

Ἠθροίσθη ἡ Σύνοδος τῷ ἐκοστῷ ἑβδόμῳ ἔτει, εἰ καὶ ἐν τῇ δεκάτῃ ὀγδόῃ πράξει φαίνεται τῷ εἰκοστῷ ὀγδόῳ, καὶ μετὰ ἔτη δεκατρία τῆς Ὑπατείας αὐτοῦ, τῇ ἑβδόμῃ τοῦ Νοεμβρίου, Ἰνδικτιῶνι ἐννάτῃ. ἠθροίσθη δὲ εἰς τὸ Βασιλικὸν Παλάτιον εἰς τὸ Σεκρέτον, Τροῦλλος λεγόμενον. προεκάθισεν ὁ Αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος, καὶ ἡ περὶ αὐτὸν Σύγκλητος ἐκάθισεν ἐκ πλαγίων αὐτοῦ. εἶτα εἰς τὸ ἀριστερὸν μέρος ἐκάθισαν οἱ Λεγάτοι τοῦ Πάπα καὶ οἱ ἐλθόντες ἐκ προσώπου τῆς Συνόδου Ῥώμης Ἐπίσκοποι, καὶ Γεώργιος Πρεσβύτερος Μοναχὸς καὶ Λεγάτος Θεοδώρου τοῦ Τοποτηρητοῦ τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου Ἱεροσολύμων, καὶ οἱ ἀπὸ Ῥώμης λοιποί. εἰς δὲ τὸ δεξιὸν μέρος ἐκάθισαν ὁ Κωνσταντινουπόλεως Γεώργιος, ὁ Ἀντιοχείας Μακάριος, καὶ Πέτρος Πρεσβύτερος Μοναχὸς καὶ Τοποτηρητὴς τοῦ Ἀλεξανδρείας, καὶ οἱ περὶ αὐτοὺς Ἐπίσκοποι. εἶτα ἠγέρθησαν οἱ Λεγάτοι τοῦ Ῥώμης καὶ εἶπον, ἐπειδὴ καινοφωνίας εἰσήγαγον Σέργιος, Παῦλος, Πύρρος, Πέτρος οἱ Κωνσταντινουπόλεως Πατριάρχαι, καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Κῦρος καὶ Θεόδωρος ὁ Φαράν καί τινες σὺν αὐτοῖς, ἓν θέλημα καὶ μίαν ἐνέργειαν λέγοντες ἐπὶ Χριστοῦ, ἀποδειξάτωσαν. εἶτα ἀπεκρίθησαν ὁ Ἀντιοχείας Μακάριος καὶ Στέφανος ὁ μαθητὴς αὐτοῦ καὶ ἄλλοι, ὅτι καινοφωνίας οὐκ εἴπομεν, ἀλλ᾽ ἐκ τῶν πατέρων, καὶ λαβὼν ὁ Στέφανος τῆς τρίτης Συνόδου τὰ πρακτικά, ἐνόμισεν εἰπεῖν τι, ἀλλ᾽ ἐφάνη

λίαν ματαιόφρων. σημείωσαι, ὅτι οἱ Λεγάτοι τοῦ Πάπα ποιούμενοι τὸν λόγον εἰς τὸν Βασιλέα, εἶπον, ἀπεστάλημεν παρὰ Ἀγάθωνος εἰς τὰ ἴχνη τῆς θεοστηρίκτου ὑμῶν γαλήνης, καὶ ἴδε πῶς οὐκ ἐξισοῦται ὁ Καρδηνάλις Βασιλεῦσι καθὼς ἡ Ῥώμη νῦν καινοτομεῖ. δεύτερον, ὅτι εἶπον τῷ Βασιλεῖ, πολλάκις τοῦ δουλικοῦ ὑμῶν τοῦ καθ' ἡμᾶς ἀποστολικοῦ θρόνου (τοὺς εἰρημένους Πατριάρχας) περὶ τούτου ὑποκρουσάντος, εἶτα δὲ καὶ παρακαλέσαντος, καὶ τὰ ἑξῆς. καὶ σημείωσαι, εἰ ἐστὶν ὁ θρόνος Ῥώμης δουλικὸς τοῦ Βασιλέως, πῶς νῦν ὁ Πάπας οἴεται εἶναι ὑπὲρ τοὺς Βασιλεῖς; ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν δευτέραν πρᾶξιν τὸ προστεθὲν ὑπὸ τῶν Αἱρετικῶν τούτων ἀπὸ τῆς τετάρτης Συνόδου ἀπὸ τοῦ τόμου Λέοντος τῇ εὐσεβείᾳ συνῆψε. καὶ ἀπὸ τῆς πέμπτης προεβάλλοντο ὁ Μακάριος καὶ οἱ ὀπαδοὶ αὐτοῦ ἐπιστολὴν ἣν ἔστειλεν ὁ Κωνσταντινουπόλεως Μηνᾶς πρὸς τὸν Ῥώμης Βιγίλιον, ἀλλ' εὑρέθη πλαστὴ καὶ ψευδεπίπλαστος. ἀλλ' οὔτε ἀπὸ τῆς πέμπτης Συνόδου τοιοῦτόν τι ἀποδεῖξαι ἐδυνήθησαν ὡς εἶπον, καὶ ἐζητήθη ἀναγνωσθῆναι τὰς ἐπιστολὰς τοῦ Ῥώμης Ἀγάθωνος.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ε'.

Ὅτι ἐκ τῆς πρὸς τὸν Βασιλέα ἀποκρίσεως τοῦ Πάπα Ἀγάθωνος ἐν τῇ πρώτῃ πράξει, δείκνυται μὴ εἰληφέναι προνόμιον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὥσπερ τὸν Βασιλέα παρὰ τῆς Συνόδου ταύτης, οὕτω καὶ τὸν Πάπαν Λέοντα παρὰ τῆς τετάρτης Συνόδου, καὶ ὅτι οἱ Λεγάτοι αὐτοῦ δοῦλοι τοῦ Βασιλέως, καὶ ἡ πίστις ἐκ τῶν πάντε Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ἐξ ὧν συνάγεται πρῶτος κριτὴς ἡ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, ὁ δὲ Ῥώμης μέρος αὐτῆς.

Σημείωσαι ἐν τῇ πρώτῃ πράξει, ὅτι ὁ Ἀγάθων, εἰπόντων τῶν Βασιλέων εἰς τὴν Σάκραν, μὴ καταναγκάζειν, ἀλλὰ ἐκκλησιαστικῶς βούλεσθαι θεωρηθῆναι τὰ περὶ τοῦ δόγματος, ἀντιγράφων αὐτοῖς, λέγει, τὰ τοιαῦτα ἡ χάρις τοῦ ἁγίου Πνεύματος καλάμῳ τῆς βασιλικῆς γλώττης ἐκ τοῦ καθαροῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας ὑπηγόρευσεν. ὡς δὲ τοῦτο οὐ δίδωσι τῷ Βασιλεῖ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ προνόμιον, οὕτω καὶ ἡ τετάρτη Σύνοδος ἡ εἰποῦσα τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Λέοντος συμβαίνειν τῇ ὁμολογίᾳ τοῦ Πέτρου, δέδωκε τῷ Πάπᾳ προνόμιόν τι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. δεύτερον λέγει, ὅτι οἱ Λεγάτοι αὐτοῦ σπεύδουσιν ἐπὶ τὰ ἴχνη τοῦ Βασιλέως, καὶ ἴδε πόσον τὸ ἀξίωμα τῶν τοῦ Πάπα Λεγάτων, καὶ ὅτι δοῦλοι τοῦ Βασιλέως ὡς καὶ πᾶς τις ἕτερος ἄνθρωπος ὑποκείμενος αὐτῷ. σημείωσαι τοίνυν ὅτι λέγει, ἐν τῇ Δύσει σοφοὶ οὐκ ἦσαν τότε, καὶ ὅτι ἡ πίστις φησὶν οὐκ ἀπὸ τῆς σοφίας. (ὡς οἱ νῦν παπισταὶ) ἀλλὰ ἀπὸ τῶν Κανόνων τῶν πάντε προηγησαμένων Συνόδων ἐστὶν ὡρισμένη ἐν ἁπλότητι καρδίας. τέταρτον, ὅτι εὔχεται ἵνα μηδὲν μειωθῇ (ἀπὸ τῶν κανονικῶς ὁρισθέντων ὑπὸ τῶν ἁγίων πάντε Συνόδων) μηδὲν ἀλλαγῇ, ἢ προστεθῇ, ἀλλὰ ταῦτα καὶ ῥήμασι καὶ νοήμασι ἀπαράτρωτα φυλαχθῶσι, καὶ ἴδε καλῶς, τὸ μηδὲ ῥήμασι, κατὰ τῶν ποιησάντων τὴν προσθήκην εἰς τὸ Σύμβολον. καὶ τὰς λοιπὰς καινοτομίας τοῦ Πάπα. πέμπτον, ὅτι Ἔκθεσιν πίστεως γράφων, οὐ λέγει ἐκείνην ἣν ἐλάβομεν δηλαδὴ ἀπὸ τῶν Παπῶν, ἢ παρὰ τῶν ὧν ἐποίησαν περὶ τοῦ προβλήματος τούτου οἱ Πάπαι ἐν Ῥώμῃ Συνόδων, ἀλλὰ ἀπὸ τῶν πάντε Οἰκουμενικῶν Συνόδων, καὶ γνῶθι ποῖος ὁ πρῶτος κριτὴς καὶ πρῶτος ἐξεταστής. καὶ ὅτι ἡ Σύνοδος ἡ Οἰκουμενική, καὶ οὐχὶ κατὰ μέρος Πάπας ἢ Πατριάρχης καὶ αἱ κατ' αὐτοὺς μερικαὶ Σύνοδοι.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ϛ'.

Ὅτι ἐν τῇ αὐτῇ πράξει ἐκ τῆς ἐν Ῥώμῃ Συνόδου ἐπιστολῆς πρὸς τὸν Βασιλέα μαρτυρεῖται δοῦλος τοῦ Βασιλέως ὁ Ἀγάθων, καὶ τίς ὁ τρόπος τοῦ τὸν Πέτρον κορυφαῖον λέγεσθαι, καὶ ὅτι πᾶς Ἀρχιερεὺς καὶ ὁ Ῥώμης ἐξίσου μαθηταὶ τῶν Ἀποστόλων, καὶ ἡ πίστις ἀπὸ τῶν πατέρων, καὶ περὶ τῶν ὑπογραψάντων ἐν τῇ Συνόδῳ, ὧν πρῶτος ὁ Ἀγάθων.

Ἀναγινώσκεται εἰς αὐτὴν τὴν πρᾶξιν καὶ ἡ συνοδικὴ ἐπιστολὴ ἣν ἀπέστειλεν ἡ ἐν τῇ Ῥώμῃ συναχθεῖσα Σύνοδος ἐπὶ Ἀγάθωνος, ἐν ᾗ σημείωσαι πρῶτον, ὅτι λέγει οὕτως αὐτολεξεί, Ἡμεῖς πάντες οἱ ἐλάχιστοι τῶν Ἐκκλησιῶν τοῦ Χριστοῦ πρόεδροι, οἱ δοῦλοι τοῦ χριστιανικωτάτου ὑμῶν κράτους. καὶ λοιπὸν εἰ ἦν ὁ Ἀγάθων δοῦλος τοῦ Αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου, πῶς νῦν ὁ Πάπας οὐκ αἰσχύνεται αὐχεῖν εἶναι ἐπὶ τῶν Αὐτοκρατόρων, ποῦ Γρηγορίου τοῦ ἑβδόμου ἡ ἀπόφασις, ὅτι ὁ μὴ πειθόμενος ταῖς ἐπιταγαῖς τοῦ Πάπα κἂν Βασιλεύς ἐστιν, Εἰδωλολάτρης ἐστί; δεύτερον ὅτι λέγει, Τὸ φῶς τῆς καθολικῆς πίστεως λάμπει ὡς δι' ἀκτίνων Πέτρου καὶ Παύλου τῶν κορυφαίων τῶν Ἀποστόλων, καὶ ἴδε ὅτι καὶ τὸν Παῦλον κορυφαῖον τῶν Ἀποστόλων λέγει, καὶ τοὺς Πάπας μαθητὰς αὐτῶν, καὶ γνῶθι κατὰ τί τρόπον λέγεται λοιπὸν καὶ ὁ Πέτρος κορυφαῖος, καὶ ὅτι πᾶς ὀρθόδοξος Ἀρχιερεὺς μαθητὴς τῶν Ἀποστόλων, ὃν τρόπον καὶ ὁ Ῥώμης. τρίτον, ὅτι εἰς τὴν Δύσιν ἦσαν συχνοὶ πόλεμοι, διὰ τοῦτο καὶ Ἀρχιερεῖς οὐκ ἦσαν σοφοί, καὶ ἦσαν καὶ πτωχοί, διὰ τοῦτο καὶ τὴν πίστιν οὐκ ἀπὸ σοφίας καὶ πλούτου ἤθελον, ἀλλ' ἀπὸ τῶν πατρικῶν διδασκαλιῶν καὶ Κανόνων, ὅθεν καὶ πολλὰ λέγουσι κατὰ τῆς κοσμικῆς σοφίας, ἣν νῦν οἱ Ῥωμαῖοι ἔμιξαν τῷ Εὐαγγελίῳ. καὶ σημείωσαι, ὅτι οὐκ ἔχουσιν οἱ τοιοῦτοι τὴν πίστιν τῆς Συνόδου ταύτης. ἦσαν δὲ ὡς ἐρρέθη οἱ ὑπογράψαντες Ἐπίσκοποι ἑκατὸν εἴκοσι πέντε, καὶ πρῶτος ὁ Ἀγάθων

ΠΑΡΑ